

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Libri XXXII.

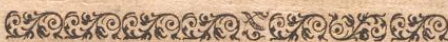
[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

LIBER SEPTIMVS ET TOTIVS OPERIS TRIGE- SIMVS SECVNDVS.

DE CENSVRIS ECCLESIASTICIS, PROVT EARVM
notitia facit ad rationem iudicandi de peccatis.

N tradenda ratione iudicandi de peccatis tractationi Sacramentorum, adiungenda est tractatio censurarum Ecclesiasticarum: tanquam pœnarum: ab illorum vſu excludentium iis ligatum: ita vt peccet cum tali vinculo siue ſuſcipiens, siue adminiſtrans quodcunq; Sacramentum paucis caſibus exceptis, quæ in ſequentibus propriis locis commemorabuntur. Atque illud de nomine cenſuræ præmittendum eſt: quia apud Romanos Cenſorita præerat populo, vt ipſum corrigeret: ipſum eſſe nomen nõ tantum officii, ſed etiam correctionis & pœnæ, vt cum Satyricus dixit, *Vexat cenſura columbas*: qua acceptione cenſura hic capitur: nimirum pro Eccleſiaſtica correctione culparum, id eſt, pro pœna qua quis ab Eccleſia ob aliquam culpam priuatur vſu bonorum, quorum diſpenſatio eſt illi diuinitus commiſſa. Sicque acceptæ, tres ex cap. Quærenti, De verborum ſignific. diſtinguuntur ſpecies: excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum. Quam diſtinctionem vt Doctõrum communem Sylueſter refert in verbo *interdictum* l. n. 3. Nec videtur audiendus Sotus in *quartum diſtinct. 22. queſt. 3. art. 1.* dum addit ceſſationem à diuinis: quia cum hæc nihil ſit aliud quam intermiſſio diuinorum officiorũ, facta ob aliquam iuſtam cauſam, quemadmodum *Navar. in Enchir. cap. 27. num. 164. & 188. bene notat*, ponenda, non eſt in numero cenſurarum. Accedit quod reuocari poſſit ad interdictũ, cuius rationem quandam inducit. Nec item audiendus videtur Viguierius in cap. 16. Inſtitutionum ſuarum § 6. verſ. 13. addens degradationẽ, depõſitionem & irregularitatẽ, quoniam hæc non cenſuræ, ſed inhabilitates ſunt dicendæ: vt pote quæ non priuant ſolo vſu bonorum ſpiritualium, ſed quoad fieri poteſt, facultate eis vtendi. Iam pro triplici memorato cenſurarum Eccleſiaſticarum genere, tres tractatus hic liber continebit. Primus erit de excommunicatione, ſecundus de ſuſpenſione, & tertius de interdicto.

TRACTATVS I.

De excommunicatione.

QUOD & quotuplex ſit excommunicatio & quæ ad illius validitatẽ requirantur ex parte cauſarum ex quibus pendet, ſufficienter expoſitum eſt à nobis in præced. libro 9. ſimul cum ijs quæ ſpectant ad abſolutionẽ ab eadem. Hoc vero loco addenda reſtant peculiariter faciẽtia ad rationem de peccatis iudicandi nobis propoſitam. Suntque illa quibus excommunicatio ita priuat, vt ſi hæc irretitus, illa vſurpet, peccet: ſimulque cæteri communicantes ipſi, niſi interueniat cauſa aliqua excuſans. Atque ita procedemus, vt primo loco perſequamur ſigillatim ea quibus excommunicatio maior priuat excommunicatũ. Secundo vero, ea in quibus cæteri cum illo cõmunicare prohibentur. Tertio, ea quæ talem cõmunicationem excuſare poſſunt à peccato. Ad extremum aliquid addemus de excommunicatione minore.

CAP. I.

Maiorem excommunicationem priuare paſſiua Sacramentorum participatione.

SVMMARIVM.

1. Maiore excommunicatione innotatus ſuſcipiendo aliquod Sacramentum, peccat mortaliter: quantumuis ſit occultus, aut penitens.
2. Quatenus ignorantia in eo excuſet.
3. Peccatum miniſtrantis excommunicato Sacramentum.

4. Collatio Sacramenti excommunicato facta etiam ſcienter eſt valida, excepta collatione Sacramenti penitentia.

Excommunicationem maiorem priuare Sacramentorum participatione paſſiua, manifeſtũ eſt ex cap. Si celebrat De Clerico excomm. & ex cap. Cum illoru De ſenten. excomm. & ex cap. Engeltrudã 3. qu. 4. Idque Doctõres quorũ plures cõmmerat *Vgolinus tabula 2. De cenſuris cap. 7. initio*, cõmuni conſenſu admittunt; ita vt excommunicatus percipiendo Sacramenta (addit alijs citatis idem *Vgolinus* in eod. 7. §. 3. num. 2.) ſacrilegium committat, & peccet mortaliter. Intellige autem quantumuis ſit occultus: iuxta illud quod traditur in ſequenti capit. vltimo ſectiõne 2. De priuilegio Concilij Conſtantiẽſis, quod nullo modo ſit datum in fauorem excommunicatorum: ſed cæterorum tantum fidelium. Intellige etiam quantumuis non ſit per excommunicatum quominus abſoluatur iuxta *Adrianum* in 4. De conſeſſ. queſt. 4. §. Si petas: & *Sylueſt. Excommunicatio 3. nu. 12.* Sicut enim homicida quantumcunq; contritus de peccato manet obnoxius pœnæ iuris, donec à Principe ea ſit remiſſa, ita excommunicatus obnoxius eſt incommodis cenſuræ, donec abſolutus ſit. Intellige adhuc, quantumuis excommunicatio ſit iniuſta, dummodo ſit valida, iuxta eundem *Sylueſt. ibid.* Et ratio eſt, que præcedentia quoq; confirmat, quod de natura excommunicationis ſit, priuare paſſiua participatione Sacramentorum: adeo vt nulla excommunicatio detur quin priuet tali participatione.

Quamquam tamen, vt poſt *Palud. Adrianum & Caiet. docet Sotus* in 4. diſt. 22. qu. 1. art. 1. dubio vlt. & poſt *Nav. atq; alios, Vgol. De cenſuris Tabu. 2. cap. 7. §. 2. n. 6.* ſi quis inuincibiliter ignoret vel factũ, hoc eſt, ſe eſſe excommunicatum: vel ius, hoc eſt, nõ licere excommunicato accedere ad Sacramentum, non modo non peccabit paſſiua participatione Sacramentorum; ſed etiã fructum gratiæ diuinæ recipiet. Nam nõ ponet obicem per peccatum: ſufficienter, vt ſupponimus, dolens de eo: excommunica-

thunicatione q; non obstante, retinebit habitate suscipiendi sacramenta, quam baptismalis character indelebilis illi tribuit. Attamen executionem ordinis ignoranter suscepti in excommunicatione, non habet ordinatus: sed statim ac noverit excommunicationem tenetur ab eiusdem ordinis usu abstinere vt per cap. Illorum. De sentent. excommunicationis notat Vgolin. *sub finem sequentis* §. 3. citans alios.

ADVERTE vero iuxta Navar. in Enchir. cap. 27. nu. 239. excusari posse eum, qui (re existente occultissima) ad vitandam gravem infamiam aut mortis periculum, post debitam contritionem, qua probabiliter credat se restitutum diuinæ gratiæ, celebraret aut communicaret. Nam nulla alia ratione valenti eiusmodi periculo obviare, subuenit lex naturalis de fama & vita seruanda. Qua tamen in re valde circumspicendum esse oportet: nec in re tanti momenti sibi blandiri; cum non sit dandum sanctum canibus Matth. 7. ille qui habendi sint, tanquam Ethnici & Publicani ex seq. cap. 18.

3. Aduerte præterea, quod vt non est licitum excommunicato sacramenta percipere: ita nec licitum esse illa ei ministrare: vt pluribus aliis citatis docet Vgolinus in eodem cap. 7. §. 1. Patetque ex cap. Excommunicatus, 1. §. Credentes, versus Sane Clerici, De hereticis, & ex cap. Episcoporum, De priuileg. in 6. Excipitur tamen casus, in quo ministrans sacramentum ignorat eum cui administrat esse excommunicatum: aut scit quidem excommunicatum esse, sed is est occultus, & publice petit ministrari sibi aliquod Sacramentum, vt Eucharistiam. Nam ne diffametur, ministrandum est ei: pro quo facit quod Dominus Eucharistiam ministraverit iudæ proditori, quem cognoscebat fumere indigne.

4. Quærenti autem: An si defuerit ignoratio excusans, excommunicato reddat sacramenta que excommunicatus recipit, inualida nullaque: ita vt debeant iterari. Respondendum est de ceteris quidem Sacramentis certum esse qd excommunicatio non reddat ea inualida (qua de re videri possunt Sot. in 4. dist. 22. q. 1. ar. 1. Navar. in Enchir. c. 27. n. 36. Couar. ad cap. Alma mater 1. par. §. 6. n. 5. & 6. & Vgolin. in prius cit. §. 2.) ita vt iteranda non sint si nullus alius obex positus sit in illorum susceptione. De penitentia tamen Sacramento, seu de absolutione Sacramentali aliq; dubitationem esse: de qua quid tenendum sit exposuimus in fine præced. lib. 6. Cui quidem expositioni congruenter, atq; adeo regulæ iuris receptissimæ. Quod pœnæ & odia restringi debeant: tenendum est, eo quod hic dicitur excommunicatum passiuam sacramentorum participationem priuari; indicari non quidem, qd sacramenta que excommunicatus receperit sint nulla, sed tantum quod si sub mortali prohibitus sit illa recipere: adeo vt mortaliter peccet illa recipiendo, neq; consequatur diuinam gratiam: que est effectus fructusq; potissimus eiusmodi participationis. De qua re Vgolin. in cod. c. 7. §. 3. Vt autem sacramentorum, sic & sacramentalium participatione fructuosa priuatur excommunicatus: quia talis spiritualis fructus pendet ex merito & applicatione Ecclesiæ, quæ non intendit, communibus suis suffragiis ipsum iuuare, prout idem author plenius declarat.

Quod tamen est cum aliqua moderatione intelligendum. Si enim excommunicatus talis sit, quem ex priuilegio Concilij Constant. ceteri non tenentur vitare, & aliquis ab ipso tanquam pastore suo debite postulet sacramentum aliquod sibi conferri, potest conferre absque peccato, & irregularitate, vt docet Sotus in 4. dist. 1. quest. 5. art. 6. propos. 6. & dist. 22. quest. 1. art. 4. col. 2. Navar. in Miscell. 47. De oratione, n. 3. & alij quorum meminit Henriquez in 1. par. summa lib. 13. cap. 6. l. v. in margine. Rationes ipsorum sunt: tum quod creditor possit ab excommunicato suum debitum petere, hicque petenti possit solvere sine peccato: tum quod si Parochus Parochiano petenti sacramenta non possit ea conferre absq; peccato, merito ipse à collatione se subtraheret; & ad conferendum, cum scrupulo sollicitaretur ab aliis: quod vtrumque alienum est ab Ecclesiæ mente consulendi timoratis conscientis per ante memoratum priuilegium Concilij Constantiensis. Nec obstat excommunicatum in nullo relaxari per tale priuilegium, vt in eodem exprimitur: quoniam illi in hac re non fauetur in relaxationem, sed in restrictionem: vt cogatur sustinere onus à quo, prætextu excommunicationis poterat se excusare. Aduerte vero talem excusationem à peccato intelligendam esse, de excommunicato per memoratum priuilegium tolerato, quem peccati propter quod excommunicatus est, aliorumque omnium suorum mortalium pœnitet: adeo vt nihil aliud obstat ei quam excommunicatio.

6. PORRO quantumcumque Sacerdos sit excommunicatus de numero vitandorum, hoc est, vel sit nominatim denunciatus, vel notorius Clerici percussor, potest, etiam non Parochus, in extrema necessitate, mortis articulo, cum non est alius minister, sacramentum baptismi conferre absq; peccato, ex D. Thoma 3. part. quest. 82. art. 2. et si id non possit (iuxta Syluestrum verbo Excommunicatio tertio in effectu 22.) nisi vt laicus, hoc est, sine solemnitate; cum id sufficiat ad satisfaciendum necessitati. Potest etiam pari ratione, dare absolutionem sacramentalem, prout exposuimus in lib. 1. cap. 7. sub initium.

7. Si quis quærat, an excommunicatio maior non tantum faciat vt mortaliter peccet excommunicatus Sacramenta conferendo: sed etiam vt collata sint inualida. Respondetur cum Couarruua in citato num. 5. & sequentibus, atque ex aliis quorum meminit Vgolinus *tabula prima cap. 13. num. 16.* si non sit aliunde impedimentum, Sacramenta collata ab excommunicato, esse valida. Pœna enim Ecclesiastica non est, vt Sacramenta ab excommunicato vel suscepta, vel collata irrita sint; sed vt licite & absque peccato suscipi aut conferri non possint; excepto tamen penitentia Sacramento, quod in conferente requirit iurisdictionem, iuxta illud Concilij Tridentini, sess. 14. cap. 7. Verissimum esse synodus hæc confirmat: nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert in quem ordinariam aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Iam excommunicatus, qui est de numero vitandorum, caret omnino, si non iurisdictione, saltem vsu iurisdictionis, iuxta cap. Ad probandum, De sententia & re iudic. Et ratio est ex Diuo Thoma in 4. distinct. 18. quest. 2. artic. 2. *quest. innc.* quia non potest iurisdictione vt nisi communicando eum iis, quos vitare aut à quibus vitari debet ex præcepto Ecclesiæ. Proindeque impensa ab ipso absolutio nulla est: quod expresse tenent Navar. in Enchir. cap. 9. num. 6. Med. in Cod. De Confess. quest. 22. Couar. in citato §. 6. num. 7. *conclus. 6.* Vbi eam esse sententiam omnium annotat. Addens in sequenti conclus. septima id procedere etiam si Pœnitens ignoret se taliter excommunicato confiteri; adeo vt postquam habuerit eius rei notitiam teneatur iterare confessionem. Pro cuius limitatione vide dicta in libro primo cap. 10. num. 116. & 117. ac excipe articulum mortis: in quo impensa absolutio etiam ab excommunicato vitando, valida est, prout Navar. in Enchir. cap. 27. num. 271. vers. 7. bene deducit ex eo quod in Concilio Trident. loco citato generaliter & absque exceptione dicatur in Ecclesia Dei semper custoditum fuisse vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, ideoque omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolueret posse. Inde enim patet vt præceptum de non furando, sic præceptum de non vitando iurisdictione,

CAPVT II

Maiorem excommunicationem priuare etiam actiua participatione Sacramentorum.

SVMMARIVM.

- 5 Non esse licitum excommunicato administrare sacramenta; cum qua moderatione sit accipiendum.
  - 6 Quatenus possit excommunicatus etiam non toleratus, sacramenta conferre.
  - 7 Collata ab eodem sunt valida, excepto penitentia sacramento, extra mortis articulum collato.
  - 8 Obseruandum de sacramento Ordinis collato ab excommunicato.
5. DE hac priuatione constat ex cap. Illud, §. Licet, De Clerico excommun. ministr. & ex cap. Engeltrudam; q. 4. & per rationes quas habet Vgol. De censuris *tab. 2. cap. 7. §. 4.* Quo fit vt excommunicatus peccet mortaliter administrando sacramenta, prout expresse Couar. ad cap. Alma mater 1. par. §. 6. num. 5. & post ipsum atque alios Vgol. in cit. §. 4. nu. 4.

non obligare in extre. necessitate. Pro qua re faciunt tradita per Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 6. num. 8.

8. De sacramento. Ordinis illud peculiariter occurrit hoc loco obseruandum cum Couar. in *preceden. num. 6.* & aliis, quorum meminit Vgolinus *lib. 2. cap. 7. §. 4. sub finem*: quod et si collatum ab Episcopo excommunicato sit validum, imprimatque characterem: eum tamen qui illud suscipit, siue sciat, si ac ignoret collatorem excommunicatum esse, suspendi debet illius executione donec dispensationem sit consecutus: quam solus Papa dare potest si sciens, aut per ignorantiam crassam susceperit. Si autem per ignorantiam probabilem, à proprio Episcopo; qui in eo actu minime deliquerit. Ita Couar. ibidem: pro eo que est textus in cap. Cum illorum, §. final. De sent. excomm. & in cap. tam primo, quam vltimo. De eo qui Ordinem sartiue suscepit. Procedit autem iuxta Nauar. in *Enchir. cap. 27. num. 241.* cum collator ipse est ex illis excommunicatis qui vitari debet: quia communicatio cum aliis permittitur, etiam in diuinis, per Extrauag. Ad cuitanda, de qua dicemus in cap. vltimo.

CAPVT III.

Pruiare item passua participatione communium precum Ecclesie.

S V M M A R I V M.

9. *Qua dicuntur communis Ecclesie preces quibus maior excommunicatio priuat.*
10. *Difficultas, an excommunicatus per resipiscentiam, antequam absoluitur, sit particeps precum Ecclesie.*
11. *Par negans probabilior.*
12. *Quomodo Ecclesia in die veneris sancto orat pro hereticis & similibus: & quod Ecclesie preces facte per ministros peccatores non careant fructu.*
13. *Excommunicatus per penitentiam restitutus diuina gratie, non priuatur fructu sacrificij Missae.*
14. *Oblationem excommunicati non licet admitti.*
15. *Exceptiones quas id patitur.*
16. *De eo quod excommunicatus prohibetur sepe iri in loco sacro.*
17. *De pollutione Ecclesie per excommunicati in ea, & vlturam, & de eiusdem reconciliatione.*
18. *De celebrante in Ecclesia taliter polluta: aut donante excommunicatum Ecclesiastica sepultura.*
19. *Excommunicatio lata in sepelientes in loco sacro excommunicatum.*

9. **E**CCLISIA Catholica sua membra fouet, & ab iniuriis hostium protegit, non modo Sacramentorum vsu, sed etiam precibus. Sicut ergo communis consensus est, excommunicationem maiorem priuare Sacramentorum participatione tam actiua quam passiuam: sic etiam est, *quemadmodum habet Couar. ad c. Alma mater prima par. §. 6. n. 2. propof. 2.* priuare participatione earum precum quas factas per Clericos, vt ministros suos publicos, Ecclesia Christi fidelibus tanquam membris ex quibus coalescit, inrendit communiter applicari, siue in celebratione Missae, siue in publica persolutione aliorum diuinorum officiorum, siue in publicis supplicationibus, quas vocant processiones. De qua re late in citato §. & duobus preced. Couar. ac post ipsum Vgolinus *tab. 2. cap. 9.* Intellige vero cum ipso Couar. & aliis quos commemorat in *sequenti §. 7. num. 5. conclud. 2.* si excommunicatio iusta sit: vel vt clarius loquitur Richardus in *4. distin. 18. artic. 7. quest. 2.* iusta de causa inflicta sit. Iniusta enim de causa inflicta, non excludit ab ea generali Ecclesie intentione, quae est secundum arbitrium Dei, non secundum arbitrium, & errorem hominum, ex capite. Illud plane, ii. *quæst. 3. tertia.*

10. Quod si quis opponat fieri posse vt excommunicatus resipiscat à peccatis, & per contritionem restituatur gratiae Dei antequam ab excommunicatione, *etiam iusta*, absoluitur: vnde fieri vt tanquam Dei amicus, ac secundum Deum, membrum viuam Ecclesie, particeps sit bonorum operum eiusdem Ecclesie. Respondendum est duobus modis (quam distinctionem ex D. Thoma, Adriano & Palud. usurpat Co-

uar. in *cit. §. 6. num. 1.*) aliquem esse posse participem bonorum operum quae sunt in Ecclesia. Altero ex quadam natura rei: nempe quod tanquam viuam Ecclesie membrum idoneus sit ad participandum bonis, quae mutuo quodam influxu membra Ecclesie censentur sibi inuicem communicare hoc nomine, quod iusti, eo quod iusti sint, facilius impetret, & citius exaudiantur à Deo propter alios, cum quibus charitate & amicitia coniunguntur. Altero modo ex intentione Ecclesie: quae preces suas per ministros suos communi nomine fidelium ita fundit, vt non intendat ipsis omnibus applicare earum fructus. Quiquidem sunt: tum satisfactio nis pro peccatis eorum qui iam restituti sunt diuinæ gratiae: tum impetrationis auxilij ad sanctam conseruationem, & ad defensionem aduersus Demonomum incurfus, etiam eorum qui adhuc sunt in peccato, atque ad ipsorum conuersionem. Atque isto modo contingit vt precibus Ecclesie priuetur excommunicatus maiore excommunicatione: quia non intendit Ecclesia, vt is ex talibus precibus fructum vllum percipiat. Quod quidem iacturam damnumque illi adferre, dubium non est consideranti, quod superfluum esset peculiari intentione: pro aliquo orare, nisi fructum maiorem perciperet ex precibus factis, quam non factis ipsius intentione.

Quidquid igitur dicat Couar. in *eodem §. 6. num. 4.* (vt ad rem veniamus) tenendum est cum Soto in *4. dist. 22. quest. 1. art. 1.* prout tenet Suarez *tom. 5. in 3. par. D. Thoma, disput. 9. sect. 3.* per resipiscentiam sine absolutione, excommunicatum non restitui communium precum Ecclesie participationi, qua per excommunicationem priuatur. Idem satis aperte deducitur ex cap. Cum desideres, & ex cap. Sacro De sentent. excomm. & apertius ex cap. A nobis 2. eod. tit. vbi hæc ratio tangitur: quod per penitentiam tollatur contumacia culpa, non autem vinculum excommunicationis, propter eam ab Ecclesia iniectum: quod debet tolli ab ipsa Ecclesia, quæ illud iniicit. Istudque procedit quantumcumque excommunicatus iurauerit se Ecclesie obtemperaturum: & parti satisfacturam: imo res ipsa satisfecerit vt recte Vgolinus notat De censuris *tabul. 2. cap. 6. num. 5.* per citat. cap. Cum consideres, & rationem propositam. Neque vero vlla est in ea remissio Ecclesie, quantumcumque excommunicatus resipuerit, & Dei amicus sit: sicut nec in supplicio quo afficitur homicida, postquam per cordis contritionem consecutus est à Deo veniam. Quae de re plenius Suarez in citata *sect. 3.*

ADVERTE autem ex D. Thoma in *4. dist. 18. quest. 2. art. 1.* ad 1. Ecclesiam orare quidem in die veneris sancto, pro hereticis, schismaticis, iudeis, & Paganis, non tamen orationibus institutis ad fouenda sua membra: sed aliis, quas pro exteris fundit, vt diuina maiestas dignetur eos ad penitentiam & veritatis notitiam adducere. De qua re in sequen. cap. 12. *lectio 2.*

ADVERTE etiam preces communi nomine Ecclesie factas, etiam per malum ministrum, esse semper cum fructu: quoniam eadem Ecclesia semper est in gratia. Neque obest malitia ministri: sicut nec malicia ferui, per quem bonus dominus dat propter Deum elemosynam, impedit huius meritum.

ADVERTE tertio excommunicationem non priuare fructu sacrificij Missae, excommunicatum per penitentiam diuinæ gratiae restitutum, sicut priuat fructu communium precum: quia enim sacrificium Missae effectum habet tantum in iis qui per fidem & charitatem Christo vniuntur ex D. Thoma *3. par. q. 79. art. 7. ad 2. fit vt sicut excommunicatus, non ob excommunicationem, sed ob peccatum propter quod in eam incurrit, priuatur charitate: ita etiam priuatur fructu sacrificij Missae: ille vero omnis qui in charitate est, participet eo fructu quantumcumque sit excommunicatus: quod Couar. expressit ad cap. Alma mater *par. 1. §. 6. num. 2.**

ADVERTE quarto, huc reduci posse, quod habetur ex cap. Sacris, De sentent. excomm. & bene tractatur ab Vgolino De censuris, *tab. 2. cap. 9. §. 4.* Ecclesie ministros non debere accipere oblatum ab excommunicato, vt diuina officia pro ipso faciant. Quod idem author post alios per ipsum citatos, docet procedere, etiam si non ille, sed alius pro illo offerat: quia qui per alium facit, per se ipsum facere videtur.

Item

Item etiam si offerat simpliciter, non autem, vt pro ipso diuina officia fiat: quia speciem auaritia habet, si ab ipso quem Ecclesia fugit, donum acciperetur. Imo etiam si det in elemosynam, iuxta cap. Cum voluntate, De sentent. excommunicationis, §. Prædicatores. Vbi tanquam priuilegium conceditur Prædicatoribus, vt possint ab excommunicato elemosynam accipere, quæ concessio frustra ferret, nisi illud esset de se prohibitum: quia nihil plus concederetur Prædicatoribus, quam cæteris concessum esset.

15. Secus autem est si leget testamenta ad pia opera, vt idem author ibid. num. 4. tractat latius; qui etiam tradit exceptiones quibus ista restringuntur; nempe vt nõ procedant quoad excommunicatum toleratum, per Extrauag. Ad euitanda, de qua in seq. cap. 17. Nec item quoad non tolerari, id est, nominatim denunciatum, aut notorium percussorem Clerici, si plane ignoretur talis esse: quia ignorantia probabilis excusabit accipientem: iuxta cap. Apostolicæ, De Clericor. excommunicat. Nec item cum excommunicatus alias, vt ex fundatione, vel decimarum iure, debet id quod offert; non enim tantum potest Ecclesia sibi ab eo debitum recipere, sed etiam ipsum compellere, si soluere nollit; iuxta cap. Qui oblationes 1. & 2. cum seq. 13. quælibet 3. Nec etiam cum virget necessitas, iuxta post dicenda in cap. 15. lect. 5.

16. ADVERTE quinto, huc etiam reduci posse quod ex cap. Sacris, De sepulturis, excommunicatus priuatur Ecclesiastica sepultura. Quod bene tradit Vgol. in cit. cap. 9. §. 5. & 6. Sufficit autem patris attingere que ille ex aliis refert & late persequitur. Primum est, nomine excommunicati intelligi, tam eum qui à iure, quam eum qui ab homine fuerit excommunicatus: quia par est vtriusque excommunicationis vis, separandi à communione fidelium. Secundum est, nomine loci sacri, qui requiritur ad Ecclesiasticam sepulturam, intelligi non modo Ecclesiam, aut cæmeterium consecratum: sed etiam locum ad eam, vel ad alia officia diuina destinatum auctoritate Episcopi, ex cap. fin. De consecrat. Ecclesie, vel altaris; iuncta glossa ad verb. Non consecrata. Tertium est, si excommunicatus iam sit sepultus in loco sacro, is debeat exhumari, quando ab aliorum corporibus distingui potest, & procul ab Ecclesiastica sepultura iactari, prout habetur ex citato cap. Sacris. Quartum est, Ecclesiasticam sepulturam non esse de negandam excommunicato, etiam notorio, ac denunciato, qui in poenitenti foro, à suo Sacerdote absolutus fuit in articulo mortis, ex cap. fin. De sepulturis. Et ratio est: quia per eam ab iolutionem sublata est excommunicatio; ideoque propter eam nõ potest iure negari Ecclesiastica sepultura. Imo, vt addit idem author, si absolutus in loco prophano sepultus sit, exhumabitur, & in loco sacro sepelietur. Quintum est, cum excommunicatus fuerit toleratus per citatam Extrauag. Ad euitanda, ipsum admitti posse ad Ecclesiasticam sepulturam; de quo vide in seq. cap. 12. lect. 2. dub. 3. Sextum est, si discerni non possint ossa excommunicati, in loco sacro sepulti, illa esse in eadem relinquenda, ex cap. Sacris, De sepulturis. Septimum, in loco non consecrato, nec deputato ab Episcopo ad sepulturam, aut diuina officia celebranda, quantumcumque Ecclesie, aut cæmeterio is proximus sit, excommunicatum sepeliiri posse, ex gloss. ad Clem. primam, De sepul. verbo Cæmeterii. Ratio est: quia sepultura non censetur Ecclesiastica in loco ad eam non deputato auctoritate Ecclesiastica.

17. OCTAVVM EST. Si excommunicatus Ecclesiastica sepultura donetur, locum in quo sepelitur, pollui. Nam ex cap. Consulisti, De consecr. Ecclesie vel altaris, reconciliari debet; idque ab Episcopo proprio, nõ autem ab alio, etiam de ipsius commissione; nisi is quoque sit Episcopus, vt habetur ex cap. Aqua, eod. tit. Nec ante reconciliationem possunt fideles in eo sepeliri, ex cap. Vnico, eod. tit. in 6. Vbi quoque monetur, polluta Ecclesia pollui cæmeterium ei cõtinguum, non autem remotum; polluto vero cæmeterio non pollui Ecclesiam: quia accessorium sequitur principale, non cõtra. Quoniam autem omnis res per quascunq; causas nascitur, per easdem dissoluitur, vt habet regula 1. De regul. iuris; reconciliata Ecclesia cæmeterium quod ob Ecclesiam pollutum erat, intelligitur reconciliatum, vt sub fin. cit. §. 5. idem Vgol. in ex aliis addit.

18. Simul adimonens, quod definitur in cap. Is qui, De sentent.

excommun. cum qui in tali loco polluto diuina scienter fecerit, non incurrere quidem irregularitatem; peccare tamen grauius, & proximum esse irregularitati, vt ibid. gloss. notat; ad verbum Notatus: quoniam ei interdicitur ingressus Ecclesie, per cap. Episcoporum, De priuilegiis in 6.

19. NON VM EST, quod idem author in toto seq. §. persequitur, vt excommunicatus Ecclesiastica sepultura priuatur, sic nulli esse licitum donare ipsum eadem sepultura, ex cit. cap. Episcoporum, & ex Clem. 1. De sepulturis; in qua publice excommunicatum, aut nominatim interdictum, aut usurarium manifestum temeritatis audacia scienter sepelientes, subiiciuntur ipso facto excommunicationi, à qua nõ absoluntur, nisi ad arbitrium Diocæsani prius satisfecerint; non obstante quocunq; priuilegio ipsorum, aut exemptione; siue sint Religiosi, siue sæculares; & siue Clerici, siue laici; siue viri, & siue mulieres, ex glossa 1. ibid. Per ignorantiam tamen probabilem eos excusari satis indicant verba illa, temeritatis audacia, & scienter, neque eos illò vinculo innodari, quantumque foueam fecerint, corpusq; sepelierint, nisi per se, aut per alium tumulto imposuerint, & terra obtexerint, patet: quia illud requiritur ad actum sepeliendi, pro quo ea excommunicatio imponitur.

Qui vero alij comprehendantur nomine sepelientium, incurrentium talem excommunicationem; idem author ibid. num. 3. late disputat, ac tandem statuit comprehendendi omnes illos qui eas operas præstiterint, quibus nõ præstitis excommunicatus non esset ibi sepultus; vt ij qui effoderunt tumulum, aut corpus imposuerunt in eum, aut terra cooperuerunt. Itemq; ij qui eum debuerint, & potuerint impedire ne sepeliretur, non impediuerint, vt clerici illius Ecclesie in qua sepelitur. Item, qui mandant sepeliendum, aut qui præsentem ad sunt, ne talis sepultura impediatur. Cæteros præsentem cõset excusari ab excommunicatione, etiam eos qui cantant, vel Crucem, aut cercos portant. De eadem re videri potest Suarez tomo 5. disput. 12. lect. 4.

C A P. IV.

Prinari quoque actiua participatione communionum precum Ecclesie.

S Y M M A R I V M.

- 20. Excommunicatus prohibetur sub mortali diuinis officiis interesse.
- 21. Limitationes cum quibus id accipiendum est.
- 22. In Ecclesia quo tempore nõ celebrantur diuina officia, excommunicatus priuatim orare potest.
- 23. Atque adeo recitare priuatim horas canonicas, cum ad eas obligatur.
- 24. Quatenus liceat excommunicato intrare Ecclesiam dum officia diuina in ea celebrantur.

20. EA feueritate Ecclesia priuat excommunicatum communionibus suis precibus, vt ipsum his interesse prohibeat; adeo vt ille peccet mortaliter, si vel Missæ, vel diuinis officiis interfit, vel in Ecclesia cum aliis oret, siue dicendo, siue audiendo, quod vtrumque est participare in diuinis: aut etiam manendo extra Ecclesiam quidem, sed ad eam accedendo tam propè, vt diuina officia quæ in ea celebrantur, audiat: prout notant D Anton. 3. par. tit. 24. cap. 75. Angelus Excommunicatio vlt. num. 4. Syluest. Excommunicatio 3. num. 1. vers. 3. & Caiet. in verbo Excommunicatio, cap. vlt. §. Vbi scito: qui rationem talis peccati mortis ponit in præcepto Ecclesie; quod communiter sic intelligitur, vt directe, & principaliter excludat excommunicatum à participatione diuinorum.

21. Aduerte autem ista esse eum quadam moderatione intelligenda. Nam si audiret diuina officia, sed sine animo participandi, siue vt loquitur Caiet. interessendi diuinis, vt fieri potest si prope Ecclesiam domum habeat, vnde audire possit; non est censendus peccare audiendo. Præterea excommunicatus potest absq; peccato Ecclesiam ingredi ad audiendam concionem, ex cap. Responso, De sentent. excommun. sed non potest concionari, neque in publico docere, vt Sotus habet

in 4. dist.

in 4. dist. 7. 2. quest. 1. artic. 4. vbi & admonet ipsum id agendo non peccare mortaliter, si non sit de numero vitandorum. Videri potest Suarez *tom. 5. disp. 12. section. 2. num. 4. & 5.*

22. Item potest ingredi Ecclesiam ad orandū priuatim: dummodo in ea non celebrentur tunc diuina officia, licet aliqui priuatim in eadem precentur, ex eodem Soto *ibidem col. 7. & Nauar. in Enchir. cap. 27. nu. 19. & refert ex D. Thoma, aliisq; Theologis Suarez in seq. sect. 3. n. 5.* Ratio vero bona est, quam attigit Caiet. in verbo Excommunicatio, cap. vlt. vers. Illicita, quod in hac re non attendatur propinquitas, aut etiam identitas loci, sed communio in oratione publica: cuiusmodi esse, ex *Nauar. in seq. num. 36. ad 5.* censentur Missa, horæ canonica, consecratio templi, aut altaris, aut virginum, benedictio solennis Episcopi, & aquæ benedictæ, atque officia mortuorum, & sepultura.

Orationis vero priuatæ, qua licet excommunicato orare seorsum, in eodem etiam templo, in quo aliquis alius orat. Caiet. & Nauar. locis citatis ponunt exemplum salutationis Angelicæ; ad quam publicæ quidem signum campanæ datur, non tamen vt ad publicam, sed vt ad priuatam orationem, vt addit Caiet. cui assentitur Henriquez in 1. par. sum. mæ lib. 13. cap. 12. in fine. Addit idem Caiet. quantumcumque in publica supplicatione à Sacerdotibus precantibus per vnum miliare excommunicatus distaret, si in tantum spatium populus subsequens extenderetur, ipsum peccare, se illi ingerendo.

23. Porro non tantum potest in Ecclesia, dum in ea non celebrantur diuina officia, excommunicatus orare priuatim aliis precibus, sed etiam persolvere horas canonicas (ad quas priuatim recitandas si sacris initiatus sit, ipsum etiam degradatum, teneri habent aliis citatis *Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 3. num. 8. Henriquez in preced. cap. 7. in margine lit. R. & Vgol. De censuris tab. 1. cap. 13. §. 13.*) dummodo casus, lus recitet, ex communi sententia, prout authoribus in eam citatis notat ibidem Couar. Addens quod non debeat dicere versiculum, Dominus vobiscum; eo nimirum nomine quod is pertineat ad communionem fidelium, à qua præcisus est excommunicatus. Quanquam propter materiam exiguitatem non videretur plusquam venialiter peccare, dicendo: quemadmodum nec nisi venialiter peccare videtur persoluedo cum alio priuatim horas ipsas canonicas; cum talis communicatio in diuinis, non sit illi ab Ecclesia interdicta: quia non est publica, sed tantum priuata. Quo argumento Couar. loco citato probat, non nisi venialiter peccare illum, qui cum ipso excommunicato easdem horas persolueret. De hac re plures Suarez *tom. 5. disp. 12. sect. 2. a num. 13.*

24. Postremo, potest excommunicatus intrare Ecclesiam absque peccato, etiam dum diuina officia celebrantur, si id faciat non vt interstit illis, sed propter aliquod negotium, vel vt transeat, vel vt ibi latet, insequentisque effugiat: prout inquit Palud. in 4. dist. 18. quest. 6. ar. 1. ubi finem, & Caiet. in verbo Excommunicatio, cap. vltimo, vers. Illicita autem, sub finem. Vbi addit, neque tunc peccare, etiam si transeundo flectat genua, & oret priuata oratione.

CAPVT V.

Priuare præterea vsu officij publici.

SVMMARIVM.

25. Excommunicatum esse priuatum vsu officij publici auctoritates significant cum dicunt ipsum esse suspensum ab officio.
26. Quod est intelligendum tam de laicali, quam de Ecclesiastico officio.
27. Excommunicatus priuatur vsu potestatis ordinis, siue iurisdictionem, siue non.
28. Priuatur item vsu iurisdictionis, nec vllam dignitatem officij publicum obtinere potest.
25. **I**STIVS MODI priuationem significant D. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 76. in 10. effectu, Syluester in verbo Excommunicatio tertio, num. 1. in 10. item effectu, Nauar. in En-

chir. cap. 27. num. 21. Caiet. verbo Excommunicatio; cap. vltimo, §. Vbi scito: atque alij, cum dicunt excommunicatum esse suspensum ab officio, fumentes suspensionis nomen, non proprie, vt censura quædam est à cæteris distincta (alioqui oporteret excommunicatum semper irretiri duplici censura, quod nemo dixerit) sed generaliter: eo scilicet modo quo à Nauar. describitur in eodem cap. 27. num. 151. cum ait suspensionem generaliter acceptam, esse prohibitionem vsus officij, vel facultatis alicuius. Ita vt sensus illorum sit; excommunicatum esse suspensum ab officio, id est, prohibitum illi esse vsus potestatis ipsi competentis ratione officij sui publici.

Quod vero Caiet. in eod. loco illud dictum extendit ad officium etiam laicale, congruenter rationi id facit; quandoquidem ratio priuationis vsus officij in excommunicato est segregatio ipsius à communione fidelium, ex cap. Engeltrudam 3. quest. 4. & ex cap. penult. De sentent. excommunicat. Quam communicationem non minus secularis, quàm Ecclesiastici officij vsus requirit. Cum igitur potestas publici officij quædam sit Ecclesiastica, & quædam secularis; illaque sit aut ordinis, aut iurisdictionis; siue in foro interiori, siue in exteriori: hæc vero sit, vel Principum, vel iudicum secularium, vel aliorum ministrorum iustitiæ, vel tutorum aut curatorum: excommunicatum priuari vsu potestatis ordinis satis patet per illud quod habitum est in preced. cap. 2. excommunicationem priuare actiua participatione Sacramentorum.

Inde enim consequens est, ea quæ sunt Sacramenti Ordinis, excommunicato minime licere, siue iurisdictionem nõ requirant in ordinato; vt in Episcopo, consecrationes calicis, patenæ, & vestium ad diuina mysteria peragenda necessarium: & in Sacerdote, atque in aliis initiatis inferiori ordine, celebratio diuinorum officiorum. Siue requirant iurisdictionem: vt in Episcopo, consecrationes Ecclesiarum, cœmeteriorum, ac virginum Deo dicatarum: & collatio ordinum. Itemque in Sacerdote, administratio Sacramentorum ex officio, & commissio alicui alteri facta ad ea administranda. Ad talia enim requiri auctoritatem Superioris in subditos, patet ex iis quæ statuuntur in tit. De temporibus ordinationum in 6. ac ex aliis quæ notat Vgolinus De censuris tab. 2. cap. 20. §. 2.

Excommunicatum priuari quoque vsu iurisdictionis quam habet in subditos, multorum Doctorum & Canonum auctoritate ostendit idem Vgolinus initio sequentis cap. 11. Pro quo facit ratio D. Thomæ in 4. dist. 18. q. 2. art. 2. questum 3. quod vsus iurisdictionis in ordine sit ad alium; & excommunicatus ab aliorum communione separetur. Multa autem incommoda ex priuatione sequuntur; vnum generale, cætera particularia. Illud est, de quo ipse Vgolinus in seq. cap. 13. in principio, & in §. 2. vt excommunicatus nullam dignitatem seu officium publicum: siue Ecclesiasticum, siue laicale obtinere possit, ex cap. fin. De Clerico excommunic. ministrante, §. Si tamen scierit. Vnde habetur, vt *ibid. nu. 3. notat Panorm.* quod prohibitio exercitio alicuius actus, prohibeatur omne id quo peruenitur ad illum actum. Quod etiam ex principio cap. Postulatis, eod. tit. idem Panorm. nu. 1. deducit: inquitens, nota primo, ex principio literæ, quod cui denegetur aliquid, denegetur & omne id per quod peruenitur ad illud.

CAP. VI.

De variis particularibus incommotis quibus ex ante proposita priuatione sequuntur.

SVMMARIVM.

29. Excommunicatus non toleratus, conferre nequit beneficia.
30. Nec potest eligere, aut electum confirmare: nec potest presen-
tare, aut presensatum instituire.
31. Nec potest censuram ferre, aut latam tollere: nec item iudicare.
32. Explicatio difficultatis; An delegatus iudicare possit, si is à quo delegatus est, in excommunicationem incurrit.

- 33 Potest excommunicatus vocari in ius, adhiberi testis a iuribus hereticis: & quando possit instituire Procuratorem.
- 34 Quando valeant ab excommunicatione gestaratione publici officij, cuius vsu est priuatus.
- 35 Quale peccatum committat vsurpatione talis vsus, contra Ecclesie prohibitionem.

29. **P**RIMUM in commodum particulare est, excommunicatum non posse conferre Ecclesiastica beneficia: quod tradunt D. Anton. Syluest. & Caiet. locis cit. Palud. in 4. dist. 18. q. 4. in 2. effectu; & Gabr. ead. dist. 18. q. 2. versus finem. Couar. ad cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 9. & Vgolinus tab. 2. cap. 11. §. 2. nu. 2. Vbi alios adhuc refert: & in confirmationem adfert cap. Vnicum, Nefede vacante in 6. Admonetque illud habere locum in omni excommunicato maiore excommunicatione; quia in omnibus est eadem ratio, & per consequens eadē iuris dispositio: ita ut quilibet talis, neque per se, neque per suum Vicarium, aut alium non habentem aliunde iurisdictionem, possit beneficium conferre; habeaturque pro intruso ille qui per eiusmodi collationem beneficium acquisierit. Aduerte tamen, quod idem pluribus docet, id ipsum non procedere quoad excommunicatum, per Extrauag. Ad euitanda, toleratum ab Ecclesia. Nam talis ut Sacramenta, sic & beneficia potest ex ipsa toleratione Ecclesie, conferre valide: ac sicut ab eo etiam excommunicato, possumus petere nobis conferri Sacramenta; ita & nobis conferri beneficia: quandoquidem Ecclesia relinquit liberam cum eo communionem in licitis, perinde ac cum non excommunicato. Quod si collatio beneficii ad Collegium spectet, & aliqui de eo sint excommunicati, id non impedit quominus ceteri ad illius vinculo liberi possint: conferre, etiam si duo sint tantum; imo & tantum vnus, iuxta tradita per gloss. ad cap. Gratum, De postulatione Prælatorum, verbo *Pauiores*, communiter receptam, vt loco cit. notat Vgolinus.

30. Secundum particulare excommunicati in commodum est, non posse eligere; quod etiam tradunt citati authores, & alij apud Vgolinum *ibidem* num. 12. Debet autem intelligi, vt non modo cum aliis, à quorum communione arcetur: sed neque solus possit eligere, prout loco supra citato notat Couarruias.

Tertium est, non posse electum confirmare, vt D. Anton. & Syluest. locis cit. significant; vterque in 10. effectu excommunicationis, habeturque ex cap. Ad probandum, De sententia, & re iudicata.

Quartum est, non posse presentare: siue ipse sit patronus Clericus, siue etiam patronus laicus, prout loc. cit. notat Couar. Quamquam vt aduersus ipsum Vgolinus sub finem n. 13. docet; presentatio facta à laico, censeri potest valida; cum non presentet ex officio sicut Clericus: sed tanquam administras aliquid pertinens ad suum patrimonium, perinde ac quando celebrat contractum aliquem civilem.

Quintum est, non posse instituire presentatum, q. Vgolinus in præced. n. 3. ex Rebuffo referens, probat: quia id iurisdictionis est, iuxta cap. Nouit. De iis quæ fiunt à Prælati; & cap. Conquerente. De Offic. ordin. Excommunicatus autem priuatur vsu iurisdictionis, ex ante dictis.

31. Sextum est, non posse censuras ferre, nec ab eis absolueri, quod D. Anto. 3. par. tit. 2. c. 76. in effectu 10. recte probat ex cap. Audiuius, 24. q. 1. Cuius argumentum est; excommunicatum non posse excommunicare. Eadem enim ratio est de suspensione, & interdicto, argum. cap. Quarerti, De verbor. signif. Adde & parē esse rationem ligandi & soluendi, ex cap. Verbum, De poeniten. dist. 1. ita vt is qui non potest censuram ferre, nec possit latam tollere.

Septimum est, non posse iudicare, ex Palud. in 4. dist. 18. quæst. 4. in 3. effectu, & D. Anton. in eod. cap. 76. in 11. effectu; & Sylu. in eod. effectu, verbo Excommunicatio 3. Soto in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. col. 5. & patet ex cap. Exceptionem, De exceptionibus: vbi sub finem dicitur, excommunicatum publice ab officio Iudicis repellendum esse. Hoc autem procedit ex D. Anton. siue solus, siue cum aliis iudicet, ita vt sententiam quæ fert cum aliis, reddat irritam, ex cap. Ad probandum, De sententia, & re iudicata. Adde etiam ex Soto, procedere, siue Iudex sit Ecclesiasticus, siue laicus. Nam in foro

quoque externo excommunicatum vim suam obtinere, habetur ex cap. Decernimus, De sententia, excommunicatum in 6. De qua re Vgolinus in cit. cap. 11. §. 3. Ex quo in seq. §. 5. Adde amplius, siue sit Iudex ordinarius, siue delegatus, aut subdelegatus; & in §. 6. siue Iudex publicus, siue priuatus; qui arbiter dicitur, quando per consensum partium litigantium eligitur, vt Iudicis partes suscipiat, & per suam sententiam liti finem imponat, procedens seruato ordine iudiciario. Arbitrator vero dicitur, quando eligitur, non vt Iudex super re litigiosa; sed vt amicus qui inter partes amice componat, ac quid cuique competat, definiat.

Vbi aduerte obiter ex eod. authore, De arbitro & Arbitratore, cum fuerint excommunicati non tolerati: illius, *arbitri inquam*, sententiam non valere, vt nec Iudicis ordinarij; quoniam arbitria ad iudiciorum normam rediguntur, ex leg. 1. ff. De receptis arbitris. Arbitratoris vero sententiam esse validam: quod idem author in eod. §. 6. num. 3. copiose docet. Nobis sufficere potest illa ratio; quod quæ sunt quid facti, acta ab excommunicato valent, ex Panorm. ad cap. Veritatis, De dolo & contum. num. 42. Arbitratoris autem arbitrium tale est. Tum quia rationem habet contractus transactionis: tum quia arbitratoris potestatis esse facti cuiusdam, ex eo constat quod is non cogatur ius seruare, sed permittatur quod sibi videtur, suo arbitratu declarare.

De sententia autem delegati, cum ille à quo delegatus est, in excommunicationem incurrerit, quid sit tendendum idem Vgolinus in præced. §. 5. explicat quatuor conclusionibus. Prima est: Delegati iurisdictionem non tolli, delegante incurrente in excommunicationem. Ratio est, quia excommunicatio non adimit ius quod quis habet: sed impedit ne eo utatur, De quo videri potest idem author in eadem tab. 2. cap. 6. Secunda est: Vbi delegatio facta est ab ordinario, si delegatus quid egerit vnde res integra deserit esse, is delegante in excommunicationem incidente, non impeditur quominus causam prosequatur. Ratio est, quia nec eiusdem delegantis morte ipse impediretur, ex cap. Licet, De officio delegati. Quia ratione pariter ostenditur, quod delegato incidente in excommunicationem, cum iam res desit esse integra, subdelegatus possit causam persequi. Postrema, cum res est adhuc integra, quia scilicet delegatus nondum cepit sua iurisdictione vti, quando delegans incidit in excommunicationem, tunc delegatus ipse non potest causam cognoscere. Hæc habetur etiam ex citato cap. Licet, & confirmatur: quia antequam subdelegatus iurisdictione utatur, illa in ipsum non transiit efficaciter, ex cap. Quamuis, De officio delegati in 6.

Octauum excommunicati in commodum particulare est: nec accusare, nec testificari posse. Hoc in antecitis locis tradunt D. Anton. Sylu. & Soto. Et probatur ex cap. Decernimus, de sententia, excommunicatum in 6. Vbi Iudicibus præcipitur, vt excommunicatos in suis curiis & iudiciis repellant ab agendo, patrocinando, & testificando.

Vnde etiam intelligitur nonum in commodum; nempe excommunicatum in iudiciis nec agere, nec patrocinari posse: quod glossa eiusdem cap. *ad verbum Patrocinando*, habet, intelligendum esse non tantum in Aduocato, sed etiam in Procuratore. Imo, vt habet Armilla in verbo *Excommunicatio* n. 9. sub finem, nullus potest exercere actus publicos: quales sunt non modo Aduocatorum, & Procuratorum, sed & Tabellionum: ac etiam tutorum (quorum autoritas licet ad priuatam vilitatem sit instituta, est tamen publica) iuxta Syluest. *Excommunicatio* 3. num. 2. vers. 2. Quodque de tutoribus dicitur, esse pariter de curatoribus dicendum, notat Vgolinus tab. 2. cap. 14. in princip.

Quamuis autem hæc ita sint, tamen ex cap. Intelleximus, De iudiciis, potest excommunicatus in ius vocari (de qua re latius in sequen. cap. 16. Vgolinus) quia alioqui sua malitia ei prodesset, vt ibidem dicitur. Item ex cap. In fidei fauorem, De hæreticis in sexto, conceditur vt in negotio inquisitionis aduersus hæreticos excommunicati ferant testimonium.

Decimum particulare in commodum est: non posse institui Procuratorem, nec posse Procuratorem instituire, prout habet Sylu. *Excommunicatio* 3. num. 1. vers. 12. Attamen, vt monet Caiet. in verb. *Excommunicatio*, c. vlt. §. Vbi scito, quando

tanquam

tanquam reus in iudicium vocatur, potest Procuratorem instituire: quod manifestum est cit. cap. Intelleximus. Neque consentaneum est ut prohibeatur facere, quæ ad legitimam defensionem suam pertinent.

Vndecimum est, non posse administrare non modo spiritualia; sed neque temporalia, iuxta D. Anton. 3. par. tit. 2. 4. cap. 7. 6. vers. 15. & Panorm. ad cap. Pastoralis, De appellationibus num. 18.

Addi potest duodecimum, quod excommunicatus non toleratus nequeat beneficia dare in commendam.

Et decimum tertium, quod nequeat dare coadiutorem.

Et decimum quartum, quod nequeat quem beneficio priuare.

Et decimum quintum, quod nequeat postulare, aut nominare ad beneficium.

Et decimum sextum, quod possit indulgentias conferre.

Ac postremo, quod executor constitutus non possit providere de beneficio: hæc enim omnia requirunt vnum iurisdictionis, quo excommunicatus priuatur. Vide Vgol. in cit. tab. 2. cap. 11. §. 2. Et adde si lubet quæ Suarez tom. 5. disp. 1. 4. late persequitur de priuatione vsus iurisdictionis Ecclesiasticæ ob excommunicationem maiorem.

34. Iam vtrum validi sint antecitati actus, si excommunicatus contra Ecclesiæ prohibitionem se illis ingerat, late disputatur à Panorm. ad cap. Veritatis, De dolo & contumacia, à Felino ad cap. Ad probandum, De sentent. & re iudic. ab Angel. Excommunicatio vlt. n. 19. à Sylu. Excommunicatio, 3. n. 2. & sequentibus, ab Alphons. à Castro lib. 2. De lege pœnali, cap. vlt. concl. 2. vers. Alterum: & passim ab Vgolino in tab. 2. De censuris. Sed quia id magis pertinet ad forum externum quam ad internum, cui hæc doctrina seruit, breuiter tantum monerimus; habentem officium publicum si in excommunicationem incurrat, ea quæ ante ipsius denunciationem, & dum adhuc ab Ecclesia toleratur geruntur ab ipso, ratione illius publici officij, seu quatenus habet publicam auctoritatem, valida esse. Quod communiter probant à simili: quia quantumvis seruus nō possit esse Iudex, valent tamen quæ dum pro libero habetur, ab ipso geruntur ratione publici officij, ex cap. Infamis, 3. q. 7. & ex lege Barbarius, ff. De officio Prætoris. Quæ vero geruntur post denunciationem excommunicationis, inualida esse: quia nimirum tunc excommunicatio plene obtinet suam vim priuandi excommunicatum vsu publici officij. Quod idem iudicandum est de excommunicato ob notoriam Clerici percussione, qui sicut denunciatus ponitur in numero eorum qui non tolerantur ab Ecclesia, vt habeatur in seq. cap. vlt.

35. An autem mortaliter peccet excommunicatus ingerendo se illis actibus? Caiet. in verb. Excommunicatio cap. vlt. vers. Vbi scito, ait non esse adeo clarum: videri autem rationabile non peccare mortaliter, nisi tali vsurpationi officij, aliquid ex suo genere mortale se immisceat: sicut se immiscet, inquit ille, cum excommunicatus iudicat: quia tunc incidit in vsurpatum iudicium, quod est peccatum mortale ex suo genere: quoniam per illud iniuriam facit, tum iis quos iudicat exercens in eos potestatem, quam & ligatam habet, & prohibetur exercere: tum etiam communitati, cuius actum grauem sibi iniique vsurpat. Quæ ratio etiam Soti in 4. distim. 22. quæst. prima, artic. 4. colum. 5. Similiter se immiscet, cum ipse eligit beneficia, aut ea confert: quia facit iniuriam aliis electoribus, & collatoribus, quorum numerum iniuste auget. Ita Caiet.

CAPVT VII.

Priuare adhuc fructibus beneficiorum Ecclesiasticorum.

S V M M A R I V M.

36. Vnde constat de tali priuatione, & quod excommunicatus ipso facto illam incurrat non expectata Iudicis sententia.

37. Aliquot corollaria inde deducta.

38. Obligatio restituendi fructus perceptos in excommunicatione, non tollitur per obtentam absolutionem ab excommunicatione.

39. Non potest excommunicatus ex fructibus sui beneficii sui subuenire: & moderationes cum quibus id acceptandum est.

40. Vt fructus percepti in excommunicatione retineri possint oportet dispensatione.

41. Quod in hac re fructibus beneficii dicitur, priuatione dicendum est de aliis fructibus Ecclesiasticis.

42. Cui cedere debent fructus ipsi restituendi.

36. Excommunicatum maiore excommunicatione non facere fructus suos si beneficium habeat, tradunt tum alij quorum Vgolinus meminit tab. 2. cap. 12. num. 1. tum etiam Palud. in 4. distim. 18. quæst. 4. in 2. effectū, & Caiet. verbo Excommunicatio, cap. vlt. §. Vbi scito (qui & docet illum peccare mortaliter faciendo suos eosdem fructus, propter iniustitiam quam in eo committit) probaturque ex cap. Pastoralis, De appellationibus: cuius finis sic habet. Illi proventus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesiæ communio denegatur. Sicque ea verba accipit ibidem Panorm. num. 17. Reticiens quod glossa eiusdem cap. docet, excommunicato non subtrahi redditus beneficii, nisi hoc sit expressum in sententia: seu, quod idem est, excommunicatum non esse ipso facto priuatum fructibus sui beneficii: sed per Iudicis sententiam debere priuari. Cuius contrarium preclare ostendit Suarez tom. 5. disput. 13. sect. 2. vt & Vgolinus lococitato. Ratio vero præcipua est: quod memoratis verbis Summus Pontifex significet, eam de qua loquimur priuationem in excommunicatum cadere eo ipso quod Ecclesiæ communio ei denegatur: in quam denegationem ipso facto, nulla expectata Iudicis sententia, incurritur per excommunicationem: vt pote trahentem secum, ex eodem cap. Pastoralis, suam executionem. Adeo vt eadem memorata verba non sint interpretatione referenda ad ius, ex quo Iudex sententiam proferre debeat: sed ad executionem, qua excommunicato per separationem ipsius ab Ecclesiæ communione, fructus beneficiorum subtrahuntur de facto; ita vt illos non faciat amplius suos. Quæ interpretatio cum sit communis, vt idem auctores annotant: certum est magnam auctoritatem habere debere in praxi pro conscientia securitate.

37. Ex hac autem doctrina multa licet inferre. Ac primo, quod Vgolinus in eodem num. 1. habet ex Panorm. ad memoratum cap. Pastoralis, num. 6. illud in eodem modo habere locum (quod satis aperte deducitur in ex eod. cap. Pastoralis) quantumcumque; ass. rat. qui se iniuste excommunicatum, & ideo appellet. Secundo, quod idem refert ex Innocentio ad cap. 1. verb. Episcopatum Demiticiis, locum item habere tam in Clericis maioribus & Episcopis, quam in minoribus seu simplicibus beneficiariis. Tertio, quod tractat Suarez in citata sect. 2. num. 10. locum quoque habere non modo in excommunicatis denunciatis, & notoriis percussoribus Clericorum: sed etiam in omnibus aliis maiori excommunicatione irretitis: quia per Extrauag. inter. Ad euitanda, in nullo consultum est priuata vtilitati excommunicati; vt patet ex illius expressis verbis apud Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 35. Vnde & tales cum eiusmodi fructus non faciant suos, tenentur eosdem tanquam alienos iniuste detentos, restituere non expectata Iudicis executione.

38. Quibus adde cum eodem Vgolino ibidem vers. Sexto ex Rebuffo: quod nec absolutio à censuris quam Summus Pontifex dare solet ei cui confert beneficium, liberet excommunicatum à proposito incommodo: quia talis absolutio prodest solum quoad collationem: ideoque excommunicatus sic absolutus, non faciet ob illam fructus suos: quia priuatio fructuum beneficii distincta est ab impedimento acquisitionis beneficii; de quo dicitur in sequenti capite.

Adde idem cum eodem; neque obtenta absolutione, excommunicatum facere suos fructus suos percepti tempore excommunicationis. Id quod post glossam final. ad cit. cap. Pastoralis, habent D. Anton. 3. par. tit. 2. 4. cap. 7. 6. in effectū 9. & Sylu. in verbo Excommunicatio tertio, num. 1. vers. 9. Ratio vero est: quia absolutio tollit tantum excommunicationis vinculum, non item detrimenta ex eo secuta, quæ ad terrorem contumaciam relinquuntur: eo quod facilitas venia; in-

niæ, incertium prebeat delinquendi, ut dicitur in fine cap. Est iniusta, 23. quæst. 4.

39. A Ide adhuc cum eodem Vgolino paulo superius, nec excommunicatum posse ex fructibus beneficii ea capere quæ sibi sint ad sustentationem necessaria, ex glossa citata quam sequuntur Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 124. & Couar. lib. 3. variar. resol. cap. 13. num. 8. ver. 12. & alij quorum idem Vgolinus meminit, & quibus accessit Suarez in cit. sect. 2. n. 12. & aliquid seqq. Ratio autem est, quia censetur se talibus propria voluntate priuare, cum ei liberum sit à contumacia desistendo, absolutionis beneficium obtinere.

VERVM TAMEN id intelligendum est cum aliquot moderationib. Prima est, si fame alias periturus sit: quia illi subueniri debet, tanq̄ ei qui adhuc poterit ad Ecclesiam redire, prout habeat antememorata glossa. Adde quod in tali necessitate constituto sit sub peccato mortali subueniendum: argum. cap. Pasce, & cap. Non satis, dist. 86.

Altera moderatio est, vt si excommunicatio sine iusta causa in eum lata sit, possit excommunicatus suos fructus facere in conscientia prout notant D. Anton. & Syluest. locis antea citatis, & Palud. in 4. dist. 18. quæst. 4. in 2. effectu, & alij apud Vgol. in cit. cap. 12. num. 4. Et ratio est: quia qui non deliquit, pœna affici non debet. De qua re Suarez in cit. sect. 2. num. 19. & 20.

Tertia moderatio est, vt illud habeat locum pro eo solummodo tempore, quo excommunicatus est in mora petende, & procurande absolutionis, iuxta Caiet. verbo Excommunicatio, cap. vlt. ver. Vbi scito, & Nauar. cap. 25. nu. 124. Et ratio est quam prædicta glossa indicat: quia ideo in nullo est prouidendum excommunicato de victu (sicut prouidetur deposito, eo quod non possit fructus beneficii sui amplius recuperare) quia cum positum sit in ipsius potestate respiciendo talibus fructibus frui, vult contumax perseuerare in contemptum clauium Ecclesie.

Quarta moderatio est: vt illud non habeat locum in fructibus perceptis ante excommunicationem, neque in fructibus patrimonij, quod ipsi excommunicato fuerit pro titulo assignatum: nec in fructibus beneficii, qui creditoribus Clerici, ante ipsius excommunicationem assignati essent. Nec item quando consuetudo est in contrarium; vt scilicet Clerici excommunicati nō priuentur fructibus suorum beneficiorū. Ita secutus alios per ipsum citatos, docet Vgolinus in citato num. 4. versus finem. Subiungens percipientem dictos fructus contra ius & consuetudinem, nec irregularem propterea fieri; nec priuari suo beneficio. Huc spectant dicenda in seq. tractat. num. 19.

40. Vltima moderatio est: vt excommunicatus post obtentam absolutionem, obtineat ab eiusdem beneficii ordinario collatore dispensationem super fructibus perceptis tempore excommunicationis, prout post Palud. in 4. dist. 18. q. 4. in 2. effectu tangit D. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 76. in effectu 9. simul admonens id esse intelligendum cum exceptione: nisi tempore quo electio, aut collatio, aut confirmatio beneficii facta illi est, fuerit excommunicatus: quia tunc nullum ius acquisiuit; ideoque non sufficit talis dispensatio; sed requiritur noua collatio; pro quo vide dicenda in seq. num. 49. 50. 51. & 53.

41. CÆTERVM quæ de fructibus beneficii in hac re dicuntur, dicenda sunt pariter de quibuscumque fructibus Ecclesiasticis, vt in cod. cap. 12. num. 2. admonent Vgolinus, & in sequenti num. 21. Suarez: quia in omnibus eadem ratio valet; vnde, inquit Vgolinus, non potest excommunicatus pensiones exigere, nec oblationes recipere: nec id quod ob emphyteusim præstatur Ecclesie, & multo minus quotidianas distributiones habere, quæ nec iis qui studiorum causa à Diuinis officiis absunt, dantur, ex cap. Licet vobis, De præbendis.

42. Si quæras, cui cedant dicti fructus, quos excommunicatus capere non potest? Idem Vgolinus post plures alios quos commemorat in sequenti num. 3. respondet, ex illis esse procurandum vt aliquis ipsius excommunicati munera obeat, præstando officium quod debet sue Ecclesie, ne ea detrimentum patiat, diuinaque intermittantur; sique aliquid fuerit reliqui, in alium eiusdem Ecclesie vsum conuertatur, exceptis distributionibus: quando consuetudo habet vt de-

negata iis qui à diuino officio absunt, accrescant iis, qui præsentibus absunt. Videri potest Suarez in eodem loco num. 22. & sequentibus.

CAPVT VIII.

Excommunicationem maiorem impedire beneficii acquisitionem.

S V M M A R I V M.

43. Huius effectus probatio.

44. Inualida est collatio beneficii facta excommunicato.

45. Excommunicatus ad beneficium nec elegi potest, nec presentari, nec potest facere benef. ij permutationem, nec potest ei conferri pensio, nec pro eo impetrata literæ ad beneficium valent.

46. Quomodo hæc ipsa sint accipienda.

47. Locum habent etiam si excommunicatio sit iniusta, dummodo valida.

48. De quibusvis beneficiis sunt intelligenda: & quod mortaliter peccet excommunicatus accipiendo beneficium.

43. Hic effectus habetur aperte ex cap. Postulastis, De Clerico excommunicato ministrante, cum dicitur; Clericis excommunicationis vinculo innodatis, Ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea licite retinere, nisi forte fuerit cum iis misericorditer dispensatum. Aperte etiam sequitur ex eo quod ante in cap. 5. habitum est, excommunicatum priuari vsu officij publici, & per consequens ipso officio: quia hoc propter illum est. Sequitur, inquam, ex eo, quod beneficium item est etiam propter officium: argumento cap. Cum secundum Apostolum, De præbendis. Ideoque sicut excommunicatio maior reddit incapacem officij Ecclesiastici, reddet & beneficii. De quata re Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 7. quinque primis numeris: & post ipsum alios quoque citans Vgolinus De censuris, tab. 2. cap. 13. §. 1. ac Suarez tomo 5. disp. 13. sect. 1. bene differunt. Paucis autem perstringemus quæ illi tractantur.

44. PRIMVM EST: collationem beneficii factam excommunicato, esse nullam, per cit. cap. Postulastis: & ita communiter tenent Doctores, quorum plures Vgolinus commemorat sub initium citati §. 1. Adde id ipsum esse amplian dū vt procedat. Primo, siue lata sit excommunicatio à iure, siue ab homine, cum in citato cap. Postulastis, Summus Pontifex absolute & sine distinctione loquatur. Deinde, quia eadem vis est maioris excommunicationis à quocumque feratur valide.

44. Secundo, vt procedat quantumuis talis collatio facta sit motu proprio: motus enim proprius, inquit Couar. in memorato §. 7. num. 2. ver. Quarto: licet aliqui multa operetur ad tollendam surreptionem, non inducit tamen dispensationem aliquam, nec tollit vitium, quod quis patitur, & ex quo impeditur iure obtinere id quod illi conferitur. Excipe, nisi Sum. Pontif. non ignarus impedimenti, quod quis habet, scienter ei motu proprio beneficium conferat: quia tunc censetur tacita quadam dispensatione tollere eiusmodi impedimentum.

44. Tertio, vt procedat quantumuis excommunicatus tempore collationis fuerit de iis qui tolerantur ab Ecclesia, per Extrauag. Ad Euitanda. Cum enim ea constitutio nihil faueat excommunicatis, vt iam antea monuimus, vetera iura quoad eos sunt adhuc omnino obseruanda. Adde etiam siue fuerit excommunicatus in ead. dicecesi, in qua est beneficium, siue ab alio. Quarto, vt procedat quantumuis postmodum secuta sit legitima absolutio ab excommunicatione: quia ex eo collatio habet, vt sit nulla, quod tempore excommunicationis sit facta, neque ex absolutione vires assumat; sicut ex aduerso, nec si talis collatio facta esset alicui, quo tempore nondum erat excommunicatus, ea censetur nulla esse, ob excommunicationem superuenientem, vt in memorato nu. 2. ver. 8. Couar. notat. Quinto, vt procedat quantumuis excommunicatus ignorauerit tunc se excommunicatum esse. Rationem reddit Couar. num. 3. ver. 10. quia

quia licet ignorantia valeat ad effugiendas pœnas, quæ à iure statutæ sunt aduersus excommunicatos, aliquid prohibitum agentes, non facit tamē ad valorem ipsius actus: seu vt quod ab aliquo geritur validum sit, quod alias absente ignorantia, minime valeret.

45. SECUNDVM EST. Excommunicatum non posse eligi ad beneficium Ecclesiasticum, eiusq; electionem esse inualem. Quod iisdē modis, ac præcedēs de collatione, ampliandum est, vt bene declarat Vgol. in seq. §. 2. Tertium est, excommunicatum non posse præsentari à patrono laico, vel Clerico ad beneficium iurispatronatus, nec ad aliud postulari, aut nominari. De quo ibid. Vgol. Rationem illius hanc reddens, quod per hæc præueniatur ad collationem: & phibito aliquo, omne illud per quod ad illud peruenitur, prohibitū esse censetur, argum. cap. vlt. de Clerico excommunicato ministrante. Quartum est, permutationem beneficiorum per excommunicatum factam, minime valere: nam in illa continget mutua collatio; vt bene declarat ibid. Vgol. num. 6. Quintum est, non posse conferre excommunicato pensionē super beneficio Ecclesiastico. Quod Couar. probat: quia licet hæc non sit beneficium Ecclesiasticum, est tamē ius percipiendi redditus Ecclesiasticos, quibus excommunicatū sui non est consentaneū. De qua re plura idem Couar. in pract. quest. cap. 36. n. 10. Sextum est, non tantum collationem beneficij Ecclesiastici factam excommunicato esse nullam, sed etiam impetrationem literarum ad beneficia illi obtentam, nullam item esse: ita vt collatio ipsi facta vigore earundem literarum, nulla sit. Qua de causa (inquit Couar. in prius cit. §. 7. n. 3.) quoties in Romana curia confertur aliquod beneficij, datur eidem ei cui confertur absolutio à quacumq; excommunicatione.

46. Admonet autem consequenter num. 4. idem Couar. antedicta esse vera, quando agitur de acquisitione iuris, & tituli ad beneficium Ecclesiasticum: quia si tantum tractetur de beneficij acceptatione; vt fieri potest cum quis ante excommunicationem literas ad beneficium vacaturum, & contingit hoc vacare eo tempore quo excommunicatus est, tunc potest virtute literarum suarum illud acceptare, eritq; collatio suspendenda donec fuerit ab excommunicatione absolutus. Quod pluribus idem author tractat lib. 3. var. resolut. cap. 16. num. 4.

47. Qui adhuc in illo memorato §. 7. num. 3. de antedictis addit, intelligenda esse cum excommunicatio valida fuerit: si enim inualem sit, non adfert excommunicato impedimentum, neque collationem beneficij Ecclesiastici ipsi factam reddit nullam. Item esse intelligenda, quantumuis excommunicatio sit iniusta, dummodo sit valida, prout adhuc idem ibid. addit nu. 7. versus finem. Id deducens ex eo quod ante docuerat: quoad Deum quidem excommunicationem iniuste seu absque causa legitima latam non obligare; quoad pœnas tamen à iure statutas aduersus excommunicatos vim omnino obtinere, ita vt non debeat ante obtentam absolutioem se diuini immiscere, & per consequens nec possit beneficium, quod ad illa ordinatur, ei conferri. Quod autem excommunicatio proposito modo iniusta liget, probat ex eo quod alleganti se excommunicatum esse iniuste, absolutioe perinde ac confitenti se iuste excommunicatum esse, detur absolute; non autem solum ad cautelam, seu sub conditione prout datur alleganti excommunicationem in se latam nullam esse. Quam differentiam ille deducit ex cap. Solet, & ex cap. Venerabilibus, §. Porro, & §. Sed si, De sent. excommunic. in 6. Mitius autem de hac re sentientem Suarez in tom. 5. in 3. par. disput. 4. sect. 7. præsertim à num. 26. ad 31. qui vollet, sequi poterit.

48. De his super sunt addenda. Alterum, ea esse intelligenda de quibuscumq; beneficiis Ecclesiasticis, siue secularibus, siue regularibus, siue curatis, siue simplicibus, siue dignitatibus. Cum enim supra citatum cap. Postulasti, simpliciter, & absque distinctione loquatur, parque sit omnium ratio, nihil est cur distinguere debeamus. Alterum, iuxta Caiet. verbo Excommunicatio, cap. vltimo, vers. Vbi scito, excommunicatum peccare mortaliter, vt faciundo fructus suos, sic & accipiendo beneficium, quia iniuste sibi usurpat bona Ecclesiastica, quorum participatione priuatus est.

CAPVT IX.

De eo quod agendum est, vt beneficium acquisitum in excommunicatione tuta conscientia retineri possit.

S V M M A R I V M.

- 49 Quando is qui excommunicatus est, possit, aut non possit beneficium in eo statu acceptum retinere.
- 50 Sublata per legitimam absolutionem excommunicatione, titulus beneficij inualem in ea acceptus, reuoluitur per Episcopum.
- 51 Exceptiones aliquot.
- 52 Quatenus dum reuolutio procuratur, fructus beneficij retineri possint, & quod eo tempore per alium ab Episcopo constitutum non per se inualem habens titulum prestare debet officium eidem beneficio annexum.
- 53 Quatenus reuoluitur fructus percepti, & quod: titulus non obtentus canonice, nunquam præscribitur.

DE hoc agit Henriquez in 1. parte sua Summe lib. 13. c. 14. cum quo ex variis Doctores aliquot documenta proponemus.

PRIMUM EST: si is qui beneficium habet in excommunicatione acquisitum, ostendat hanc fuisse inualem, poterit beneficium retinere, & gaudere fructibus illius. Istud patet, quia excommunicatio inualem, sine effectu est; vt omnium iudicio receptum esse habet Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 7. num. 5. ac proinde acquisitionem beneficij non impedit.

SECUNDVM EST: si is aduertit irritam esse beneficij collationem: quia illam receipt ligatus valida excommunicatione, tenetur etiam post obtentam absolutionem curare, vt noua collatione ei valide retineatur beneficij titulus. Hoc post Palud. in 4. dist. 18. quest. 4. in 2. effectu habet Syluester verbo Excommunic. 3. num. 1. ver. 9. & post Archidia. & Anchana. Couar. in præced. num. 2. ver. 7. Et ratio est: quia ex antedictis, collatio nulla fuit; atque, vt habet 18. reg. iuris in 6. non firmatur temporis tractu, quod de iure initio nõ subsistit. Vnde talis tenetur, & beneficium acceptum relinquere, & omnes fructus perceptos restituere: & recte Nauar. notat in Enchir. cap. 27. num. 21. ver. 7.

TERTIVM EST: Si per absolutionem datam ab eo qui de iure potest, sublata sit excommunicatio, proprius Episcopus potest titulum beneficij, quod eo eam fuit inualem, reuoluit. Hoc de communi Doctorum sententia aliquot citatis tradunt Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 7. n. 8. & post Rebuffum Vgolinus tab. 2. De censuris, cap. 13. §. 1. num. 3. Et probant: quia vbi dispensatio à iure permittitur, nec quis dispenset declaratur; Episcopis dispensandi potestas permittitur esse existimatur; argum. cap. Nuper, De sent. excommunic. in fine. Ex quo loco, tum ceteri, quorum meminimus Couar. tum etiam glossa ad cap. Excommunicamus 1. De hæreticis, §. Credentes, verbo Apostolica, id ipsum colligunt. At in cap. Postulasti, De Clerico excommunic. ministrante, permittitur dispensatio cum illo, cui in excommunicatione collatum est Ecclesiasticum beneficium, nec declaratur quis dispenset. Eam igitur dare potest proprius Episcopus. Quod aduerte procedere in quacunq; excommunicatione, etiam referuata Papæ, postquam sublata est per absolutionem datam ab habente potestatem sufficientem, ex Panorm. ad cit. cap. Postulasti, num. 8.

Sed patitur aliquot exceptiones. Prima est, quam in seq. n. 9. habet Panorm. cum ipse met Episcopus scienter beneficium ipsum contulit excommunicato: quia tunc non censetur dignus habere talem potestatem, sicut nec quando simoniacè contulit, argum. cap. Præsentium 1. quest. 5.

Altera exceptio est, cum collatio facta fuit per Papam: quia ex quo Papa manum apposuit, alius quod deest supplere non potest, argum. cap. Cum in distribuendis, De temporibus ordinat. Ex quo habetur, à Papa ordinatum in inferiori ordine, non posse ad superiorem ordinem promoueri sine eiusdem Papæ licentia. Quæ exceptio ex Couar. in eod. num. 8. sub finem, procedit, etiam si talis collatio ad Episcopum ipsum

ipsum

ipsum alioqui pertinisset. Nam neq; tunc Episcopus potest quod Papa cepit consummare: adeo ut beneficium alicui collatum a Papa, si aliqua de causa collatio inutilis, aut nulla fuerit, nequeat Episcopus eidem, aut alteri conferre, quantumvis ad ipsius collationem pertineat. Pro qua re plures authores referunt ibid. Couar. & post ipsum Henriquez in cit. lib. 13. cap. 14. lit. O, in margine.

Cum vero collatio facta fuerit per Prælatum inferiorem Episcopo, potest tunc Episcopus ipse dispensare, perinde ac si fuisset per ipsum facta. Nec obstat quod non possit tale beneficium conferre, sicut nec obstat quomodo interponat suam auctoritatem permutationi beneficiorum ad aliorum collationem spectantium; argumento cap. Quæsitum, De rerum permutatione. Ita notat Panorm. in cit. num. 9. Et addit interveniente dicta Episcopi dispensatione, non esse opus alia collatione. Id quod Couar. in eod. loco monet non videri admittendum, nisi is etiam ad quem pertinet beneficij collatio, qua non est priuatus, consentiret tali dispensationi; quandoquidem talis consensus ad permutationem auctoritate Episcopi faciendam est necessarius, prout cum glossa ad cap. vnicum, De rerum permut. in 6. & ad Cl. men. vnicam, eodem tit. Doctores notare Couarruias ibidem testatur.

Tertiam exceptionem in fine cit. num. 3. addit Vgolinus, si Romanus Pontifex dispensationem eiusmodi referuaret alteri, qui proprio Episcopo: argumento cap. Graue, in fine, De præbendis, & cap. Cum illorum, De senten. excommunic.

52. **QUARTVM DOCUMENTVM EST.** Interim dum reus curat intra breue, & necessarium tempus obtinere dispensationem, & reualidationem tituli, potest retinere fructus, tanquam depositarius cõseruando illos. Hoc habet Henriquez in cit. cap. 14. §. 2. circa med. Et probatur à simili: quia par ratio est in eo, ac quando quis rem alienam detinet, donec cognoscat verum dominum, vt possit illam ei restituere, vel remissionem obtinere.

Vbi aduerte, eum qui beneficium Ecclesiasticum iniuste, nec canonice habet, teneri quidem statim resignare illud in manu eius à quo conferri potest, atque fructus perceptos restituere, prout explicat D. Antonius 2. par. titulo 1. cap. 5. §. 11. in fine, & Tabienfis, & Syluester in verbo Beneficium 3. ille numero 5. & hic numero 20. itemque Armilla eodem verbo, numero 56. & adhuc Syluester in verbo Resignatio, numero 3. Nihilominus tamen, vt habet Henriquez loco citato, litera Q. in margine; si subsit causa, vt quia ad titulum talis beneficij initiatus est sacro ordine, aut non potest dimittere illud, nisi cum scandalo detegat culpam occultam, aut ob aliam similem causam; potest interim illud retinere, quamdiu diligentia debitam adhibet ad impetrandam dispensationem, & reualidationem, fructusq; diligenter custodire, aut in Ecclesiæ utilitatem expendere, aut etiam tantum sibi sumere de consilio Confessarij, quantum sibi necessarium est ad vitam, vt non opprimatur egestate.

53. **QVINTVM DOCUMENTVM.** quod tangit Henriquez in eod. in §. 2. vt habens beneficium non canonice, ob excommunicationem, ne in vitio intrusionis maneat, officium eidem beneficio annexum non debeat per se præstare, sed per Vicarium ab Episcopo designatum: nisi forte ad tempus sit periculum scandali, cui, tanquam prohibito iure diuino, cedit ius Ecclesiasticum priuans excommunicatum vsu Sacramentorum, & publici officij. Quamquam interea dum Papæ dispensationem expectat ad celebrandum, curare potest se ab excommunicatione absolui, & ab irregularitate dispensare Episcopum; qui vtrumque potest in delicto occulto, ex Concil. Trid. sess. 24. cap. 6.

Imo, vt idem author in sequenti num. 3. addit ex quorundam sententia, qui pro conscientie foro ex tacita commissione Papæ, potest iusta de causa reualidare prædictum beneficij titulum; quandoquidem Episcopus tanquam Pastor iure diuino institutus in animarum remedium, multum potest; præsertim in iis qui non sunt expresso iure reseruata Papæ. Sic enim tacita commissione in occulto impedimento matrimonij iam contracti dispensare potest, quando non patet ad Papam aditus, vt bene Henriquez bene explicat in

præced. lib. 12. cap. 3. Iusta causa autem censeri potest, si is cum quo dispensandum est, bene meritus sit, pro ratione sui status indigeat, aut cui sine scandalo vix liceat beneficium habitum deserere, aut qui ob paupertatem non habeat commode recursum ad Papam.

SEXTVM DOCUMENTVM. Prædictum beneficium obtenta reualidatione tituli, posse retinere fructus perceptos, quia fructus beneficij vacantis reseruatur successori, quem admodum notat Sylu. verbo Beneficium §. in initio. Et post eum Henriquez sub fine memorati capitis 14. Vbi & addit quod si dispensationem obtinere non poterit: dimisso beneficio possit eam portionem fructuum perceptorum sibi retinere, quæ ad honestam sustentationem, ei debetur iuxta seruitium, eidem beneficio annexum, si illud præstiterit. Quæ doctrina est Nauarti in lib. 1. consil. tit. 18. consil. 5. num. 3. Et ita, quod idem ibidem tangit, pauper Clericus, qui titulo inualido beneficium habuit, si officium debitum præstiterit, retinere potest quæ fuerunt ei strictè necessaria ad vitam. Pro quo aliquot authores nobiles Henriquez refert in eodem libro 13. cap. 3. §. 3. in margine lit. C. Quam in re ad conscientiam tranquillitatem consultum est, ei præsertim qui mala fide beneficium habuit, condonationem fructuum à Superiore petere cum tituli validatione: quod timoratis est in vsu positum.

Cæterum, is qui in excommunicatione, aut alias non canonice beneficium obtinuit, nunquam præscribit; vt ex Archidiacono habent Syluest. & Tabienfis in verbo Beneficium 3. ille num. 20. & hic num. 5. atque Armilla eodem verbo num. 56. Confirmarique potest ex cap. Postulasti, De Clerico excommunicato. Neque ad id iuuat tolerancia Superioris: nisi esset Papæ expressa; siue per seipsum, siue per alium de ipsius mandato, vt Syluest. ibidem, & Tabienfis in sequenti num. 7. annotant. Vide tamen in præced. lib. 30. tractat. tertio, num. 179. in fine, qualiter nonnulli id moderandum censent.

CAPVT X.

Excommunicationem maiorem priuare, tam actiua, quam passiva conuersatione humana.

SVMMARIVM.

- 54 Quod excommunicatus ueneatur ceterorum fidelium conuersationem humanam vitare.
- 55 De peccato excommunicati conuersantis contra eam prohibitionem.
- 56 Aliquot casus in quibus ab eo peccato excusatur.
- 57 Obligatio quam ceteri fideles habent abstinendi à conuersatione cum excommunicato.
- 58 Tractatio difficultatis, an specialiter excommunicatus vitari debeat in conuersatione, antequam sit publicatus.

54. **S**ENSVS huius effectus est, excommunicatum maiore excommunicatione, debere in humana conuersatione, & alios vitare, & ab alijs vitari. Ac vitare quidem debere alios cum Panor. ad cap. Nulli, De senten. excommun. expresse tradunt Angelus, Excommunicatio vlt. §. 1. & Sylu. Excommunicatio 3. num. 1. vers. 5. aliq. passim. In confirmationem autem Vgolinus de censuris, tab. 2. cap. 22. num. 1. adfert cap. penultimum, De sententia excommunicationis, vbi excommunicatus dicitur à communione se paratus; nec distinguitur à qua: atque vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Itemque cap. Illud, De Clerico excommunicato, & cap. Engeltrudam 3. quæst. 4. Admonet quoque in sequenti num. 2. istud procedere etiam in eo qui tantum per famam, se excommunicatum esse nouit, & in num. 3. procedere etiam respectu aliorum excommunicatorum: ita vt nequeat cum eis, vt nec cum ceteris fidelibus conuersari. Adde procedere quoque etiam si excommunicatus sit occultus, prout expressit Alphonsus à Castro in lib. 2. De potestate legis penalis, cap. vlt. conclus. 2. Et ratio est, quod Extraneus ad euitanda ne quidem, tali faueat.

Admonet etiam idem ibidem: itemque Nauar. De penit.

distinct. 6. §. Laborer, sub finem, eundem excommunicatum magis peccare non vitando alios, quam hos non vitando ipsum contra Ecclesie prohibitionem. Ratio est quæ habetur in cit. cap. Illud: quia propter proprium delictum, & in pœnam illius obligatur vitare alios: hi vero non in pœnam sui delicti; sed ipsius excommunicati tenentur eum vitare. Adde ex iisdem, fieri posse ut ceteri cum eo conuersentur sine peccato: ipse tamen non excusetur à peccato; quia non est ei sicut illis facta potestas conuersandi, quantumcumque occultus sit. Verumtamen conuersando peccat solum venialiter, ex Caiet in verbo Excommunicatio, cap. vltim. vers. Vbi scit: quia cum preceptum Ecclesiasticum excludat excommunicatum directe cõmunione fidelium, prout fideles sunt: & per quamdam tantum extensionem, & quasi consecutionem à excommunicatione ipsorum, prout homines sunt, communi fidelibus cum infidelibus: ille se ingerens huic posteriori cõmunioni, quam nomine conuersationis humane significamus, censetur tantummodo agere præter inhibitionem Ecclesie; & ideo peccare solum venialiter: quæ ratio sumpta est ex D. Thom. in 4. distinct. 18. quest. 2. art. 4. questiuicula 3. ad secundum.

56. Sunt etiam aliquot casus in quibus excommunicatus conuersando cum aliis fidelibus, non peccat, quos in eodem cap. 22. §. 1. Vgolinus persequitur. Primus est, cum conuersatur procurando suam absolutionem apud Superiorem. Ecclesia enim non negat illi conuersationem per quam à contumacia exeat. Secundus est, cum probabiliter ignorat se excommunicatum esse: talis enim ignorantia, ut à peccato, sic & à pœna peccati excusat. Tertius est, cum premitur necessitate excusante, qualis est famis, cum scilicet non habet unde viuat; ita ut ab aliis petere, & accipere debeat victum: aut qui morbo premitur, ideoque indiget medicinis, & medici opera: aut quando vocatus est in ius, & respondere cogitur. Ratio autem est, quod necessitas faciat licitum id quod non est legitimum, ex cap. 4. De regulis iuris. Quartus casus est, cum cum quibus conuersatur, non sunt Christiani. Nam à fidelium tantum cõmunionem, ut bene memoratus auctor ostendit, excommunicatio separat; unde conuersatio cum infidelibus relinquatur ei perinde libera ac ceteris.

Iam cur fidelibus permitatur potius cum infidelibus communicatio quam cum excommunicatis, idem auctor in sequenti cap. 23. in initio numer. 9. rationem hanc adfert, quod si illi, qui sunt extra Ecclesiam, ad conuersationem non admittantur, neque ad illam attrahentur. Excommunicati vero, illam iam ingressi, sed in illa membra putrida per suam contumaciam effecti, tanquam resecti à reliquis membris per excommunicationis gladium, repelluntur à conuersatione.

57. QUOD VERO attinet ad obligationem quam ceteri habent ipsum vitandi. Antiquo iure quidem per plures canones (eos refert Vgolinus in principio memorati cap. 23.) statutum est, ut quiuis excommunicatus maiore excommunicatione à quouis qui cum talem sciret, vitari deberet, etiamsi non esset denunciatus, aut notorius. Atque vitari publice ab eo qui excommunicatum esse sciret publice: secreta vero ab eo qui sciret secreta, iuxta textum expressum in cap. Cum non ab homine, De sentent. excommunic. Idque ex Panorm. ad idem cap. num. 3. siue à iure, siue ab homine excommunicatus esset: item siue mentis compos, siue mente captus esset, & effectus furiosus; cum illius eadem sit ratio, ac sopiti somno, prout docet loco citato Vgolinus num. 6. Qui & addit in sequenti num. 8. siue viuus esset, siue mortuus: quia in cap. Sacris, De sepulturis, præscribitur ut quibus non communicamus viuus, non communicemus defunctis. Sic enim per Concilij Constantiensis constitutionem, quæ incipit: Ad euitanda, illud generale statutum restrictum est ad excommunicatum denunciatum nominatum, & ad notorium Clerici percussorem.

58. Quamquam eo quod illa ipsa constitutio (prout præ se ferunt hæc eius verba; Prætextu cuiuscumque sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ: à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ) loquitur de excommunicato generaliter, id est, de eo qui incurrit sententiam excommunicationis latam generaliter; controuersia est, quam proponit, sed non satis dirimit Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 2. num. 7. illatione 4. num.

vitari etiam debeat is qui scitur esse specialiter, siue nominatim excommunicatus, antequam ipse denunciatus sit publice, ut vsuuenit cum citatus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ob contumaciam non comparendi, aut non parendi, incurrit in talem excommunicationem, necdum est per iudicem denunciatus excommunicatus? Atque Adrianus in 4. De confess. dub. 9. putat eum vitari deberet quia cum indulgeatur tantum communicatio cum excommunicato generaliter, aut denunciato nominatim, aut non notorio Clerici percussore; ius antiquum est retinendum circa specialiter, seu nominatim excommunicatum, etiamsi non denunciatum.

Sed Caiet. in verbo Absolutio, vers. Absolutionis impedimenta, & in verbo Excommunicatio, cap. vltimo, vers. Excommunicatio minor, præter notorium Clerici percussorem nullum alium ponit vitandum, quam nominatim excommunicatum publice: & Nauar. in Ench. cap. 27. n. 93. in fin. aperte docet ob speciale excommunicationem, excommunicatum vitandum non esse, nisi sit denunciatus. Idem dixit ante eum Cosmas in pragmatica sanctione, tit. De excommunicatis non vitandis, & post eum Henriquez alios adhuc citans in 1. par. sua summa lib. 13. cap. 5. §. 1. Atque id ipsum Nauar. ex professo confirmat, De pœnitentiâ, dist. 6. cap. 1. §. Laborer, num. 23. Ratio præcipua est, quod fere omnium vsus habeat, neminem ob excommunicationem etiam speciatim in eum latam vitare, donec denunciatur. Consuetudo autem est optima legum interpretis, cap. Cum dilectus, De consuetudine. Et quamuis verba memoratæ constitutionis videantur ad solam generalem excommunicationem pertinere; interpretatio tamen eius, ut idem auctor recte ait, ad specialem extendi potest, cum instituta sit ad vitanda timoratarum conscientiarum scandala: quibus perinde specialis, ac generalis excommunicatio potest esse occasio.

Quod vero in eadem constitutione dicitur, censuræ Ecclesiasticæ, aut sententiæ à iure, aut ab homine generaliter promulgatæ; sic optime explicari potest, ut generaliter dicatur per vniuersæ, seu quæcumque illæ sint, nulla dempta: nisi fuerit à iudice publicata, aut lata in notorium Clerici percussorem, ut in eadem constitutione excipitur. Iam congruenter prædictis, posteriorem Caietani, & Nauarri sententiam sequenturi ad plenam intelligentiam eius quod statuit de nominatim denunciato & notorio Clerici percussore euitandos; deinceps exponemus. Primo, quædam dubia de eadem citatione: deinde trademus quænam sint illa in quibus prohibetur cum talibus excommunicatis communicare; & postremo quænam sint illa, quæ possunt nobis reddere licitam communicationem cum iisdem.

CAP. XI.

In quo exponuntur dubia quadam de euitatione excommunicati nominatim denunciati, aut notorij percussoris Clerici.

S V M M A R I V M.

- 59 Explicatio difficultatis, siue semper vitandus is, qui scitur esse excommunicatus non toleratur ab Ecclesia.
60 Vitandus est excommunicatus, qui viri grauis testimonio, aut ex publica fama cognoscitur denunciatus.
61 Vitandus est excommunicatus, qui se denunciatum falsus est extra sacramentalem confessionem; non autem qui solummodo in tali confessione.
62 Quatenus excommunicatus in vna diocesi denunciatus, debeat in alia vitari.
63 Obiectio cum solutione.
64 Prelati inferiores Papa tenentur vitare excommunicatum quem ipsi denunciarunt. & quid de ipso Papa.
65 Quatenus vitari debeat is de quo dubitatur an sit denunciatus.

PRIMUM DVBIVM EST; an eum quem scimus esse nominatim denunciatum, aut notorium percussorem Clerici, teneamur semper vitare: ut verbi gratia: si post annum videam illum, quem scivi denunciatum esse? Ad quod respon-

detur cum Palud. in 4. dist. 18. quest. 6. artic. 2. & Adrian. in 4. item, De clauib. questione 3. vers. Septima exceptio. Nauar. in Enchirid. cap. 27. num. 36. in principio, nos teneri vitare in omnibus, quibus ipsum priuari habitum est haecenus; donec constet nobis de absolutione. Id quod aperte probatur ex cap. Sicut nobis, De sentent. excommuni. Et procedit quantumcumque ipsum omnino poenitentem contumaciae, & satisfecerit parti, atque adeo sublata sit causa, propter quam excommunicatus est: quia sola absolutione excommunicatio tollitur, non autem satisfactio, ut plurimum Doctorum auctoritate Vgolinus habet. De censuris tab. 2. cap. 23. in initio. nu. 2. Pro quo est textus in cap. Cum desideres, De sentent. excommunic. §. fin.

Iam, vt censetur nobis constare de absolutione, sufficere potest quod vnus aut alter vir grauis & fide dignus affirmet illam datam esse: quia id sufficit ad moralem certitudinem: neque sufficere, quod excommunicatus se absolutum dicat, nisi id probet, prout latius tractat Vgolinus in seq. num. 7. habetur ex cap. Sicut nobis, De sentent. excommunic. illis verbis, nisi excommunicati a te super absolutione sua literas nostras; vel illius cui vices nostras in hac parte commiserimus, reportauerint, aut alio modo legitime de illorum absolutione tibi confiterit; tu ipsos pro excommunicatis, habeas vt prius, & facias citari. J. Haec tibi. Veruntamen in foro poenitentia: pro se ac de se loquenti poenitenti credendum est; ex recepta sententia, pro qua ibidem auctoritates, & rationes Vgolinus adfert.

60. SECUNDVM DVBLVM EST; an cum quem publica fama, aut viri aliqui graues testantur esse nominatim denunciatum, teneamur vitare? Ad quod respondendum est cum Palud. loco citato, col. 3. & D. Anton. 3. part. tit. 2. §. 1. cap. 1. §. 1. quod etiam ex Hostiensis habet Vgolinus in cit. cap. 25. §. 10. num. 1. nos teneri vitare; atque adeo veritatem inquirere; nec ante desistere ab euitando, quam redditi simus certi. Ad hoc facit, quod per famam se tantum se excommunicatum esse sciens debeat gerere se pro excommunicato, ex cap. Illud, §. Licet autem, De Clerico excommunicat. ministrante, & ex cap. Cum desideres, §. Secundae quaestioni, De sentent. excommunic.

Iam si coniecturas habeamus probabiles, falsam esse talem famam, vt v.g. quod sparsa sit ab aemulis eius qui fertur denunciatus, aut ab hominibus non adeo fide dignis, vel viuos illos graues deceptos fuisse; tunc absq; scrupulo poterimus cum eo de quo agitur communicare, vt ibid. ait Palud. cui subscribit Sylu. in verbo Excommunicatio §. n. 4. & 28. Idemque dicendum est, vt post Panor. habet Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 2. n. 6. & post verumq; Vgolinus in supra cit. §. 10. n. 1. cum is qui scilicet denunciatus, communiter habeatur pro absoluto, aut verosimile est absolutum esse; vt cum est vir integer vitae, & animae suae curam gerens, longumq; tempus effluxit ex quo excommunicatus fuit.

61. TERTIVM DVBLVM EST. An debeat quis vitari, si extra confessionem, in secreto tamen, dixerit alicui se nominatim denunciatum, aut notorium percussore Clerici, necdum absolutum; vt fieri potest si roget pro se geri aliquod negotium quod per se non potest, quod sit nominatim denunciatus? Ad quod respondetur cum Palud. loco citato, & Syluest. in memorato numer. 28. vitari debere; ne, inquit Syluester, detur ei occasio ingrediendi se communioni aliorum contra iura; debere, inquam, occulte, ac quam commode fieri potest, sine scandalo. Quod si in confessione id dixerit, & Confessarius nesciat aliunde, is non tenetur; imo non potest licite illum vitare, ne quidem occulte, iuxta D. Anton. loco citato, & Syluest. in eod. num. 28. quod quidem Couar. retractat ad cap. Alma mater, 1. par. §. 2. num. 3. Ratio vero est, tum quia sigillum confessionis, omnium maximum, id ipsum exigit; tum quia excommunicatio cum feratur in foro exteriori, patefieri debet per actum exteriorem. Actus vero confessionis qui in foro exteriori fit Deo, etiam si fiat coram Sacerdote, non patet facit exterius excommunicationem sufficienter ad hoc, vt obligatio euitandi sequi censatur.

62. QUARTVM DVBLVM EST. An illum quem scimus in vna diocesi fuisse nominatim denunciatum, teneamur euitare in alia? Ad quod respondetur cum Syluestro in eod. verbo, num. 26. & Couar. ad cap. Alma mater, 1. part. §. 3.

num. 2. tenetur; excepto quod vbi communiter ignoratur fuisse denunciatus, occulte solummodo vitari debeat, nisi forte apud te habeas instrumenta; aut testes, quibus facile possis probare excommunicationem, & eius denunciationem; tunc enim tenetur, si nihil eorum, de quibus in sequen. cap. 12. re excuset, illum publice etiam vitare; vt iidem auctores ex eo docent, quod Ecclesia nullam cum excommunicato denunciatio communionem intendat excusare, per Extrauag. Ad euitanda.

Nec est, quod quis obiiciat Praelatum alterius dioceseos in qua facta est denunciatio, non potuisse obligare illos, qui sunt extra illam diuersam diocesim. Nam, vt bene arguetur Gabrielin 4. dist. 18. quest. 3. litera T. lex de vitando nominatim denunciato, vim & auctoritatem habet a Papa, qui obligare potest vbique, & omnes; quaecumque dignitate, sive Ecclesiastica sive laica polleant, iuxta cap. Solita; De maiori & obedientia.

63. Adeo vt quilibet Praelati inferiores Papa eos etiam quos ipsimet nominatim excommunicatos denunciauerint, teneantur vitare; perinde ac ceteri, ex cap. Cum desideres, De sentent. excommunic. §. Secundae quaestioni: poenamque minoris excommunicationis incurrat cum illis communicando, iuxta Syluest. in verbo Excommunicatio §. num. 10. in fine, Palud. in 4. dist. 18. quest. 6. art. 2. sub finem, & Couar. in cit. §. 2. num. 2. De Papa vero notat Syluest. in eod. n. 10. ipsum non incurere quidem minorem excommunicationem participando cum excommunicato nominatim denunciato; quia talis poena est iuris Ecclesiastici, cui ipse non subicitur; peccare tamen, quia is quies ob contumaciam Ecclesia vitandum esse publica sententia statuerit, sicut ethnicus & publicanus habendus est, Christi precepto, cui Papa subicitur. Quamquam si ipsa participatione intendat excommunicatum absoluerit, quia eo ipso vere absoluit, cum non sit adstrictus formae absoluedi praescriptae a iure, sicut sunt Episcopi, vt bene ibidem ait Palud. nullus tunc est peccati locus, vt patet. Aduerte obiter cum Vgolino tabula 2. cap. 23. in principio, num. 5. ver. 8. Romanus Pontif. non cenferi absoluerit excommunicatum conuersando cum eo, nisi id exprimat speciatim, ex Clementina finali, De sentent. excommunic. Aduerte etiam ex eodem praeced. num. 3. priuilegium, quod Summus Pontifex dedit communicandi cum excommunicato, non valere, nisi interueniente iusta causa: sicut nec dispensatio in voto valet data sine causa: quia vitare eum que non vt contumacem Ecclesia statuit vitandum, iuris diuini est, per illud Christi; Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

64. QVINTVM DVBLVM EST. An teneamur vitare eum, de quo dubitamus an sit denunciatus? Ad quod respondet Adrian. in 4. De clauibus, quest. 3. & quodlibet 2. pag. sexta, teneri, si id praestare possumus sine ignominia & praedictio ipsius; alias non. Quod etiam Vgolinus Nauarrum & Iacobum a Graphis citans, tenet in memorato cap. 23. §. 10. num. 2. Suarez autem tomo 5. in tertiam partem, disput. 15. sect. 3. num. 4. & aliquot sequentibus contrarium probabiliter sequitur. Quod accommodatius est ad retinendam conscientiae tranquillitatem.

CAPVT XII.

De iis in quibus conuersatio humana ob excommunicationem prohibetur.

SVMMARIVM.

- 66. Quae ex parte iudicij ob excommunicationem prohibentur.
- 67. Pertinentia ad contractum, vel testamentum, ob eandem prohibita.
- 68. Prohibetur locutio cum excommunicato.
- 69. Itemq; ei exhiberi signa pacis, & munera mittere.
- 70. Prohibita excommunicato communicatio in diuinis cum alijs.
- 71. Quid agendum sit si excommunicatus non toleratus Ecclesiam ingrediatur cum diuina celebrantur.
- 72. Nolens exire incurrit noiam excommunicationem: & praesumens

sumens coram eo celebrare, peccat quidem graviter, sed non fit irregularis.

- 73 Quatenus liceat orare pro excommunicato.
 74 Oratione publica pro excommunicato orare non licet, ne quidem in genere.
 75 Limitationes cum quibus id intelligendum est si excommunicatio sit inualida, aut si excommunicatus vere penitens faciat quod in se est ad absolutionem obviendam.
 76 Si cum sufficientibus contritionis signis de vitio excesserit: aut pro eo fiant orationes institutae pro externis.
 77 Quis Missa valor positi ei applicari.
 78 De oratione que pro illo fieri potest in priore Memento.
 79 Prohibitio orandi pro excommunicato publicis precibus, non procedit quoad excommunicatos toleratos ab Ecclesia.
 80 Quatenus licitum sit recipere Sacramenta ab hissem toleratis, aut possint illis administrari.
 81 Illicitum est salutare, aut resalutare excommunicatum.
 82 Item, illi assurgere, aliave reverentia signa exhibere.
 83 Non est licita communicatio cum excommunicato in actibus legitimis, nec in contractibus invidiis.
 84 Nec licet cum eo operari.
 85 Quatenus cum excommunicato mortuo liceat, communicare in humanis.
 86 Prohibita cibi & potus sumptio cum excommunicato.
 87 Similiter & dormitio cum illo.

66. **H**IVS generis prohibitorum nonnulla pertinent ad iudicia: idque, vel ex parte actoris, ut agere, implorare iudicis officium, petere ut sententiam ferat, vel latam exequatur, restitutionem petere, accusare vel denunciare aliquem, vel in eum inquirere: à quibus repellitur excommunicatus, ut fide declarat Vgolinus De censuris tab. 2. cap. 15. Vel ex parte Rei, ut se defendere, aut constituere Procuratorem ad se defendendum, respondere ad sibi obiecta, excipere, seu actionem excludere obiciendo, siue contra Iudices, siue contra actorem, aut ipsius Procuratorem, siue contra testes, itemque appellare: ad quae excommunicatum admitti, fide tractat idem Vgolinus in sequen. cap. 16. Vel ex parte testis: ut ferre testimonium; ad quod in iudicio, nisi contra haereticum, non admittitur excommunicatus; neque ad confessionem, siue instrumentorum siue contractuum, siue testamentorum, ut idem explicat in cap. 17. Vel ex parte Aduocati, aut Procuratoris, de quibus idem in sequen. cap. 18. & 19.

67. Nonnulla vero eorundem prohibitorum pertinent ad contractum: ut emere, vel alium contractum inire; quod excommunicatus (excepto voto simplici) non potest sine peccato: quamquam initus valet. Item agere ex contractu inito; quod non potest quamdiu manet excommunicatus: imo nec promissionem iuratam tenetur quis ei tunc implere. Quae omnia latius persequitur idem author in cap. 20. Nonnulla item eorundem pertinent ad testamenta: ut testari, testem esse in testamento, codicillos, aut legata, aut fideicommissa facere: haereditatem, succedere ab intestato, adire haereditatem, possessionem adipisci, agnoscere bonorum possessionem, legatum capere. In quibus omnibus tunc peccat excommunicatus, cum vitari hominum communicatione, alias non; neque quominus valida sint, impedit excommunicatio. De qua re potest idem Vgolinus videri in cap. 21. neque in talibus necesse est nos immorari, cum ad forum tantummodo externum spectare videantur: ac pro foro interno satis sit notare tunc in illis contingere peccatum: (mortale an veniale iudicandum est per post dicenda in cap. 13.) cum contingit communicatio cum aliis contra Ecclesiae prohibitionem.

Nonnulla denique pertinent ad usum quotidianum: que diligentius considerare proprium est huius instituti. Ea autem omnium consensu quinque sunt significata primis distinctionibus huius versus:

Os, orare, vale, communicatio, mensa, negatur:

Quarum proinde explicationem persequemur sigillatim.

Os.

SECTIO I.

OS igitur significat prohiberi locutionem cum excommunicato: quod habetur ex cap. Sicut Apostoli, & duobus sequentibus, 11. quaest. 3. & ex cap. A nobis, De exceptionibus, & ex cap. Nuper, De sententia excommunicata, etiam illam quae fit per literas, aut per nuntium, aut per nuntium, iuxta D. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 2. & consentiunt Angelus verbo Excommunicatio 8. num. 4. Syluester eodem verbo 5. num. 2. Caiet. eodem item verbo, cap. ultimo, §. Illicita, & Coar. ad cap. Alma mater, l. par. §. 2. num. 1. alios citans, ut & Vgolin. tab. 2. cap. 2. §. 1. num. 7. (in quibus esse commune tam Theologorum, quam Iurisperitorum sententiam) ac Henriquez in 1. part. l. 2. summae lib. 13. cap. 7. §. 3. Procedit vero siue locutio palam fiat, siue clam; ex cap. Cum excommunicato, 11. quaest. 3. Item siue fiat excommunicato respondente ac colloquente, siue tacente, ut in praed. num. 3. habet ex Zabarella Vgolinus. Immo, ut in sequen. num. 6. id. ait, procedere etiam si quis tantum dicat excommunicato: Volo tecum colloqui, nec colloquatur: quia id praebulum est prohibita locutionis, & per consequens illius quaedam pars.

Significat praeterea proposita vox, prohiberi osculum pacis, secundum D. Thomam in 4. distinct. 18. quaest. 2. art. 1. & Adrianum in 4. De clauibus, quaest. 3. Eadem ratio esse potest amplexus, & aliorum signorum pacis, iuxta Sotum in 4. distinct. 22. quaest. 1. art. 4. Et colligitur ex eo quod in cap. Excommunicatos 11. quaest. 3. prohibitum sit communicare excommunicato in cibo aut potu, aut osculo, aut ane ei dicere.

Postremo, eadem vox significat prohiberi missionem munerum ad excommunicatum, vel acceptionem eorundem ab illo, iuxta D. Anton. Sylu. & Angelum locis citatis. Idque siue excommunicatus illa mittat suo nomine, siue nomine alterius: siue etiam ab alio mittantur nomine excommunicati, secundum Palud. in 4. distinct. 18. quaest. 6. art. 2. col. 3. Vbi addit, si quid ab alio detur amore ipsius excommunicati, quod non fit eius, posse quidem recipi: sed alio nomine, quam eiusdem excommunicati.

Orare.

SECTIO II.

ORARE vero, ut locis cit. tradunt Angelus, Syluest. & Caiet. significat indictam esse omnem cum excommunicato communicationem in diuinis: ita ut non possit Missam ab ipso celebratam audire, nec eam coram ipso celebrare: nec etiam simul cum eo diuinis officii, interesse, iuxta Caiet. in eodem loco, & Nauar. in Miscellanea 47. De oratione, num. 4. & Sotum in dist. 22. quaest. 1. art. 4.

Quid faciendum sit excommunicato ingreente se diuini.

HIC tres dubitationes occurrunt. Prima est, si excommunicatus vitandus ingrediatur in Ecclesiam ad communicandum caeteris in diuinis, illi qui ibi sunt, quidnam facere teneantur? De qua re (quam plenius Suarez tractat *tom. 5. d. sp. 12. sect. 1. a. num. 11.*) dicendum est teneri inde exire, iuxta glossam ad cap. Sicut Apostoli, 11. quaest. 3. verbo, *vel orauerit*: aut exitum illius procurare, aut monendo illum vt exeat, aut vi expellendo: ita tamen vt id fiat sine sanguinis effusione, prout monet Palud. in citata quaest. 6. art. 3. colum. 6. Quod si nec monitus exire velit, nec commode expelli possit, non modo alia diuina officia, sed etiam Missa incepta, dimittenda est, nisi antequam ipse intraret, aut Sacerdos celebrans cum videret, iam peruenit esset ad canonem inceptis verbis, *Te igitur clementissime pater*: quia tunc Sacerdos ipse progredi debet simul manente tantum eo qui sibi sacrum facienti assistit, aliis exeuntibus finitoque canone, ac sumpto sanctissimo Sacramento mittere debet ipsum excommunicatum vt exeat, vel illum eicere, si potest. Quod si non possit, rediens in sacrificium, ibi dicat caetera quae restant, hoc est, post communionem, & quae sequuntur. Ita D. Anton.

tradit.

tradit 3. part. tit. 25. cap. 2. Quamquam Nauar. De oratione cap. 16. numer. 60. admodum probabiliter docet, quod si Sacerdos nondum peruenerit ad consecrationem, etiam si canonem, Teigitur, &c. inceperit, debeat Missam omittere. Nam illorum verborum quae in canone antecedunt consecrationem, ratio eadem est in hacre, quae aliorum antecedentium: si quidem ut recitauit Palud. in 4. dist. 18. q. 1. art. 1. concl. 4. omnia quae antecedunt consecrationem, preparationes quaedam sunt, & non interna inchoationes illius. Vnde idem author ibid. cum D. Thoma. 3. par. quaest. 83. art. 6. ad 2. definit: si Sacerdoti celebranti in mentem veniat aliquod impedimentum, quo prohibetur celebratio: ut exempli gratia, se aliquid comedisse eo die, aut se irretitum esse excommunicatione, idque accidit ante consecrationem, debere Missam inchoatam relinquere; nisi graue scandalum inde prouenturum esset.

72. Porro excommunicatus ille qui admonitus non vult exire, incurrit in nouam excommunicationem per Clem. n. Grauis, De senten. excommunicationis. Sacerdos vero presumens celebrare coram excommunicato, etiam si grauer peccet, non incurrit tamen irregularitatem, ut notat Couar. ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 6. nu. 9. Pro quo textus est in Cap. Is qui, De senten. excommunic. in sexto.

Dubium de oratione pro excommunicato non tolerato.

73. SECUNDA DUBITATIO EST. Num liceat orare pro excommunicato? Ad cuius explicationem obseruandum est, orationem aliam esse particularem seu priuatam, quae fit in propria priuata; persona: aliam vero communem seu publicam, quae fit a ministris Ecclesiae in persona populi, ut ex D. Thoma habet Armillaia vero Oratio, n. 4. seu quae fit pro membris Ecclesiae: cuiusmodi Nauar. De oratione cap. 19. nu. 67. vult esse omnes orationes Missarum, & horarum canonicarum. Cum igitur hoc ita sit, pro explicatione propositi dubij dicitur, quod ex D. Thoma in 4. dist. 18. qu. 2. art. 1. quaestiu. l. 1. ad 1. Nauar. habet loco cit. & in Enchir. cap. 27. nu. 36. ver. ad 1. oratione quidem priuata licitum esse orare pro excommunicato, non tamen oratione publica. Quam esse communem sententiam annotat Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 6. num. 4. & Vgol. in tabula 2. De censuris, cap. 9. §. 2. num. 1. qui in sequenti §. 3. plures in eam citat. Ratio vero est: quia illud posterius directe pugnat cum intentione Ecclesiae, quae oratione pro suis membris ad hoc factas ut in pace agant, & salutem habeant, proficiantque in Dei gratia & virtutibus, non vult excommunicato prodesse: ut satis ostendit, dum prohibet eas fieri pro excommunicatis, etiam illis qui cum signis contritionis ex vita discesserint; ex Cap. A nobis 2. & Cap. Sacris, De senten. excommunic. Illud vero prius non pugnat cum dicta intentione. Vnde sequitur, quod licet licitum est pro peccatore viuo non excommunicato orare, etiam oratione publica, quoniam Ecclesia non intendit illum hac priuare: ita etiam licet pro excommunicato orare priuata oratione, quia Ecclesia non intendit illum ea priuare. Dixi pro peccatore viuo: quia pro eo quem constat ex vita excessisse mortali er mine, orare non licet; ut multi, alijs citatis in eadem sententiam notat Couar. ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 6. nu. 4. concl. 1.

74. Quod autem post Hostiensem Ioan. Fruburgensis in summa Confessorum lib. 3. tit. 33. qu. 159. & Syluester verbo Excommunicatio 1. nu. 2. volunt licitum esse ministro Ecclesiae publicam orationem pro excommunicato orare in genere (etiam si non liceat in particulari pro hoc, vel illo) adducti eo, quod in die Veneris sancto Ecclesia oret in genere pro haereticis: merito Nauar. in prius citato cap. 19. n. 70. rejicit. Cum enim Ecclesia precibus quae pro ipsius membris fiunt, nullo modo intendat excommunicatis prodesse: sicut fieret contra ipsius intentionem orando publicam orationem pro hoc, vel illo excommunicato in particulari: ita & similiter orando in genere pro excommunicatis.

De illa vero oratione quae fit in die Veneris sancto pro haereticis in genere, iam in praeced. cap. 4. admonuimus ex D. Thoma, non esse de numero earum quae fiunt pro membris Ecclesiae. Quod etiam post eundem annotant Nauar. in

seq. n. 71. & Couar. in cit. §. 6. n. 3. Cur autem peculiariter id genus orationis Ecclesia tunc vsurpet, ratione reddit Sotus in 4. dist. 22. quaest. 1. art. 1. quod se conformare velit Christo pro omnibus hominibus morienti, adeoque; pro inimicis suis oranti. Quam ratione quibusdam alijs repudiatis Vgolinus in cit. §. 2. nu. 2. approbat.

75. Ex dictis ad Sacerdotum instructionem Nauar. De oratione cap. 19. nu. 67. deducit, male agere, atque; adeo mortaliter peccare (ut idem ex D. Thoma habet in Enchir. cap. 27. nu. 36. ver. ad 1.) eos qui Missam & orationes publicas, tanquam ministri Ecclesiae dicunt pro excommunicatis. Quod tamen, ut ipse admonet, accipiendum est cum aliquot limitationibus. Prima est: ut non referatur ad inualide excommunicatos esse quos iure ministri ipsi non reputant excommunicatos, seu excommunicatione validis: tunc enim possunt pro illis celebrare diuina, nisi obster scandalum; quia intentio Ecclesiae non est ob inualidam excommunicationem priuare quampiam communibus precibus.

Secunda est: ut nec referatur ad eos excommunicatos, quos merito credimus respuisse a peccato propter quod excommunicati fuerunt, si quam diligenter possunt, curent impetrare absolutionem. Nam ut Couar. ait in prius citato nu. 4. con. l. 9. potest quis ut Ecclesiae minister pro illis orare, secreto tamen, iuxta Hostiensem communiter receptum, ad Cap. Cum voluntate, De senten. excommunic. & Missam eiusque valorem eis applicare, saltem sub conditione, si eos vere poeniteat.

Ad illud vero quod in contrarium Vgol. in cit. §. 2. num. 3. opponit, talem esse vere excommunicatum quoad Ecclesiam, ex Cap. A nobis 2. De senten. excommunic. & ideo materem priuatum ijs quibus ex intentione Ecclesiae ipsum priuat: atque illum qui facit pro eo publicas orationes, facere contra intentionem Ecclesiae. Respondendum est, intentionem Ecclesiae (cuius ante meminimus nu. 10. & 11.) in hacre esse cum quadam *intentione* intelligendam: nempe ut cum sermo est de oratione quae pro excommunicato fieri prohibetur, si is contritus sit, neque; stet per ipsum quominus sit absolutus, ea non fiat quidem in publico pro ipso: fieri tamen possit in secreto. Quo modo praedictum Cap. A nobis Panor. ibid. n. 6. intellexit; & potest intelligi Cap. Sacris, eod. tit. vbi de eadem oratione agitur.

Dices, ergo poterunt similiter dari illis Sacramenta in secreto. Respondetur negando; quia non potest id fieri nisi illi his se ingerant passiuo, quod non possunt sine peccato mortali. Orari autem potest, aut fieri sacrum Missae pro ipsis, absque eo quod concurrant se ingerendo talibus orationibus.

76. Tertia limitatio est: ut non referatur ad eos qui ex hac vita excesserunt cum contritionis signis, ob quae merito creduntur mortui extra peccatum mortale. Fieri enim, inquit Nauar. in eod. cap. 19. n. 68. licet Missam dicere eiusque; valorem illis applicare, etiam antequam absoluantur; non publicando tamen, eam pro illis dici; quia sicut coram Deo occulte tantum vniuntur Ecclesiae per charitatem: sic occulte tantum pro eis dici possunt preces quas Ecclesia pro suis membris instituit. In hoc enim casu perinde ac in praecedenti, per *emendationem* in fauorem filij serio respicientis, possumus interpretari in matris Ecclesiae intentionem.

Quarta est: ut non referatur ad orationes institutas in Ecclesia ad orandum pro externis. Quamuis enim (inquit Nauar. sub finem sequentis nu. 71.) nemo Ecclesiae nomine, seu quatenus Ecclesiae minister debeat pro excommunicatis orare precibus institutis ad orandum pro membris Ecclesiae; potest tamen precibus accommodatis ad orandum pro externis: qualis est illa diei Veneris sancti pro haereticis & schismaticis. Deus qui saluas omnes, & neminem vis perire, &c. Item illa quae habetur in Missa ad tollendum schisma. Deus qui errata corrigis, & dispersa congregas, &c. vel alia quaecumque; eiusmodi de nouo composita, ut inquit Nauarrus.

77. Quinta est, quam habet idem Nauar. consequenter num. 72. ut quamuis nemo debeat applicare excommunicatis orationes Missae, neque earum valorem ad satisfaciendum pro illis, possit tamen proprium meritum actus orandi seu celebrandi Missam, aut recitandi preces canonicas eo refer-

re, ut Deus dignetur illos, aut aliquem illorum conuere-
re. Vnde cum triplex sit valor boni operis meritorij, ut post
multos alios notat Couar. ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 5. nu-
mer. 5. vnius specialissimus, qui operanti competit & appli-
catur; alter specialis, qui competit ei pro quo quis operatur,
nempe orat vel ieiunat; tertius generalissimus, qui est totius
Ecclesie, conuenitque omnibus ipsius membris propter il-
lam Sanctorum communionem, de qua mentio est in Sym-
bolo. Cum inquam hoc ita sit, primus valor operis oran-
di orationibus Missæ, potest applicari excommunicato, non
item reliqui. Et istud est quod sibi vult Nauar. ibid. nu-
mer. 73. inquit quod Sacerdos potest nomine suo priua-
to celebrare Missam, & horas canonicas in eum finem reci-
tare, ut respiciat excommunicatos, non quidem orando pro
eo orationibus Missæ, aut precibus canonicis, neque appli-
cando carum valorem illi: sed offerendo diuinæ maiestati
exhibitionem illius seruij, quod pro ijs pro quibus debet,
secundum Ecclesie intentionem persoluit aut persoluiturus
est: ut dignetur illos ad sanam mentem reuocare. Sicque
accipiendum est ex eod. Nauar. quod aliquiaunt se toties di-
xisse Missam pro conuersione alicuius hæretici, aut alterius
infidelis.

78.

Addit adhuc his ibid. Nauar. & cum eo Couar. ad Cap.
Alma mater, 1. par. §. 6. numer. 4. concl. 7. & ante vtrumque
tradiderunt Syluest. Excommunicatio 1. num. 1. & Missa 1.
quæst. 8. dicto 4. Angelus eod. verbo numer. 51. & Tabiena
Excommunicatio 1. num. 4. estque communis recentiorum
sententia (quorum nonnullos Vgolinus De censuris tab. 2.
cap. 9. §. 3. sub finem commemorat) posse Sacerdotem in prio-
re, ut vocant, Memento, ante consecrationem hostiæ orare
nominatim specialiq; oratione pro excommunicato. Ratio
eorum est, quod Sacerdos tunc orat ut priuata persona. So-
tus vero in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 1. est propensius in contra-
riam partem. Cui fauet, quod excommunicatis non possit
offerri sacrificium Missæ, illaq; oratio fiat pro ijs pro quibus
sacrificium offertur, prout significant verba illa: Et omnium
circumstantijs quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio,
pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrifi-
cium laudis.]

Cæterum videtur bona esse distinctio, quâ Iosephus An-
gels vtitur in Floribus quæstionum De excommunicatione,
art. 3. diffie. 4. **vt in eo spatio quod Sacerdoti datur ad oran-
dum proprijs orationibus, is non possit pro excommunica-
to orare nomine Ecclesie; nec proponere pro illo sacrificiū
offerre: possit autem orare nomine suo proprio tanquam pri-
uatus: quia tunc oratio eiusdem conditionis erit ac si fieret
in cubiculo, nempe erit priuata, & non publica.**

Dubium de oratione pro excommunica-
to tolerato.

79.

TERTIA DVBITATIO EST. An quod dictum est,
non esse pro excommunicato orandū publicis orationib;
pertineat etiam ad eos quos per constitutionem Concilij
Constantiensis non tenemur vitare. Nam & hos Ecclesia
intendit illis priuare. Cui dubit. Natat. in Enchir. cap. 27. nu-
mer. 36. ad secundum dubium, respondet, pro excommunicato
non denunciato, nec notorio Clerici percussore, posse nunc
orari publice, per memoratam cōstitutionem, sicut per ean-
dem nunc non negatur sepultura ijs qui excommunicati nō
denunciati moriuntur, nisi interueniat aliud impedimen-
tum, ut hæresis, propter quam neganda est sacra sepultura,
ex Cap. Quicunque, De hæreticis in 6. sicut & propter mor-
tem obitam in duello, ex Concilio Tridentino, sess. 25. ca-
pit. 19. De reformatione, & propter manifestam vsuram, ex
Cap. Quia in omnibus, De vsuris. Quæ doctrina quantum-
cunque possit alicui videri difficultatem habere: quia ta-
men per ipsum Concilium Constantiense cum excommu-
nicatis non denunciatis, nec notorijs percussoribus Clerico-
rum concessa est communicatio, tam in diuinis, quam hu-
manis, ea admitti posse videtur. Nam quamuis extra priui-
legium in diuinis communicare cum excommunicato, pec-
catum sit mortale: quia id directe est contrauenire intentioni
Ecclesie; non est tamen si id fiat (prout potest publica ora-
tio fieri pro excommunicatis non denunciatis) cum ipsius-

met Ecclesie privilegio, & absq; scandalo, seu in ductione al-
terius ad peccatum, aut ad contemptum clauium eiusdem
Ecclesie.

Ab iisdem quoq; excommunicatis non vitandis esse ho-
die licitum Sacramenta recipere, expressit Caiet. 3. par. quæ-
stione 64. art. 6. ad 2. & in verbo Absolutio, vers. Absolutio impedi-
dimenta. Quod intellige etiam extra casum necessitatis reci-
piendi Sacramenta ipsa, iuxta Sotum in 4. dist. 1. quæ-
stio. 5. art. 6. prop. 5. & Adrianum in 4. De confessione dub.
9. Imo si sit casus extremæ necessitatis, ab excommunicato
non minatur denunciato, aut notorio percussore Clerici licet
Sacramenta recipere; qui potest illa tunc conferre, iuxta tra-
dita libr. 1. cap. 7. sub initium. Aduerte autem non esse vsur-
pandam illam licentiam suscipiendi Sacramenta ab excommu-
nicato non vitando, si is credatur inde accepturus occa-
sionem contemnendi excommunicationem, aut non pro-
curandi absolutionem, vel si credatur administraturus Sa-
cramenta in peccato mortali, nullaq; sit legitima causa petē-
di, quæ eum excusare possit, ne peccet conferendo; iuxta ea
quæ tradidimus in præcedenti numero 5. Nec item licere
Sacramenta conferre excommunicato non vitando, post
Adrianum in 4. De clauibus quæstione 3. bene monet Couar-
ruuas ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 2. in fine, per eam ratio-
nem, quod is non possit illud recipere sine peccato; atq; Sa-
cramentum conferens illi quem scit excommunicatum, ei-
dem tribuat occasionem peccandi, quod illicitum est omni-
no. Intellige autem etiam si non sit excommunicatus noto-
rius, sed tantum occultus, iuxta Sotum in 4. dist. 22. quæ-
stione 1. articulo 4. columna 5. nisi quod iuxta Panormitanum
ad Cap. Si Sacerdos, De officio Ordinarij, numer. 6. non de-
beat Sacerdos corpus Christi denegare excommunicato oc-
culto, illud publice petenti, ne peccatum ipsius occultū pro-
dat, sicut nec Christus iudei proditori idem Sacramentum
negauit; sed cum cæteris discipulis illud ei contulit, ex Cap.
Christus, 1. quæst. 1.

Vale.

SECTIO III.

HÆC dictio significat primo prohibitum esse salutare ex-
communicatum, iuxta D. Thom. in 4. dist. 18. quæst. 2. ar-
tic. 1. quæstio inculca. 1. que ualij communiter sequuntur. Intel-
lige autem, siue saluatio sit presentis, siue etiam absentis per
Epistolam, aut nuncium; eo modo quo de locut. o. edictum
est sect. 1. Significat secundo, prohibitum esse salutare ex-
communicatum, iuxta Sotum in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. est
licet dicere illi Deuste illuminet, vel aliquid simile, iuxta
Caiet. in verbo Excommunicatio, cap. ultimo, vers. Illicita. Atq;
si ad illum in casu licito scribatur, non est saluandus, sed loco
saluationis hæc verba vsurpari possunt; Spiritus consilij fa-
uoris, iuxta Paludanum in 4. dist. 18. quæst. 6. art. 2. in prin-
cipio, & Syluestrum Excommunicatio 5. nu. 3. Vbi aduerte, quod
liber Henriquez in prima parte sua Summa libro 13. capite
7. §. 3. resalutare & rescribere non prohiberi quatenus ta-
lia; cum sint quid debitum etiam respectu inimici. Quod
igitur allatum est ex Soto, debet intelligi de resaluatione,
cum sit, sicut & saluatio, ad deferendum honorem al-
teri.

Significat tertio proposita dictio, prohibitum esse affur-
gere excommunicato, aut ei nutu reuerentia exhibere, seu in-
clinare se ad illum quasi resalutando ipsum, etiam si nullum
verbum dicatur, ex Palud. in cit. art. 2. & Nauar. in Enchir. cap.
27. nu. 20. atq; alijs quorum meminit Vgolinus De censuris
tab. 2. cap. 23. §. 1. num. 10. Vbi contra sentientes, eo quod nihil
tale sit in iure expressum, sic rejicit: quia et si non est specia-
lim expresse, et tamen generatim, ex quo communicatio ex-
communicati prohibetur nobis per plures Canones, n. qu. 3.
& per Cap. Cum non ab homine, De sentent. excommuni-
cationis. Potest tamen, ex Nauar. ibid. sententia ipsorum in
foro conscientie procedere, si talia signa fiant sine animo sa-
lutandi, aut resalutandi, dicendo intra semetipsum;

Deus te conuertat, aut aliquid
simile.

**

**

Commu-

Communio.

SECTIO IV.

83. **H**Æc dictio primo significat, ex Caier. loco citato, prohibendum esse communicare cum excommunicato in actibus legitimis: quales sunt iudicare, patrocinari, testificari, & alij eiusmodi, de quibus copiose Vgolinus tab. 2. De censuris cap. 15. & quatuor sequentibus. Significat etiam deinde prohibitum esse (quod expressit D. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 2. in principio, versu 5. & tractat Vgol. in eadem tabula cap. 20.) contrahere cum excommunicato, siue vendendo, siue emendo; imo neq; cum ipsius famulo, si eius nomine contrahat, iuxta Palud. loco cit. quod tamen intellige nisi excuset necessitas; de qua dicitur in sequenti cap. 15. sect. 5. Adverte autem quod etiam non liceat cum excommunicato contrahere, factum tamen contractum, etiam cedentem in ipsius utilitatem, valere; vt ostendunt Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 1. num. 9. & Vgolin. in citato cap. 20. §. 1. quia nullum ius est quo reddatur ritus, nec vlla est illius prohibitio, quam ea quæ includitur in generali prohibitione communicationis cum excommunicato. Vnde nec est alia poena contrahentium, quam communis communicatio cum excommunicato in humanis: nempe venialis peccati, & minoris excommunicationis, vt postea tradetur. Quam sententiam Diuus Antoninus loco citato aperte sequitur, inquiring post Innocen. omnes contractus inuitos etiam scienter, & durante excommunicatione, tenere; ex ipsiq; agi contra excommunicatum, etiam si non possit excommunicatus agere ex illis, nisi post absolutionem. De qua re ex inflituro Vgolin. in sequenti §. 2.

84. Significat præterea prohibitum esse cooperari excommunicato, seu facere aliquid opus simul cum eo, iuxta Nauarr. in cit. num. 20. ita vt alteri non liceat simul cum ipso vel edificare parietem, vel dolare ligna, vel quadrare lapides, nec etiam cum eo tanquam cum socio facere iter: imo, vt probabile est (quamuis aliter sentiat Sotus in 4. distict. 22. questio. 1. artic. 4.) nec legere coram eo, nec audire lectionem cum eo. Eadem enim videtur talis communio ratio, quæ antedictarum. Audire autem concionem cum eo, licet: quia in his quæ ad salutem animæ ipsius, & emendationem faciunt, licita est conuersatio humana, vt dicitur in sequ. capit. 15. sect. 1. Iam vero, si in memoratis quæ ex se mala non sunt, cum excommunicato communicare non licet, multo minus licet in ijs quæ mala sunt: vt in furando, vel in occidendo; adeo vt qui in talibus communicat cum excommunicato, non tantum peccet peccato furti, vel homicidij: sed etiam peccato communicationis cum excommunicato, propter quam incurrit etiam in minore excommunicationem. Id quod notant Angelus Excommunicatio 8. §. 2. & Sylu. Excommunicatio 5. nu. 6. vers. 2.

85. Postremo, significat prohibitum esse cum excommunicato mortuo communicare, etiam in humanis: vt v. g. ipsum lauando, aut vestiendo, prout tractat Vgolinus tabul. 2. De censuris cap. 23. in principio, num. 8. Et probatur per illud in Cap. Sacris, De sepulturis, & in Cap. A nobis 2. De sententia excommunic. Non communicetur mortuo, cui non est communicatum & viuo. Excipitur tamen, vt ex Felino addit Vgol. is qui talem sepelit in loco prophano ne aerem eorum pat: nam ea de causa, & à peccato, & à minori excommunicatione excusatur.

Mensa.

SECTIO V.

86. **H**Æc demum dictio significat prohibitam esse cibi & potus sumptionem cum excommunicato in eadem mensa, ex D. Thoma in 4. distict. 18. quest. 2. art. 1. questio. 1. & Palud. in cit. art. 2. iuxta Cap. Excommunicatos, & sequ. 11. quest. 3. & Cap. Nuper, De sententia excommunic. Quod intellige, siue in propria, siue in aliena domo fiat sumptio, dummodo in eadem mensa, ex Sylu. Excommunicatio 5. num. 3. sub finem, & D. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 2. in principio, versu 4. In diuersa autem mensa, vt cum ipsidem authoribus habent Caietan. verbo Excommunicatio, cap. vltimo, versu. Illicita, & Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 20. non est prohibitum comedere etiã

in eadem domo: nisi (vt post plures alios habet Vgol. in cit. capite 23. §. 2. numero 3.) ab eodem vtterque esset inuitatus: quia hoc esset communicare in eodem conuiuio cum illo. Notat etiam Henriquez in 1. par. sue summe lib. 13. cap. 7. §. versu finem, in diuersorio vbi est longa tabula pro mensa, licere comedere sepe tamen in diuersa parte tabulæ: quia moraliter alia mensa reputatur.

Atque quod de sumptione cibi dicitur, simili modo de dormitione intelligendum esse, volunt D. Anton. Syluest. & Nauarr. locis citatis: nempe esse prohibitum dormire simul cum excommunicato in eodem lecto, siue domus sit propria, siue aliena: non autem dormire in eadem domo, aut in eodem cubiculo, in diuersis lectulis, dummodo aliter non communicetur.

CAP. XIII.

De peccato quod committitur communicando cum excommunicato in prohibitis.

SVMMARIVM.

- 88 Peccatum mortale committitur communicando cum excommunicato in diuinis prohibitis.
- 89 Communicare in diuinis non prohibitis solum est veniale.
- 90 Item, communicare in humanis.
- 91 Casus excepti.
- 92 Quatenus crebro cum excommunicato in humanis communicare, sit, vel non sit mortale.

87. **H**Æc communicatio si in diuinis specialiter prohibitis sit, peccatum est mortale, ex Diui Thoma quodlibet 11. questio. 8. in 4. distictio. 18. questio. 2. artic. 4. & questio. 3. ad secundum, & Caietan. in verbo Excommunicatio, cap. vltimo, versu. Circa tertium, & ex alijs quos referunt Couar. ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 3. num. 7. & Vgol. De censuris tab. 2. cap. 23. §. 14. Et ratio est: quod præceptum de euitandis excommunicatis directe respicit diuina, quæ sunt propria fidelium, quatenus fideles sunt: & ideo qui excommunicatum euitandum ad diuina admittit, aut cum eo in diuinis communicat, tanquam faciens directe contra præceptum de re graui datum, ac contra potissimam illius rationem, mortaliter peccat. Excipit nisi id fiat ex inuoluntaria: quia hæc communicantem excusatur à peccato mortali, vt constat ex communi doctrina de ignorantia inuincibili.

Dixi autem in diuinis specialiter prohibitis, quoniam communicare cum excommunicato in diuinis, quibus est ei sub generali tantum communicationis nomine interdictum: vt exempli gratia, recitare cum eo priuatim horas canonicas, non est peccatum nisi veniale, vt idem Couar. in seq. n. 8. multis autoritatibus confirmat. Quando igitur Doctores absolute dicunt peccatum mortale committi si quis cum excommunicato communicet in diuinis: id intelligendum est in diuinis specialiter prohibitis, hoc est, in Sacramentis, sepultura Ecclesiastica, & diuinis officijs quæ publice in Ecclesia recitantur communi nomine fidelium; sic vt censentur bona esse communia fidelibus, prout fideles sunt, à quorum participatione excommunicatus excluditur.

Si vero talis communio sit in humanis, committitur solummodo peccatum veniale iuxta communem Theologorum ac Canonistarum sententiam (vt plures eorum commemorans notat Gabr. in 4. distict. 18. questio. 3. liter. K. 2.) quam sequuntur Adu. in 4. De Clauib. questio. 3. versu. Secunda propositio, Sotus in 4. dist. 22. quest. 1. art. 4. concl. 2. sub finem (vbi etiam ait esse omnium sententiam) Couarr. item in prius cit. nu. 7. ac Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 28. & recentiores communiter, quemad. notat Henriquez in 1. par. libr. 13. capit. 8. in margine lit. A. Fundamentum autem quod ex D. Thoma afferunt est, quod is qui in humanis communicat cum excommunicato, non faciat contra propriam rationem præcepti, quod principaliter ac directe respicit diuina, vt iam diximus. Neq; est necesse quamlibet præcepti diuini, aut Ecclesiastici transgressionem peccatum esse

morta-

mortale, vt recte in citata concl. 2. ostendit Sotus ex mendacio iocoso.

91. Verumtamen etiam si cum excommunicato in humanis communicare non sit peccatum mortale ex vi præcepti de excommunicatis vitandis, potest nihilominus aliunde esse; nempe si ea fiat in contemptum, vel Ecclesie, vel excommunicationis, vel iudicis, iuxta D. Thom. in 4. dist. 18. quæstio. 2. art. 4. quæstioncula 3 & 3. & Palud. ead. distin. quæst. 6. art. 3. G. br. loco cit. Adri. in citata qu. 3. vers. His præmissis, Sotum in sequenti concl. 3. Huiusmodi enim contemptus, ex suo genere peccatum est mortale, ex Caiet. in verbo Contemptus. Vide traditam regulam lib. 15. cap. ultimo, sectione secunda. Deinde si Pontifex ferret sententiam in aliquem hoc modo: Excommunico te cum omnibus participantibus tibi (qualem sententiam nullus cæterorum Prælatorum ferre potest, ex Cap. Statuimus, De sentent. excommunic. in 6.) communicans peccaret mortaliter: vt Panor. ad Cap. Quod in dubijs, De sentent. excommunic. num. 3. notat. Et ratio est, quia omne id propter quod maior excommunicatio incurritur, peccatum est mortale, vt patet ex cap. Nemo Episcoporum, & ex Cap. Nullus in. qu. 3. Postremo, qui cum excommunicato communicat in aliquo mortali crimine, siue sit illud propter quod is excommunicatur, siue sit aliud, committit peccatum mortale, ex D. Thom. loco cit. & Sylu. Excommunicatio 5. nu. 6. Ratio est, quia mortaliter peccat qui committit, aut participat in peccato mortali, ex cap. 1. Epistol. ad Romanos in fine.

92. CÆTERVM Sotus loco cit. reijciens id quod Durandus dixit, peccatum etiam mortale esse, cum excommunicato ita crebro communicare, ac si non esset excommunicatus: rationi congruenter facit, si quidem spectetur tantum frequentatio actus. Nam vt Adrianus ea de re agens argumentatur in cit. quæst. 3. versu Respondeo ad hæc argumenta, in fine: si nuda frequentia actus de se aggrauaret mortaliter, seu traheret ad conditionem peccati mortalis; toti fere mundo peccatum mortale esset otiose loqui; paulo plus sumere de cibo & potu, quam necesse est, officiose vel iocose mentiri, & sic de eiusmodi alijs: quod absurdum est. Sin autem spectetur eidem frequentie adiunctum scandalum, hoc est, quod illo modo segerens contra prohibitionem Ecclesie, inducatur ipse, aut inducat alios ad spernendam Ecclesie censuram, non videtur excusandus à mortali, vt pote qui vacando rei illicitæ, occasionem præbet peccandi mortaliter: quam absque iusta causa suppeditare repugnat charitati, ideoque peccatum est mortale, prout in re simili Nauarrus argumentatur in Enchiridio cap. 25. num. 78.

CAP. XIV.

De penis que incurruntur communicando cum excommunicato in prohibitis.

SVMMARIVM.

93 Incurritur minor excommunicatio.

94 Aliquot casus in quibus incurritur excommunicatio maior.

95 De participante in crimine criminoso cum excommunicato.

96 Pena suspensionis ab ingressu Ecclesie, eorum qui excommunicatum admittunt ad diuina.

93. Communicando cum excommunicato in prohibitis, incurritur maxime minor excommunicatio, ex Diuo Thom. in 4. distinctione 18. quæstione 2. articulo 4. quæstioncula 2. Diuo Antoni. 3. part. tit. 25. capite 1. in principio, Caietano in verbo Excommunicatio, Nauarro in Enchiridio cap. 27. nu. 26. Couarruua ad Caput Alma mater, 1. parte, §. 3. num. 3. Et probatur ex Cap. A nobis, De exceptionibus, & ex cap. Statuimus, & Cap. Constitutionem, De sentent. excommunic. in 6. Incurritur etiam irregularitas iuxta traditam in lib. 30. tractatu 2. cap. 14. Videri potest Vgolinus De censuris tab. 1. cap. 14. §. 1.

94. Interdum etiam incurritur excommunicatio maior (quod notant Nauar. & Couar. locis citatis.) Primo, quando ali-

quis Clericus scienter, & sponte admittit ad diuina officia cum qui à Papa excommunicatus est vi iuridica (secus est, si ab eodem Papa per suas constitutiones iusue commune sit excommunicatus) ex Angelo Excommunicatio 8. §. 3. & Syluestro Excommunicatio 5. nu. 6. Nauarr. in Enchiridio cap. 27. num. 93. Caiet. in verbo Excommunicatio, cap. 58. Soto in 4. distin. 22. quæst. 1. art. 4. conclus. 4. & probatur ex Cap. Significauit, De sententia excommunic.

Secundo, cum quis sepelit in loco sacro nominatim interdictum, aut excommunicatum publicum, qui denunciatus sunt pro talibus, aut manifestum v. s. r. i. u. r. i. u. m., iuxta Clement. 1. De sepulchris, & eiusdem interpretatione in apud Nauar. in Enchir. cap. 27. nu. 137. Adde, & cum quis sepelit hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum, iuxta Cap. Quicunq; in principio, De hæreticis in 6. A qua censura non debet absolui, nisi proprijs manibus publice extumulet, & proiciat huiusmodi corpora damnatorum, vt in eodem cap. habetur; additurque, vt locus ille perpetua careat sepultura, id est, vt habet glossa, reputetur prophanus ita vt in eo non sint amplius sepelienda fidelium corpora.

Tertio, cum excommunicatio est lata contra aliquem, & contra participantes cum eo in diuinis, aut in humanis. Nam tunc non solum is in quem lata est, sed etiam cum eo communicantes in prædictis, incurrunt in maiorem excommunicationem, iuxta Cap. Quod in dubijs, De sentent. excommunic. & tenet D. Thomas loco cit. Quod tamen aduerte per tradita à Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 4. & ab alijs quos Henriquez citat in 1. par. summæ suæ l. b. 13. cap. 8. lit. F. in margine, non habere iam locum, si per Cap. Statuimus, & Cap. Constitutionem, De sentent. excommunic. in 6. quando inferior Papa excommunicat participantes cum excommunicatis à se, nisi eos nominatim exprimat, præmissa trinâ mentione, cum intervallo aliquot dierum. Secus est, si excommunicet participantes cum excommunicato per alium habentem excommunicandi potestatem, vt ibidem Nauarrus monet.

Quarto, cum quis cum nominatim excommunicato in crimine criminoso, seu pro quo excommunicatus est, participat, siue exhibendo se ei socium operis, siue dando auxilium, fauorem, aut consilium, vt in eodem crimine permaneat; sententiam maioris excommunicationis incurrit per Cap. Nuper, & Cap. Si concubina, De sentent. excommunic. traditque Nauarrus in Enchiridio, cap. 27. num. 33. & nu. 112. cum pluribus alijs quos refert Henriquez in citato lib. 13. cap. 9. litera D. in margine. Vbi aduerte ex eodem num. 112. ad talem excommunic. incurrendam requiri. Primo, vt quis in crimine participet post ipsum commissum, ac post incursum propter ipsum excommunicationem. Secundo, vt participet post denunciationem nominatim factam eius qui illam incurrit. Tertio, vt scienter participet, seu vt sciat factam esse denunciationem. Et ita, vt Henric. ibid. habet in textu, §. 2. excusatur ab hac excommunicatione, participans cum non denunciato nominatim, nec notorio Clerico percussore; itemque participans per ignorantiam; nisi ea sit affectata: ac demum participans, antequam alter incurrerit in excommunicationem, & sit nominatim denunciatus.

Aduerte autem aliquando eadem lege quæ aliquid facientes excommunicantur, excommunicari quoque participantes, prout exemplum habetur ex cap. Felicitas, De sentent. excommunic. in 6. de quo Nauarr. in Enchir. cap. 27. numer. 97. Videri potest de hac materia Vgolin. tab. 2. De censuris cap. 23. §. 13.

Iam præter poenam excommunicationis, illi qui ad Sacramenta, vel diuina officia, aut Ecclesiasticam sepulturam admittunt excommunicatum denunciatum, incurrunt suspensionem ab ingressu Ecclesie, vt habetur ex cap. Episcoporum, De priuilegijs in 6. Quod tamen aduerte intelligi de exemplis admittentibus, vt patet consideranti verba textus: notatque Nauar. post plures alios quos ipse citat in Enchir. cap. 25. num. 94. De eadem re quoque

Vgolinus in fine citati capituli 23.

CAP. XV.

De ijs qua reddunt licitam conuersationem cum excommunicato.

SVMMARIVM.

- 97 Licita reddi posse communicationem cum excommunicato, & casus in quibus redditur.
- 98 Casus vtilitatis, sui, nostrae, siue illius.
- 99 Cauenda in ea communicatione.
- 100 Casus matrimonij, in quo vxori communicare viro excommunicato licet in obsequijs et debitis.
- 101 Aliquot exceptiones.
- 102 Quatenus licitum sit viro communicare cum vxore excommunicata.
- 103 Difficultas an possit communicare in alijs humanis (vt in colloquio) quam in obsequijs debitis.
- 104 Rationes pro parte affirmatiua cum soluti, ne earum qua adferuntur in parte contrariam.
- 105 Difficultas, an licitum sit coniugi excommunicato petere ab altero coniuge debitum coniugale.
- 106 Pars affirmans teneri potest.
- 107 Quatenus vxor a marito excommunicato possit dotem repetere.
- 108 De licita conuersati ne subditorum cum Superioribus excommunicatis, ac primo de licita liberorum cum parentibus.
- 109 Quo locum habet in liberis emancipatis, & in natis post excommunicationem, & quantumcumque excommunicatio sit parentum cum communicantibus cum eis.
- 110 Casus alij, quot, in quibus id patitur exceptionem.
- 111 Licita est seruis etiam tanquam mercenarijs cum dominis excommunicatis conuersatio nisi sit in crimine.
- 112 Licita conuersatio Clericorum cum Episcopo excommunicato, de cuius sunt familia. Item Religiosorum cum suo Superiore excommunicato. Itemq; eorum qui sunt de familia Regis, cum ipso excommunicato.
- 113 Restrictio cum qua sunt haec accipienda.
- 114 Non obstat excommunicatio, qui debeat excommunicato solui debitum, nisi in sententia id sit specialiter prohibitum.
- 115 Solutio eius quod obicitur in contrarium.
- 116 Quatenus sit, vel non sit licitum addicere se excommunicati seruitio.
- 117 Communicatio licita parentum cum liberis, & dominorum cum seruis.
- 118 Casus in quibus eadem est illicita.
- 119 Quatenus licita sit fratri cum fratre, & seruitam conferendo excommunicato conuersatio.
- 120 Ignorantia excusans conuersationem cum excommunicato.
- 121 Non est licitum excommunicato ingerere se conuersationi eorum, qui cum ignorant ipsum esse excommunicatum, non peccant conuersando cum eo.
- 122 Casus in quibus id patitur exceptionem.
- 123 Licitum est de se, suppeditare excommunicato necessaria ad viua sustentationem: illi, adesse in graui necessitate fame, aut rei familiae periturae, nisi in futurum sit deterior.
- 124 Licitum esse cum excommunicato conuersationem, ob necessitatem accipiendi ab eo sustentationem, vel corporis curationem.
- 125 Itemq; ob necessitatem vitandi magnum damnum proprii matrimonij, aut status.
- 126 Itemq; ob necessitatem consilij.
- 127 Excusatur communicans cum excommunicato, per vim compulsus.
- 128 An etiam excusetur metu ad actus, explicatur aliquot propositionibus.

130 Quando Superioris iussio excuset communicantem cum excommunicato.

VIDERETUR forte alicui non posse fieri licitam conuersationem cum excommunicatis, praesertim haereticis, cum ea iure diuino sit prohibita. Namque Diuus Paulus ad Tit. 3. hereticum hominem post vnam, aut secundam correptionem euitandum praecipit: & D. Ioannes in 2. sua Epistola haereticum non esse recipiendum in domum, nec aue ei dicendum. Sed quia vsus Ecclesiae ostendit rem aliter se habere; proposita loca sic accipienda sunt, vt prohibeant eam conuersationem cum haereticis, ex qua damnus animae sequitur. Etenim quaevis conuersatio perniciosa animae, illicita sit, & prohibita iure diuino, iuxta illud prioris ad Corinth. capit. 5. Si is qui frater nominatur, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruus, aut maledicus, aut ebrius, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Ea tamen quae cum haereticis est, merito prohibetur specialiter, tanquam omnium perniciosissima, maximeq; periculosa: tum alijs; sermo enim eorum vt cancer serpit, ex cap. 2. posterioris ad Timoth. tum etiam ipsismet haereticis, vt indicat illud posterioris ad Thessal. capit. 5. Si qui non obedit verbo nostro per Epistolam, hunc notate, nec commisceamini cum illo, vt confundatur. Non enim dubium est, perniciosum esse quod reddit confusione dignum.

Iam vero sicut iuri antiquo non est derogatum per constitutionem Concilii Constantiani, quo ad excommunicatos nominatim denunciatos, & notorios Clericorum percussores, in casibus in quibus illicita est communicatio cum excommunicato: ita nec in ijs casibus in quibus eadem licita redditur, quales sunt ij quorum fit mentio in quaest. 3. Cap. Quoniam multos, & nonnullis alijs eiusdem quaestionis; itemque tituli de sententia excommunic. Solent verba dictionibus huius vericuli;

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse; significari apud Diuum Thomam in 4. distinctione 18. quaestio. 2. art. 1. quaestiuicula 1. Palud. eadem distinct. quaest. 6. art. 2. Syluest. Excommunicatio 5. nu. 4. Adrianum in 4. De clauibus quaest. 3. Sotum in 4. distinct. 2. quaestione 1. artic. 4. concl. 5. & Caiet. verbo Excommunicatio, cap. vltimo vers. Circa tertium; & vt notat Vg. l. 2. De censuris cap. 23. §. 4. in fine, Doctores communiter post glossam ad cap. Cum desideres, De sententia excommunic. Earundem explicationem sigillatim persequere, nunc deinceps.

Vtile.

SECTIO I.

HOC vocabulo significatur licitum esse cum excommunicato non tolerato communicare ob nostram, vel ipsius vtilitatem. In duobus tamen tantum casibus, vt ex memorata glossa, & D. Thoma, nullisq; alijs notat Vgolinus in cit. cap. 23. §. 5. in fine. Prior est, cum nobis debet aliquid: posterior cum id salus animae ipsius exigit; adeo vt Couarr. recte eam significationem expressisse videatur ad Cap. Alma mater, 1. part. §. 1. tam sub finem numeri 8. inquiring licitam esse communicationem cum excommunicato, ad exigendam ab ipso debitam pecuniam, aliamve rem quampiam, iuxta Cap. Si vere, De sententia excommunic. etiam trahendo ipsum in ius, iuxta Cap. Intelleximus, De iudicijs: quia excommunicatus reportaret alioqui de sua malitia commodum. Tum etiam in sequenti numero, addens licitum, adeoque piuum esse cum excommunicatis communicare in ijs quae ad eorum correctionem, & animarum salutem pertinent: nimirum ad illos auocandos a contumacia, & reuocandos ad Ecclesiae obedientiam.

De qua re textus est apertus in Cap. Cum voluntate, De sententia excommunic. In quo etiam conceditur alia verba incidenter interponi, ad facilius ex familiaritate proficiendum cum eo. Fit quoque specialis mentio de Praedicatoribus, & Confessorijs qui ad eorum instructionem destinati sunt, de quibus Palud. loco citato. Vnde sumitur fundamentum eorum quae ex alijs habet Henriquez in summa lib. 13. cap. 22.

§. 1. licitum esse audire excommunicati confessionem, etiam si non esset ob indispositionem absolendus: item concionari apud excommunicatos, spiritualia consilia eis dare, etiam admiscendo alia verba urbanitatis, quibus benevolentia, & attentio captari solet: siq; hæc per Epistolam fiant, præmittere consuetam salutationem; item legere coram excommunicato sacram Scripturam, aut alium librum pium, ut ipse vtiliter audiat, aut recitare cum eo aliquam orationem priuatam, quæ ad eius conuersionem iuuat.

99. Videndum est autem, ut ista sincere, hoc est, animo fraternæ dilectionis, & correctionis fiant, & absq; fraudulenta simulatione. Nam ut post Maiorem Couarr. *sub finem cit. num. 10.* ait, si quis alloquatur excommunicatum sciens tale colloquium ad salutem illius nihil conducturum, seipsum decipit, nec penam iure statutam euadit. Videndum etiam est, ne talis communicatio extendatur ad ministerium Sacramentorum, vel ad admissionem ad diuina, ut recte monet Adrianus in 4. *De clauibus, quest. 3. in exceptione 3.* Nam id nõ licere patet ex Cap. Antecessor 11. quæstione 3. Ratioq; est: quia cum excommunicatus non possit ingerere se diuinis absque damnatione animæ suæ, id non esset saluti ipsius consuleri, sed perniciem ei creare. Dictis adde ex Nauarr. in *Enchir. cap. 27. numer. 27.* sicut licet cum excommunicato communicare pro sua salute, licere quoque pro nostra, aut aliena, nempe pro nobis perendo spirituale consilium, immo & pro commodo temporali valde necessario, quando non occurrit alius similis à quo petatur; quod etiam loco cit. habet Henriquez.

Lex.

SECTIO II.

100. **D**ICTIO lex hic pro matrimonio ponitur ex Palud. in 4. *distin. 18. quæstio. 6. art. 2.* Angelo Excommunicatio 8. *num. 7.* & Sylu. Excommunicatio 5. *num. 4.* quos sequitur Vgol. in *cit. capit. 23. in fine §. sexti*: rationem reddens, quod in matrimonio mulier sit sub lege viri. Significat igitur licitum esse vxori communicare cum marito excommunicato, nõ modo in petitione, & redditione matrimonialis debiti, sed etiam alterius cuiuscunque debiti: ut communem sententiam esse ibidem notat Sylu. colligiturq; ex cap. Quoniam multos 11. quæst. 3. & ex Cap. Inter alia, de sentent. excommunicationis: vbi vxori communicatio mariti excommunicati simpliciter permittitur; atq; adeo quoad omnia obsequia debita. Vbi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, argumento legis De pretio, ff. De publiciana in rem actione. Quod Vgol. in memorato §. 6. *num. 1.* notat; & monet procedere, etiam si matrimonium sit inualidum, dummodo contractum sit bonâ fide, impedimentumque validitatis adhuc ignoretur. Item etiam si mulier ei quem sciuit excommunicatum esse, nupserit. Ratio est, quia ius in hac re loquitur absolute de vxore, prout obligatur ad obsequia viro præstanda. Atque in illis etiam casibus obligatur; in posteriore quidem, tanquam vera vxor; in priore vero tanquam bonâ fide habita pro vera. Non solum autem redditionem, sed etiam petitionem debiti licite marito fieri ab vxore, multorum autoritate idem habet num. 2. Et confirmatur, quia excommunicatus reportaret alioqui de sua malitia commodum, quod absurdum est, ex Cap. Intelleximus, De iudicijs.

101. Atta men tale priuilegium non habet locum si excommunicatio lata sit propter matrimonium ipsum male celebratum, ex Palud. Angelo, & Sylu. locis citatis, ac D. Anton. 3. *par. tit. 15. ca. 1. §. 1.* Nam tunc, ut hic & Sylu. expresserunt, si ob talem causam, etiam in alterum tantum coniugum lata sit excommunicationis sententia, neuter potest cum altero communicare: sicut nec potest in quocunque alio crimine pro quo excommunicatus sit, ut habetur ex *cit. Cap. Inter alia, in fine.* Idem sentientes plures alios refert Sanchez lib. 9. de matrim. *disp. 14. nu. 9.*

Nec item sic extendi debet hoc priuilegium, ut existimetur licere vxori communicare cum eo excommunicato cum quo maritus communicat: quin potius existimandum est contrarium, cum exclusio vnus expresse facta à lege (ut facta est viri in citato Cap. Quoniam multos) sit inclusio alio-

rum; argumento Cap. Nonne, De præsumptionibus: quæ ratio est Vgolini *ibid. n. 4.* Sicq; vt D. Anton. Sylu. & Angelus locis citatis aiunt; si vir simul cum altero excommunicato eibum sumat, non potest tamen in eadem mensa comedere: potest tamen in eadem domo; sed in aliena mensa ita remota, ut minime censeatur simul comedere.

Nec etiam debet hoc priuilegium extendi ad diuina, cum casus licitæ conuersationis cum excommunicatis, expressi quinque memoratis dictionibus sumi debeant extra diuina; sicut tangit Caietan. in verbo *Excommunicatio cap. vltimo, vers. Circa tertium.* Ita vt nec vxori cum viro excommunicato, nec viro cum vxore excommunicata cõmunicare in diuinis liceat. Quod est tutius est: contrarium tamen non caret probabilitate, iuxta ea quæ habet Sanchez in *preced. num. 5.* Adde ex Vgolino in eodem *num. 4.* nec debere extendi ad sponsam, cum nondum sit vxor; nec dum obligetur ad obsequia viri. Neq; ad vxorem quæ diuortio separata est à marito: quia per separationem liberatur ab onere obsequendi marito.

Significat quoq; proposita dictio licitum esse viro communicare cum vxore excommunicata (intellige nisi excommunicatio in eam lata sit propter male celebratum matrimonium, iuxta paulo antedicta) in ijs quæ vxor debet marito; vt sunt cõpula, & obsequia domus, ex Palud. Sylu. est. & Caiet. locis cit. Item in ijs quæ maritus debet vxori, vt sunt gubernatio, & prouisio rerum ei necessarium. Quod confirmatur ex eo quod D. Thomas pro certo habet in 4. *distin. 18. quæst. 2. art. 4.* in responsione ad primam quæstionem, licitam esse cuius siue cum suo superiore, siue cum suo inferiore communicationem in illis ad quæ ei præstanda obligatur. Porro sicut inferior obligatur ad obsequium superioris; ita & superior ad regimen inferioris, & obligatur ad ei prouidendum de necessarijs. Atq; adeo, prout D. Thomas recte ait, sicut in ijs quæ vxor debet viro, ita & in ijs quæ vir debet vxori, potest vir cum vxore excommunicata communicare.

An possit etiã in cæteris, vt in *conessione, locutione, & huiusmodi alijs*, sicut potest vxor cum viro excommunicato; prout ante diximus, difficultas est. Nam non posse existimat Sylu. est. in verbo *Excommunicatio 5. numer. 4.* citans alios, vt etiam citat Vgolinus in memorato §. 6. *numero 6.* Addens pro eis rationes has: tum quod ius soli vxori det priuilegium respectu mariti excommunicati: tum quod maritus facile possit vxorem inducere & compellere, vt suam liberationem ab excommunicatione procuret, non contra. Couarr. autem ad Cap. Alma mater, *1. par. §. 1. num. 8.* cum Angelo in verbo *Excommunicatio 8. numer. 3.* & Adriano in 4. *De clauibus, quæstio. 3. exceptione 6.* & alijs (quos referunt & sequuntur in eodem loco Vgolinus, & in eadem disput. Sanchez num. 16.) existimat virum posse in prædictis communicare cum vxore excommunicata.

Et probat ex conditione societatis: nam iuxta glossam penultimam ad Cap. Si vere, De sententia excommunic. excommunicatus ratione societatis toleratur: siue, vt habet Adrian. licitum est non dissolvere societatem propter excommunicationem in socio superuenientem, si dissolutio sine præiudicio proprio fieri nequeat. Vnde conlequens est ob maximum quod inter coniuges est societatis vinculum, virum cum vxore excommunicata posse communicare in omnibus in quibus vxor potest cum viro excommunicato. Deinde, vt argumentatur Vgolinus: Ex communi Doctorum sententia in correlatiuis, dispositum in vno, locum habet etiam in altero. At maritus & vxor sunt correlatiui. Ergo quod ante proposuimus esse dispositum in Cap. Quoniam 11. quæst. 3. & in Cap. Inter alia, De sentent. excommunic. vt vxori liceat communicare cum viro excommunicato in obsequijs ei ab ipsa debitis; ita accipiendum est, vt viro quoque liceat vxori excommunicate cõmunicare in obsequijs et ab ipso debitis: præsertim cum ratio dispositionis eadem sit in vtroque casu. Nam ratio permittendi talem communicationem fuit, tum obligatio vxoris præstandi marito varia obsequia, tum difficultas eorum separatio, tum fornicationis periculum: quæ perinde videntur ex parte vxoris ac ex parte viri.

Vnde satis constat quid respondendum sit ad priorem

ratio-

rationem contrariam. Ad posteriore autem respondendum est, quod quamvis maritus (prout per Cap. Negligere 2. quaestio. 7. docet Angelus, in cit. numer. 8.) peccet mortaliter si neglexerit uxorem iure maritali corrigere, & auertere à contumacia, pro qua in excommunicationem incurrit, nisi forte talis esset, quae ipsa correctione peior efficeretur: ex eo tamen non sequitur priuari societate illius, ac poenaiuris incurrere communicando cum illa, in colloquio, mensa, & alijs.

105. Porro cum privilegium istud significatum per dictionem *lex*, non sit institutum in fauorem coniugis excommunicati, sed alterius: vt patet consideranti textum memorati Cap. Quoniam multos: ideoque non videatur magis licitum coniugi excommunicato ingerere se communicationi alterius coniugis, extra ea quae specialiter ei praestare obligatur, quam liceat cuiusque alteri excommunicato ingerere se excommunicationum eorum, quibus cum eo conuersari concessum est per Concilij Constant. constitutione. Cui, inquam, id ita sit, difficile est statuere vtrum coniugi excommunicato sit licitum ab altero coniuge petere debitum etiam coniugale.

Et quidem glossa eiusdem Capituli Quoniam multos, ad verbum *uxores*, aperte docet non licere: quam sententiam ex instituto refutat Vgol. in cit. §. 6. num. 3. & post eum Sanchez, in eadem disput. 14. numer. 20. Praecipua ratio est, quod coniux non excommunicatus coniugi excommunicato perinde teneatur obsequia debita praestare post excommunicationem acante eam, iuxta antedicta. Quare excommunicatus indigens illis, si non exhibeantur vltro, potest ea exigere, praesertim debitum coniugale, à quo sine periculo incōtinentiae abstinere conuersando perinde cum vxore ac prius, difficillimum est. Ne igitur excommunicato quae medicina est, ex cap. 1. De sentent. excommunic. in 6. sit offenculum, tenendum est non obtiare quin excommunicatus possit debitum coniugale petere. Palud. vero in 4. dist. 18. quaest. 6. art. 2. versu finem, ait excommunicato licere debitum coniugale petere etiam in iudicio; non item debitum temporale. Caietan. autem in verbo Excommunicatio, cap. vlt. vers. Vbi scito, & post ipsum Sotus in 4. dist. 22. quaest. 1. art. 4. concl. 2. sub finem, volunt licere excommunicato vtrumque illud debitum exigere: etiam possit debitor aduersus eum excipere, hoc est, actionem eius excludere, allegando excommunicationem: quia excommunicatus non potest stare in iudicio tanquam actor, sed conueniri tanquam reus, ex cap. Intelleximus, De iudicijs: prout communem illius interpretationem esse glossa ibidem notat. De qua re Sanchez in sequen. num. 24.

106. Caterum licet si difficile statuere, quod potissimum istorum teneri debeat propendeo tamen in Caietan. & Soti sententiam: tum quia in hac disciplina recentioribus deferendum est, praecipue si qui fuerint & diligentes, & foeci ingenio praediti, prout ex glossa & Iafone ad principium legis Galus, ff. De liberis & posthumis, notat Nauarr. in Miscell. 47. De oratione num. 3. quales citra controuersiam fuerunt Caiet. & Sotus. Tum quia licitum est Superiori excommunicato ingerere se communicationi subditi, in ijs quae hic tenetur ipsi praestare. Inter illa autem numerari potest directio ipsius subditi quando ea indiget in exhibitione obsequij ad quod tenetur ratione subiectionis. Nemo enim dicat excommunicatum non posse monere suum subditum de ijs quae seruare debet, vt satisfaciatur suae obligationi. Quia ergo creditor rationem quandam superioris habet comparatione debitoris, ille potest debitum ab hoc petere per modum directionis ei necessariae ad satisfaciendum suae obligationi, maxime cum ad petendum aliqua legitima causa vrget, vt periculum fornicationis, vrget petitionem debiti coniugalis: sicut aliqua penuria, aliave necessitas vrget petitionem reliquorum debitorum.

107. Aduerte quod vxor (cum iuxta antedicta debeat cum marito excommunicato perinde esse atque antea) non possit dotem ab eo repetere propter excommunicationem; nisi ipse tamdiu in illa perseueret, vt pro haeretico condemnatus, ipso iure bonis suis priuetur, iuxta Cap. Cum secundum leges, §. fin. De haeretis in 6. Quod idem iudicium est si ipse in haeresim incidisset propter quam incurrerit in excommu-

nicationem, argumento Cap. Decreuit, eod. tit. & lib. Quod vtrumque; notat Vgolinus in citato §. 6. nu. 5.

Humile.

SECTIO III.

108. HAc dictione iuxta comunem interpretationem significatur licitam esse subditis conuersationem humanam cum excommunicatis quibus subsunt, etiam denunciatis, aut notarijs Clericorum percussoribus. Habetur enim talis licentia ex Cap. Quoniam multos 11. quaestio. 3. ob bonam rationem quae redditur in Cap. Inter alia, De sententia excommunic. scilicet quod per excommunicationem non debeat tolli obligatio quae subditi ante illam tenentur ad obsequium familiare sui superioris, quod quidem exhibere ei non possunt sine humana conuersatione.

PRIMUM ergo licitum est filijs & filiabus conuersari cum patre & matre excommunicatis. Quod extendendum est ad omnes filios cuiuscunque conditionis sint, vt ostendit Vgol. in ab 2. De censuris cap. 23. §. 7. nempe siue naturales, siue adoptiui sint, & siue in primo, siue in vltiore gradu: puta nepotes, pronepotes, abnepotes. Adde & eos, qui ratione affinitatis sunt loco filiorum, vt gener, nurus, priuignus, vel priuigna. Nam cum omnes tales comprehendantur nomine filiorum, ad eos omnes propositum privilegij extenditur: cum sit beneficium Principis, quod est latissime interpretandum, argumento Cap. Cum dilecti, De donationibus, & Cap. Olim De verborum significatione.

109. Neque esse excipiendos filios emancipatos & à patria potestate liberatos, idem ibidem numer. 7. tenet, non modo contra D. Thomam Hostien. & Gabr. & Sor. per ipsum citatos, sed etiam contra Palud. in 4. dist. 18. quaest. 6. art. 2. & D. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 1. §. 1. qui sicut illi, absolute excipiunt emancipatum. Illud etiam quod Angelus Excommunic. 8. numer. 10. & Sylu. Excommunicatio 5. num. 4. vers. 3. & Armilla eodem verbo nunc. 46. volunt emancipatum quidem si sit commensalis patris, esse excipiendum; non item si commensalis patris non sit: ipse Vgolinus enset habere tantum locum in filio adoptiuo emancipato: cuius emancipatio omne ius paternum tollitur, ex §. Adoptiuus, Infit. De exheredatione liberorum.

Fundamentum autem illius contra tot ac tantos auctores, est, quod simpliciter permittatur filijs comunicatio cum parentibus excommunicatis in cit. Cap. Quoniam multos; neque iure non distinguente, nos debeamus distinguere, argumento legis Preterio, ff. De publiciana in rem actione. Deinde quod illius permissionis ratio sit ex cit. Cap. Inter alia, obligatio filiorum praestandi obsequia parentibus; quae non tollitur emancipatione filiorum, aut illorum separatione à communi parentum mensa. Adde ex eodem Cap. Inter alia, filium non tantum posse, sed etiam debere comunicare cum patre excommunicato. Idque procedere, vt ibid. num. 9. & 10. docet Vgol. siue ante, siue post patris excommunicationem natus sit; cum in vtroque casu ad obsequia paterna teneatur. Imo etiam procedere etiam si pater sit excommunicatus cum ijs qui cum ipso communicauerint.

110. Veruntamen id ipsum exceptiones patitur. Prima est, vt non possit filius comunicare in crimine pro quo pater excommunicatus est, ex eod. cap. Inter alia. Secunda, vt nec possit comunicare quando id daret illi causam perseuerandi in contumacia sua, ex cit. Cap. Quoniam multos, vers. Vt eorum consilio. Tertia, vbi periculum esset propriae subuersionis, vt cum denunciatus esset ob haeresim, argumento Cap. fin. De haeretis. Quarta, cum communicatio fuerit in diuinis: talis enim non debetur patri quatenus pater est; vnde Parochus patri suo denunciato, aut notorio Clerici percussori non debet Sacramenta administrare, nec eorum eo Missam dicere.

112. SECVNDO licitum est seruis & ancillis conuersari cum dominis excommunicatis. Quod intelligendum est non modo de mancipijs, sed etiam, iuxta Palud. & ceteros supra memoratos, de alijs qui ad seruendum illis obligantur; siue sint famuli domestici gratis aut pro mercede seruientes: siue rustici pretio conducti ad colendas terras dominorum suorum; siue coloni partiarj, id est, qui pro cultura agrorum

capiant certam fructuum portionem. Nam & his licitum est, ut notant D. Anton. & Syluest. cum dominis excommunicatis communicare, quantum exigit cultura quam susceperunt.

Idem iudicandum est de cæteris, qui sunt de talium dominorum familia; ut, iuxta eosdem auctores, de nutricibus, & alijs similibus personis quæ societatem contraxerunt cum aliquo tali, à quo si recederent, non haberent, vnde viuerent. Quæ doctrina probatur ex eo, quod in citato Cap. Quoniam multos, post excepto seruos & ancillas, seu mancipia: tanquam diuersi ab illis, excipiantur rustici & seruientes, ac omnes alij, illius scilicet generis, qui non adeo curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, id est, ut *glossa ibidem ad verbum Scelera, interpretatur*: tales sunt qui non seruiunt Domino in crimine: ijs enim qui taliter seruiunt, ius non patrocinatur, sed aduersatur omnino, ut patet ex textu citati Cap. Inter alia, & ex glossa finali eiusdem. Id quod intelligendum esse de seruitibus in crimine criminoso, seu propter quod irretitus est excommunicatione, satis significatur in ead. glossa, cum dicitur illos ex tali excommunicatione eadem quæ illi sententia irretiri, per Cap. Nuper, & Cap. Si concubina, de sententia excommunic. in quibus sermo tantum est de crimine criminoso.

113. TERTIA (quod expresse docent D. Anton. 2. part. tit. 25. cap. 1. §. 1. Adrian. in 4. De clauib. quæst. 3. exceptione 6. Sylu. Excommunicatio 5. num. 4. versu 3. & Armilla eodem verbo num. 46.) licitum est Clericis qui cohabitant Episcopo; suntque de eius familia, cum eodem excommunicato conuersari titulo ei seruientium; non est autem licitum reliquis ipsius Clericis, iuxta Cap. Miratus, dist. 93. Similiter licitum est (quod iudem docent, & Sot. in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. concl. 5.) Monachis conuersari cum suo Abbate excommunicato, quia indissolubiler sunt ipsius familie incorporati. Verum est tamen quod ei in illis quæ superioritatem dignitatis respiciunt obedire non tenentur, sicut nec Clerici Episcopo suo excommunicato: quod vtrumque probat Richardus in 4. dist. 18. art. 11. quæst. 2. & 3. approbatque Vgolinus De censuris tab. 2. cap. 23. §. 9. in fine, hac ratione: quod vterque, ille per excommunicationem, officij vsu careat. Qui etiam paulo ante monet licitum esse ijs qui sunt de familia Regum aut aliorum Principum (tanquam seruitibus scilicet) cum ipsis innotatis excommunicatione, ac denunciatis versari, non autem cæteris subditis eorundem, argumen. Cap. Nos sanctorum 15. quæst. 6.

114. Aduerte autem hoc seruatorum priuilegium non extendi ad communionem cum dominis in crimine criminoso, & contumacia illius, aut in diuinis, aut cum periculo proprie subuersionis: quia ratio eadem valet in eis atque in vxoribus & filijs. Sicut & valere potest ad asserendum illud quod idem Vgolinus habet in præced. §. 8. nu. 1. circa medium: id ipsum priuilegium procedere quantumuis dominus sit excommunicatus cum omnibus ei communicantibus: nisi sit additum (prout addi potest paulo post dicitur) etiam in obsequijs debitis.

115. Hic se offert dubitatio. An si quis vel iuramento, vel alia aliqua legitima obligatione teneatur aliquid intra certum tempus prestare, aut soluere alicui qui interea nominatim denunciatur, possit se ingerere illius conuersationi ad satisfaciendum tali obligationi? De qua re nonnulli apud Syluest. Excommunicatio 5. num. 18. existimant id non esse licitum, quia iuxta Cap. Quod in dubijs, & Cap. Inter alia, de sententia excommunicationis; nemini licet communicare cum nominatim denunciato, nisi personis expressis in Cap. Quoniam multos supra memorato. At in eo nulla mentio fit de debitoribus: Non est ergo licitum debitori se communioni excommunicati ingerere soluendo ei debitum. Palud. vero in 4. dist. 18. quæst. 6. art. 2. D. Anton. 3. parte tit. 25. cap. 1. §. 1. & Sylu. loco citato cum alijs nonnullis quos ipse commemorat, existimant id licere. In eadem sententia cit. glossa ad Cap. Nos sanctorum 15. quæst. 6. quam Syluester hac ratione confirmat, quia lege nature quisque tenetur soluere quod legitime debet. At faciendum id ad quod lex nature obligat, nullum creatur animæ periculum: imo creatur potius non faciendū. Quare qui tenetur aliquid soluere ex-

communicato, potest id soluere absque detrimento animæ suæ.

116. Quod autem oppositum est, priuilegium canonis. Quoniam multos, pertinere tantum ad personas in eo expressis; ita cum Sylu. accipiendum est, ut sensus sit, non pertinere ad alias personas, nisi habitæ ratione communicationis quæ minor sit, aut quæ maiore de causa vsurpari possit, quam eæ quæ illic conceduntur: sicut est communicatio in solutione debiti, quæ multo minor est cõmunicatione domestica, aut eâ quæ est colonis licita propter obligationem colendi terras excommunicati: quandoquidē maior est obligatio reddendi quod iam acceperis quam dandi, ut accipias: sicut dat colonus suam operam, ut fructuum partem accipiat.

117. Ad huc se offert dubitatio. Num liceat se dedere alicuius seruitio, postquam est denunciatus excommunicatus? Ad quæ Vgolinus proposuit pro vtraque parte auctoribus in cit. cap. 23. §. 9. nu. 8. distinctione respondet: nempe esse licitum in necessarijs ad vitæ ipsius sustentationem: alioquin ne molitor possit ei frumentum molere, nec pistor panem coquere: aut ei præsto esse ad rerum ipsius vitandam iacturam, redundantem in detrimentum Reipublicæ cuius interest res ciuium bono loco esse. In alijs autem sine quibus vitam sustentare potest & res proprias in suo statu conseruare, non esse licitum. Hocque est quod ait Adrian. in 4. De clauib. art. 3. §. Sed quoniam, exceptione 4. licere cum excommunicato communicare in ijs quæ concernunt damni curationem: quamuis non in ijs quæ concernunt lucri acceptionem; nisi id lucrum ipsius sustentationi necessarium videretur.

118. RESTAT DICENDUM de conuersione Superioris, hoc est, patrum aut dominorum cum subditis suis, hoc est, cum filijs aut seruis excommunicatis: & eorundem subditorum cum aliquo ex ipsis excommunicato. Ergo licitum esse patri cum filio excommunicato conuersari; negarunt quidem aliqui, sed plures contra affirmarunt, ut videtur apud Vgol. De censuris tab. 2. cap. 23. §. 7. num. 12. Qui in sequen. §. 8. n. 2. cum Nauar. in En. hir. cap. 27. num. 27. docet similiter licitam esse domini conuersationem cum seruo excommunicato. Tam autem hoc, quam illud confirmatur: quia dispositum in vno ex correlatiuis ex ius inodi sunt pater, filius: dominus & seruus, locum habet in altero, ut in licet ipse communiter dicunt, teste ipso Vgolino. Sicut ergo dispositione iuris, tum filio cum patre: tum seruo cum domino excommunicato permittitur conuersatio; censenda est similiter permitti, tum patri cum filio, tum domino cum seruo excommunicato; idque tam in ijs quæ superior, id est, siue pater, siue dominus, præstare tenentur suo subd. to, id est, siue filio, siue seruo (quod tradunt D. Thomas in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. quæst. 1. D. Anton. loco cit. Caiet. verbo Excommunicatio, cap. vlt. vers. Circa tertium, & satis patet ex precedentibus abij explanatione) quam in ijs quæ vice versa inferiori superiori præstare tenentur quod Sotus expressit in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. colum. 10. & insinuant Palud. & Adrian. locis cit. cum aiunt non teneri quemquam cum præiudicio detrimentoque suo carere sibi debito famulatu, vel subiectione excommunicati. Ratioque est ex cap. 2. De constitutionibus deducta, ne innocens sine sua culpa damnum patiatur: & nocens ex sua malitia lucrum faciat, sicque occasionem capiat in ea perseuerandi. Quod cum absurdum sit, licere debet ab excommunicato exigere, & recipere debitum. Quo fundamento nixus D. Anton. facultatem conuersandi cum excommunicatis, extendit ad eos qui conduxerunt mercenarios, quos sine magno suo incommodo vitare non possunt; itemque ad socios qui habentes aliquid commune, non possunt societatem dirimere sine magno suo incommodo.

119. Extra illa autem, in ijs quæ ad humanam conuersationem pertinent, non licere superioribus ipsis communicare cum suis subditis excommunicatis, insinuat D. Antoninus, ei quod proxime ex ipso retulimus, subiungens. Alias autem non possumus communicare. Adrianus vero absolute dicens licitum esse patri cum vxore, filijs, & alijs de familia communicare, contrarium significat; quod est minus probabile: quia constat prohibitam esse in genere humanam conuersationem cum excommunicatis; non constat vero tales perso-

nas excusari extra obsequia familiaria ad quæ tenentur, extra; ea, sine quibus illa nequeunt exhiberi. Id quod potest intelligi ex Cap. Inter alia, De sentent. excommunic. ac ratione confirmati: quia ad excommunicatum abducendum à contumacia (in quem finem vitari iubetur) plurimum valet, ut non modo foris, sed etiam domi quantum iustitia patitur, vitetur; cum inde magis confundatur.

Aduerte autem exceptiones, quas ante fecimus de communicatione in crimine criminoloso, & in diuinis, & cum periculo propriæ subuersionis, hæc etiam habere locum. Et adde, quod si pater filium, aut dominus seruum non corrigat, nec inducat quantum potest ad deponendam cõtumaciam, & obtinendam absolutiõnem, ipse delinquit, vt monet Palud. Imo, quia id est quodammodo fouere ipsorum contumaciam, contra ante memoratos Canones. Quoniam multos, & inter alia; quibus conceditur priuilegium, de quo agimus: priuari eodem priuilegio, nec eisdem, siue patres, siue dominos posse cum ipsis suis filijs, aut seruis conuersari, vt nec cum alijs excommunicatis, iuxta D. Antoninum in 3. par. tit. 25. cap. 1. in 3. excusatione, vers. 6. citarem alios, quorum sententiam approbat Vgolinus in cit. cap. 23. §. 7. in fine.

QVOD ATTINET ad conseruos, & ad fratres, tenendum est cum Vgolino in sequenti §. 8. in fine, fratrem, vt cum patre, sic cum fratre excommunicato esse posse: quia filius est pars quædam patris, & ex quo simul habitant, necessitas simul versandi eos excusat, etiam mortuo patre. Secus autem esset si habitatio separarentur. Similiter seruum cum conseruo excommunicato esse posse, tum ratione necessitatis: quia subiectus dominio alterius, abire non potest; tum ratione utilitatis quia nõ habet aliam conditionem commodam locandi suas operas. Idem tamen, vt ille addit, quantum possunt, debent talem excommunicatum vitare, vt inde robore perfulsus respiscat.

Res ignorata.

SECTIO IV.

121. HÆC dictio significat eum qui cum excommunicato cõmunicat per ignorantiam probabilem, seu minime coniunctam cum negligentia crassa, vel affectata (quod latius tractatum videri potest apud Thomam Sanchez libr. 9. De matrim. disput. 32. quæstio. 6.) quærendæ cognitionis, quam tenetur, & potest habere, excusari, iuxta Cap. Quoniam multos, in quæst. 3. & Cap. Apostolicæ, De Clerico excommunic. etiam si, vt monet Caiet. in verbo Excommunicatio, cap. vltimo, vers. Circa tertium, communicatio fit in diuinis. Quod etiam iuxta Cap. Si vero 2. De sentent. excommunic. sentendum est de eo qui communicauerit per inaduertentiam, prout habet Caiet. l. 2. quæst. 6. art. 8. siue (vt habent Palud. in 4. distinct. 18. quæst. 6. art. 2. & Adrianus in 4. De clauibus, quæstio. 3. exceptione 7.) de eo qui habitu sciens aliquem esse excommunicatum, per surreptionem communicat cum ipso, statim; ac id aduertit, retrahit se. Et ratio est: quia talis actus non est deliberatus, & ideo nullam rationem habet peccati. Quæ de re nihil opus est plura dicere: quoniam, vt bene monet Nauarr. in Enchirid. cap. 27. numer. 27. post priuilegium Concilij Constant. ea quæ pertinent ad hoc excusationis genus, non astimantur ex nuda ignorantia excommunicationis, sed ex defectu notitiæ denunciationis requisitæ, vt teneamur excommunicatum vitare; quæ notitia qualis esse debeat, habetur ex traditis in præced. capit. I.

122. OCCVRRIT autè dubitatio; an vt ex eo, quod quis ignoratur esse excommunicatus, licite alij cum eo communicant; sic & ipse cum alijs possit licite communicare? De qua, prout meminit Syluester Excommunicatio 3. numer. 1. vers. 5. fuit quorundam sententia, cui subscribit Alphons. à Castro lib. 2. De potestate legis penalis, cap. vltimo, concl. 2. vers. Circa istos, non peccare excommunicatum occultum intrando Ecclesiam, & cum alijs communicando in diuinis: quia non debet se prodere (sicut nec alij debent ipsam) quia peccaret dando scandalum.

Contrariam autem sententiam, illà reiectâ, idem Syluester amplectitur: quia cum occultus perinde ac manifestus excommunicatus incurrat penam excommunicationis, per sen-

tentiam Superioris impositam, vt offensum est in præced. libr. 9. cap. 9. quæstio 3. ipse tenetur eam acceptare, & seruare. Deinde seruare Superioris mandatum legitimum, actus est virtutis. Ergo per eum non datur scandalum, sed potius bonum exemplum. Si quid vero scandali consequatur ex eo, quod mandatum Superioris obseruando se manifestauerit, id non potest imputari tali obseruationi, sed peccato ex quo consecuta fuit obligatio ad penam, quam sustinendo manifestat se. Nec debet videri alienum, quod quis obligetur ad aliquid; vnde peccatum ipsius occultum manifestetur. Nam in veteri lege, vt recte ait Syluest. ex mandato Dei erant determinata sacrificia, quæ cum offerebantur, cognoscebatur quo peccato se obstrinxissent illi pro quibus offerebantur. Cui sententiæ Syluestri, quoad diuina, assentitur Couar. ad Cap. Alma mater, l. part. §. 2. nu. 11. sub finem, eamque approbat Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 4. non longe à fine, cum dixit excommunicato, nec propter officium, nec propter scandalum, aut generale præceptum Ecclesiæ de communione, licere ad Sacramentum Eucharistiæ accedere.

123. Etiam hæc sententia tutior est, videtur tamen id saltem esse admittendum, quod D. Thomas 3. par. quæst. 83. art. 6. ad 2. attingit; nempe, excommunicatum occultum si abstinento ab aliorum communione, contraheret infamiam, ex qua nasceretur grauissimum scandalum, nec tentatis omnibus alijs vijs, vllam inueniret, quæ illud impedire posset, non teneri tunc abstineri; si cum omni humilitate, & firmo proposito procurandi, & obtinendi quamprimum poterit absolutiõnem, reiecto omni alio obice, disponere se ad digne communicandum. Ratio est: quia cum Ecclesiæ vtatur excommunicatione ad continendos in officio, reuocandosque à vitijs subditos suos, non est probabile velle, vt cum grauissimo scandalo aliorum (quod ei fini plane aduersatur) excommunicatus teneatur abstineri ab aliorum communicatione. Deinde quando non possunt duo præcepta simul seruari, tunc quod minus est, cedit maiori: at vitare infamiam ad occurrendum grauissimo scandalo, est iuris naturæ, & excommunicatum abstineri à communione aliorum, ad summum est de iure tantum positum diuino, quod iuri naturali cedit. Quare non est negandum, quin excommunicatus occultus ad vitandum grauissimum scandalum, si aliter non potest; prius concepto firmo proposito procurandæ quamprimum, & obtinendæ absolutiõnis, communicare possit cum alijs, etiam in diuinis, sublato à se omni alio obice.

Necesse.

SECTIO V.

124. HÆC dictio significat primo licitam esse communicationem cum excommunicato propter necessitatem sustentationis ipsius, hoc est, excusari eos qui illi indigenti ad vitæ sustentationem largiuntur elemosynas: quod expresse docent Palud. in 4. dist. 18. qu. 6. art. 2. & Adrianus in 4. De clauibus, quæstio. 3. exceptione 8. & alij apud Vgolinum in cit. capit. 23. §. 11. numer. 8. Et manifestum est ex Capit. Quoniam multos, in quæstio. 3. & Cap. Inter alia, §. Illud autem, De sentent. excommunic. ac confirmatur: quia necessitas non subijcitur iuri, ex Cap. Quanto, De cõsuetudine, & ex cap. 2. De obseruatione ieiuniorum, sub finem, & ex Cap. Quod non est, De regulis iuris. Intelligendum est autem de necessitate sustentationis, non modo quoad ea quæ ad victum pertinent, verum etiam quoad ea quæ ad ad vestitum, & hospitium, ex quibus pender vitæ sustentatio. Neq; in his clarigendis (nisi forte per id nutrietur in errore, vel largiaris ei magis intuitu mundanæ amicitia, quam elemosynæ, vt loco cit. excipit Palud.) expectandam esse necessitatem extremâ, sed satis esse, vt moment. D. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 1. §. 1. sub finem, & Sylu. Excommunicatio 5. nu. 5. quod indigeat, nec facile possit aliunde habere. Nec enim, inquit idem, hospites cum excommunicatus petit ab ipsis hospitium, tenentur expectare donec ab omnibus alijs illud sit denegatum. Eadem ratione, ex Caiet. in verbo Excommunicatio, cap. vltimo, vers. Circa tertium, licet medicamentis subuenire excommunicato egrotanti, si illis ad vitæ conseruationem egeat. Alia autem quæ non sunt vitæ necessaria, sed tantum commoda; vt fossoriû,

fecuris, aliave utensilia, ut inquit D. Antoninus, & Syluester, illi petenti danda non sunt.

Adhuc, in graui necessitate famæ, aut rei familiaris peritura, licet ei subuenire. Namq; ad eam non extenditur prohibitio Ecclesie, iuxta illud quod ante proposuimus; necessitatem non subijci iuri: quare Vgolinus in cit. §. 11. num. 9. & 10. Duo addens in num. 11. Alterum, esse potius non excommunicato subueniendum in pari necessitate, quam excommunicato, nisi sit consanguineus. Alterum, quando ex prædicta communicatione excommunicati fierent deteriores, aut Respublica graue caperet detrimentum, posse talem subuentionem prohiberi, ut quando Papa sub excommunicatione prohibet, ne quis ex libris grauantibus necessaria vite subministrat, ut sic extinguantur.

125. SIGNIFICAT secundo proposita dictio, licitum esse alicui cum excommunicato conuersari propter necessitatem sustentationis sue, hoc est, si quis non possit vitæ necessaria aliunde habere, quam ab excommunicato, posse ab ipso ea accipere; quod patet ex Cap. Quoniam multos, 11. quest. 3. in quo peregrinis, viatoribus, & alijs transeuntibus per terram excommunicatorum, sit potestas accipiendi necessaria ab excommunicatis, si non possint aliunde emere, aut si non habeant unde emant. De quo in cap. Si vero, De sentent. excommunic. dicitur; cautum esse iure, quod si quisquam per terram hæreticorum, aut quorumlibet excommunicatorum transierit, necessaria emere, & recipere possit ab ipsis. Necessaria intellige, ut prius, non tantum quoad victum, sed etiam quoad vestitum, & hospitium. Si enim hæc excommunicato indigenti largiri licet, multo maiore ratione alter qui non est in culpa, poterit indigens eadem ab excommunicato accipere.

Intellige etiam quantumuis necessitas non sit extrema; sed potuerim quæ mihi illic foret necessaria me. um portare, aut possim ab alijs elemosinam petendo mihi prouidere, sed mea conditio id non patitur; de quo Vgolinus in eod. §. 11. num. 3. Addens ista locum habere, non solum pro nobis, sed etiam pro alijs qui tali necessitate premuntur. Atque quod dicitur de necessarijs ad sustentationem, simili modo dicendum est de ijs quibus quis eget ad corporis curationem, nempe si quis periculosa infirmitate laboret, nec habeat aliud medicum quam excommunicatum, poterit ad hunc recurrere, ut idem author consequenter notat. Addens in sequenti num. 4. ubi periculum imminet, ne famam perdamus, si alius desit qui opem ferat, nos posse ad excommunicati auxilium confugere.

126. SIGNIFICAT tertio eadem dictio, tum quod Vgolinus in sequenti numero 5. habet post Angelum Excommunicatio 8. numer. 19. & Sylu. Excommunicatio 5. num. 5. ob necessitatem vitandi damnum sui patrimonij, vel tuendi statum proprium, communicantem cum excommunicato excusari; nisi sit communicatio in aliquo crimine, aut in diuinis. Tum etiam quod Caiet. loco cit. deducit ex Cap. Si vero, De sententia excommunicationis, ratione damni vitandi ex contractu inito, licitum esse communicare cum excommunicato ad executionem talis contractus, quem ille non vult rescindere ad vitiationem damni, quod innocens inde alioqui incurreret. Porro, nullam necessitate urgente, atque ob solam commoditatem, non debent antedicta ab excommunicato, vel peti, vel accipi. Nam ut ait glossa ad Cap. Inter alia verbo Necessitatis, De sentent. excommunic. alia sustinenda est incommoditas, ut iustitia Ecclesiastica seruetur. Quamquam tamen opus non est eam necessitatem esse extremam, sed sufficit, ut monet Adr. anus in 4. De Clauib. questione 3. in 8. exceptione, esse magnam, seu esse incommoditatem notabilem quoad victum, & cætera quæ memorata sunt.

127. SIGNIFICAT quarto proposita dictio, quod expresse tradunt Palud in 4. distinctione 18. questione 6. art. 2. & Caietan. verbo Excommunicatio, capite ultimo, vers. Circa tertium, licitum esse conuersari cum excommunicato propter necessitatem consilij spiritualis, hoc est, eos qui non habent alium idoneum quam excommunicatum, à quo possint commode consilium petere, posse ad illum necessitate exigente recurrere. Si enim, inquit Caiet. licet mihi, quod habetur ex Cap. Cum voluntate, & ex Cap. Responso, De sentent. excommunic. cum excommunicato communicare pro salute

anima ipsius; consequens est, id etiam mihi licere pro salute anime meæ. Adde, & pro salute anime alicuius tertij: quod idem quoque author ibidem expressit; ut exempli gratia, si Confessarius ad satisfaciendum conscientie penitentis sui indigeat consilio excommunicati, quia doctus est, eo vi potest. De conuersatione propter necessitatem consilij temporalis, id est, ad vitandum damnum temporale, eodem modo videtur sentiendum, quo de conuersatione propter necessitatem periculose infirmitatis.

SIGNIFICAT postremo eadē dictio; excusari illos qui per vim absolutam, seu coactionem communicant cum excommunicato; etiam si communicatio sit in diuinis; quod Angelus Excommunicatio 8. num. 17. expressit. Et probatur ex Cap. Sacris, De ijs quæ vi metusve causæ sunt: ubi ratio hæc redditur, quod talis magis pati, quam agere videatur. Dicitur autem vis absoluta, quando ille cui inferitur, habet se omnino passivum, ita ut ad actionem nihil propriam voluntate conferat: sed illa actio sit tantum ab externo principio, ut illa de qua mentio est distinct. 50. Cap. Presbyteros: cum refertur quod ij qui constanter se Christianos profitebantur, eo visq; constringebantur, ut tortores manus ipsorum apprehendentes, violenter attraherent, & funestis sacrificijs admoerent, ut aliquid polluti cibi per necessitatem sumere cogerentur. Præter illam vero alia datur vis, quæ dicitur conditionata: estq; cum quis ad aliquid agendum, quod alioqui ex insita propensione non egisset, metu, aut blanditijs inducitur, ita ut inductio potius, aut persuasio, quam vis, simpliciter dicenda sit.

129. ATQUE de hac dubitatio mouetur: Vtrum si quis metu mortis inducatur ad communicandum cum excommunicato excusetur? Et autem satisfit sequentibus propositionibus. Prima est. Si quis cum excommunicato communicauerit in humanis, hoc est, in locatione, sumptione cibi, & huiusmodi alijs metu mortis, aut alterius mali magni; velut verberum, aut aliorum cruciatuum corporis, excusari à peccato, & ab excommunicatione minore. Quam esse communem sententiam notat Sylu. Excommunicatio 5. num. 23. eamq; probat Caiet. verbo Excommunicatio cap. ult. vers. Circa tertium, argumento à minori ad maius: quia si secundum ius, prout ante habitum est, licet extra diuina communicare causa necessitatis damni vitandi ex contractu inito, multo magis licet causa damni vitandi ex metu mortis, aut verberum: quia damnum hoc maius est illo.

Intelligenda autem est propositio ex eodem Sylu. est. & Nauarr. in Enchir. capite 27. num. 36. nisi talis metus incutitur in contemptum Ecclesie, & præiudicium fidei: quia tunc, inquit Nauarrus, oportet potius mori, quam ita communicare: cum magis teneamur defendere articulum fidei de Ecclesiastica potestate ferendi excommunicationem, quam vitam nostram corpoream, iuxta Cap. Nolite, 11. questione 3. Vbi obligatio libere defendendi veritatem fidei, etiam cum periculo mortis, deducit ex illis verbis Domini Matth. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, &c. Sic etiam si non teneat cum periculo vitæ seruare præceptum Ecclesie de non vescendo carnibus in Quadragesima: tamen si hæretici mihi imminantes mortem nisi comedam, credant me comedendo ipsorum hæresi consentire; potius debeo mori, quam comedere: quia tunc præcepto Ecclesie accedit ratio iuris diuini obligantis me ad conuictam fidem.

Secunda propositio est. Si quis in officijs diuinis (ut exempli gratia, celebrando Missam coram eo) communicauerit cum excommunicato ob metum mortis, vel cruciatuum corporis; inculsum, non quidem in contemptum clauium Ecclesie, nec in præiudicium fidei: sed ex stultitia, aut vanitate illius qui incutit, aut ex alia aliqua causa: ipsum nec peccare, nec aliquam censuram Ecclesiasticam incurrere. Hanc Angelus excommunicatio 8. nu. 18. & Sylu. eodem verbo quinto, num. 23. probant: quia non tenetur quis obedire Prælati præcipienti, ut exponat se morti, vel cruciatibus, nisi pro fide, aut communi salute, quando id necessarium est ad illius defensionem. Vnde consequens est, præceptum Ecclesie de non communicando in diuinis cum excommunicato, non ita obligare, vt oporteat illud seruare cum damno mortis, aut cruciatuum corporis.

Et certe tale quid non esse de illius intentione, satis colligitur ex eo, quod ad consulendum timoratis conscientijs, & ad tollendas occasiones peccandi, duobus tantum casibus exceptis, talem communicationem indulsit. Si enim hanc in infamis casibus, nullo etiam urgente metu mortis, cōcesserit, quomodo censetur in duobus eandē tantā seueritate prohibuisse, vt quantumcumq; nulla fidei, aut disciplinæ Ecclesiasticæ conseruandæ necessitas exigat, declinanda sit cum periculo vitæ, & cruciatuum corporis? Accedit quod nō sit existimanda pia mater Ecclesia intendere afflictionem dare afflictis. Hanc doctrinam alijs in eam citatis Couar. habet ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 3. sub finem.

Tertia propositio est. Si quis metu mortis, aut cruciatuū corporis cum excommunicato communicauerit in peccato mortali, vt in furto, vel in fornicatione, ipsum peccare mortaliter, excommunicationemq; minorem incurrere (arquet iuxta antedicta num. 94. interdum maiorem) sicut peccat, & incurrit minorem excommunicationem communicando cum detrimento fidei, aut contemptu clauium Ecclesiæ. Secundum quam propositionem Angelus, Sylu. Nauarr. & Couar. locis cit. limitandum volunt Cap. Sacris, De ijs quæ vi metusve causa fiunt: dum definit excommunicationis labe contamini communicantem cum excommunicato per metum; qui extenuat quidem culpam, sed eam non tollit; quādoquidem pro nullo metu debet quis peccatū mortale perpetrare. Limitandum, inquam, vt sensus eorum verborum sit, non quidem quemcumq;, qui per metum, etiam in diuinis communicauerit cum excommunicato, pœnam iuris incurrere: sed eum qui ita communicauerit, vt communicatio sit in crimine, seu sit perpetratio actus de se illiciti; vel sit in præiudicium fidei Catholice, vel in contemptum disciplinæ Ecclesiasticæ.

Cæterum hæc hætenus dicta de metu excusante, intelligenda sunt de iusto, quem dicunt cadentem etiam in constantem virum: alius enim metus, communicantem cum excommunicato siue in diuinis, siue etiam in humanis, non excusat à censura, vt nec à peccato, quantumuis absit contemptus: et si negandum non est aliquantulum attenuare peccatum ipsum. Quis autem sit metus cadens in constantem virum, habes expositum in præced. libro quinto cap. 8.

130. Querere tandem potest aliquis, An præceptum quoque Superioris iubentis cōmunicationem cum excommunicato, excuset cōmunicantem? Cui respondendum est, præceptū quidem Episcopi non excusare. Nam ex quo ipse vt nō potest excommunicati cōmunionem, iuxta Cap. Cum desideres, De sententia excommunicat. nec alijs. Id concedere, aut præcipere potest, iuxta regulam 54. iuris, ff. Nemo plus iuris ad alium trāsferre potest, quam ipse habeat: præceptum tamen Papæ excusare; quia ex quo Papa potest quæcumq; ratione ab excommunicatione absolueret, argumento Clementine finalis De sententia excommunicat. existimabitur potius absoluisse, quam præcipere illicitum.

CAP. XVI.

Ex antedictis corollaria quedam.

SVMMARIVM.

- 131 Cur excommunicatio dicatur pœna, quā nulla maior in Ecclesia.
- 132 Excommunicationem, pœnam esse non tantum externam, sed etiam internam, contra Lutherum.
- 133 Obiectio pro eodem Luthero cum responsione.
- 134 Quo sensu excommunicatus dicatur separatus ab Ecclesia, & Sathane traditus.
- 135 Potestatem diabolo datam per excommunicationem, non esse irrationabilem.
- 136 Per excommunicationem anima damno afficitur.
- 137 Dictam à Nauarro, non esse licitum audire Missam publici concubinary, rejicitur.

Valerij Par. III. Tom. 3.

138 Ea quibus ille se rueri posse videtur, rejiciuntur.

139 Moderatio cum qua accipi debet contrarium eius quod docet.

HX hætenus dictis de effectibus excommunicationis maioris, deque eorumdem impedimentis, nonnulla sequuntur paucis perstringenda, antequam de minore excommunicatione dicere aggrediamur.

131. PRIMVM EST. Cum tot per maiorem excommunicationem incurrantur incommoda, merito in Cap. Corripiantur, 24. quæst. 3. eam dici pœnam, quā nulla maior est in Ecclesia. De quo dicto videri potest Vgolinus tab. 2. cap. vltimo, §. 1. num. 8. & 9. vt & in præced. num. 6. & 7. de eo quod eadem excommunicatio dicitur, tum micro Episcopi, 16. quæst. 2. Cap. Visis, in fine, & Cap. Quoniam in plerisque, De officio Ordinarij: tum etiam mors, in Cap. Per venerabilem, prope finem, Qui filij sint legitimi. Merito quoque Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. De reform. præcipere, excommunicationem quantumuis sit neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos populos valde salutaris, sobrie exercendā esse: neq; si aliter, quam ex cōmunicatione, delinquens coerceri possit, eam esse vsurpandam. Cui sententiæ cōgruenter Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. col. 7. damnat eos Prælatos, qui aut pro exiguo furto olerum, au fructuum, ex cōmunicationem decernunt: aut nihil nisi sub pœna excommunicationis præcipere norunt: aut etiā citationis schedulas subscriptas notarijs concedunt, in quibus ipsi quorum voluerint nomina inscribant: aut demum qui per excommunicationem cogunt aliquem soluere debita, qui postea ad id cōpelli in foro ciuili, aut aliā viā seculari. Quod postremum specialiter Concil. Trid. loco citato vetat. Vide in eandem sententiam alia apud Couarruiam ad Cap. Alma mater. 1. parte, §. 9. num. 1.

132. SECVDVM EST. Excommunicationem maiorem, non solum esse pœnam externam, vt perperam sensit Lutherus art. 23. eorum, qui à Leone decimo damnati sunt (quem cōfutant Dominicus Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. artic. 1. col. 3. & alter Sotus in Institut. Sacerdot. de ex cōmunicatione, lect. 2. & Couarruias ad Cap. Alma mater, in principio, num. 9.) sed etiam internam animæ, quam priuat adiumentis cōmunionum precum Ecclesiæ, perceptionis Sacramentorum, & piorum colloquiorum. Quæ priuatio licet non tollat ab anima gratiam gratum facientem: quia id tantum fit per peccatum mortale, ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 15. tollit tamen dispositiones ad eandem. Non enim dubium est per participationem Sacramentorum, & auditionem diuinorum officiorum, ac pia colloquia, sanctamq; aliorum conuersationem, tales dispositiones nobis facile contingere. Et ita intelligendum est quod Sylu. Excommunicat. 3. nu. 1. vers. 4. inter excommunicationis effectus ponit, excludere à regno cœlorum; quod nimirum priuat adiumentis quibus homo disponitur facilius ad gratiam gratum facientem, sic qua regnum cœlorum nequit haberi. Nec enim sensus esse potest is quem verba præferunt; quia cum excommunicatio maior non feratur nisi ob peccatum mortale, ex Cap. Nemo Episcopo-rum, 11. quæst. 3. in eo in quem fulminatur, inuenit effectum ipsum excludendi à regno cœlorum, tanquam necessario comitantem peccatum mortale.

133. Si quis obijciat pro Luthero, excommunicationem esse medicinam animæ, iuxta Cap. Cum medicinalis, De sententia excommunic. in 6. ideoq; non debere obesse animæ, sed tantum prodesse. Respondendum est primo, sicut quæ purgant corpus, mederi dicuntur, etiam si multis damnis interea illud afficiant, si ipsum tandem sanitati restituant: sic etiam ex cōmunicatio mederi dicitur, quia damno afficit in eum finem, vt tandem pulsā cōtumaciā, vitæ spiritali quis restituitur. Respondendum est secundo, etiam si excommunicatio non sit medicinalis ex cōmunicato indurato, esse tamen reliquis membris Ecclesiæ; quia per eam cōsultur incolumitati totius reliquæ cōmunitatis, sicut cum membrum, ne vlcius eius serpat latius, præcinditur à toto corpore, vt incolumitati huius consulatur. Quæ vtraq; responsio attingitur in ante memorato Cap. Corripiantur.

134. TERTIVM EST. Licet excommunicatus non ita separatur ab Ecclesia, vt definat esse verum eius membrum, fi

retineat fidem (quam ad hoc sufficere, vt quis sit Christianus, habetur ex Concil. Triden. sess. 6. Can. 28. De iustificacione) sicut nec quando pater filio propter aliquod scelus eius denegat necessaria ad sustentationem, is definit esse illius verus filius. Attamen quia separatur à participatione adiumentorum in quibus fideles muniuntur aduersus dæmonis incursionem, id eo censetur traditus Sathanae. Quem accipere maiorem potestatem in hominem per excommunicationem, quam per peccatum mortale, confirmat Couarr. ad Cap. Alma mater, in initio, nu. 6. & aperte colligitur ex cap. 5. prioris ad Corinth. vbi D. Paulus ait se iudicasse fornicarium tradere Sathanae in interitum carnis. Dum enim illum, qui peccando se dæmoni mancipauerat (iuxta illud 2. Petri 2. A quo quis superatus est huius & seruus est) ait se tradere Sathanae: in dubio indicat aliquam dæmonis potestatem maiorem quam per peccatum obtinuerat. Certe Panor. in Rubricam De sentent. excommunicationis, n. 4. post glossam ad Cap. Audi, 1. quæst. 3. non dubitat dicere diabolum vti excommunicato, velut quodam pecore, perinde ac rusticus virturimento suo; atq; Angelum deputatum ad custodiam, in ipso minus operari, quam antea.

135. De qua potestate per excommunicationem data diabolo, D. Thom. in 4. dist. 18. qu. 2. art. 1. in explicatione 2. quæst. ad 3. duo notat consideranda. Alterum est, in primitiua Ecclesia, quando oportebat homines per signa ad fidem inuitare, sicut donum Spiritus sancti visibili signo manifestabatur; ita excommunicationem innotuisse per vexationem corporalem à diabolo. Alterum est, non esse inconueniens, vt q. desperatus non est, tradatur hosti: quia non traditur quasi damnandus, & afficiendus extremo supplicio, sed quasi corrigendus; non quod dæmon eam correctionem proposita habeat, sed quod homo ipsius incurfionibus vexatus, ad seipsum corrigendum adducatur. Sic D. Paul. loco cit. ait se tradidisse Sathanae fornicarium, vt spiritus ipsius saluus fieret in die Domini. Et in priori ad Timoth. cap. 1. se Alexandrum, & Hymenæum tradidisse Sathanae, vt discederent non blasphemare. Sic vero Ecclesia excommunicando tradit Sathanae, vt integrum ei sit quoties voluerit illum à tali potestate liberare.

Non sunt autem in hac re crudeliter habendi Ecclesiastici Iudices; sicut nec pastor qui pecudæ morbidam, pecus suum infirmum, extra caulas constituit, aut Medicus qui vulnus latius serpens abscondit. De quo in Cap. Corripiantur, 24. quæstione 3. Ecce et illud quod congruenter Christi institutioni, & Apostolorum exemplo fit, dicere crudele, blasphemum quædam est. Adde quod imitatione diuinæ iustitiæ ad reuocandum peccatorem ad sanam mentem, Ecclesia vtatur excommunicatione, priuando illum, tum humana conuersatione, vt confundatur; iuxta illud 2. ad Thessal. 3. Non commisceamini cum illo, vt confundatur; tum etiam adiumentis spiritibus, vt sibi ipse relictus infirmitatem suam sentiat. Nam Deus peccatorem ad se reuocat interdum flagellis, & consensione, iuxta illud Psalm. 82. Imple facies eorum ignominia, & querent nomen tuum Domine interdum vero auxilij subtractione, quam expertus Dauid Psalm. 29. dixit; Auertisti faciem tuam, & factus sum cõtributus. Adde, quod Ecclesia vtatur tantum hac pœna in contumaces, quibus nihil profuit benignitas monitionum, vt bene declarat Vgolinus tab. 2. cap. 23. in initio num. 9.

136. QUARTVM EST. Merito à Couarr. ad Cap. Alma mater, in initio sub fine num. 8. glossam ad Cap. Quod quicumque, 24. quæstione 1. reprehendit in eo quod habet, excommunicationem nullum effectum habere quoad Deum, sed solum quoad Ecclesiam militantem, id est, non priuare bonis interioribus animæ, sed solum exterioribus. Nam ante habitum est priuare communibus Ecclesiæ precibus, & Sacramentorum vtu. Merito etiam à Soto in 4. dist. 22. quæstione 1. artic. 1. non procul ab initio, reprehendit Gabrielem in 4. dist. 18. quæstio. 2. art. 1. notab. 3. corol. 3. dicentem quod Ecclesia per sententiam excommunicat, neminem damnificet, sed solum ostendat hominem à seipso per suum peccatum damnificari. Traditum est enim excommunicatum esse multis in modis obnoxium, quibus peccator non subijcitur per delictum suum, prout bene ostendit Vgolinus De censuris tab. 2. cap. 9. §. 9.

137. QUINTVM EST. Non videri acquiescendum Nauar-

ro, in eo quod ait in Euchir. cap. 25. num. 80. illos qui audiunt Missam publici cõcubinarij, mortaliter peccare, nisi probabili ignorantia iuris illos excuset. Nam et si negari non potest talem prohibitionem aliquando factam esse in Ecclesia, vt constat ex Cap. Nullus, & Cap. Præter, distinctione 32. atque Cap. Vestra, & Cap. Quælitum est, De cohabitatione Clericorum, & mulierum, & quibusdam alijs: nec dubium est sententiam ipsius D. Thomam, & alios antiquiores Theologos fauere, nihilominus idem Nauarr. De pœnitentiâ, distinctione 6. cap. 1. §. Labor, num. 10. tangit post D. Anto. 2. par. tit. 9. cap. 10. §. 1. vers. Sextum, & Sylu. in verbo Missa 2. quæstio. 3. ac Adrian. in 4. tractatu de Eucharistia, in quæstione de ijs que impediunt Ministerium, ne sacrum ministerium possit perficere, vers. Quantum ad 3. per constitutionem Concilij Constantiensis (de qua dicitur in sequenti cap.) talia iura non retinens suam vim, aut certe sic temperata sunt, vt non ante obligent, quam denunciata, seu publicata sit excommunicatio eiusmodi fornicarij. Vnde consequens est, non peccare mortaliter eam qui Missam illius antequam denunciatus sit, audierit, quandoquidem memorata constitutio indulget timoratis conscientijs, vt nemo deinceps teneatur abstinere à communione alicuius in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscunque diuinis, vel extra illa; prætextu cuiuscunque sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ; nisi ille fuerit nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor. Hanc sententiam sequuntur Sotus in 4. distinctione 13. quæstione 1. art. 9. in fine, & Couarruius ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 2. num. 10. atq; alij quos refert, & sequitur Henriquez in 1. par. suæ summæ, lib. 9. cap. 25. §. 13. litera 5.

Neque est quod quis dicat prohibitionem audiendi Missam fornicarij, non esse ratione excommunicationis, sed ratione peccati fornicationis; per constitutionem autem Concilij Constantiensis temperata esse iura antiqua, tantum quoad prohibitionem factam ratione excommunicationis; idcoque manere antiquam obligationem vtandi fornicarij. Non est, inquam, quod quis hoc dicat: quia in Cap. Nullus, & in Cap. Præter, ante memoratis, ratio prohibitionis in eis factæ ista redditur; quod sub excommunicatione statuatur, ne talis fornicarij Missam canter. Instabis, nihil fuisse necesse ratione excommunicationis talem prohibitionem fieri; cum in genere communicatio in diuinis cum excommunicato prohibita esset. Respondetur ex Soto loco cit. id propterea fieri potuisse, quod fornicator peculiari quadam feciditate cõmaculet ministerium sacrosanctæ Eucharistiæ, & vt maiore diligentia occurreretur peccato, ad quod homines promiores sunt, & quod tantopere repugnat puritati eiusdem Sacramenti.

CÆTERVM aduertendum est, hæc esse accipienda cum moderatione quam habent Diuus Antoninus, & Syluester. Primo quidem consultius sit ab alio, quam à tali Sacerdote celebratam Missam audire: quia secundum omnes, prout Nauarrus habet in ante citato capite 25. numero 79. licet quoad essentialia Missæ; scilicet continentiam realem corporis, & sanguinis Domini, & quoad effectum operis operati, pares sint Missa boni Sacerdotis, & Missa mali; quoad preces tamen, & effectum operis operantis, multo efficacior est Missa boni (cuius anima accepta est Deo) quam mali Sacerdotis. Secundo vero, vt nullum talem debeamus inducere celebrandum, etiam si nobis solis eius malitia, & indignitas nota sit. Postremo tandem, vt ab illius cõmunionem debeamus abstinere, quantum nouerimus necessarium esse, vel ipse reuocetur ad sanam mentem, vel alijs auferatur licentia peccandi, vel ne nos exponamus peccandi periculo, quod nec sibi, nec alijs creare licet.

De pœnis quibus subijcitur excommunicatus contumaciter perseverans in excommunicatione per annum; quoniam ea spectant potissimum ad forum contentiosum, nihil est cur dicamus. Videri possunt Couarr. ad Cap. Alma mater, 1. parte, §. 7. n. 10. & Vgolinus De censuris tab. 1. cap. 14. §. 3.

CAPVT XVII.

De minore excommunicatione.

SVMMARIVM.

- 140 Definitio minoris excommunicationis.
- 141 Ligatus minore excommunicatione peccat mortaliter suscipiendo quodcumq. Sacramentum.
- 142 Sacramenta ab ipso collata sortiantur effectum, sed ipse peccat confrendo, non tamen mortaliter, nisi id faciat ex contemptu.
- 143 Peccat mortaliter dicens Missam, si eligatur ad beneficium, electio non censetur canonica, si sine valida, distinctio est distinctio explicata.
- 144 Potest eligere, & exercere ea que sunt iurisdictionis.
- 145 Potest Ecclesia intrare, & in choro cum ceteris canere. Nec illicitum est cum eo communicare.
- 146 Non incurrit excommunicationem minorem per quodcumq. peccatum mortale.
- 147 Minor excommunicatio imponi potest ob peccatum veniale, & quis post eam imponere.
- 148 Minor excommunicatio incurritur tantum communicatione cum excommunicato nominatus denunciato, aut notorio Clerici percussore.
- 149 Quomodo potuerit Ecclesia ad illos duos casus talem poenam restringere.
- 150 Talem restrictionem non esse factam in favorem excommunicati. Quid prosit alijs fidelibus.
- 151 A minore excommunicatione absolueri potest, qui a maiore.
- 152 Sententia Nauarri, quod quilibet Sacerdos absolueri possit a minore excommunicatione: contraria est communis.
- 153 De potestate absoluedi ab excommunicatione facta in cap. Nuper, De sentent. excommunic.
- 154 Nauarri opinio teneri potest in praxi, & quid ex parte excommunicati absolutio a minori excommunicatione requiratur.
- 155 De modo absoluedi ab excommunicatione minore, notanda.

MINOR excommunicatio dupliciter dicitur, vno modo generaliter de omnia, qua restringitur maior ad aliquam tantum partem eorum que pertinent ad externam fidelium communionem; quo modo excommunicatio minor dicitur ea, qua in cap. Episcopi, 11. quæst. 3. communicatione aliorum Episcoporum priuatur is Episcopus, qui innocentes, aut minimis ex causis culpabiles excommunicauerit. Altero modo specialiter minor excommunicatio dicitur de ea que excludit tantum ad participationem passiuam Sacramentorum. De qua sola hic agitur, quoniam habet quædam que non intelliguntur in electis illis que de maiore excommunicatione dicta sunt, sicut intelliguntur ea que ad ceteras excommunicationes minores pertinent: quando quidem non alia differentia separantur ab excommunicatione maiore, quam quod ex respectu tantum certarum personarum; priuatur his quibus ipsa maior excommunicatio priuat respectu omnium fidelium. De qua re Vgolinus De censuris tab. 3. cap. 7. De ea autem que specialiter dicitur minor excommunicatio, tria pro iudicio de peccatis docenda occurrunt: primo, quid sit; secundo, quomodo incurritur; tertio, quomodo tollatur.

Quid sit minor excommunicatio.

SECTIO I.

140. **C**VM omnis priuatio ex forma, qua proxime priuat, cognoscatur ad explicandam propriam rationem minoris excommunicationis, de qua agimus, videndum est cuius rei ipsa sit priuatio. Communis ergo consensus est sacrorum Canonum sanctione, excommunicatum minore excommunicatione priuari proxime sola Sacramentorum (omnium intellige, excepto Baptismo, ante quem susceptum nulla censura Ecclesiastica incurritur) participatione passiuâ, iuxta cap. Si celebret, De Clerico excommunic. & cap. Si quem, De sentent. excommunic. Quocirca propria ratio illius plene explicatur trita definitione, qua dicitur censura

Ecclesiastica separans fidelem a passiuâ Sacramentorum participatione.

Cui definitioni congruenter hæc statui possunt. Primo, excommunicatum minore excommunicatione peccare mortaliter ingerendo se passiuæ participationi alicuius Sacramentis, quod expresse tradunt Caiet. in verbo Excommunicatio, cap. vlt. sub fin. m. & Couar. ad cap. Alma mater, per. 1. §. 8. nu. 2. vbi eius rei hanc rationem adfert, quod is faciat contra speciale præceptum datum in re graui, vtpote quo taliter excommunicati prohibentur Sacramenta percipere. Reuertitur sententiam Hostiensis, & Innoc. existimantium excommunicatum minore excommunicatione celebrantem, ideo peccare mortaliter, quod celebrat in peccato mortali constitutus. Non enim potest esse illa ratio, cum minor excommunicatio incurrat etiam ob peccatum veniale, vt propter communicationem cum communicato in humanis: puta in colloquijs, mensa, &c. que de se non sunt materia grauis, qualis requiritur ad mortale.

Secundo statui potest, Sacramenta collata ab excommunicato minore excommunicatione, sortiri effectum suum, vt v.g. valere absolutionem ab ipso collatam, etiam si (quidquid in contrarium dicat Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 24.) conferendo peccet, vt aperte constat ex cap. Si celebrat, De Clerico excommunic. in quo sic habetur. Peccat autem (de excommunicato minore excommunicatione loquitur) conferendo Ecclesiastica Sacramenta, sed ab eo collata non carent effectu, cum non videatur a collatione, sed a participatione Sacramentorum, que in sola perceptione consistit, remotus. Quod peccatum, quamuis Syluest. Excommunicatio 4. num. 1. putet esse mortale; melior tamen est Soti sententia in 4. distinct. 22. q. 2. art. 3. non longe a princip. atque aliorum quorum meminit Couarruius loco cit. tantum esse veniale. Non enim aliunde ratio ea peccati prouenit, quam ex veniali quadam (inquit Sotus) irreuerentia, siue ex quadam indecentia, que in eo dicitur, quod is qui non potest Sacramenta suscipere, illa communicet alijs. Quod si loqueretur Syluester de tali collatione, quatenus potest ex contemptu Ecclesiasticæ disciplinæ fieri, recte sentiret. Tunc enim est peccatum mortale, cum ob illud possit excommunicatio ferri, ex memorato Cap. Si celebrat, in fine.

Tertio, statui potest excommunicatum minori excommunicatione celebrando Missam peccare mortaliter; cum id facere non possit absque participatione passiuâ Eucharistiæ, a qua suspensus est: etiam si inde non incurrat irregularitatem, prout habetur ex initio eiusdem cap. Si celebrat.

Quarto, statui potest, cum ille qui eligitur ad beneficium, consequenter eligatur ad aliquam receptionem Sacramentorum, prout notatur in eo ipso cap. Si celebrat, excommunicatum minore excommunicatione, quia arectur ab omnium Sacramentorum receptione, vt dictum est, non eligi canonice ad beneficium Ecclesiasticum. Id quod attingunt Sylu. Excommunic. 4. num. 4. Sotus loco supra citato, & Couar. in memorato §. 8. num. 3. Vbi & disputat; num si talis electio fiat, ea valeat: atque illatis pro vtraque parte authoribus, statuit non valere, irritamque esse. Sed sententia contraria Felini ad cap. Dilecti, num. 3. De exceptionib. & Richar. in 4. distinct. 18. art. 7. quæst. 4. quos Suarez sequitur tomo 5. in 3. partem disput. 24. quæst. 2. num. 21. non caret probabilitate, ob conformitatem quam habet cum verbis dicti cap. Si celebrat: vbi tantum scienter facta electio dicitur irritanda.

Ad id vero quod glossa ad idem cap. habet, ignorantiam non reddere illam ad hoc habilem, vt eligi possit, respondeo, illum non esse inhabilem, nisi vt per canonem reddatur inhabilis. Predictus canon autem loquitur tantum de his qui scienter eliguntur: neque poenæ sunt interpretatione extendendæ, sed potius restringendæ, iuxta cap. Poenæ, De poenit. distinct. prima. Atque quod dicitur de electione, vt videtur est apud Vgol. num. tab. 3. cap. 6. §. 3. similiter de collatione beneficij dicendum est. Vnde & de vtraque authores indifferenter loquuntur.

Quinto, statui potest excommunicatum minore excommunicatione posse eligere, & exercere ea que sunt iurisdictionis: quod

nis: quod expresserunt Sylu. Excommunicatio 4. nu. 3. Sot. in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. Nauar. cap. 27. num. 24. & habetur ex cit. cap. Si celebrat. Ratioq; est, quo talia in ipso excōmunicato nullo modo ordinentur ad susceptionem Sacramentorum, ideoq; prohibitione perceptionis Sacramentorum, non sunt censenda consequenter prohiberi. Quare non male sentit Nauar. loco cit. cum non peccare absolueno ab excommunicatione, siue maiore, siue minore: cum talis absolutio sit actus solus iurisdictionis Ecclesiasticæ, à qua non suspenditur.

145. Sexto, statui potest excommunicatum minore excommunicatione posse absque vlla culpa intrare Ecclesiam, aut dire Missam, suscipere pacem, & panem benedictum, interesse diuinis officiis, imo illa in choro cū cæteris dicere: dummodo non recipiat Sacramenta. Ita tenent Palud. in 4. dist. 18. quæst. 6. art. 3. Sylu. Excommunicatio 4. num. 4. sub finem. D. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 2. §. 1. sub finem. Nauar. loco cit. Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 8. num. 2. Et ratio est, quia Ecclesia illum priuando participatione Sacramentorum, non priuat participatione generalium precum, quæ fiunt in templo. Deinde quantumuis osculum pacis, & panis benedictus successerint in locum sacræ communionis, à qua excommunicatus minore excommunicatione, arceatur, non sunt tamen sacra communio: & yr recte ait Paludan. ideo successerunt, vt qui indigni essent ipsa sacra communione, saltem ad illa admitterentur.

Postremo statui potest, cum excommunicatus minore excommunicatione non priuetur cœtu fidelium, nō modo non incurri excommunicationem communicando cum illo, sed neque committi peccatum. Quod vtrumque Syluester expressit in verbo Excommunicatio 5. in. titio.

Quomodo incurratur minor excommunicatio.

SECTIO II.

146. GABRIEL in 4. distinct. 18. quæst. 2. lit. B. in fine, & Angelus in verbo Excommunicatio 4. existimant propter quodcumque peccatum mortale excommunicationem minorem incurri: quia homo per illud se indignum reddit sacra Eucharistia, reliquorumque Sacramentorum receptione. Sed eam sententiam recte Sotus refutat in 5. distinct. 22. quæst. 1. art. 1. col. 4. quia excommunicatio non inducit quamcumq; indignitatem suscipiendi Sacramenta, sed illam quæ ab Ecclesiastica sententia prouenit. Quantumuis autem ille qui se per peccatum mortale diuina gratia priuauit, ob deformitatem peccati reddiderit se diuina lege indignum perceptione Sacramentorum: nihilominus tamen non censetur proprie excommunicatus, donec per Ecclesiasticam sententiam ab eadem perceptione arceatur. Hacq; de causa, quantumuis minore excommunicatione irretitus, per contritionem respiciens constituatur in gratia Dei; non ante tamen, quam ab eadem excommunicatione fuerit absolutus, dignus est Sacramentorum perceptione.

147. VTA TEM docemus quomodo incurratur. Primo obseruandum est, eam imponi posse non solum ob peccatum mortale, sed etiam ob veniale: nempe ob communicationem cum excommunicato in alloquio, mensa, aliisque humanis, in quibus non cernitur Dei irreuerentia, aut proximi, vel sui lesio notabilis. Quod si quis opponat videri graue, vt pro veniali culpa fidelis priuetur participatione Sacramentorum, quæ bonum est maximum. Respondet Sotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. col. 3. Sacramentorum perceptionem non esse quouis tempore necessariam, minoremque excommunicationem posse tolli facillime: ita vt fidelis minus puniatur hac priuatione, quam cum per maiorem excommunicationem priuetur publicis Ecclesiæ precibus, quæ sunt continua, & perennia vitæ spiritualis subsidia. Obseruandum est secundo, non aliam excommunicationem minorem, quam à iure, esse in vsu: etiam si possit quoque ab homine ferri, prout multis auctoribus citatis habet Vgolinus De censuris tabul. 3. cap. 1. in principio. Vbi etiam docet, eum tantum hominem posse illam ferre qui potest maiorem: quia illa, vt hæc, requirit iurisdictionem fori contentiosum: quia quoniam simplex Parochus caret, negandus est, quicquid aliqui contraxerint, ean-

dem ferre posse. Quæ de re ipse Vgolinus plenius consequenter in §. 1. num. 2.

148. Obseruandum est tertio, plura quidem à D. Anton. 3. parte, tit. 25. cap. 2. §. 1. & à Sylu. in verbo Excommunicatio 4. n. 2. referri peccata ob quæ à iure incurritur excommunicatio minor: sed sequendum esse quod indicant Caiet. in verbo Excommunicatio, cap. vltimo, yer. Excommunicatio minor. & Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 25. & 35. cum dicunt in Ecclesia vsu obtinuisse, vt ea nō incurratur nisi ob participationem cum excommunicato maiore excommunicatione denunciato, aut cum notorio Clerici percussore: ad eos enim duos casus pœna minoris excommunicationis (cui per cap. Cum excōmunicato, 11. quæst. 3. generaliter subicitur participans cum excommunicato maiore excommunicatione) restricta est in Concil. Constantiensis sub Martino V. Cuius decretum non reperitur quidem in acta eiusdem Concilij: referunt tamen à D. Anton. in 3. parte, tit. 25. cap. 3. vbi & ostendit editum fuisse in eodem Concilio, & à Martino quinto confirmatum in perpetuum. Referunt quoque plurimi alij, quorum meminit Couar. ad cap. Alma mater, 1. par. §. 2. num. 7.

149. DE QVA restrictione, antequam ad sequentia veniamus, quædam annotanda sunt. Primum est, ei non repugnet quod dicitur, Ecclesiam non posse dispensare in iure diuino. Nam vt obseruat Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 1. & post ipsum Vgolinus De censuris, tab. 1. cap. 2. initio: licet potestas excommunicandi sit de iure diuino, quia instituta est à Christo; effectus tamen potestatis, nimirum priuare hominem hoc, vel illo bono, vt participatione Sacramentorum, aut cōmunibus precibus, aut humana conseruatione, tantum est de iure Ecclesiastico: quia cū Christus non definerit, vel formam, vel effectum excommunicationis, reliquit arbitrio Ecclesiæ ea de restatuere. Quamquam tamen postquam Ecclesia sic interpretata est eam suam potentiam, vt hac vtendo staueret priuare excommunicatum participatione certorum bonorum, ille ius diuino priuatus censi debet hoc nomine, quod priuatio eiusmodi habeat fundamentum in institutione Christi, à quo accepit Ecclesiæ excommunicandi potestatem. Sicq; verum est quod Couar. ad cap. Alma mater, par. 1. §. 1. n. 1. & 2. contendit communionem cum excommunicato prohibitam esse iure diuino. Si enim aliter accipitur, vix explicari potest quomodo valida sit restrictio de qua agimus, Concilij Constantiensis.

150. Secundum est, non esse institutam eam restrictionem in fauorem excommunicatorum, sed aliorum fidelium: quod Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 35. notat, vt & Couar. in citata 1. par. §. 2. num. 11. ex Concilio Basiliensi, in quo inuolutioni constitutionis memoratæ Concilij Constantiensis hæc subiunguntur: Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non interdicat, supple Synodus, in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari. Idem quoque patet ex principio eiusdem constitutionis, in quo satis indicatur, cum facta esse dicitur in gratiam nō contumacium, quales sunt qui excommunicantur, sed timoratarū conscientiarum; sic enim incipit: Ad euitandum scandala, & multa pericula, quæ conscientis timoratis cōtingere possint, Christi fidelibus tenore præsentium misericorditer indulgemus, &c. Vnde Couar. colligit quod excommunicatus etiam ante denunciationem teneatur eodem modo abstinerere ab his quæ interdicta sunt excōmunicatis, quo tenebatur ante illam constitutionem. Intellige ex Nauar. in citata. num. 35. siue is manifestus sit, siue occultus, quia in iis quæ tendunt in fauorem excōmunicati, non est inter occultum & manifestum differentia, prout habet Panorm. ad cap. Postulasti, num. 4. De Clerico excōmunicato. Colligi etiam potest excommunicatum non magis cum altero excommunicato communicare posse, quam poterat ante factam eam de qua agimus, restrictionem.

151. Tertium est, hanc restrictionem, vt notat Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. in eo prodesse fidelibus, quod extra duos casus exceptos, ex participatione cum excommunicatis, siue in diuinis, siue in humanis, non modo non incurratur minor excommunicatio, sed nec peccatum committatur. Id quod facile est deducere ex his verbis memoratæ constitutionis Concil. Constantiensis. Tenore præsentium misericorditer indul-

ter indulgemus, quod he no deinceps à communione alicuius, in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscumque diuinis, vel extra illa, prætextu cuiuscumque sententiæ, aut censure Ecclesiasticæ, à iure vel ab homine generaliter promulgate, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, vel Ecclesiasticum interd. et m. seruare, nisi &c.

Quartum est, duplicem haberi tenorem eiusdem cõstitutionis, qua facta est proposita restrictio. Quæ de re quantum videbatur ad institutum nos h. u. sufficere, iam tractatum est in lib. 1. cap. 9. sect. posteriore, & in seq. cap. 10.

Quomodo tollatur minor excommunicatio.

SECTIO III.

152. AD huius rei cognitionem duo docenda sunt, alterum, quis absolueri possit à minori excommunicatione: alterum, quis modus sit ab ea absoluedi.

Quod attinet ad prius, constat ex cap. Nuper, De sentent. excommunicationis; ab excommunicatione minore lata à iure, posse absolueri non modo Episcopum, sed etiam Parochum. Quod Couar. tanquam communem sententiam Canonitarum ad idem cap. & Scholasticorum in 4. distinctione 18. proponit ad cap. Alma mater, 1. par. §. n. 12. 6. Dixi lata à iure, quia si ab homine ferretur (quod non est in usu, vt iam ante monuimus) ab ea absolueri possent etiam is qui eam tulisset, aut ipsius successor, vel superior (nisi forte esset casus necessitatis) prout habent Richar. in 4. dist. 18. art. 9. quest. 3. & Gabr. eadem dist. quest. 3. dubio penultimo.

153. SED DIFFICULTAS EST, an ab ea quæ est à iure, possit absolueri quislibet Sacerdos, etiam ille qui talis excommunicati Parochus non est? Nauar. enim in Enchir. cap. 27. num. 25. §. 9. item §. ad cap. Placet, De penit. dist. 6. num. 25. existimat quemlibet Sacerdotem simplicem posse absolueri ab excommunicatione minore, sicut potest absolueri à peccatis venialibus non habentem mortalia: siquidem, vt Caiet. notat in verbo Excommunicatio, cap. vlt. sub fin. ex eo, quod penitens habet solum peccata venialia continentia, consequenter habet potestatem subiciendi se cuiuslibet Sacerdoti, cum à nulli de illis confiteri teneatur. Sententia autem communis est in contrarium, de qualitate Vgolinus tab. 3. cap. 4. In eo vero fundatur, quod minor excommunicatio sit censura Ecclesiastica, cuius vt impositio, sic & ablatio, actus est iurisdictionis; utque adeo requirens Ecclesiasticam iurisdictionem fieri contentiosis; quæ Prælatorum, non aliorum Sacerdotum, nisi ex commissione: quæ non inuenitur facta ad absoluedum à minore excommunicatione illis omnibus qui tantummodo veniale possunt sacramentaliter absolueri.

154. Nam in cap. Nuper, §. In secundo, De sentent. excommunic. in quo maxime censeri potest illa sententia fundari, sermo est aperte de Episcopo, & de proprio Sacerdote, seu Parocho, cui simul cum Episcopo subibi potestas absoluedi ab excommunicatione: eà iure, quæ in huius author sibi non referuauerit. Quod aduerte locum habere non tantum in habente dignitatem adiunctam animarum cura, sed etiam in Parocho simpliciter, etiam eo qui nondum sit Sacerdos. Quædere Vgolinus in eod. cap. 4. §. 2. Et ratio est, quia hic quoque vere habet populum proprium. Nec obici potest, quod non quadret in eum appellatio proprii Sacerdotis: quia etsi nondum sit, debet tamen ex obligatione non multo post Sacerdos esse. Cæteris autem Sacerdotibus talis potestas non inest nisi eis committatur à Papa, vel ab Episcopo, vel à Parocho, qui etiam habet eam ordinariam, vt pote à iure annexam officio ipsius. Pro quo faciunt quæ idem Vgolinus persequitur in sequenti §. 3. & 4. Adde ex eodem consequenter in §. 5. cum in memorato cap. Nuper, de propriis tantum Sacerdotibus mentio habeatur, Parochum non posse à minori excommunicatione absolueri Parochianum alterius Parochiæ, sed tantum suæ, nisi ex commissione; sicut nec potest simplex Sacerdos.

Ad illud autem quod pro Nauarri opinione attulimus; respondendum est, non sequi, vt si quis potestatem habeat absoluedi à peccatis venialibus, habeat pariter absoluedi ab excommunicatione minore incurfa ob peccatum veniale. Nam diuersa sunt vincula peccati venialis, & minoris excommunicationis, propter ipsum impositæ: diuersamq; absoluedi potestatem requirunt: vinculum enim peccati re-

quirit necessario potestatem ordinis, non item potestatem iurisdictionis in foro contentioso: contra vero excommunicationis vinculum necessario requirit hanc potestatem posteriorem, non item illam priorem.

Verumtamen quia minor quoque excommunicatio impedimentum est absolutionis sacramentalis, consentaneum est, existimare Ecclesiam, quæ confessionem venialium relinquit adeo liberam, concedere Confessariis indifferenter potestatem requisitam ad eorundem peccatorum absolutionem debitam. Dicit autem potest. cap. Nuper, De sentent. excommunic. esse intelligendum de excommunicatione maiore, quæ incurritur tantum ob peccatum mortale: cuius absolutio solis propriis Sacerdotibus concessa est. Quocirca ad vitandas anxietates, quibus vexari possunt conscientie timorata, non reuerim sequi in praxi ipsius Nauarri tanti Doctoris sententiam: cui fauet communis usus, quo absolutioni à peccatis præmittitur absolutio ab excommunicatione quod inepte facerent simplices Sacerdotes audientes habentem solum venialia, si nequidem ab excommunicatione minore possent absolueri. Cæterum ex parte excommunicati, absolutio minoris excommunicationis, vt annotat Sotus in 4. dist. 21. q. 2. art. 3. col. 4. nihil aliud exigit quam vt ipse proponat obedire Ecclesie, abstinendo à peccato, quod annexam habet ralem excommunicationem.

155. Quid attinet ad posterius: hoc est, ad modum absoluedi ab excommunicatione: nota primo ex Sylu. Absolutio 3. num. 1. §. 5. non debere eam dari sub conditione actus futuri: puta dicendo: Absoluo te, si hoc vel illud præstiteris: quia talis conditio suspedit actum, & illum facit sine effectu. Nota secundo, ex eodem in eod. num. 5. in ea absolutione solemnes caremonias non adhiberi, id est, nec verberari excommunicatum, nec dici preces, nec cautionem iuratoriæ peti: sed solum confessionem: adeo vt ad illius modum necessarium, id est, sine quo non sit, & quo seruato valida est absolutio, sufficiant hæc nuda verba: Absoluo te ab excommunicatione, aut relaxo tibi excommunicationem, aut alia æquiualentia, prolata cum intentione absoluedi. Imo, vt ait Sotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 1. sub finem, potest simul dari absolutio ab excommunicatione, & à peccatis dicendo: Ego te absoluo ab excommunicatione, & à peccatis. Ad bene esse vero, & solemnitatem quandam illius hæc verba ex eodem Syluest. Absol. 6. num. 6. dicimus esse accommodata: Ego te absoluo à vinculo minoris excommunicationis quam incurristi propter participationem cum excommunicato maiore excommunicatione nominatim denunciato, aut cum notorio percussore Clerici, & resituo te Sacramentis Ecclesie. Quod si quis pluries eandem incurrit, dicendum erit, quam toties incurristi. Si vero casus incertus occurrat in quo dubium sit, an talem excommunicationem penitens incurrit, conditionaliter debet dari absolutio, vt sic eam dicitur: Absoluo te à vinculo excommunicationis in quantum possum, & indiges.

TRACTATUS II.

De suspensione.

Vthores de suspensione tractantes referunt Henriquez lib. 13. suæ summæ cap. 31. in initio, & Alphonsa Viualdo in initio tractatus quem de ea instituit in 2. parte candelabri aurei. Quibus accessere merito nominandi Vgolinus De censuris tabula 4. Suarez tomo 5. ad 3. partem D. Thomæ disput. 25. & sex sequentibus. Dicemus autem primo De nomine & definitione suspensionis, 2. De multiplici illius diuisione, 3. De causis, 4. De effectu, 5. De illius interruptione, & cessatione, 6. De depositione & degradatione, cum quibus eam habet affinitatem, vt nonnunquam inter se confundantur, prout notat Syluest. in verbo Degradatio, sub initium, 7.

De casibus in quibus suspensio incurritur.

CAPVT XVIII.

De nomine & definitione suspensionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Modi varij quibus suspensio accipitur in iure.
- 2 Quomodo conueniant & differant excommunicatio suspensio, & interdictum.
- 3 Definitio suspensionis, prout est huius loci propria, & que colligantur ex eo quod sit censura Ecclesiastica.
- 4 Explicatio eius quod dicitur, eam esse Ecclesiasticam personam.
- 5 Imponitur tantum ob culpam propriam.

1. **N**on suspensio (quod relatum ad mores significat prohibitionem potestatis ab usu sui officij) variis modis in iure sumi obseruatur. Primo quidem, ut ex communi Doctorum sententia Nauar. habet in Enchir. cap. 27. nu. 15. latissimi ne, ut extendatur etiam ad officia non Ecclesiastica; quae illa sunt agendi causas in foro, promouendi ad Magistratum, vel Doctoratum, Notariatum, & similia; quae latitudo quanta sit, videri potest in glossa ad Clementinam Cupientes, verbo *Suspensi*, De poenis. Deinde sumi paulo angustius, ut ad sola quidem officia Ecclesiastica se extendat; sed complectitur eas etiam suspensiones ab usu Ecclesiastici officij, quae sine vilo peccato contrahuntur; quales sunt contractae ob senectutem lepram, debilitatem, aut aliam infirmitatem, prout loco citato Nauar. attigit, cap. Tua nos, cap. De Receptoribus, cap. finali, De Clerico aegrotante, & cap. i. cod. tit. in 6. Tertio adhuc magis anguste, ut extendat se ad solas suspensiones ab usu officij Ecclesiastici, quae contractae sunt ob culpam; ita tamen ut amplectatur tam eas quibus Ecclesiasticus suspenditur, quoad alios tantum, quam eas, quibus vel quoad se tantum, vel quoad se simul, & quoad alios. Quam varietatem suspensionum refert & confirmat glossa ad cap. fin. De cohabit. Cleric. & mulierum, verbo *Quoad seipsum*; ubi ait suspensum quoad alios tantum dici, verbi gratia, Clericum existentem in ciuitate interdicta propter aliquod peccatum ciuium. Ibi enim existens celebrare non potest; non quidem ratione sui, quia alibi potest; sed solum ratione talium ciuium, quibus interdictum est diuinis. Suspensionem vero quoad se tantum, & non quoad alios, dici omnem Ecclesiasticum existentem in peccato mortali, quia quamdiu ipsum non poenitet peccati, nullo modo celebrare potest quin peccet mortaliter; sed alij non prohibentur ipsum celebrantem audire, iuxta textum expressum in citato cap. finali. Quarto, angustius adhuc, ut excludat eas suspensiones quae tantum sunt quoad alios; complectitur vero omnes eas, quibus Ecclesiasticus ob culpam suam priuatur usu officiorum Ecclesiasticorum. Qua ratione nomen suspensionis extenditur ad excommunicationem & interdictum.

2. Vbi aduerte excommunicationem, suspensionem & interdictum posse versari in eadem re, sub diuersa tamen ratione; cum enim conueniant in hoc, quod sint censurae, id est, poenae quibus fideles ob aliquam culpam priuantur bonis Ecclesiae; haecque bona spectari possunt tum secundum se, & prout sunt absolute bona Ecclesiae; tum ut fideles in eis inter se communicant, tum demum, ut eorum exercitium, siue in conferendo, siue in recipiendo est Ecclesiasticum: in illis spectatis primo modo, versari potest interdictum; secundo vero modo excommunicatio; & tertio suspensio propria dicta. Quae adhuc sumitur tum generaliter, ut complectatur depositionem & degradationem (quam acceptione attigit D. Anton. 3. par. tit. 27. cap. 4. vers. *Videtur autem*) tum specialiter, ut eadem excludat. Haecque demum acceptio est huius loci propria.

3. Secundum quam suspensio definitur Ecclesiastica censura, qua personae Ecclesiasticae, ob suam culpam prohibetur usus sui officij, vel beneficii Ecclesiastici in totum, vel ex parte; in certum tempus, vel in perpetuum. In qua definitione prima particula, hoc est, Ecclesiastica censura, (quemadmodum in memorato num. 151. Nauar. interpretatur) significat suspensionem esse poenam quae inferri non potest nisi ab habente Ecclesiasticam iurisdictionem in foro exteriori. Vnde colligitur primo, quod si Episcopus suspensionis sententiam fe-

rat in Clericum non sibi subditum, eam nullo modo ligare. Secundo, si Confessarius in foro poenitentiali, Clerico confidenti prohibeat usum sui ordinis, talem suspensionem non esse istius rationis, nec censuram Ecclesiasticam; cum ex hypothesis, non inferatur ab habente iurisdictionem in foro exteriori. Atque adeo (ut expressit glossa ad cap. Is qui, De sentent. excommunic. in 6. verbo *In iure*) si ille contra Confessarij prohibitionem celebraret, etiam si graueret delinqueret, non incurreret in irregularitatem cum subiciuntur illi, qui exercent ordinis actum, a quo per censuram Ecclesiasticam suspensi sunt.

Secunda vero particula, qua prohibetur persona Ecclesiastica, ex eodem Nauar. excludit quascumque prohibitiones factas, siue personis non Ecclesiasticis, siue etiam Ecclesiasticis, sed non de iis quae ad eas spectant, prout Ecclesiasticae sunt: nam suspensio de qua agimus, tantum ab Ecclesiastico officio, vel beneficio, vel ab utroque simul: ut autem Ecclesiasticum officium, sic & Ecclesiasticum beneficium proprium est Ecclesiasticae personae, quatenus Ecclesiastica est. Videri potest Suarez tom. 5. in 3. partem D. Thomae, disput. 26. sect. 3. num. 9. 10. & 11.

Separat quoque censuram hanc ab excommunicatione & interdicto, quibus non modo Ecclesiastici, sed etiam laici affici possunt. Ideo autem in hac definitione ponitur potius nomen Ecclesiasticae personae, quam Clerici (prout notat Henriquez lib. 13. cap. 31. §. 2.) quod regularis quoque non Clericus, siue vir, siue foemina, huic censurae subiciatur, cum ab officio suo spiritali suspenditur. Imo, & ad laicum potest extendi per accidens; nempe quatenus contingit ipsum ex Ecclesiae priuilegio habere officium Ecclesiasticum; quale est nominandum ad beneficium, in eo, cui ab Ecclesia concessum est ius patronatus.

Tertia porro particula, ob suam culpam, excludit, ex eodem Nauar. prohibitiones quae sunt ob senectutem, vel infirmitatem, aliamve causam culpa vacantem; separatque hanc censuram ab irregularitate, quae impedit quidem in Clerico exercitium ordinis; non tamen sicut suspensio, prout ipsum est quoddam officium Ecclesiasticum; sed prout est quidam cultus diuinus; in quo prohibendo ratio habetur, non modo peccati; sed etiam indecentiae. Vnde fit, ut non semper ob culpam, sed interdum ob actionem etiam bonam subiciatur quis irregularitati; veluti Iudex qui ut iustitiam tueatur, nocentes afficit extremo supplicio. Reliqua demum pars indicat propriam rationem suspensionis per ea quibus priuatur; simulque varias eiusdem species insinuat; de quibus in cap. sequenti dicendo, tradentur sufficienter ea quae ad illius explicationem pertinent.

CAP. XIX.

De multiplici diuisione suspensionis.

S V M M A R I V M.

- 6 Magna ex parte suspensio eadem ratione diuiditur qua excommunicatio.
- 7 Diuisio in maiorem & minorem non habet in ea locum, sicut habet in excommunicatione.
- 8 Duas alias habet, quae non cadunt in excommunicationem.
- 9 Documentum de suspensione ab officio.
- 10 Difficultas de eadem; an si fiat simpliciter ab officio, censenda sit esse & a beneficio.
- 11 Quid videatur de ea tenendum.
- 12 Simpliciter suspensus ab officio, a quocumque officio Clericali intelligitur suspensus.
- 13 Suspensus tantum ab actibus ordinis; vel tantum ab actibus iurisdictionis.
- 14 Suspensus a diuinis, & suspensus ab ingressu Ecclesiae.
- 15 Suspensum ab ordine inferiori, suspensum a superiori, non contrahit quomodo debeat intelligi.
- 16 Suspensus (etiam simpliciter) ab usu ordinum, non impeditur Sacramenta sumere, nec pfallere in choro, nec conuocari.
- 17 Suspensus a Pontificalibus.
- 18 Suspensus a beneficio.
- 19 Quatenus is possit aliquid sibi ex fructibus beneficii accipere.

- 20 *Suspensus à beneficio in vno loco, non censetur suspensus ab aliis beneficiis quae habentur extra territorium suspendentis; quod tamen patitur aliquam exceptionem.*
- 21 *De suspensione facta per distinctionem: & de facta simpliciter, neg. officio, neg. beneficio expresse.*

6. **V**T excommunicatio, sic & suspensio diuidi potest in generalem, vel specialem: à iure, vel ab homine: comminatoriam, vel latae sententiae: validam, vel inualem: absolutam, vel conditionalem; nam utriusque ei censurae affectiones istae communes sunt: de quibus nihil speciale hic occurrit addendum ad ea quae dicta sunt in *praeed. lib. 9. cap. 6. sect. 2. & sequentibus.*

7. Nonnulli autem sunt; vt Angelus Suspensio 1. num. 19. & in eodem verbo num. 2. Tabiena, atque Armilla, qui indicant vt excommunicationem, sic suspensionem diuidi in maiorem & minorem: illam appellantes maiorem, cui conuenit definitio in superiori cap. tradita: minorè vero qua ob peccatum aliquod mortale Clericus ab exercitio sacri ordinis arceat, quoad se tantum & non quoad alios, iuxta cap. *Quaestum*, De eohabit. Clericorum & mulier. quod idem est ac prohiberi Sacramenta percipere, non autem aliis ea conferre, iuxta cap. *Si celebrat*, De Clerico excommunicato. Sed Nauar. in *Enchir. cap. 27. num. 152. §. 4.* merito improbare videtur. Etenim hic agitur de suspensione, quae poena est Ecclesiastica seu per Ecclesiasticos canones inducta: qualis non est prohibitio vsus ordinis sacri ob peccatum mortale, proueniens ex iure naturali, sicut Tabiena, Syluest. & Armilla in iisdem locis admittunt, citando D. Thom. *1. 2. dist. 24. q. 1. art. 3. quaestum 1.* 5. dicentem, quod lex (scilicet naturalis, ex Tabiena ibidem) precepit, vt homo iuste & sancte ea quae iusta, sancta quae sunt, exequatur. Deinde quod à celebratione Missae prohibetur minore excommunicatione irretitus, non est necessarius tribuendum censuram ab illa distinctam: sed eidem tribuitur inquam effectus eius secundarius: nimirum quod illa arceat à perceptione cuiusvis Sacramenti, arceat quoque à Missae celebratione, quae sine aliqua tali perceptione non peragitur.

8. Duae vero dantur suspensionis diuisiones, quae non habent locum in excommunicatione. Altera est, quod quaedam sit lata in poenam delicti perpetrati; & quaedam lata ob contumaciam. Altera, quod quaedam suspendat ab officio tantum: quaedam à beneficio tantum; & quaedam ab utroque simul. Atque rursum vnaquaeque horum suspendat siue ab officio, siue à beneficio; vel in totum, vel aliquam ex parte: & vel ad certum tempus, vel in perpetuum, nisi quod iuxta Panorm. *Ad cap. A. si de iudicis, nu. 7.* suspensio in perpetuum accipiat rationem depositionis: sed cum in alij ad depositionem requirant, vt prius sine spe restitutionis, nihil opus est nos vt ea restrictione: qui suspensus, etiam in perpetuum, relinquatur in spe impetrandae absolutionis. Quod autem diuisiones haec non habeant locum in excommunicatione; patet ex priorè quidem, quia excommunicatio fertur tantum in contumaciam. De posteriore vero, quia vnaquaeque maior excommunicatio priuat tot, siue demque bonis, quibus altera. Vnde non potest in illis eo modo quo in suspensionibus, varietas specierum subiectarum distingui.

Documenta notanda circa diuisionem in suspensionis in eam quae est à officio, in eam quae à beneficio. & in eam quae ab utroque.

9. **C**ETERVM circa eandem posteriorem diuisionem obseruanda sunt sequentia documenta. Primum est. Certum esse quidem, cum fertur suspensio ab officio, addita particula exclusiua tantum, illum in quem fertur, non suspendi simul à beneficio: quia sensus propositionis exclusiuae: Suspendo te ab officio, tantum, sic exponitur; Suspendo te ab officio, & ab aliis non te suspendo. Attamen vt fructus beatus officij percipere possit; onera illius quae ob suspensionem per se exercere non permittitur, implere debet per alium, prout tangit Henriquez *lib. 13. cap. 32. §. 3. sub fin.* Adde quod etiam si defectus ita suspensio occultus esset, suspensus ipse, quia *Concilium Constant. non intendit censuram ligatis facere per suum privilegium*: nec eligi, nec promoueri possit ad beneficium. Intellige autem saltem licite: nam posse valide,

docet Suarez tom. 5. in 3. part. disput. 26. sect. 3. n. 8. & disp. 27. sect. 1. n. 25. quem Lessius sequitur lib. 2. De iustitia cap. 34. n. 116. in posteriori editione.

In controuersia autem versatur, an cum suspensio simpliciter fertur: vt cum simpliciter dicitur: Suspendo te ab officio, is in quem fertur, suspendatur simul à beneficio? Parti autem affirmanti fauet, quod propter officium datur beneficium, ex cap. *fin.* De rescriptis in 6. ita vt hoc nitatur illo; sicut aedificium fundamento. Iam vero (vt Panormit. habet *ad cap. Cum dilectus, De consuetud. numer. 20.*) si quis suspendatur à fundamento, suspensus videtur ab omni eo, quod est supra fundamentum, iuxta cap. *Cum Paulus*, 1. quaest. 1. Quare qui suspenditur simpliciter ab officio, videtur & à beneficio suspendi. Parti vero neganti ex aduerso fauet, quod poena non sunt interpretatione amplianda; praesertim si nihil ad id cogat: vt accidit in hac re: quadoquidem datur suspensio ab officio, quae non est à beneficio (alioqui enim communi consensu recepta trimembris diuisione, de qua agimus, reicienda esset tanquam abundans) de qua possunt intelligi iura, cum loquuntur absolute de suspensione ab officio: praesertim cum nullus sit, quod definiat suspensum ab officio esse & à beneficio: sique aliquid sit, quod statuat suspensioni ab officio adiunctam esse suspensionem à beneficio, clare id exprimat: vt patet ex cap. *Si quis sacerdotum*, & ex cap. *Eos etiam*, dist. 81. Quare quando non exprimit, merito censetur tantum statuere suspensionem ab officio sine suspensione à beneficio. De qua difficultate pluribus Suarez tomo 5. in 3. part. disput. 26. sect. 3.

Pro resolutione autem videtur tenendum cum Nauar. in *Enchir. cap. 27. num. 160.* suspensum simpliciter ab officio non esse pariter à beneficio, quoad ea quae dantur non interuenti, vt ipse loquitur, diuinis officijs; nisi suspensio sit tam diuturna (exemplum est, quod ex aliis habet Henriquez *lib. 13. cap. 32. §. 3.* cum ob aliquod graue crimen suspenditur quis à iudice in perpetuum, ne possit licite exercere officium beneficio annexum) quae tacite, vel expresse vim habeat priuationis. Nam ratio ante illata pro parte affirmatiua contra negatiuam, ostendit quidem suspensum simpliciter ab officio, merito censeri suspensum à beneficio, quoad ea quae dantur ipsi interuenti diuinis officijs, quoniam illa fundantur in ipso officio, vsu eius praesupposito: non autem quoad alia, quae fundantur in officio simpliciter: quia suspensio ab officio, non est priuatio officij, sed tantum prohibitio vsus illius. In hoc enim ratio illius consistit, vt potestatem officij, vel beneficii faciat stare & manere quasi pendentem: sicut & ratio dubitationis in eo consistit, quod iudicium intellectus stare faciat, & quasi pendere. Ac proinde sicut dubius quamdiu dubius est, suspensus quidem dicitur, non tamen priuatus iudicio: ita nec irretitus hac censura, censetur officio, vel beneficio priuatus, sed tantum ab vsu impeditur vi eiusdem censurae.

SECVNDVM documentum est. Clericum suspensum simpliciter ab officio, intelligi suspensum non modo ab officio ordinis, sed etiam ab officio iurisdictionis: atque adeo ab alio quocumque Clericali ex Panorm. cum ante finem memorati num. 20. ait, nomen officij cum de hac re agitur, esse valde latum, ita vt quidquid praeter beneficii habeat electus, id sit officium. Ad confirmationem autem facit quod omnis suspensio sit officij, vel beneficii, vel vtriusque simul. Quare omnia ea, quae non est beneficii, est officij. Vnde non videtur assentiendum glossae primae *ad cap. Audiuimus*, 24. quaest. 1. in eo quod habet suspensum ab officio, posse ea quae iurisdictionis sunt, exercere. Nam cum suspensio quatenus censura, vel sit ab officio, vel à beneficio, nec suspensio à iurisdictione, sit suspensio à beneficio, certe et suspensio ab officio, atque adeo ille, qui suspensus est simpliciter ab officio, est & à iurisdictione; nec potest exercere ea quae sunt iurisdictionis. Adde ex eodem Panorm. *ibid.* (quod & patet ex eo ipso cap. *Cum dilectus, De consuetudine*) ipsum nec eligi posse, nec eligere; non quidem eligi, quia nequit exercere officium ad quod tenetur electus: neque eligere: quia is actus est officij. Ex hypothesi autem is de quo agitur suspensus est simpliciter ab officio. Latius de hac re Suarez tom. 5. in 3. partem D. Thomae disput. 26. sect. 1.

13. TERTIUM est, quod habet Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 160. Suspendum ab actibus ordinis, non esse ab actibus iurisdictionis: nec è contra, suspendum ab actibus iurisdictionis, suspendum esse ab actibus ordinis. Ratio vero est, quia sicut intra latitudinem muneris personæ Ecclesiasticae suspendio ab officio præscindit à suspensione à beneficio, & contra: sic & intra latitudinem officij eiusdem personæ, suspendio ab ordine præscindit à suspensione à iurisdictione, & contra. Id vero, ut attigit idem Nauar. intelligendum est cum hac moderatione: nisi vnus actus sit alteri annexus; quia tunc suspendio vnus secū trahit suspensionem alterius: ut suspendio ab vsu sacerdotij, suspensionem ab vsu spiritalis iurisdictionis, qualis est ad Sacramenta administranda ex officio proprio. Eandem doctrinam latius adhuc persequitur. Suarez in citata disput. 26. sect. 4. Sed ad iudicium de peccatis nobis propositum, ista quasi fundamenta iocisse, sufficere potest.

14. QUARTUM documentum est. Suspensionem à diuinis, per quam suspendus prohibetur non modo officia diuina celebrare: sed etiam illa audire dum celebrantur; intelligendam esse de celebratione diuinorum officiorum publica & solemnitate: ut argumento est, quod illa suspendus, teneatur priuatim recitare suum officium, ex communi sententia, quam Felinus confirmat ad cap. Apostolicæ, De exceptionibus, num. 16. Ratio vero in promptu est: quia nocens non debet esse melioris conditionis, quam innocens; neque ex sua iniquitate commodum reportare. In qua recitatione, ut idem Felinus ibid. ait, quia debet abstinere ab iis quæ sunt propria personæ sacris ordinibus initiate, non poterit dicere; Dominus vobiscum.

QUINTUM est. Suspensionem ab ingressu Ecclesiæ (ut habet Sylu. in verbo Suspendio, quest. 5. & patet ex cap. is cui, De sentent. excommunic. in 6.) in hoc consistere, quod Clericum suspendat à publico in Ecclesia exercitio officij cuiuscunque diuini: siue ordinis, ut sacerdotij; siue alterius Clericalis officij, ut psallendi in choro: ita ut eiusmodi suspensione irretitus peccet, & quidem mortaliter: tum peragendo ipsa officia diuina in Ecclesia: tum eam intrando, ut oretdum illa peraguntur, tanquam inobediens scilicet prohibitioni directe factæ in re graui. Quamquam tamen potest licite intrare ipsam Ecclesiam, ibique orare quo tempore diuina officia non dicuntur: ac etiam extra illam diuina officia priuatim peragere: ut exempli gratia celebrare Missam cum altari portatili in sacello, oratoriove priuato; seu quod non est per Episcopum pro celebratione designatum in perpetuum; non tamen in publicis conuentibus populi, ut in castris coram militibus.

Atque si non simpliciter ab ingressu Ecclesiæ, sed tantum alicuius certæ ingressu suspendus est, potest in alia Ecclesia celebrare diuina officia, perinde ac si liber esset ab omni suspensione. Adde, neque hoc suspensionis genus adimere iurisdictionis usum, ex eodem Syluestro. Pro quo rationem habet Armilla in verbo Suspendio, num. 8. quod pœna extendi non debeat ultra suos limites. Vnde fit, ut non impediat quin Prælati eo modo suspendus possit excommunicari; aut ab excommunicatione absolueri, eligere; aut conferre beneficia, alioque eiusmodi actus ad iurisdictionem pertinentes exercere.

15. SEXTUM est, cuius meminerunt Angelus in verbo Suspendio, num. 3. Sylu. in citata quest. 5. Suspendum ab officio inferioris ordinis, suspendi simul ab officio superioris ordinis: non contra, suspendum ab officio superioris ordinis suspendi ab officio inferiorum: v.g. suspendum ab officio Diaconatus, suspendi ab officio sacerdotij; non item suspendum ab hoc, suspendi ab illo; & sic de cæteris. Ratio esse potest: quia, ex cap. Cum illorum, De sententia excommunicat. §. Primos, maiora intelliguntur illis prohibita, quibus verita sunt minora: non tamen contra. Quæ ratio similiter ostendit id, quod iidem auctores addunt, Episcopum suspendum à collatione alicuius inferioris ordinis, non posse conferre vllum ex ordinibus superioribus: suspendum vero à collatione ordinis superioris posse conferre omnes ordines inferiores. Ratio vero est, quod inferiores comparatione superiorum, non contra, sint instar fundamenti, quo sublato corruunt cætera que eo nituntur.

Quod quidem intelligendum est cum duplici limitatione. Vna est, ut si feratur suspendio cum particula exclusiua, tantum, dicendo v.g. Suspendo te tantum ab exercitio, vel à collatione Diaconatus, is in quem fertur, non suspendatur à superioribus ordinibus, sicut nec ab inferioribus. Altera est, ut suspendus ab aliquo ordine, non prohibetur exercere eiusdem ordinis officium, quod permittitur, quod non sunt illo initiati: ut baptizare sine solemnitate, quod permittitur laico: item in Missa Epistolâ sine solemnitate cantare, cereos, vel vireolos ferre, prout laicis conceditur. Quam esse communem sententiam tangit Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 163. circa medium.

Multo vero minus prohibetur exercere ea quæ sunt ordinum. Quocirca suspendus, etiam simpliciter, ab vsu ordinum, potest tum recipere Sacramenta, tum psallere in choro, cum neutrum sit actus ordinis, ut argumentum est, quod laicus, aut saltem prima solummodo tonsura initiatus, possit ut Sacramenta recipere, sic & in choro psallere. Potest item concionari; quia hoc non esse officium proprium ordinis, quicquid contradicat Nauar. in cit. num. 163. versus finem: ex eo intelligitur, quod possit concedi simplici Clerico, imo & laico: prout habitum est in præced. lib. 18. nu. 121. & notat Henriquez lib. 13. cap. 32. §. 5. At ea quæ sunt propria ordinum, non nisi habentibus ipsos ordines concedi possunt. Nec refert quod in ordinatione Diaconi tradatur ei potestas prædicandi Euangelium. Id enim fit ex decencia per quamdam consequentiam, ut sicut publice legit Euangelium populo, sic possit illud eidem declarare.

Denique potest suspendus vocem dare in aliqua electione: quod non esse officium proprium ordinis, argumento est, quod Moniales possint vocem dare in electione, ex cap. Indemnitatibus, De electione in 6. Nec est quod opponatur ex Clement. Ut ij qui, De ætate & qualitate. Canonico carentem ordine prohiberi dare vocem. Nam, ut respondet Felinus ad Cap. Apostolicæ, De except. onibus, nu. 16. inde tantum colligitur requiri ordinem in Canonico, ut dare possit vocem, non autem absolute, quod dare vocem in electione sit actus ordinis.

17. SEPTIMUM est. Suspensionem à Pontificalibus esse, quæ suspenditur ab officio eo, quod est proprium Episcopi; ita ut non possit conferre primam tonsuram, vel ordines, aut confirmationem, nec consecrere Chrismam, nec consecrere Ecclesias, aliæque similia facere; etiam si non sit adeo à iurisdictione suspendus, ex Panorm. ad cap. Cum dilectus, De consuetud. nu. 20. quem sequuntur Angelus Suspendio 3. num. 3. Syluest. eodem verbo, quest. 5.

OCTAVUM est, quod Nauar. expressit in Enchir. cap. 27. nu. 160. & late tractat Suarez in citato tom. 5. disput. 27. suspendum à beneficio non suspendi ab ordine, nec à iurisdictione, quæ ei conuenit alia ratione, quam beneficii à quo est suspendus. Quod de aliis officiis similiter dici posse, ex eo patet; quod non tam veniant nomine beneficii quæcumque alia officia, quæ non conueniunt beneficiario ratione sui beneficii; quam ordo, vel iurisdictionis; ac proinde si suspendio quæ fit à beneficio, non est interpretatio ad has extendenda, iuxta cap. In pœnis, De regul. iur. 6. certe nec erit ad illa.

18. Post glossam autem ad cap. Cum Vintoniensis, De elect. verbo admisserant, notat Syluester in verbo Suspendio, quest. 5. cum eoque alij, quorum meminit Henriquez, lib. 13. cap. 32. §. 4. in margine litera C. Atque initio citatæ disputat. Suarez probat, quod suspendio à beneficio extendatur tantum ad fructus beneficiorum, non autem ad facultatem ministrandi in spiritalibus vel temporalibus; hoc est, impediatur tantum perceptionem fructuum, non autem executionem officiorum ob quæ beneficia dantur. Ratio est, quia per se suspensionem beneficiarj non tollitur ei beneficium; ut ex eo patet, quod si nimium pertinax sit, aut addat noua crimina, eidem suspensioni addi debeat priuatio à beneficio, iuxta textum expressum in cap. Sicut, De cohabit. Clericorum, & mulierum; & in cap. Cupientes, De elect. in 6. Inde enim intelligitur suspendum à beneficio non esse illo priuatum eo ipso; adeoque manere obnoxium obligationi, quam beneficium tanquam intrinsecè sibi coniunctam secum adfert: nimirum exequendi ministeria ob quæ illud fuit institutum, & ei datum; liqui-

dem ex Cap. finali De rescriptis in 6. propter officium datur beneficium; qua in re non licet fraudare fundatores. Quod fructus non accipiuntur, fit in poenam iustam; quæ si haberet, coniunctam liberationem ab executione officij, non incommodaret, nec poenæ rationem haberet.

19. HIS ADDI potest primo illud, de quo Felinus ad Cap. Apostolicæ, De exceptionibus. nu. 9. & 10. & communem resolutionem esse Suarez ait 10. 5. disput. 27. sect. 2. nu. 5. illum qui à beneficio suspenditur propter admissum delictum, non ita priuari omnibus fructibus suorum beneficiorum, quin iuste possit aliquid sibi retinere ad necessariam vitæ sustentationem propter decentiam ordinis Clericalis. Intelligi autem nisi de patrimonio, aut aliqua honesta industria vivere possit; quia tunc, inquit Felinus in eodem. nu. 10. nihil habere potest de beneficio Ecclesiastico. Eum vero qui à beneficio suspenditur propter contumaciam, nihil omnino sibi ex fructibus beneficij retinere possit. Ratio est, quæ habet idem Felinus nu. 9. quod ille obediendo possit talis suspensionis ab solutionem obtinere quotiescumque voluerit.

Duplex tamen in hac re moderatio adhibenda est, ut idem Felinus num. 10. addit. Altera, nisi ipse suspensus alioqui fame periturus esset; altera, nisi iusta causa excusaret ipsum non valentem se expedire à tali vinculo. Cum enim hoc requiratur tempus ad conferendum de negotio, ac procedendum iuxta formam iuris, tunc cum incipit obedire, potest aliquid licite accipere.

Addi potest secundo, quod in sequen. nu. 12. confirmat Felinus; cum suspensio à beneficio fuit iniusta, vel nulla, posteaquam de eius iniustitia, vel nullitate confiterit, restituendos esse omnes fructus ablatos tali suspensio: immo & distributiones quotidianas, si priusquàm suspenderetur, frequentabat chorum: non item si ante suspensionem non frequentabat; etiam si enim ea iudicetur iniusta, vel nulla, non sunt illi distributiones quotidianæ restituendæ, quæ fuissent negatæ non suspensio, tanquam non frequentanti chorum. Quando vero suspensio à beneficio iusta est & valida, ea durante fructus omnes eiusdem beneficij converti debent in utilitatem illius Ecclesiæ in qua ipsum est erectum; distributiones autem quotidianæ debentur aliis qui chorum frequentant. Dubia porro existente validitate, vel nullitate talis suspensionis, sequestrandi sunt tunc fructus, tam beneficiorum, quam distributionum quotidianarum; atque si postea de validitate confiterit, fructus beneficij sunt applicandi Ecclesiæ, & distributiones aliis qui chorum frequentant, sin contra de nullitate confiterit, fructus sunt restituendi suspensio, & interdum distributiones quotidianæ, secundum antedicta.

Aduerte obiter, quod Suarez notat in citata disput. 27. sect. 1. nu. 29. & 30. distributiones quidem eas quæ de consuetudine, aut Superioris autoritate sunt beneficio annexæ, tanquam stipendia exercentium illius ministeria, comprehenduntur nomine fructuum beneficij, quibus istiusmodi suspensio priuat: non item alias, quæ non dantur propter prædicta ministeria, sed propter alia opera, ipsi beneficio annexa tantum ex pia fidelium voluntate & dispositione, ut sunt stipendia, seu elemosynæ quæ beneficiario dantur pro Missis, & aliis diuinis officiis extraordinarie celebrandis; ut fit in exequiis defunctorum.

20. Addi postremo potest ex eodem Felino in sequenti num. 16. Licet is qui in vno loco est suspensus ab officio, sit quoque in aliis locis, eo quod talis suspensio attingat ad ordinem impediens illum usum qui non est ad certum locum definitus, suspensum tamen à beneficio in vno loco, non intelligi suspensum ab aliis beneficiis, quæ ipse habet, vel habere potest extra territorium suspendentis; eo quod talis suspensio à iurisdictione quæ non extenditur vltra territorium illius qui ea vitur, procedat ac pendeat totaliter.

Admonet autem idem author istud non habere locum quando suspensio est à iure; quod, sicut & iurisdictionis Papæ, à quo latum est, extenditur ad omnem Christianum orbem: nisi forte esset suspensio lata ob causam, quæ certam tantum Ecclesiæ concerneret: quoniam in hac tantum illa effectum suum sortiretur. Nec item locum habere cum Episcopo Clericis sibi subditum ita exigente enormitate, & infamia criminis quod patrauit, suspendit expresse ab omni

beneficio: tunc enim esset suspensus etiam ab illis beneficiis quæ sunt extra suspendentis territorium: quia licet iurisdictionis Episcopi limitata sit respectu beneficiorum; non est tamen respectu talis personæ, quam potest inhabilitare ad omnia beneficia; ut argumento est quod degradatus ab illo, priuetur omnibus beneficiis quæ vbique habet. Videri potest Suarez in eadem disput. 27. sect. 1. nu. 17. & aliquos sequentibus. Vbi etiam consequenter a num. 25. docet suspensionem factam ab omni beneficio, impedire acquisitionem noui beneficij, non quod collatio sit ipso iure irrita, sed quod sit à Iudice, vel Superiore irritanda.

21. POST REMVM documentum est, quod Henriquez habet l. 13. cap. 22. §. 4. aliis citatis lit. E. in margine: suspensionem factam per disunctionem; nempe ab officio, vel à beneficio, non teneretur propter ineptæ sententiæ incertitudinem, non sit maior ratio, cur is in quem fertur, non eximatur ab vniuerso potius: quam ab alterius istorum duorum suspensione. Quod tamen non videtur admodum tutum. Nam fundamentum quo nititur facile occurri potest dicendo; in penis iniungendis disunctionem non adferre incertitudinem; quæ reddat sententiam irritam: ut ex eo patet, quod in foro conscientie Confessarius possit poenitentem iniungere, ut vel aliquo certo die seiuinet, vel det certam elemosynam: & in foro externo possit aliquis damnari, ut vel ferat aliquot verbera, vel soluat certam pecuniæ summam. Quare & poterit aliquis in poenam delicti à Iudice suspendi ab officio, vel à beneficio. Adebunt glossæ ad Cap. Latorem, De Cleric. excommunic. ministrante, verbo Ab officio, habeat, sic suspensum debere abstinere tam ab officio, quam à beneficio. Quamquam videri potest sufficere, ut ab altero eorum quod maluerit, abstinere: sicut in aliis poenis quæ sub disunctione imponuntur: nisi aliam suspendentis intentionem fuisse constet; quia censura plus dependet à voluntate proferentis illam, quam ex verbis.

At vero si suspensio facta esset simpliciter, id est, non expresso officio vel beneficio (ut si per imperitiam Iudex ferat sententiam sub hac forma; Ego te suspendo, nihil aliud addens) ab omnibus, hoc est, ab officio, & à beneficio existimanda est facta: quia sicut is qui excommunicatur sub hac verborum forma absoluta; Excommunico te: censetur, ex Cap. Si quem, De sentent. excommunic. ligari maiore excommunicatione, quæ sine restrictione sortiatur excommunicationis effectus: ita qui suspenditur sub ista forma; Suspendo te: censendus est irretiri suspensione, quæ absque restrictione priuet tam officio, quam beneficio, nisi aliud constet ex circumstantijs, & potissimum ex intentione Iudicis.

CAPVT XX.

De causis suspensionis.

SVMMARIVM.

- 22 Suspensionis causa efficiens eadem est quæ excommunicationis.
- 23 Prohibitio facta poenitentem à Confessario, non habet rationem suspensionis: nec itum facta ab Abbatisa Clericis sibi subiectis.
- 24 Sine Capituli iudicio Episcopus Sacerdotem suspendere prohibetur: & quando valet suspensio lata à suspensio.
- 25 Sola persona Ecclesiastica suspendi potest.
- 26 Ferri potest suspensio in communitate.
- 27 Ob aliquam culpam ferri debet, eamque propriam.
- 28 Quicumque mortalis sufficere potest, & nonnunquam venialis.
- 29 De forma qua ferenda est suspensio.
- 30 De fine ob quam ferri debet.

22. DE causa efficiente D. Anton. 3. par. tit. 27. cap. 4. ver. Vltimo nota, Angelus suspensio num. 3. Tabien. verbo suspensio num. 8. Sylu. eodem verbo quaest. 2. & Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 159. (communem Summistarum sententiam esse notat Suarez tomo 5. disput. 28. numer. 2.)

volunt idem statuendum esse quod de causa efficiente excommunicationis statutum est in præcedent. lib. 9. cap. 7. Itaut communiter omnes, & soli qui possunt excommunicare, possint quoque suspendere. Dixi communiter: quia fieri potest, ut quis legitime præscribat potestatem excommunicandi, nec tamen præscribat potestatem suspendendi.

23. Cum igitur in suspendente, sicut in excommunicante, requiratur iurisdictio in foro exteriori, re & Navar. in præcedenti num. 151. infert, non esse proprie suspensionem, quando Confessarius Sacerdoti sibi contententi prohibet ne sacrum faciat. Inferri etiam potest quod in verbo Abbatis Angelus num. 5. Sylva num. 6. & Armilla num. 4. habent ex Panor. ad Cap. Dilecta, De maiorit & obediens. non esse huius generis, proprieque suspensionem illam, qua Clericos Ecclesiarum sibi subiectarum Abbatis suspendit à suis beneficiis. Nam femina caret iurisdictione necessaria ad ligandum, ut censura excommunicationis; sic & censura suspensionis. Nec est quod quis obicit, in cit. Cap. Dilecta, Summum Pontificem præcipere, ut servetur suspensio ab officio, & beneficio, quam Abbatis quædam tulerat. Non enim præcipit servandam censuram Ecclesiasticam, sed tanquam præceptum Superioris. Vnde sub finem eiusdem cap. illam non iam suspensionem vocat; sed salutaria monita & in. data: ad quæ ob. servanda vult Monachos & Clericos eidem Abbatis subditos compelli censura Ecclesiastica.

24. Caterum ne Episcopus sine Capituli iudicio sententiam suspensionis ferat in Sacerdotem, prohibetur in cap. 1. De excessibus Prælatorum. Cui derogatum esse consuetudine docet in sequenti num. 4. Suarez. Latam vero ab eo qui suspensus est à iurisdictione nominatim denuntiatus, nullius momenti esse, ut hec excommunicationem, bene notat Henriquez lib. 13. c. 35. §. 1. Ad dens secus esse de suspensio qui toleratur per Extravagantem Martini quinti; de qua in præced. num. 148 & duobus sequentibus.

25. MATERIA suspensionis duplex statuitur, sicut & excommunicationis; una remota, nempe ille qui suspendi potest; altera propinqua, puta peccatum propter quod suspendi potest. Atque solam personam Ecclesiasticam suspendi potest, iam in cap. 1. nu. 4. ostensum est. In quo ab excommunicatione suspensio differt; sicut & in eo, quod Episcopi, ac superiores ipsorum illam nunquam incurrant, siue à iure, siue ab homine, nisi de eis fiat specialis mentio, ex Cap. Quia periculosum De sententia excommunicationis in 6.

26. Differt adhuc in eo, quod ferri possit in communitatem Clericorum, ex Navar. in Enchir. cap. 27. num. 164. vers. 4. & post ipsum alius margine citatis lit. T, Henriquez in præced. cap. 34. §. 2. lateque explicat Suarez in ead. disput. 28. sect. 3. Patet autem ex Cap. Quia sepe, De electione in 6. §. Nos ipsorum, & ex Cap. 1. Ne sede vacante, sub initium in eodem libro, & ex Extravaganti communi. Sane ne in vinea, De simonia, non longe à fine. Cuius discriminis ratio esse potest, quod excommunicatio multo plus damno afficiat etiam respectu aliorum, quam suspensio; ideoque in Cap. Romana, §. In universitatem, De sententia excommunicati in 6. prohibuit in communitatem proferri sententiam excommunicationis; ne scilicet innocentes, qui licet non essent obnoxij cæteris incommodis eiusdem sententia, nihilominus illud saltem graue molestum que paterentur, quod perinde ac alij de eadem communitate, tanquam excommunicati à reliquis fidelibus evitarentur.

27. Iam illud propter quod suspendi potest Clericus, esse culpam aliquam confirmari solet ex Cap. Cognoscentes, De constitut. iuncta glossa ad verbum Culpa caret. Manifeste autem sequitur ex eo quod suspensio sit pœna proprie; de cuius ratione est, ex D. Thoma 2. 2. question. 108. artic. 4. in corpore, ut culpam præsupponat; quia per pœnam, inquit, comparatur æqualitas iustitiæ, in quantum ille, qui peccando nimis secutus est suam voluntatem, patitur aliquid contra suam voluntatem. Vnde licet inferre, cum profertur in communi suspensionis sententia, hæc non comprehendit illos de tali communitate, qui minime fuerunt in culpa. Aduerte autem communitatem posse suspendi, tum præcise, prout est collectio personarum Ecclesiasticarum constituentium vnum corpus politicum; tum distributive, ita scilicet vt

omnes & singula persona ad eam spectantes suspendantur; hocque modo non incurri suspensionem ab innocentibus, quia illa respectu horum non habet causam validitatis; priore modo vero incurri etiam ab innocentibus tanquam partibus totius suspensio; de cuius pœna iusta ipsos participes esse, non est à ratione alienum. Et sic interdum contingere potest, vt ob peccatum alienum suspensio incurratur, sine propria culpa quidem, non tamen sine causa; sicut cum impressione militum facta in urbem rebellem, innocentes occiduntur cum nocentibus quibus sunt admixti.

Potest autem ad suspensionem sufficere quæcumque culpa mortalis, ex Navar. in Enchirid. cap. 27. numer. 151. Immo sufficere potest interdum venialis, vt idem quoque addit, & reperit in sequentibus numer. 159. & 165. sub finem; Caietanumque probat in verbo Suspensio; quia si excommunicatio minor, quæ à maximis excludit (nimirum à suspensione Sacramentorum, quæ sunt maxima bona spiritalia, vt pote homini ad æternam salutem maxime necessaria) incurri potest ex solo veniali, poterit & suspensio. Quæquam, quia pœna debet proportionata esse delicto, & vindicta ex æquo ex. sui respondere, iuxta Cap. Facilis, De pœnis in 7. §. Illud autem istud videtur ita intelligendum, vt culpa venialis sufficiat ad suspensionem, quando hæc parum incommodat. Nam si talis esset, per quam suspensio incurreret notabile damnum, præsupponeret culpam mortalem. Vnde nota pro praxi, quod Suarez habet in citata disput. 28. sect. 4. sub finem: si grauis suspensio ab officio, vel beneficio iure imponatur ob aliquod crimen; eam non incurri ab eo qui illud committendo peccat solum venialiter, siue ex defectu deliberationis, siue ex leuitate materiæ.

DE FORMA suspensionis, siue, quæ idem est, de modo quo ferri debet suspensio, duo occurrunt proponenda, Alterum est, nulla esse verba præscripta in formam substantialem suspensionis, sed hæc ferri posse quibuslibet verbis (quod Navar. notat in Enchir. cap. 27. numer. 161. §. 6. sicut & Summularij communiter in verbo Suspensio) exprimentibus in particulari actum illum quo quis suspenditur; qualia esse possunt hæc: Suspendo te à beneficio, vel, Suspendo te ab ordine simul & beneficio. Vbi aduerte in illa, ferinde ac in forma excommunicationis, vtum sit oratio præteritis, vel futuri temporis notari, ad iudicandum vtum suspensio ipsa lata sententia sit; an solum comminatoria. Lata enim sententiæ iudicabitur esse, si dicat Iudex; Suspendo, vel, Suspendimus te, vel, Sis suspensus. Comminatoria vero si dicat; Qui hoc fecerit, suspendatur. Item si sine absoluta, an conditionalis, ad iudicandum vtum liget quamprimum lata est, an tantum post expietam aliquam conditionem.

Alterum quod de eadem forma proponendum occurrit, est; ex Cap. 1. De sententia excommunicati in 6. suspensionem debere ferri in scriptis; in quibus causa propter quam fertur, exprimitur; atque exemplum eiusmodi scripturæ intra mensem tradi suspensio, si requisierit. Ista enim quæ illic quoad excommunicationem definiuntur, debere ad suspensionem extendi, consentiunt Angelus suspensio 2. in principio, & in eod. verbo Sylva quest. 4. Tabiena num. 7. & Navar. cap. 27. num. 159. Qui etiam addunt eam debere ferri, sicut excommunicationem, antegressa canonica monitione, iuxta textum in Cap. Reprehensibilis, De appellat. Quod merito Sylva, & Navar. locis cit. sentiunt restringendum ad suspensionem quæ fertur ob contumaciam. Eam enim quæ fertur in pœnam delicti commissi, non requirere præmonitionem, ex eo concluditur, quod præmonitio non sit necessaria, nisi in sententiis, quæ feruntur ad vitandum aliquid in futurum. Suspensio autem quæ fertur in pœnam delicti commissi, non respicit aliquid futurum; sed solum castigatio est pro delicto præterito. Non igitur prærequirit admonitionem.

DE FINE demum suspensionis, nihil aliud se offert dicendum, quam esse, sicut excommunicationis; tum correctionem illius in quem fertur; tum bonum commune Ecclesie, vt scilicet disciplina Ecclesiastica vigeat, tumque robur retineatur demum utilitas partis petentis ill.

Iam ferri ad propositandam à se iniuriam.

CAPVT XXI.

De effectibus suspensionis.

S V M M A R I V M.

31. Violatio suspensionis peccatum est suo genere mortale.
 32. Eadem facit dignum, tum depositione, non modo à beneficio, sed etiam ab officio, tum ex communicatione.
 33. De irregularitate quam inducit regula cum sua limitatione.
 34. Aliquot dubia ad eandem irregularitatem pertinentia.
 35. De dubio, an suspensus nisi poeniteat, aut nisi satisfaciat, incurrat irregularitatem violatione talis suspensionis.
 36. Suspensus ab inferiori ordine suscipiens superiorem, non incurrit irregularitatem.
 37. Episcopus suspensus à Pontificaliibus quatenus incurrit irregularitatem vitando illis.
 38. Violantis suspensionem excusatio ab irregularitate.

P R A T E R primarios suspensionis effectus priuandi vlti officij, vel beneficij Ecclesiastici, de quibus in cap. 2. dictum est; tanquam secundarij ponuntur sequentes.

31. **P** R I M V S est, quod exercens aliquod munus, à quo suspensus est, committit peccatum suo genere mortale. Quod Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 163. probat argumento cap. 2. De maiorit. & obediēt. quod habet, venientem contra decretum, vel constitutionem Episcopi debere excommunicari: vnde sequitur peccare mortaliter; quando quidem nemo est excommunicatio obnoxius, nisi ob peccatū mortale. Id vero locum habet maxime, cum decretum ipsum, constitutiove annexam habet censurā Ecclesiasticam quia tunc violatio illius non caret scandalo, aut saltem periculo scandali, ob speciem contemptus auctoritatis Ecclesiasticę; ex qua profectum seuerum præceptum, quale est quodcumque factum sub censura, parui fieri ostenditur.

Hic notandum occurrit, suspensio non denunciatio licere multas actiones officij à quo suspenditur, si eas faciat ad petitionem aliorum fidelium, quibus tale obsequium debeat; siue ex charitate vel eorum necessitate; siue ex iustitia, obligatus illis ex contractu, aut ex quasi contractu. Nam privilegium per Extravagantem Ad euitanda, fidelibus ipsis concessum, non vitandi suspensum non denunciatum; quid aliud concedat, dici nequit. Nam cum suspensio non sit censura priuans communicatione hominum (in quo differt ab excommunicatione) nihil est, quod iisdem fidelibus quoad ipsos concedat: ergo concedit quoad suspensum non denunciatum. De qua re Suarez tomo 5. in 3. part. disputatio-
 nez 8. sectione 5. à n. 4.

32. **S** E C V N D V S effectus est, quod quis scienter violans suspensionem celebrando diuina, deponendus sit non modo à beneficio, verum etiam ab officio, iuxta Cap. Vt Clericorum, De vita & honest. Cleric. §. Siquis. Vbi in confirmationem glossa, ad verbum, Deponatur, inducit Cap. Clerici, & Cap. Latores, De Clerico excommunicato; quę mentionem quidem expressam faciunt de excommunicato, & interdico celebrante diuina officia; sed ob identitatem rationis merito ad suspensionem accommodantur. Addit eadē glossa exceptionem: Nisi probabili ignorantia excusetur, quam significauimus per aduerbium *Scienter*, & habetur ex Cap. Apostolica, De Clerico excommunicato.

T E R T I V S est, quod suspensus, qui per contemptum, & superbiam scienter violat suspensionem qua irretitur, sit excommunicandus, iuxta cap. 2. eodem titulo.

33. **Q** U A R T V S est, quod quis violans suspensionē fiat irregularis, ex cap. 1. in fine, & Cap. Is cui, De sent. excommunicat. in 6. ex cap. 1. §. finali De sent. & re iudicata, eodē libro.

Vbi aduerte regulam generalem esse, vt habet Felinus ad Cap. Apostolica, De exemptionibus, num. 13. nullam suspensionis violationem causare irregularitatem, nisi ea sit suspensionis à diuinis. Quam Sylu. in verbo Suspendio quaest. 5. in principio, Tabiena eod. verbo num. 10. in principio, Couar. ad Cap. Alma mater, par. 2. §. 2. num. 3. & ad Clemen. Si furio-

lus, 1. par. §. 1. num. 1. & Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 163. censent restringendam ad solam violationem suspensionis ab actibus peculiaribus alicuius ordinis, quo initiatus sit is qui suspenditur: ita ut, inquit Nauar. exercendo alium actum, etiam Ecclesiasticum, & ad officia diuina pertinentem (qualis est psallere in choro cum aliis, canere Litanias, & Responsorioria defunctorum, aliusque eiusmodi) non incurrat irregularitas. Pro quo faciunt quę tradit Suarez tomo 5. in 3. par. D. Thomę disp. 26. sectione 2. num. 3. & tribus sequentibus.

Perinde autem esse in hac re, siue tales actus peculiare sint maiorum, siue minorum ordinum, idem Nauar. addit ex communi sententia. Simul admonens id esse de vtrifque intelligendum prout solemniter exercentur: vt sensus sit; omnem & solum cum irregularitatem incurrere ob violationem suspensionis, qui suspensus ab actibus peculiaribus alicuius ordinis, id est, quorum exercendorum peculiaris potestas traditur in collatione eiusdem ordinis (prout Nauar. ipse ibidē interpretatur) illos exercet solemniter, id est, tanquam initiatus illo ipso ordine, cui peculiare sunt. Et ita ex communi quoque sententia eodem teste; si quis aliquos tales actus exerceat tantum sicut laicus: vt si in extrema necessitate absq; apparatu Sacerdotali baptizet, canter Epistolam sine manipulo, non incurret irregularitatem. Adue. te obiter, quod Suarez notat in sequenti numero 7. & 8. ob communicationem cum suspensio ab officio, nullam incurrit pœnam Ecclesiasticam: quia non inuenitur à iure imposita; nec suspensio priuat per se communicatione cum aliis, sicut excommunicatio.

Explicatio aliquot dubiorum de effectibus irregularitatis.

E X his nonnulla dubia solui possunt. Primum est. An si suspensus ab ordine inferiori exerceat actum superioris ordinis, non modo peccet, sed etiam irregularitatem incurrat? Respondetur, cum suspensus ab inferiori ordine, sit etiam à superiori, iuxta antedicta numero 15. ipsum incurrere irregularitatem, prout visum est Angelo in verbo Suspendio 3. numero 3. circa medium.

S E C V N D V M est. An suspensus ab ordine sub tali forma, donec poeniteat; exercendo autem ordinis ante poenitentiam, fiat irregularis? Respondetur, talem sententiam non inducere suspensionem, quę sit censura Ecclesiastica, de qua agimus; sed continere solummodo declarationem suspensionis, qua de iure diuino ab exercitio ordinum infectus peccato mortali arceatur. Vnde quia violatio illius non est violatio censura; non inducit irregularitatem. Ita Syluester docet in verbo Irregularitas quaest. 27. Si opponas frustra ferri talem sententiam, si ad debitum iure diuino nullam nouam pœnam inducat. Respondetur hunc vsum habere, vt ille in quem fertur magis timeat ingerere se indigne tali exercitio: dum non modo interius per conscientiam admonetur; sed etiam exterius per Iudicem.

T E R T I V M est. An sit idem sentiendum de eo qui suspenderetur ab ordine sub hac forma: Donec satisfeceris? Cui Sylu. in ead. quaest. respondet negatiue, etiam si aliqui, vt ipse tangit, affirmatiue responderint. Videtur vero adhibenda distinctio: nam si sententia suspensionis talis sit, quę intelligatur de satisfactione faciendā Deo, ordinata ad delendam culpam (vt intelligi possit ea quę iuxta Cap. Si quis amodo distin. 81. & Cap. Sicut ad extirpandam, De cohabit. Cleric. & mulierum, ferenda est in concubinariū, donec veniat ad satisfactionem) idem quod de precedenti, statui potest de præfenti dubio; cum talis satisfactio vix differat à poenitentia.

Si autem intelligatur satisfactio, quę est actus iustitię, per se respiciens proximum, & dicitur restitutio (prout intelligenda est suspensio in Clemen. 1. De decimis, qua ab officijs, & beneficijs suspenduntur quidam Monachi, donec satisfaciant illis Ecclesijs quas fraudauerant) aliter sentiendum esse patet: quia talis sententia non potest censeri tantummodo declaratio iuris diuini, ab vfu ordinis actus contaminatum peccato mortali; quandoquidem ad refarciendum incommo- dum temporale proximo illatum; perinde statuit nouam pœnam quę censura sit Ecclesiasti-

ca, ac si absque addita restrictione, Donec satisfeceris, prolata esse illa ipsa sententia. Vnde fit vt ob violationem illius non minus quam alterius suspensionis ab ordine, irregularitas incurratur.

36.

QUARTVM dubium est. An ille qui suspensus ab inferiore ordine quo initiatus est, vt à Subdiaconatu: si superiorem vt diaconatum, durante ea suspensione suscipiat irregularitas fiat? Respondetur, si in ordinatione nullum actum exerceat ordinis à quo est suspensus, vt v. g. suspensus à Subdiaconatu in susceptione Diaconatus non cantet Epistolam solemniter: sed solum gerat se pro Subdiacono, in habitu Subdiaconi non incurrit irregularitatem: sicut nec si in solemnibus supplicatione, in eodem apparatu incederet inter eos qui sunt initiati eodem ordine. Ratio est quia id non est exercere actum proprium Subdiaconi, sed solum ferre illius insignia: siue vt solemnitate actus, scorsim ab eodem actu. Cum igitur iuxta antedicta ad irregularitatem incurrendam ob violationem suspensionis, requiratur exercitium actus eiusdem ordinis cum solemnitate: fit vt sicut exercitium actus eiusmodi sine solemnitate, non sufficit ad irregularitatem incurrendam; ita nec solemnitas sufficiat sine exercitio, actus debentque ad id simul concurrere actus proprius ordinis, & solemnitas spectans ad substantiam eiusdem actus: sicut concurrunt in Subdiacono canentem cum manipulo Epistolam.

37.

QUINTVM dubium est. An si Episcopus suspensus à Pontificalibus, in illis celebret incurrat irregularitatem? De eo Angelus *Suspensio* 3. num. 3. refert. Hostiensem sensisse non incurrit. Ipse vero, vt & Nauar. in *Enchir. cap. 27. numer. 163.* sentit incurrit. Explicandum autem videtur declaratione nominis *Pontificalibus*, quo intelligi possunt vel apparatus Pontificales, vel actus proprii Episcopi. Licet enim controuersia sit vtrum Episcopatus sit ordo diuersus à Sacerdotio, an tantum eius extensio: conuenit tamen inter omnes, Episcopum habere aliquam potestatem ordinis supra Sacerdotem: & per consequens habere aliquos actus ordinis proprios, vt sunt conferre ordines, benedicere Christum, nonnullique alij. Si ergo sensus propositi dubij sit, an celebrans in apparatu Pontificali incurrat irregularitatem, negandum est incurrit (etiam si peccet vsurpando solemnitatem à qua est suspensus) quia talis apparatus non spectat ad substantiam celebrationis, sed solum ad solemnitatem, ad hoc institutam, vt augetur populi deuotio, & reuerentia erga suum Prælatum.

Vbi aduerte, quod tunc solemnitas, seu apparatus censetur spectare ad substantiam ordinis, à quo quis suspenditur, cum declarat actum cui adhibetur, exerceri tanquam officium proprium talis ordinis, prout apparatus tunicellæ cum manipulo declarat tantum Epistolæ tanquam officium proprium Subdiaconatus. Si ergo durante suspensione ab aliquo ordine, apparatus eiusmodi vsurpetur exercendo solemniter actum eiusdem ordinis, incurritur irregularitas iuxta antedicta: non item alias, nempe quando apparatus ipse ad substantiam actus non spectat sicut apparatus Pontificalis non spectat ad celebrationem Missæ, constat quia is non declarat illam exerceri tanquam officium proprium Episcopatus, quandoquidem est Sacerdotij propria: adeo vt Episcopus non nisi vt Sacerdos Missam celebret: quodque dicitur Pontificaliter celebrare non est quod exerceat officium proprium Episcopatus, sed quod in celebrando vsatur pompa concessa Episcopo, ad excitandam erga ipsum reuerentiam populi.

Quod si sensus propositi dubij sit; vtrum si suspensus à Pontificalibus celebret Pontificaliter, id est, exercendo actum aliquem proprium Episcopatus vt conferendo ordines, irregularitatem incurrat, concedendum est incurrit congruenter antedictis regulis.

38.

Quam aduerte ex Maiolo lib. 3. de irregularitatibus cap. 19. n. 16. non habere locum in eo qui accessit ad celebrandum sine vlla conscientia suæ suspensionis, recordatur veto illius in ipsa consecratione, vel post consecrationem, vel ante quidem, sed sine scandalo nequit desistere à celebratione. Talis enim sine serupulo irregularitatis potest persequi Missam, quia præceptum de integritate sacrificij & vitando scandalo est de iure diuino, cui cedit ius humanum à quo est suspensio.

CAPVT XXII

De interruptione & cessatione suspensionis.

S V M M A R I V M.

- 39 *Suspensio inualida redditur per procedentem appellationem.*
 40 *Quando interrumpatur per appellationem sequentem.*
 41 *Quorum auctoritate interrumpi possit suspensio.*
 42 *Suspensio sub conditione, cessat hac cessante.*
 43 *Simplicitèr lata requirit absolutionem: qua, à quo dari possit.*
 44 *Potest ab Episcopo, quando à iure lata fuerit ob contumaciam, nec reueruata: non item quando lata fuerit in penam delicti commissi, nisi illud sit adulterium, aut aliud minus eo.*
 45 *Ratio talis differentie.*
 46 *Parochus non potest in tali suspensione dispensare nisi ex delegatione.*
 47 *Forma absoluedi à suspensi.*
 48 *Cautio iuratori adiungenda absoluiti à suspensione.*
 49 *Non vt ab iure ab excommunicatione, sic absolutio à suspensione danda est iurata.*

Prior pars capituli de interrupt. suspensio.

SUSPENSIO duplèter interrumpi potest: vno modo per appellationem; altero per auctoritatem Superioris. Appellatio vero quædam præcedit suspensionem, & quædam sequitur: atque illa quæ præcedit, non tam dicitur interrumpere suspensionem, quam facere irritam, & nullam quia cum quis appellauit ad iudicem superiorem, iudex inferior non potest amplius procedere in inferenda suspensione: ita ut illata post appellationem nulla sit, prout Nauar. in *Enchir. cap. 27. numer. 163.* deducit ex Cap. Is cui, §. finali de sentent. excommunic. in 6. & ex Cap. Ad hæc quoniam, De appell. In quibus mentio quidem tantum est excommunicationis, & interdicti: sed in suspensione est eadem ratio. Quod tamen aduerte accipiendum cum exceptione casuum, de quibus in iure habetur vt appellatione postposita, possit iudex procedere: aut etiam in quibus appellatio euidenter iniusta est, seu frivola, nec probabilis, prout habet Sylu. in verbo *Suspensio*, num. 3. & ratio est: quia remedium appellationis introductum est, vt oppressorum leuamen esset, non autem vt malorum patrocinium, ex Cap. Ad nostram, De appellationibus.

Per appellationem autem quæ sequitur latam suspensionis sententiam, suspensio ipsa non interrumpitur, quando est à mere spiritalibus, vt ab officio, ab ingressu Ecclesiæ, &c. iuxta Cap. Is cui De sentent. excommunic. in 6. iuncta ipsius glossa ad verbum *sequentem*: cui assentiuntur Panor. ad cit. Cap. Ad hæc quoniam, nu. 1. Angelus. *Suspensio* 2. nu. 1. Sylu. eodem verb. num. 3. Interrumpitur autem, vt iudic. addunt, cū suspensio est à temporalibus, vt ab ingressu possessionis, pomcrij, horri, &c. nisi aliter luadeat ratio, vt cū necessitas postulat sententiam ipsam executioni statim mandari.

Quod si suspensio sit à rebus mixtis, id est, partim spiritalibus, partim temporalibus, ipsa post latam sententiam interrumpitur per appellationem ea ex parte qua est à temporalibus, non item ea ex parte qua est à spiritalibus. Sic enim Angelus & Sylu. loco cit. post Host. inquitur latam suspensionem à beneficio non interrumpi per appellationem ea parte qua suspendit quoad titulum, qui est quiddam spirituale, sed ex ea parte qua suspendit quoad fructus, qui sunt quiddam temporale. Quod exemplum non videtur accommodatum: quia vt cap. 2. documento 8. annotatum est, suspensio à beneficio, non est à titulo, sed solum à fructibus beneficii. Accommodatum autem potest esse suspensio à Pontificalibus, quorum nomine significatur tum apparatus Pontificalis, qui est temporale quiddam: ideoque suspensio ab illo potest interrumpi appellatione facta post illam latam, vt loco cit. post Hostiensem tradit

Panor.

41. Panormit. Tum etiam actus proprius ordinis Pontificalis: qui cum sit quiddam spirituale; suspensio ab illo non interruptur per sequentem appellationem.

Iam quod & lata suspensio interrumpi possit per auctoritatem Superioris à quo lata est; & ex cōsequenti à successore, vel Superiore ipsius, patet ex eo, quod possit illam in totum tollere, ac multo magis illam ad tempus interrumpere: præsertim cum censuræ Ecclesiasticæ non habent vim, nisi ex voluntate proferentis illas, adeo ut possit, si voluerit, earum effectum suspendere, saltem absolviendo ad reincedendū, iuxta ea quæ in præced. lib. 9. cap. 3, in fine dicta sunt.

Posterior pars capituli de cessatione suspensionis.

42. **Q**uod attinet ad cessationem suspensionis; quando hæc siue à iure, siue ab homine lata est in aliquem sub conditione, donec satisfecerit, aut donec poenituerit, vel ad aliud quod tempus determinatum, eo ipso quod fuerit satisfactum; vel lapsū tempus præinitū, ipsa cessat: nec est opus absolutione; iuxta glossam ad Clemen. 1. De decimis, verbo *Donec*: quam approbat Panormit. ad cap. Cum tu, De usuris, nu. 6. Angelus Suspendio 4. in princ. & in eodem verbo tum Syluester quæst. 8. tum Tabiena numer. 11. & Nauar. cap. 27. numer. 161. sub liem. & Couar. cum aliis quos citat in Epitome 4. Decretalium, capit. 6. numer. 16. ubi & communem sententiam efficit.

43. Cum vero suspensio lata est simpliciter, ad eam tollendā, vti idem tradunt, necessaria est absolutio; quam dare potest, si quidem suspensio sit ab homine, solus ille qui tulit, vel successor, aut Superior ipsius, vel alius ex eius commissione, argumento Cap. Si Petrus, 24. quæst. 1. & cap. Pastoralis, De officio Ordin. §. Præterea. Quamquam Sylu. verb. Suspendio, in fine refert tres casus in quibus non potest quis restitui à suo suspensore. Primum ex Cap. Excommunicamus, De hæreticis: secundum ex Cap. Graue, De præbendis tertium ex Cap. Ex tua, De clericis non residentibus; sed bene nos Nauar. in sequenti num. 162. in fine reicit.

44. Sin autem suspensio sit à iure, & referuata, is potest illam tollere cui est referuata, iuxta ea quæ in præced. lib. nono cap. 1. sect. 1. dicta sunt de absoluteione ab excommunicatione referuata. Quod tamen intellige cum moderatione ea qua per Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. licet Episcopis ab omnibus suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, etiam Sedi Apostolicæ referuari, delinquentes quoscumque sibi subditos in Dicecesi sua, per seipos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientie gratis absolueri imposita salutari poenitentia.

44. Si vero suspensio à iure non sit referuata; vel ea infligatur propter contumaciam, & non in poenam delicti: tuncque siue sit à iure communi, siue à particulari, & siue confirmata per Papam, siue non confirmata; ab ea absolueri potest Episcopus per se, & per suum Vicarium, ex communi sententia, teste Nauar. in Enchirid. cap. 27. num. 162. in quam citat Cap. Nuper, De sentent. excommunic. & cap. Ex literis, De constitut. ex quorum neutro satis confirmari, bene ostendit Suarez tomo 5. in 3. partem D. Thomæ disput. 29. sect. 2. num. 3. adeo ut videri possit id pendere ex legitime præscripta consuetudine, cuius testis sit communis Doctorum consensus. Vel infligitur suspensio in poenam delicti; quod vel est occultum, & tunc similiter potest Episcopus absolueri, manifestum est ex antea memorata facultate Concilij Tridentini: vel est publicum; tuncque (iuxta glossam ad cap. Cupientes, De electione in 6. §. Caterum, verbo *Suspendos*, & ad Clemen. primam, De hæreticis, §. Verum, verbo *Excommunicationis*) si suspensio imponatur ad tempus præfixum, non potest Episcopus ab ea absolueri: sin imponatur indefinite, seu ad tempus perpetuum, potest.

44. Quod et si Panor. ad cap. Tam literis, De testibus, numer. 3. cōmunem sententiam esse fateatur existimat tamen, tum ibidem, tum ad cap. 2. De solutionibus numer. 5. & post eum Nauar. in citata num. 162. non modo cum suspensio est temporaria, sed etiam cum est perpetua, Episcopum ab ea ab-

soluere non posse, nisi fuerit imposita ob adulterium, aut ob alia minora delicta: in quibus ille dispensare potest, iuxta Cap. At si, De iudiciis, §. De adulteriis, ubi Doctores id annotare solent: eo quod ius illic faciendo potestatem Episcopo dispensandi in talibus criminibus, censetur facere & dispensandi in poena imposita à lege ob illa præsertim cum crimine perpetrato, dispensare in illo non possit esse aliud, quam dispensare in poena ob illud incurfa.

45. Cur autem ab imposita propter contumaciam potius, quam ab imposita in poenam delicti, possit Episcopus absolueri, rationem hanc in dicto num. 3. Panormit. adfert, quod Iudex inferior nō debeat remittere poenam inflictam auctoritate iuris, iuxta illud in cap. Si quem, 2. quæst. 3. §. Accusatorum. Facti quidem quæstio in arbitrio est iudicantis; poenæ vero persecutio, non eius voluntari mandatur. Inde enim sequitur, quod etsi Episcopus possit tollere suspensionem à iure communi impositam propter contumaciam; quia talis, inquit Panormit. imponitur quodammodo sub conditione tacita, donec satisfecerit; non possit tamen tollere suspensionem ob delictum inflictam: quoniam ipsa est poena, absolute, & absque conditione imposita per Superiorem in vindictam delicti commissi, quæ perseverat quamdiu vult idem Superior eam durare. Vnde patet illius esse efficere, ut ipsa cesset: non item alterius nisi teneat eius locum: vt successor, aut Vicarius ipsi successus, vel in ipsam habeat imperium, vt Superior cuius iurisdictioni subest in foro externo.

46. De quorū numero cum Parochus non sit, concedendum est, nec esse de numero eorum qui possunt tollere suspensionem, nisi ei facultas ad id delegeretur. Nec dici potest quod vt Parochus potest absolueri ab excommunicatione non referuata, sic ob paritatem rationis possit & à suspensione non referuata. Nam ratio concessæ facultatis absolvendi ab excommunicatione, est quod hæc sit impedimentum absoluteionis à peccatis, quam suspensio minime impedit: nec enim hæc, sicut illa, excludit ab omni Sacramentorum perceptione. Illa videri possunt accuratius tractata apud Suarezium in citata disput. 29.

47. Porro licet absolutio à suspensione non habeat in iure determinatam aliquam verborum formam: sed quibuscunque verbis illam exprimentibus facta, teneat, validaque sit sicut & absolutio ab excommunicatione: cōmuniter tamē ex Sylu. verbo *Absolutio*, 6. dub. 2. & verbo *Suspensio*, quæst. 8. & ex Nauar. in citata cap. 72. num. 161. à Doctoribus seruari solet istiusmodi forma; Absoluo te à vinculo suspensionis, quam incurristi propter talem, vel talem causam, & restituo te pristinæ executioni, in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti. Iam cum vna suspensio tolli possit sine altera, quod est cōmune censuris omnibus, quando plurium absolutio datur, singulari causæ sunt exprimentæ; alioqui non tollerentur omnes, sed solum designatæ per suas causas: quemad. de excommunicatione diximus libro 9. num. 80.

48. De iis quæ debent eidem absoluteioni adiuncta esse, illud solum traditur, quod Nauar. in sequenti num. 165. confirmat ex cap. Venerabili, & cap. Ex tenore, De sentent. excommunicationis: in ea, sicut & in absoluteione ab excommunicatione, iurari debere; quod clarius tradit Henriquez in sua summa libr. 13. cap. 35. §. 3. inquit, in quibusdam casibus grauioribus ante absoluteionem suspensionis, præmittendam esse cautionem iuratoriæ de parendo mandatis, & poenis Ecclesiæ.

49. Cæterum quamuis absolutio ab excommunicatione interdū detur: imo dari debeat nō perenti, atq; adeo inuito, prout habitum est in præced. parte 2. libro nono cap. tertio; dubio primo: id tamen non consuevit fieri in suspensione. Cuius rei ratio esse potest, quod hæc nō tā præiudicat salutis animæ, quam excommunicatio: itaut possit quis ea irretitus (quod expressit Caiet. in verbo *Suspensio*) & ab excommunicatione tam maiore, quam minore, & à peccatis absolui, sicut & sacram. Eucharistiam suscipere. Non enim vt absolueri, sic absolui est, officij vsus, quo suspensio priuatur. Adde, nec suspensum communibus suffragiis Ecclesiæ priuari, sicut priuatur innotatod maiore excommunicatione. Verum tamen ex eo quod suspensus, à peccatis absolutus sit, non habet vt possit exercere actum à quo suspenditur. Ad

tales exercitium enim non sufficit sola reconciliatio cum Deo, sed requiritur specialis absolutio à suspensione ipsa, nisi fuerit ea conditionalis, conditioque fuerit expleta.

CAPVT XXIII.

De depositione & degradatione.

SUMMARIUM.

- 50 Differentia inter suspensionem & depositionem ac degradationem, & harum duarum differentia inter se.
 51 Quando depositio sit censenda verbalis, & quando actualis.
 52 Verba de degradatio qualiter sit faciendae secundum Concilium Triden.
 53 Quomodo sint inter se affecta, & differant degradatio verbalis & actualis.
 54 Actualis priuat privilegio Clericali; non autem verbalis.
 55 Verbalis ratiōnem degradatus potest restituere ab Episcopo; & degradatus actualiter potest à solo Papa.
 56 Aia apud alios auctores: pro foro externo videnda.

50.

DEPOSITIO & degradatio non ponuntur in numero censurarum, quoniam hæ sunt pœnæ medicinales, & illæ sunt tantum vindictiue. Eadem autem, vt attigit Syluester verbo *Degradatio*, in principio, priuant quidem iisdem rebus quibus suspensio, sed aliter: nimirum absque spe restitutionis in pristinum statum vsusque eorundem bonorū, iuxta Cap. Si quis Episcopus damnatus, & cap. Tengualdū, 11. quæst. 3. & cap. Veritatis, De dolo & contumacia, in fine: quæ spes non tollitur per suspensionē. Huius differentia alia accedit, quam late tractat Suarez *tomo 5. disput. 30. sect. 1.* quod suspensio à beneficio, priuet tantum fructibus beneficii, & depositio à beneficio, priuet eodem; & cum suspensio à iurisdictione, priuet tantum illius vsu, depositio à iurisdictione, priuet illius possessione, & quasi dominio. Depositio autem ab ordine non potest ordine priuare, quia is amitti non potest, vt nec character illius deleri.

An autem priuet beneficio habito, idem ibidem disputat num. 13. & aliquot sequentibus: explicatque distinctione; iniquiensi impostam à iure nō priuare, quia & quiparatur irregularitati, quæ talem priuationē nō inducit. Item, quia nulla lege habetur declarati, depositionem ab officio includere depositionē à beneficio: neque pœna amplianda est vltra vim verborū legis. Imposita vero ab homine posse probabiliter censeri priuare: quia qui dignus est perpetuo priuari officio, propter quod datur beneficium, dignus est etiam priuari beneficio ipso. Qualis priuatio merito sit à Iudice, quando homo ratione delicti, scilicet in eo statu constituit, vt talis pœna sit rationi consentanea, tanquā delicto proportionata. Porro beneficium habendum etiam depositio à iure imposita impedit: sicut irregularitas, propter impedimentum quod adfert exequendi officium eidem beneficio annexi.

Cum autem duplex distinguatur degradatio in cap. 2. De pœnis in 6. vna verbalis, & altera actualis: illam peculiariter significari nomine depositionis, confirmari, potest ex verbis cap. Ad audientiam, De crimine falsi, cum dicitur: verbalis degradatio seu depositio; illa enim particula distinctiua, *seu* indicat inter degradatio nem verbalem & depositionem esse differentiam tantum nominis, non autem rei.

51.

Aduerte tamen depositionem duplicem esse: vnā in qua tanquam absoluta silitur; qualis censetur omnis ea que imponitur à iure: vt in cap. 2. distincti. 50. & in cap. 1. §. finali, De homicidio in 6. Alteram, quæ via est ad degradationem, & exercenda ab Episcopo, tanquam degradationi præmittenda (vnde nunquam imponitur à iure: nec incurritur ipso facto) istamque esse, quæ degradatio verbalis appellatur. Tunc autem ea contingit cum depositionis sententia ab Episcopo proprio, vel ab alieno de ipsius commissione fertur in aliquem sine ea solemnitate, qua degradatio auferuntur insignia sui ordinis. Actualis vero, siue sollemnis (quemad. vocatur, tum in cod. cap. 2. tum in Concil. Triden. sess. 13. cap. 4. De reform.) cum ab eo qui degradatur,

imitatione exaurationis armatæ militiæ, vestimenta, & singula insignia ordinum auferuntur, incipiendo ab eo quod vltimo traditum fuerat in ordinatione, descendendo gradatim vsque ad primum quod datur in collatione primæ tonsuræ abradendoque actondendo ipsius caput, ne tonsuræ seu Clericatus vestigium in eo remaneat, iuxta textum expressum in eod. cap. 2. vbi plenius de hac re agit, proposita etiam formula verborum, quæ potest vsurpari in tali exauratione. In quibus, cum vix quidquam faciat ad Confessarij institutionem, nihil est quod immoremur: vt nec in eo quod ibidem habetur de verbali degradatione; si ea sit Clerici constituti in maioribus ordinibus, debere à proprio Episcopo fieri, assistente certo à canonicis de finitio numero Episcoporum: sex nimirum, sit degradandus sit Sacerdos: vel trium, si Diaconus, ex ca. Felix, & sequenti 15. quæst. 7. (Idem quod de Diacono esse dendum de Subdiacono, docet glossa ad memoratum cap. 2. verbo *Canonibus*) vel demum duodecim, si degradandus sit Episcopus, ex eodem cap. Felix. Sin autem degradatio sit Clerici constituti tantum in minoribus ordinibus, satis esse proprii Episcopi sententiam absque aliorum Episcoporum præsentia, vt in memorato cap. 2. §. 1. expressum est, etsi vt glossa admonet ibidem ad verbum *Præsentia*, Capituli proprii præsentia requiratur.

Verum non est silentio prætereundum, his à Concil. Triden. sess. 13. cap. 4. De reform. derogatum esse per illud quod statuit, licere Episcopo se se, seu Vicarium suum in spiritalibus generaliter, contra Clericum in sacris etiam Presbyteratus ordinibus constitutum, ad illius condemnationem, nec non verbalem depositionem, & per seipsum etiam ad actuale & sollemnem degradationem ab ipsi ordinibus, & gradibus Ecclesiasticis, in casibus in quibus aliorum Episcoporum præsentia in numero à canonicis definitio requiritur, etiam absque illis procedere: adhibitistamen, & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus, vsu m'itæ & baculi priuilegio Apostolico habentibus, si in ciuitate aut Diocesi reperiri, & commode interesse possint: alioquin aliis personis, in Ecclesiastica dignitate constitutis, quæ aitate graues, ac iuris scientia commendabiles existant. Hæc Concilium. De eo quod tales debeant assistere tanquam assessores ad ferendam sententiam; itaui suffragia petenda sint à singulis, nec Clericus condemnari possit nisi maior pars consensuat; videri potest Suarez *disput. 30. sect. 1. numero 20.*

SIC AVTEM inter se affectæ sunt duæ illæ species degradationis; vt actualis degradatio sit quædam executio verbalis degradationis, quemadmodum habet Angelus & Syluester verbo *Degradatio* numer. 1. & hic numer. 1. sub finem. Differunt vero primo, quod actualis (vt habet quoque Syluester ibidem, & patet ex Pontificali Romano, fol. 204. col. 4.) non requirit numerum Episcoporum, sicut verbalis: quando quidem, vt prædictum est, ea requirit assistentiam Episcoporum, vel aliorum qui vices ipsorum subeant, tanquam Iudicium à quibus cognita causa, decerni debet talis pœna quæ in degradatione actuali supponitur, iam decreta per degradationem verbalem: cuius, tanquam sententiæ iam latæ, executio est.

Secundo differunt (quemadmodum idem Syluester in sequenti numer. 8. etiam annotat & ante eum Angelus verbo *Degradatio* numer. 1. & 2. quod actualis degradatio priuet priuilegio tam fori, quam canonis: hæc ex quo aliquis est actualiter degradatus, Iudex secularis possit illum iudicare. Etsi, vt addunt idem auctores, tutius sit per Iudicem Ecclesiasticum, curiæ seculari degradatum (cum puniendus est) tradi sub ea forma que habetur in Pontificali Romano, fol. 209. col. 3. Vide Syluester *num. 4. & 5.* Nec item in excommunicationem incurrit qui illum percusserit: Neutro autem priuilegio degradatio verbalis priuat, vt Angelus & Syluester ex Panor. ad ca. ad Abolēdā. De hæreticis, admonet, nisi post hanc sequatur incorrigibilitas; quo etiā casu perdit omne priuilegiū Clericale, secundum vnum intellectum Capit. Cum non ab homine, De iudiciis; quam communem sententiam esse notat Couar. cap. 32. prædictarum quaestio num. 2. etsi illa non admittat quoad constitutos in maioribus ordinibus. Immo illa absolute reiciat Suarez *tomo 5. disput.*

5. disput.

5. disput. 30. sect. 2. num. 7. & 8. ubi videndus est, vt & Co-uar. in toto illo 32. capite. Quorum singularis eruditio, & diligentia in expendendis difficultatibus multum valet reprimendam licentiam, quam sibi sumunt aliqui Clericos non degradatos actualiter supplicio afficiendi, prætextu incorrigibilitatis ipsorum. Neque est, quod se tueantur citato Cap. Cum non ab homine. Nam ipsum facere pro memorata communi sententia, Suarez in cit. num. 7. bene probat ex eo, quod ibidem statuat depositum incorrigibilem excommunicari debere, atque anathemate ferri antequam brachio seculari priuendus tradatur.

55. Tertio, differunt, sicut adhuc notat Sylu. in verbo Casus, num. 2. casu 6. quod restituitur illius qui verbaliter solum modo degradatus est, fieri possit per Episcopum, quod etiam patet ex Pontificali Romano, fol. 205. col. 1. Vbi habetur, quod si Episcopus deponens, euidenter agnouerit in posterum emendationem vitæ, & morum depositi, vel forte sententiam suam iniustam fuisse, possit ei de iure misericorditer restituere gradum, & ordinem executionem. Restitutio vero illius qui est degradatus actualiter fieri tantum possit à Summo Pontifice, quod iam non est in vsu, cum mors soleat eam statim sequi.

56. Porro, quæ crimina digna sint degradatione, & ob quæ debeat degradatus tradi brachio seculari, videri potest apud eundem Sylu. in verbo Degradatio, quasi. 2. Superest addendum pro praxi nobis proposita, illud quod Suarez habet in eadem sect. 2. nu. 2. degradationem per se ac primario quidè esse priuationem ordinum Ecclesiasticorum. & tantummodo consequenter esse aliorum officiorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum, sed ita nihilominus, vt non priuet caractere Clericali, & consequenter, nec obstat quin actus ordinis à degradato facti, validi sint, quantumcumq; ipse peccet illos exercendo. Quæ communis Theologorum sententia est, vt idem author notat. Addens, quod non est silentio prætereundum, eidem degradationi conuenire vt non priuet oneribus illis, quæ ex ordinatione Ecclesiæ sequuntur caractere ordinis, præsertim sacri, vt sunt obligatio seruandi castitatem cum inhabilitate ad matrimonium contrahendum, & obligatio ad horas canonicas recitandas. Nec enim huius generis pœnæ instituantur ad tollenda onera, sed ad imponenda graamina, honoreque tollendos.

CAPVT XXIV.

De casibus, in quibus suspensio specialiter incurritur.

SVMARIVM.

- 57. Auctores à quibus tales casus referuntur, & tractantur.
- 58. Suspensiones à iure impostæ Episcopis, & superioribus Prelatis, ac primo, ratione promotionis ad Prelaturam.
- 59. Deinde ratione collationis ordinum.
- 60. Exercens Pontifici, alia in aliena Diocesi.
- 61. Ordinans indignum, aut iniuicem.
- 62. Suspensiones quæ ab ipsius Prelatis incuruntur ratione collationis, aut simoniacæ receptionis beneficii, vel confirmationis electi ad beneficium.
- 63. Quæ ob malam usurpationem, aut alienationem bonorum temporalium Ecclesiæ.
- 64. Quæ ob defectum commissum ratione Concilii Provincialis, aut visitationis.
- 65. Quæ ob alia delicta.
- 66. Suspenso Capituli, Conuentus, aut Collegii ob usurpationem bonorum à defuncto Prelato relictorum.
- 67. Suspensiones impostæ Iudicibus Ecclesiasticis ob abusum sui officij.
- 68. Impositæ Religiosis.
- 69. Impositæ ratione ordinis ex parte ordinantis.
- 70. Impositæ ratione ordinis ex parte temporis, vt quia ante legitimum ætatem, &c.
- 71. Impositæ ratione ordinis ex parte ordinationis.
- 72. Suspenso ob ordinationem absque beneficio, aut patrimonio sufficienti ad sustentationem.

73. Suspensiones quæ à Clericis occurrunt ob abusum suorum officiorum.

74. Suspensiones impostæ ob quedam alia Clericorum peccata, & speciatim quid videatur in hac re tenendum de Clericis duellantibus.

75. Suspenso Clericis impostæ à iure ob concubinatam, aut fornicationem notoriam.

76. Responsi ad dubium, an Sodomita, & simoniacus sic suspendantur, vt exercentes actum ordinis stant irregulares.

SPECIALIS consideratio suspensionis versatur in explanatione casuum, in quibus à iure incurritur. Cum autem hi varii sint, quos referant D. Antoh. 3. par. tit. 27. cap. 2. 3. & 4. Angelus in verbo Suspenso, per totum Sylu. eodem verb. num. 6. Nauar. in Etichir. cap. 27. à num. 152. ad 159. Felicianus in tractatu De suspensione, cap. 14. & alij recentiores, vt Alphonsus à Vualdo in 2. par. Candelabri aurei, tractatu De suspensione, num. 19. & pluribus sequentibus. Georgius Sayrus in thesauro casuum conscientie. lib. 4. cap. 12. & tribus sequentibus. Henriquez in 1. par. suæ summæ, lib. 13. à cap. 36. ad 40. & qui loco ferè omnium esse potest, Suarez tomo 5. in 3. partem D. Thomæ, disput. 31. Referunt autem eos nonnulli in magno numero, vt à Vualdo octoginta duos: sed contenti erimus certa distinguere capita, ad quæ illi possunt reuocari, propositis in exemplum visitationibus. Quia igitur suspensioni à iure subici possunt, cum Episcopi & Prælati superiores, tum etiam ceteri Clerici inferiores, de vtrisque dicendum est, ac prius de illis, vt dignioribus.

Suspensiones quas Episcopi, & Prælati superiores incurrun.

SECTIO I.

Illigitur suspensionem incurere possunt. Primo, ratione promotionis ad Prelaturam, vt ex decreto Concilii Trident. sess. 23. cap. 2. De reformat. electus in Episcopum differens suam consecrationem ultra tres menses, suspenditur à perceptione fructuum sui beneficii, itaut ad horum perceptorum restitutionem teneatur: & ultra tres alios menses adhuc differens, ipso iure priuatur dignitate Episcopali, etiam si esset S. R. E. Cardinalis.

Secundo, ratio collationis ordinum, vt ordinans Clericos aliene Diocesis sine licentia Episcopi proprii ipsorum siue scienter, siue affectata ignorantia, vel quocumque alio figmento quæsto, suspenditur per annum à collatione ordinum, per cap. Eos qui, De temporibus ordinationum in 6. & Concil. Trid. sess. 23. De reformat. cap. 8. Vbi additur, ordinatum tantu suspensum esse à susceptorum ordinum executione, quandiu proprio ordinario videbitur expedire. Quamquam, iuxta sequens cap. 9. excipi debet familiares Episcopi ordinatis, qui ante ordinationem per triennium cum eo commoratus est.

Duo notanda concurrunt circa hanc suspensionem. Vnum est bona fide agentem ab ea excusari (etiam si peccet negligenter gerens se in inquirendo quid possit in eo vel non possit) dummodo ignorantiam non affectauerit: quia tunc quidquid fingat, in mala fide esse censetur, neque excusari poterit. Alterum est, quod glossa ad memoratum C. Eos qui, verbo Ordinum, docet istiusmodi suspensionem esse à collatione omnium ordinum, etiam si mala collatio circa vnum tantum contigerit, sicut in Cap. Vel non est compos; De temporibus ordin. iuncta glossa ad verbum Suspendentes. ob malam collationem Diaconatus, decernitur suspensio à collatione omnium ordinum. Nec dici potest talem pœnam excedere culpam: quia licet excedat extensione quadam, seruatur tamen proportio, qua delinquens punitur secundum suum demeritum.

Deinde Episcopus titularis in quocumque loco, etiam si nullius Diocesis, aut exempto, aut quouis Monasterio, si subditum alterius etiam prætextu continuæ familiaritatis, aut commensalitatæ suæ, absque proprii Prælati expresso consensu, aut literis dimissorijs, ad aliquos sacros, aut minores ordines, vel primam tonsuram promouerit: seu ordinauerit, suspensus est ipso iure per annum ab exercitio Pontificali; & taliter ordinatus, suspensus est ab exercitio susceptorum

ordinum, quamdiu Prælati suo videtur expedire, per Concil. Trident. sess. 14. De reform. cap. 2.

60. Præterea Episcopus exercens Pontificalia in alterius Diocæsi absque expressa licentia Ordinarij eiusdem loci, aut habita licentia, ordinans alias personas eidem Ordinario non subiectas, suspenditur ipso iure ab eodem exercitio Pontificalium, & sic ordinati suspenduntur ab executione ordinum, per idem Concil. Trident. sess. 6. De reformat. cap. 5. Cæterum in illis casibus, in quibus ius statuit, vt nullus Clericum alienum præter Prælati proprij licentiam debeat ordinare, per Prælaturam propriam intelligitur Episcopus ille, de cuius Diocæsi oriundus est, is, qui ad ordines promoveri desiderat, aut ille, in cuius Diocæsi obtinet beneficium Ecclesiasticum, requirens residentiam, vel habet domicilium, quantumvis alibi natus, vt expresse declaratur in cap. Cum nullus, De temporibus ordinationum in 6. Vbi & additur, Prælatos inferiores Episcopo, siue saculares, siue Religiosos, non posse dare talem licentiam, nisi à Sede Apostolica sit illis specialiter indultum, vt possint suos subditos à quo voluerint Episcopo facere ordinari. Nec item Officiale Episcopi dare posse; licet Episcopo ipso in remotis partibus agente, possit Generalis Vicarius ipsius in spiritalibus, atque Sede vacante, Capitulum, siue is ad quem tunc administratio spiritalium pertinet. Additur adhuc in eodem cap. Religiosos à suis Prælati deputatos Prioribus, etiam non exemptis, posse à Diocæsanis locorum quamdiu ibi morantur, licite ordinari, etiam si non sint oriundi ex eorum Diocæsi.

61. Adhuc Episcopus ordinans indignum suspenditur à collatione ordinum, per cap. Si qui, 1. quæst. 1. Id quod glossa ibidem, ad verbum illi, sic accipit, vt suspendatur à collatione non quidem omnium ordinum, sed tantum illius, vel illorum quos indigno contulerit.

Item ex cap. Nullus, De temporibus ordinationum in 6. conferens Clericalem tonsuram infanti id est, vt glossa ibidem interpretatur, ei qui nondum septimum annum attingit, nisi forte religionem intraret, id est intraretur religioni educandus eo sine, vt suo tempore in ea professionem faciat, aut illiterato aut homini Diocæsi alienæ, absque licentia sui Superioris, aut demum coniugato, nisi is velit religionem intrare aut ad sacros Ordines promoveri eo modo, quo sacri Canones ei permittunt, suspenditur per annum à collatione eiusdem tonsuræ.

Postremo ordinans inuitum, aut reclamantem, suspensus est per annum à celebratione Missarum, distin. 74. cap. 1. Quod non est extendendum ad eum casum, in quo is qui ad ordinum susceptionem ratione beneficii obligatur, ad illos suscipiendos compellitur priuatione eiusdem beneficii. Eadem poena per Cap. Nullus poenitentem, distin. 55. afficitur Episcopus, qui solenniter poenitentem, vel bigamum, vel viduæ maritum ordinauerit.

62. TERTIO, possunt in suspensionem incurrere Episcopi & superioris Prælati, ratione collationis beneficiorum, prout incurrunt illi qui dant beneficia Ecclesiastica, præsertim curata, personis indignis, quæ in loco residere, & per se ipsas curam exercere non possunt. Suspensi sunt enim à collatione beneficiorum, & personæ ipsæ accipientes eidem priuantur per Cap. Quia nonnulli, De Clericis non residentibus. Cuius constitutionis meminit Concil. Trident. sess. 7. De reformat. cap. 3. & illius rigorem aliqua ratione temperat: nam cum confleret duabus partibus, altera, qua prohibet beneficia dari personis non residentibus, & curam per se exercere non valentibus: Altera, qua tales personas promotas ad beneficia priuat ipsi beneficiis, & collatorem suspendit à potestate beneficia conferendi ea vice: etiam si illam quoad priorem partem renouet, quoad posteriorem tamen in eo mitigat, quod eiusmodi collatione beneficiorum statuat irritandam, quod minus est, quam ipso facto priuare beneficio. Collatori vero imponat tantum poenam, quæ habetur in Cap. Graue nimis, De præbendis: vt quotannis in Concilijs provincialibus fiat diligens inquisitio super tali collatione beneficiorum: atque si post primam & secundam correctionem fuerit quis in hac re inuentus culpabilis: per ipsum Concilium provinciale suspendatur à collatione beneficiorum, quod quidem minus est quam esse ipso iure suspensum.

QUARTO, possunt ratione receptionis beneficii, vt cū in Bulla Pij IV. quæ incipit, Sane licet dudum. & Pij quinti, quæ incipit, Intolerabilis, suspenduntur ab ingressu Ecclesiæ, non modo Episcopi, sed etiam S. R. E. Cardinales, recipientes beneficia Ecclesiastica per simoniacā confidentiam, de qua re ex professo agit Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 109. & 110.

QUINTO, ratione confirmationis electi ad beneficium: vt in Cap. Nihil est, de electione, qui hominem insufficientis scientiæ, vel inhonestæ vitæ, vel illegitimæ etatis confirmauerit electum ad beneficium, suspenditur à potestate confirmandi primum eiusdem electi successorem, & à proprio beneficio est suspendendus.

SEXTO, ratione dispositionis de bonis temporalibus Ecclesiæ: vt per Cap. Præfenti, De officio ordinarij in 6. Episcopi, & Prælati superiores ab ingressu Ecclesiæ: inferiores vero ab officio, & beneficio suspenduntur, donec restituerint: qui aliquid ex rebus dignitatum, Prioratum, aut Ecclesiarum sibi subiectarum, vel ad ipsorum collationem, custodiam, vel præsentationem pertinentium, rebus inquam, qui morientibus talium beneficiorum rectoribus, vel ministris, inuenti fuerint, aut tempore vacationis collecti, occupare, aut in usus suos conuertere quoquo modo præsumunt. Aduerte autem respectu Episcoporum, & Prælatorum superiorum, talem poenam non esse propriam suspensionis, sed interdicti. De qua re bene Suarez tomo 5. disput. 31. sect. 5. num. 11.

Item ex Cap. Hoc consultiſſimo. De rebus Ecclesiæ non alienandis in 6. Episcopi, & alii Prælati, ipso facto ab officio & administratione (supple temporalium, vt glossa interpretatur) suspenduntur, qui commissa sibi Ecclesiæ, aut bona immobilia, seu iura earum, subiciunt laicis absque Capituli sui consensu, & Sedis Apostolicæ licentia speciali. Vbi quoque inferiores Clerici à percipiendis fructibus beneficiorum quæ in tali Ecclesiâ obtinent, per triennium suspenduntur, si scientes aliquid contra illam constitutionem attentari, id Superiorem non denunciauerint. Intellige, si sufficienter sciant: atque si opus sit probare, id possunt sine suo graui incommodo. Aduerte autem istiusmodi suspensionem Prælati impositam, cum absolute in eos feratur, durare quoad per superiorem tollatur. Quod vero ipso Prælatorum nomine in hac re comprehendatur Episcopo inferiores habentes Ecclesias Capitulares, hoc est, Collegiatis, aut regularibus sibi commissas, Suarez confirmat num. 10. ex eo, quod omnia verba illius textus quadrent in eos, ipsum etiam Prælati nomen, quod in eo habetur, non vero Episcopi. Si opponas, sententiam suspensionis non ligare Episcopum, nisi de eo fiat expressa mentio, ex Cap. Quia periculosum, De sentent. excommunic. in 6. Respondet idem Suarez, ipsum nomen Prælati ad eam expressionem sufficere: quia per se primo, ac per quandam antonomasiam proprium est Episcoporum, & cæteris communicatur, quasi per participationem, & analogiam quandam.

SEPTIMO, ratione Conciliorum provincialium, vt per Cap. Si quis autem, distin. 18. Episcopus vocatus à Metropolitanano ad Concilium provinciale, nec ad illud accedit cessante iusto, & graui impedimento, quale esse potest egritudine, aut nimia senectute, vel deserit antequam soluatur, suspenditur à communionem reliquorum Episcoporum, donec in sequenti Concilio absolutus sit. Item per cap. vltim. eadem distin. suspenditur ab officio per duos menses Episcopus, qui post Concilium provinciale intra sex menses non conuocat Abbates, Presbyteros, & alios Clericos referens eis omnia acta, & Decreta Concilij, vt hæc per illos euulgentur in totam plebem. Quod Capitulum glossam finalem de suspensione recte intellexisse, etiam si excommunicationis nomen in eo vsurpetur; argumento est, quod nomen excommunicationis nunquam alias inueniatur cum aliqua temporis determinatione.

OCTAVO, ratione visitationis, vt per cap. Exigit, De censibus in 6. renouatum in Concil. Trid. sess. 24. De reformat. cap. 3. Episcopus qui in sua visitatione aliquid accipit amplius, quam per Canones concessum est aut qui non visitans eadem accipit, quæ sibi visitanti debentur, nisi infra mensem duplum eius quod accipit, restituat, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, donec ipsum duplum restituerit.

POSTRE-

65. **POSTREMO**, ratione aliorum delictorum in usu Episcopalis officij, vt per Clementinam Multorum, De hæreticis, §. Verum; per triennium ab officio suspenduntur Episcopus, ac eo superior, qui odij, aut amoris, aut commodi temporalis causa, contra iustitiam, & conscientiam suam omiserint in crimine hæresis procedere aduersus aliquem, aduersus quem fuerat procedendum, aut idem crimen imponendo alicui, præsumperint vexare ipsum.

Item ex Concil. Triden. sess. 25. cap. 14. De reform. si Episcopus, quod absit, concubinaris sit, & à Synodo prouinciali admonitus, se non emendauerit, ipso facto suspenditur. Vbi nota cum Suarezio in sine citatæ sect. 5. ad eam suspensionem incurrendam sufficere, & necessariam esse vnam monitionem factam à Concil. prouinciali; postquam nisi statim, ac sine dilatione morali emendatio sequatur, tollaturque occasio delicti, & scandali, si adsit, sequitur statim suspensio ipsa.

Præterea ex Clem. 2. de pœnis, Prælati Ecclesiæ qui procurant, vt Clerici capiuntur à Dominis temporalibus, vt resignent sua beneficia, vel vt ad Sedem Apostolicam citati, siue à iure, siue ab homine, non valeant ire ad eam; suspenduntur per triennium à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum. De qua suspensione Suarez pluribus in ea. sect. n. 17. & aliquot sequent. quæ breuitatis studio relinquimus apud ipsum videnda; vt & illa quæ idem in præced. nu. 13. & duobus sequentibus adfert ad explicationem suspensionis, qua per c. 1. De vsuris in 6. suspenditur Episcopus, & alius Superior, qui locat, vel alio quouis titulo concedit domum mansitellam vsurarijs non oriundis ex sua Diocesi, vel eis permittit condicere domos in suis terris, vel ibi habitare, vel omnes huiusmodi de terris suis non expellit, nunquam admittitur.

Addiderim tamen obiter, quod cum pœnæ non sint interpretatione ampliandæ, non incurri posteriorem hanc suspensionem, si vsurarij vellent locum habere, non quidem ad exercendas vsuras, sed ad negociationem, vel exercitia, siue licita, siue illicita. Deinde cum tituli quibus domus possunt concedi vsurarijs; alij sint quibus non transfertur dominium, vt tituli commodati, depositi, pignoris, & similes; alij quibus transfertur dominium, vt venditio, donatio, permutatio; dubium esse, num vt Episcopus concedens illis titulis, sic & concedens his, eidem pœnæ subiciatur? De quo iuxta glossam ad idem cap. 1. in verbo Titulo, statuendum est subici: quia Decretum alioqui isto sine, qui est am. l. vi à Republica Christiana vsuras, frustraretur; quandoquidem non minus datur locus vsurarijs in ciuitate per titulos posterioris, quam prioris generis.

De suspensionibus quæ à iure imponuntur Clericis qui sunt Episcopis inferiores.

SECTIO II

67. **Q**VI vero sunt inferiores Episcopis suspensionem incurunt. Primo quidè Capitula, Conuentus, Collegia, & singulares personæ quæ Prælati vita functis, bona ab ipsis relicta, vel vacationis tēpore obuentionia, quæ in vtilitatem Ecclesiarū quibus præferunt, expendi, vel futuris successoribus fideliter referuari deberent, occupant, inter se diuidunt, surripunt, &c. tamdiu ipso facto suspenduntur ab officio, & beneficijs, quandiu non restituerint plene quicquid de iisdem bonis perceperunt, ex cap. Quia sape, De electione in 6. non obstantibus quibuscumque privilegijs, indulgentijs, consuetudinibus, &c. quæ ibidem reuocantur, & irritantur. Legendus est Suarez disputatione 31. sectione 3. numero 3. **SECUNDO**, Iudices Ecclesiastici qui ferunt sententiā excommunicationis non præmissa canonica monitione coram idoneis testibus, suspenduntur ab ingressu Ecclesiæ per mensem, in c. Sacro De sentent. excommunic. Itē, qui sine scriptis sententiā excommunicationis, suspensionis, & interdicti ferunt, aut cū scriptis quidem, sed nō expressa in eis causa propter quam fertur, aut parti petenti talis sententiæ exemplū, non dant intra mensem; suspenduntur per mensem, & ab ingressu Ecclesiæ, & à diuinis officijs; in cap. 1. De sentent. excommunic. in 6. Vide sequentem tractatum num. 68.

Præterea per cap. 1. De sentent. & re iudicata in 6. Iudex Ecclesiasticus, siue ordinarius, siue delegatus, qui contra conscientiam, & contra iustitiam in grauen partem alterutrius quidquā in iudicio fecerit per gratiā, vel per sordes, ab officio suspenditur per annū. Ad quā suspensionē quinq; debere concurrere notat Nauar. cap. 27. n. 157. Primo quidē, vt talis Iudex non sit Episcopus, prout glossa ibid. expressit ad verbum Ordinarius. Et ratio est, quod suspensio generaliter lata non comprehendat Episcopum, ex cap. Quia periculosum, De sentent. excommunic. in 6. Secundo vero; vt grauen sit contra iustitiā. Tertio, vt simul sit contra conscientiā, itaut hoc sine illo, nec illud sine hoc sufficiat, prout disput. 31. sect. 3. num. 16. Suarez bene declarat. Quarto, vt delinquens sit Iudex; itaut nō sufficiat esse tantummodo executor, aut arbitrum: quia pœnæ restringendæ sunt interpretatione, non autem ampliandæ. Quinto, vt idem Iudex tale quid faciat per fauorem, vel odium, aut turpis lucris gratia.

Aliam idem Nauarrus ibidem suspensionem præmittit ex cap. finali De officio delegati; vbi non vno ab officio suspenditur conferuator Sedis Apostolicæ, qui scienter cognoscit de causis quæ iudicalem indagatiōem exigunt. De hac videri potest Suarez in sequenti nu. 17. vt & in nu. 18. de illa quam ex Concil. Triden. sess. 24. ca. 1. De reform. matrimonij, incurrit Parochus, vel alius Sacerdos, siue secularis, siue regularis qui alterius Parochiæ sponsos sine licentia Parochi ipsorum, matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit; etiam si prætextu priuilegij, vel inamemoralis consuetudinis id faciat; suspenditur inquam, donec absoluatur ab Ordinario illius Parochi, qui matrimonio interesse debebat, & à quo benedictio erat suscipienda. Quam suspensionem latam indeterminate Suarez ipse sub finem eiusdem sectionis 3. determinandam censet ad officium Sacerdotale: quia dicere quod suspendatur ab omni Clericali officio, & beneficio, videtur durum, cum talis culpa non sit tanta, quæ tam graui pœnæ respondeat proportione. Sitque consentaneum, vt in coquis puniatur, in quo deliquit, atque adeo, vt qui munere Sacerdotalis officij abusus est, ab illius usu suspendatur. De quo videri potest Sanchez lib. 3. De matrim. disput. 48. num. 4.

TERTIO, Prælati religionum, quorum Religiosi commiserint excessus qui memorantur in Clementina 1. De priuilegijs, eorumque occasione alicui Ecclesiæ, aut personæ Ecclesiasticæ præiudicium fecerint, si postquam fuerint requisiti, Ecclesiæ, aut personis Ecclesiasticis, ita legis infra mensem satisfactionem plenariam non exhibuerint, suspenduntur absolute per eandem Clem. §. 2. donec satisfecerint; non obstantibus quibuscumque statutis, ac priuilegijs. De qua re videri potest Suarez in memorata disput. 31. sect. 6. num. 11.

QUARTO, Religiosi qui Ecclesias fraudare præsumunt circa decimas eius debitas, si requisiti per illos quorum interest, infra mensem non desistant, vel vsurpata, aut retenta infra duos menses non restituant, suspensi sunt ab officijs, administrationibus, & beneficijs, si hæc habeant: sin autem non habeant, sunt excommunicati per Clem. 1. De decimis. Videri adhuc potest de hac suspensione Suarez in præced. num. 9.

Item fratres ordinum Mendicantium recipientes aliquem ad professionem ante elapsam annum probationis, sunt ipso facto suspensi à receptione quorumcumque; neque sic professus obligatus est illi ordini ex Cap. Non solum, & Cap. Constitutionem, De regularibus in 6. De qua item suspensione videri potest idē Suarez ibid. n. 6. & 7. vt & de ea quam late tractat initio citatæ sectionis 6. & habetur in capite vltimo De Apostatis, lata in Religiosos Apostatas, qui in Apostasia perseverantes aliquem sacrum ordinem suscipiunt. Quantumcumque enim reconciliati sint Abbati, & penitentiam susceperint, absq; Romani Pontificis dispensatione in illo ordine ministrare nequeunt. Itemque de ea quæ per Clement. 1. §. Si quis autem, De statū Monachi, imponitur Religioso Benedictino non vteni vestitu secundum formam præscriptam in ea ipsa Clement.

In gratiam Parochorum, quorum maxime institutio n. bis est præposita, referendum est quod in seq. n. 12. idem author annotat de suspensione, quæ in Clem. Cupientes, de pœnis fertur in Religiosos excipientes Confessiones, qui requisiti à

Rectori.

Reſtoribus Eccleſiarum, vel eorum Vicarijs vt poenitentes monteant decimas ſoluere, ac ſuper eo conſcientias ipſorum onerent. Item ſcienter omittentes id facere, ab officio prædicationis ipſo facto ſuſpendeduntur, donec conſcientibus, conſcientiam circa eandem rem fecerint, ſi commode poterint, ſique non obſtante tali ſuſpenſione negligentia illa non prius purgata, concionari audeant, excommunicatorem ipſo facto incurtant. Notat igitur ad incurrendam talem ſuſpenſionem has circumſtantias debere concurrere. Prima, vt Religioſi ipſi requiſiti ſint à Reſtoribus Eccleſiarum. Secunda, vt ſcienter omittant facere quod dictum eſt, & non tantum ex inaduertentia. Tertia, vt circa conſcientes ſibi, talem omiſſionem committant. Quod ſi de aliquo conſtaret ei, nulla tali obligatione teneri conſtaret confequenter, nec ſe obligari ad eum monendum.

De ſuſpenſionibus que imponuntur ratione ordinis.

SECTIO III.

69.

QUINTO, Clerici ratione ordinis in ſuſpenſionem incurrunť, tum ex parte ordinantis, tum ex parte temporis, tum ex parte ordinationis. Ex parte quidem ordinantis, vt qui ordinatus eſt ab Epifcopo excommunicato, neſcienſ illum eſſe excommunicatum, incurrit in ſuſpenſionem ab illo ordine quem ſuſcepit, iuxta Cap. Cum Clericis, De ordinatis ab Epifcopo qui renunciauit Epifcopatu; vbi conceditur vt talis poſſit ab Epifcopo proprio abſolui. Item per Cap. Requiſiuit, eodem titulo, recipiens ſacros ordines ab eo qui Epifcopatu renunciauit, non modo quoad locum, ſed etiam quoad dignitatem, ſuſpenſus eſt ab officio. A qua ſuſpenſione poterit abſolui per Epifcopum proprium, ſi id per ignorantiam probabilem fecerit, non item ſi ſcienter, aut per ignorantiam craſſam, ſed a ſolo Papa. De hac re pluribus Suarez *tom. 3 diſput. 31. ſect. 1. in principio.* Quæ videtur ſatis clara, ſi cum eo eum ibidem addamus. Epifcopum dici renuciare loco, qui Epifcopatum dimittit, ſe ſpoliando officio ſeu poteſtate iurisdictionis Epifcopalis. Dici autem renuciare dignitati, qui quantum in ſe eſt, priuat ſe vſu ordinis Epifcopalis: vt cum eidem renunciat, & renunciatio confirmatur à Papa. Vnde fit, vt quantumcumq; retineat ordinem ipſum Epifcopalem, quem non poteſt amittere ob characterem indelibilem, non poſſit tamen licite illo vti.

Pæterea per decretum Concil. Triden. ſeſſ. 23. cap. 8. De reform. quiuis quocumque priuilegio munitus, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendatur, prohibetur ordinari ab alieno Epifcopo: ſique ſecus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum ordinum executione, quoad proprium Ordinario videbitur expedire, ſuſpendeduntur.

Sunt autem aliquot caſus in quibus excuſatio datur ab ea cenſura. Eos Suarez perſequitur in citata ſect. num. 15. & aliquot ſequentibus. Primus eſt, quando ignorantia inuincibilis excuſat à mortali culpa ſuſcipientem ſic ordinem ſacrum. Secundus, quando proprius Epifcopus eſt & ipſe ſuſpenſus ob ordinatum alienum: tunc licet ſine ipſius licentia adire alium à quo ordines ſuſcipiantur iuxta Cap. Eos qui, ſ. finali De temporibus ordin. in ſexto. Tertius eſt, quando quis per triennium fuit de familia Epifcopi alieni, hic enim illum dummodo ſtatim det ei beneficium, poteſt promouere ex conſeſſione Concilij Triden. ſeſſ. 23. De reform. cap. 9. Intellige autem de Epifcopo ordinatio; quia ei qui tantum eſt titularis, talis promotio eſt interdicta in præced. ſeſſ. 14. cap. 2. De reform. Quartus eſt quando vnus Epifcopus ordinat ſubditum alterius Epifcopi ſub ſpe rationabili rationis habitiois ei uſdem, ex Cap. vltimo. 9. q. 2. Vbi allegatur factum D. Epiphaniij, qui illo modo ordinauit in Diceceſi D. Chryſoſtomi.

Ad hanc ſuſpenſionum claſſem referri poteſt primo, quod ex Cap. Conſtat, 1. quaſt. 1. ordinatus ab Epifcopo heretico, etiam inuitus, & aliquo modo coactus, niſi intra menſem dereliſtis hereticis cõfugiat ad Catholicos (diuitius n. c. eis manẽs præſumitur voluntarie ordinatus) dicatur

reus vſurpata dignitatis: quo ſignificatur non permiſſi ei ordinis ſuſcepti executionem, ſed ab ea ſuſpendedi.

Referri poteſt ſecundo, quod is qui ſcienter ſimoniacus, etiam ſi non ſimoniacus, ordinatus eſt, incurrit in ſuſpenſionem per Cap. Si qui à ſimoniacis, eadem quaſt. Quæ ſuſpenſio eſt ab executione ſuſcepti ordinis: quonia ibi dicitur; *Eius ordinatio irrita ſit*: quod cum non poſſit intelligi quantum ad ipſum ordinem intelligendum eſt quantum ad ordinis executionem. De ea pluribus Suarez *diſput. 31. ſect. 4. num. 34. & aliquot ſequentibus.* Referri poſtremo poteſt, quod ordinatus ab Epifcopo excommunicato ſuſpendedatur ab executione ordinis ſuſcepti, vt habetur ex Cap. finali De ordinatis ab eo qui renunciauit Epifcopatu. Tangitque ibidem gloſſa prima: & in confirmationem addit, quod talis non habens talem executionem nequeat alteri illam tradere, ex cap. Gratia, cap. Qui perfectionem, & cap. Ventum eſt, 1. quaſt. 1. & ex c. Daibertum, in ſequenti quaſt. 7. Quæ ratione probatur etiam quod Sylueſter habet in verbo *Suſpenſio num. 6.* ordinatum ab Epifcopo ſuſpenſo, ab eadem executione ſuſpendedi. Videndus eſt Suarez in præced. ſect. 1. n. 61. & aliquot ſequentibus. Debet autem is Epifcopus ſuſpenſus eſſe, aut excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius percuſſor Clerici: quia excuſatio alioqui erit per priuilegium Extrauagantis Ad euitandam cuius meminimus in cap. 17. præced. tract.

Ex parte temporis autem, per Bullam Pij ſecundi, quæ incipit, Cum ex ſacrorum; ſuſpenſus eſt qui ſine legitima licentia ſacro ſeu maiore ordine ordinatur extra tẽpora à iure ſtauta: quæ, vt habetur ex *cap. vlt. diſtin. 75. & ex cap. De eo, De temporibus ordinationum,* ſunt: ieiunia quatuor temporũ, Sabbathum ſanctum, & Sabbathum ante Dominicam in Paſſione: extra quæ Dominicis & alijs feſtis diebus ordines minores conferri poſſe, non item Subdiaconatum, deſinitur in illo cap. De eo. Quæ in re nihil mutatum eſt per Concil. Triden. ſed potius totum approbatum, dum in ſeſſ. 23. De reform. initio capitũ octauũ præcipit ordinationes ſacrorum ordinum celebrari ſtatutis à iure temporibus. Quatenus autem iure quoque antiquo eadem ſuſpenſio impoſita eſſe cenſetur videre qui uolet, poteſt apud Suarezium *tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. nu. 30. & duobus ſequentibus.*

Eidem autem ſuſpenſioni in eadem Bulla duæ aliz adiunguntur; vna in eos qui ante legitimam ætatem ad ſacros ordines promouentur. De qua ætate Concilium Trid. in ſequenti cap. 12. his verbis; Nullus in poſterum ad Subdiaconatum ordinem ante 22. ad Diaconatum ante 23. ad Presbyteratum ante 25. ætatis ſuæ annum promoueat. Altera in eos qui ſine literis dimiſſorijs, ſeu abſque legitima facultate ordinantur ab alieno. Illis autem qui talibus ſuſpenſionibus perſeuerantibus præſumpſerint vti ordine ſuſcepto, irregularitatis pœna imponitur, in qua ſolus Papa diſpenſat: quod notat Sylueſter in verbo Irregularitas *q. 10. in fine.* Nauar. in Enchir. *cap. 25. numer. 70. & Couar. ad Clemen. Si ſurioſus, 1. par. ſ. 1. nu. 4.* Aduerte tamen niſi manifeſta ſit talis ſuſpenſio, aut ad externum forum deducta, eam poſſe ex priuilegio Concilij Triden. ſeſſ. 24. De reform. cap. 6. tolli per Epifcopum.

Quod autem aliqui antiquiores ſenſerunt promotum ante ætatem legitimam non eſſe ſuſpenſum; ſed ſuſpendedum, iuxta cap. Vel non eſt compos, De temporibus ordinationum; Nauarri loco citato cauſam eſſe ait ignorantia propoſiti iuris noui: cuius tenor videri poteſt apud Rebuffum in praxi beneficiorum, *par. 2. tit. De Clericis ad ſacros ordines male promotis, gloſſa 4. & apud Georgium Sayrum lib. 4. ſui theſauri caſum conſcientie c. 14. n. 13.* Eiuſdemque confirmatio habetur ex Bulla Xiſti V. quæ incipit, Sanctum & ſalutare, edita anno Domini 1588. & ex alia Clementis VIII. quæ incipit; Romanum Pontificem docet, edita anno Domini 1595. pridie Calendas Martij. De quibus idem Sayrus in ſine memorat c. 14.

Mouit ſuper eadem ſuſpenſione dubium Suarez in ead. ſect. 1. n. 25. An qui bona fide ordinatur ante legitimam ætatem inculpabiliter, hoc eſt, bona fide: ex illans ſe ætate attingiſe, ab ea excuſetur; Partem autem affirmantem cum Nauar. in Enchir. *cap. 27. num. 15.* amplectitur, & probat ex eo, quod intentio Pij ſecundi fuerit punire exceſſus qui hac ex

parte

parce sunt; & scandala quae inde generantur: id quod satis indicant illa ipsius verba; Nos eorumdem temeritatem tali castigatione reprimentes, &c. lam vero punitio illic non est, ubi ignorantia excusat a culpa: prout in hac re frequenter contingere potest per ignorantiam facti: raro autem quoad ignorantiam iuris, vt in sequenti num. 27. idem Suarez declarat. Consequenter in numero 28. tangens quod est notatu dignum; istiusmodi suspensionem, quia fertur absolute, & sine determinatione, non cessare adueniente legitima aetate: sed tunc etiam absolutionem requiri ad eam tollendam, adeo vt & tunc irregularitas incurrat illius violatione, nisi bona fides excuset, prout declarat Nauarrus ad Cap. Accepta, De restitut. spoliatorum, oppositioe 8. num. 35. Quae fides quando adit relinquatur prudenti definiendum ex circumstantijs.

AD HANC classem suspensionum reducit ea quae in Cap. 2. De eo qui furtiue ordinem suscepit, imponitur sufficienti eodem die minores ordines cum Subdiaconatu. De qua notandum est, quod Suarez in ead. sect. 1. num. 4. refert definitum in Congregatione Cardinalium circa Cap. 11. De reform. sect. 23. vbi consuetudo obtinuit vt minores ordines conferantur cum Subdiaconatu, non esse locum tali suspensioni.

Reducitur & alia, quae per Cap. Literas, De temporibus ordin. imponitur ei qui eodem die quod Concilium Trid. fieri prohibet in seq. Cap. 13. vel duobus diebus continuis, susceperit duos ordines sacros. Suspensio enim ab ordine superiore inter eos quos se suscepit. Cur autem potius ab eo, quam ab altero, ratio esse potest, quod superiorem tantummodo ordinem male suscepit. Quod autem absolutio talis suspensionis reuertetur Papae, intelligitur ex fine eiusd. Cap. Literas; cuius verba sunt; Donec de illis aliter disponamus. Adverte obiter Concilium Triden. in citato Cap. 13. & sequenti 14. praecipere quidem, vt post susceptum vnu ordinem sacrum, alius non suscipiatur antequam elapsus sit annus integer; nullam tamen poenam imponere contrauenientis; nec ita seuerè praecipere, quin totum committat arbitrio Episcopi, vt indicant verba illa; Nisi aliud videatur Episcopo. Quae non sunt ita accipienda, quasi hic possit in ea re dispensare sine rationabili causa: quia ratio dispensandi in lege Superioris id non patitur.

71. Ex parte demum ordinationis, indebitè factae, is qui per saltum, id est, aliquo ordine intermedio praetermissio, promouetur ex ignorantia, vel ex negligentia, suspenditur ab ordine, ad quem promotus est, donec recipiat ordinem inferiorem omissum, dist. 52. cap. 1. & 2. & cap. vnico de Clerico per saltum promotio. De qua pluribus Suarez in citat. sect. 1. num. 4. & aliorum sequentibus, in qua, vt raro contingente, non immorabimur. Item si in ipsa ordinatione aliquid de necessarijs, seu spectantibus ad substantiam ordinis, sit omissum, ordinatus suspenditur ab executione illius ordinis, quousque id suppleatur quod fuit omissum, ex glossa ad Cap. 1. De Sacramentis non iter. vnde verbum Permissio, cum non dicitur quid actum, quando aliquid superest agendum. Quod idem ex Gofredo, & Hostiensis habet Sylu. in verbo Ordo 2. quaest. 10.

Præterea ex toto titulo De eo qui furtiue ordinem suscepit, is qui absque examine, & Episcopi consensu furtim ingerit se multitudinè examinatorum, & simul cum eis ordinatur, suspensus est. A qua suspensione, si talis clandestina ordinatio non fuerit interdicta sub poena excommunicationis, Episcopus poterit eum taliter ordinato post peractam poenitentiam dispensare; sin autem fuerit prohibita sub poena excommunicationis, is qui contempta prohibitione se ordinari curauerit; sic irregularis fiet, vt cum ipso dispenset solus Papa. Nisi quod religionem aliquam ingrediens, possit Abbas eiusdem religionis cum ipso dispensare, ex eodem titulo item per totum. Adhæc per Extravag. Ioannis XXII. Antiqua, De voto, suspensio fertur in eum qui post matrimonium contractum, sacrum ordinem suscipit aliter quam sacri canones permittunt. De qua legendus est textus, & quae circa eam notat Suarez in eadem sect. 1. num. 4. & duobus sequentibus.

72. Denique ex Cap. N. in eum, & Cap. Sanctorum, dist. 70. suspensus est qui promouetur ad sacrum ordinem sine

titulo, vel beneficii, vel patrimonij, si quidem nesciente Episcopo ipso id fiat; adeo vt talis suscipiat ordinem furtiue, seu absque consensu Episcopi; qui de re monitus recusat ordinare. Si vero Episcopo consensio, & permittente vt quis sine dicto titulo sacrum ordinem suscipiat, sic ordinatus non erit suspensus; sed ordinans tenebitur ei prouidere de congruo victu, quousque prouideatur ipsi de competenti beneficio, ex Cap. Cum secundum Apostolum, De praebendis; & ex Cap. Si Episcopus, eo. tit. in 6. In Concilio autem Trid. sect. 21. De reform. cap. 2. vbi innouantur tales poenae, statuitur, tale siue beneficium, siue patrimonium, debere sufficienti esse ad honestum victum, ac pacifice possessum. Vnde licet inferre, quod si quis ordinetur cum titulo beneficii, vel patrimonij non sufficientis ad honestum victum, suspensus sit vt prius, si quidem interrogatus, sufficienti esse beneficium, aut patrimonium mentiatur. Quia enim Episcopus cognita insufficientia non ordinaret, ipse censetur ordines furtiue suscipere. Sin autem verum dicat interrogatus, beneficii; aut patrimonij sui quantitatem & qualitatem sincere aperiat Episcopo; quia & tunc hic illum non obstante insufficientia scienter ordinabit, poenam vt prius subibit; nempe onus suppeditandi, seu supplendi quod necessarium est illi ad honestum victum.

Porro de eo qui ordinatus ad titulum beneficii, vel patrimonij sufficientis, cui post ordines susceptos se statim renunciaturum esse promisit, vel iurauit, dubitatio est, an sit suspensus, quam Alphonsus à Vualdo proponit in 2. par. Candelabri aurei, tractatu De suspensione, numer. 28. & pro vtraque parte auctores adfert, negantemque sequitur, nixus hoc fundamento; quod Concil. Triden. loco cit. iuxta declarationem Congregationis Cardinalium, non innouet Canones ante citatos ex Decreto Gratiani, quibus suspensio imponitur promotio ad sacrum ordinem sine titulo beneficii, aut patrimonij; sed citatos ex Decretalibus Gregorij, & Bonifacij, quibus Episcopo imponitur onus suppeditandi victum sic promotio. Sed pars altera, vt tutior, videtur tenenda cum Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 158. vt tenet Suarez tom. 5. disput. 31. sect. 1. numer. 35. Nam id perinde est ac ordinari absque titulo, cum is titulus sit nullus, qui est ementitus; vt merito censetur esse memoratus, cui ex vi promissionis, aut iuramenti, renunciandum est in conscientia. Deinde, etsi à Concil. Triden. non sit innouatum ius, ex dist. 70. citatum; non est tamen reuocatum, vt factis ex eo conuenitur, quod non sit rationabile, tales fraudulentos tanquam liberos à iuris poena, ali debere ab Episcopo, vt eo à quo ordinati sunt absque titulo beneficii, aut patrimonij; praefertim cum is absque sua culpa potuerit decipi ab illis, quibus sua fraus non debet patrocinari.

73. TRIA consequenter Suarez ibidem docet notanda pro praxi. Primum est; eum qui cum titulo ficto fraudulenter impetravit à proprio Episcopo literas dimissorias, harum beneficii ordinatum ab alieno, ligati duplici suspensione; altera, vt sine sufficienti titulo; altera, vt sine proprii Episcopi facultate ordinatum. Ratio est, quod tales literae sunt subreptitiae, & contra iustam Episcopi voluntatem; quandoquidem nullo modo talem facultatem concederet, si eiusmodi tituli conditio plene declarata ei fuisset. Quare tales literae sunt nullae; ac proinde memoratis suspensionibus non adferunt impedimentum.

Secundum est; mortale quidem peccatum esse, post susceptum sacrum ordinem, renunciare titulo, ad quem quis ordinatus est nihil habens aliud sufficienti sibi ad victum quia Concil. Triden. sect. 21. ca. 2. seuerè id prohibet; suspensionem tamen non incurrit quia neque iure antiquo, neque nouo eiusdem Concilij imponitur.

Tertium est, promotum ad Subdiaconatum absque vero titulo, etiam si à suspensione, quam inde incurrit, absolutus sit, non posse absque nouo titulo vero patrimonij, aut beneficii, ad superiores ordines ascendere. Ratio est, quia iura non prohibent Subdiaconatum solum absque titulo vero suscipi; sed vniuersè sacros ordines; atque adeo quemlibet illorum, siue superiorem, siue inferiorem. Nam cum non distinguantur nec nos distinguere debemus, ex cap. Solite, De maiorit. & obedient. Nec obici potest quod ordo inferior det ius ad susceptionem superioris: quia tale ius non

est nisi

est nisi ad suscipiendum debito modo, & seruatis sacris canonibus.

Huius suspensioni affinis est ea quæ incurritur cum Episcopus ordinat aliquem sine titulo, cum conditione quod victum non petet ab ipso, aut ordinat presentatum ab alio, cum quo ille pepigit, seque plene obligauit ad nunquam petendum ab ipso sustentationem, aut beneficium, aliudve vnde sustentari possit. In quibus duobus casibus ordinatus, ab ordine sic suscepto suspenditur suspensione reseruata Papæ per Cap. penult. De simonia. Vbi & ordinator à collatione, & presentator ab executione ordinum per trimum suspenditur.

De suspensionibus quæ imponuntur Clericis ratione abusus suorum officiorum, & aliorum delictorum.

SECTIO IV.

73.

AD huc Clerici incurrunt in suspensionem ratione suorum officiorum, vt Sacerdos celebrans, & non communicans in Missa quam celebrat, etiam si eodem die plures Missas dicat: qui suspensus est à communionem vno anno, per Cap. Relatum, De consecr. dist. 2. Item qui recipiunt ad communionem altaris, vel ad Ecclesiasticam sepulturam manifestos vsurarios, de quorum penitentia non constat, suspenduntur ab executione sui officij, donec ad arbitrium sui Episcopi satisfecerint ex cap. Quia in omnibus, De vsuris. De hac videri potest Suarez in eadem disputatione 31. sect. 2. à num. 6.

Similiter Clerici, siue seculares, siue regulares, quantumcumque exempti, admittentes ad diuina officia, seu Ecclesiastica Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam publice excommunicatos, vel interdictos, aut qui coram illis eadem officia celebrant, aut celebrari faciunt, suspenduntur ab ingressu Ecclesiæ ad arbitrium illius, cuius sententiam contempserunt, ex Cap. Episcoporum, De priuilegiis in 6. Ita Nauarrus in Enchiridio cap. 25. numero 74. Cui aduersatur Syluester in verbo Suspendio, numero 6. ca. 23. dicens, non quidem suspendi, sed interdicti.

Idque melius, tum quia hoc verbum in textu habetur: tum quia ingressus Ecclesiæ non est vsus proprius officij Clericalis, quo suspensio priuat. Cæterum quicquid sit, id iuxta Extrauagant. Ad euitanda, de qua in precedenti cap. 17. restringendum est ad nominatum excommunicatos, excommunicatos, vel interdictos, aut notorios Clericorum percussores.

Suspenditur quoque à corpore & sanguine Christi, De consecratione, distinctione 1. Cap. Nullus, is qui sine graui necessitate omittit Missam incompletam. Item qui benedicit secundas nuptias, suspensus est ab officio, & beneficio cap. 1. De secundis nuptijs, vbi & præcipitur mitti ad Sedem Apostolicam. His addendæ essent suspensiones à iure impostæ Clericis propter abusum commissum in electione ab beneficiis, quas Suarez tractat in sæpe memorata disputatione 31. sectione 3. Sed quia talis electionis vsus iam pene exoleuit per priuilegium passim concessum Principibus nominandi ad beneficia electiua, non immorabimur in illis.

74.

RESTANT suspensiones quas Clerici incurrunt ratione vtriusque delictorum. Ac primo numeratur ea (quæ potius irregularitas est) quam Clericus ille incurrit qui serio, & vt ordinatus, exercet actum ordinis ad quem nondum est promotus. Etenim in pena suæ temeritatis suspenditur in perpetuum à receptione ordinum, cum in cap. 1. De Clerico non ordinato ministrante, talis præcipitur ab Ecclesiâ abijci, & nunquam ordinari; quod idem est ac suspendi in perpetuum à susceptione ordinum. Quæ item pena in sequenti cap. 2. specialiter statuitur Di. cono, ad Sacerdotium nondum promoti celebranti Missam.

Est item ea quæ per cap. 1. De schismaticis ab ordinibus sacris, & dignitate, imponitur ijs qui sponte iuramentum præbent de tenendo sch. Enare. Itemque ea quæ, vt visum est Syluestro, & Tabiena in verbo Suspendio, Clerico qui sponte ducium obtulerit, vel oblatum susceperit, imponitur per cap.

1. De Clericis pugnantibus in duello. Quibus Nauarrus resistit in Enchir. cap. 27. num. 156. eo quod in illo textu tantum habeatur, quod de rigore iuris sit deponendus, quæ verba non significant penam impostam, sed à Iudice imponendam. In qua vt ibidem additur, proprius Episcopus misericorditer dispensare potest, nisi inde homicidium, aut membri mutilatio fuerit subsequuta, quod si cõtingat, continget, & irregularitas requirens Papalem dispensationem. Verum tamen quia talis est ipso iure excommunicatus per Concil. Trid. sess. 24. cap. 19. consequenter est suspensus non quidem suspensione quæ separata est ab excommunicatione: sed quæ includitur in eâ tanquam excludente inter cætera, ab vsu ordinum, & beneficiorum.

Quibus accedit ea quæ quisquis alicuius secularis, vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum iurisdictiones, bona, census, iura, &c. quacumque arte, aut quocumque qua sito colore in propriis vsus conuertere, aut vsurpare præsumperit, aut impedire ne ab ijs ad quos de iure pertinet, per spiantur. Qui quis inquam Clericus nefandæ fraudis, & vsurpationis eiusmodi fabricator, seu confitens fuerit, id est, causa fuerit, tanquam principalis author, aut tanquam persona interposita, præter excommunicationem Papalem, eum vsurpatore excommunicat, & priuationem omnium beneficiorum, & inhabilitatem ad omnia alia beneficia, incurrit suspensionem ab executione suorum ordinum, durantem ad arbitrium sui Ordinarij, etiam post integram satisfactionem, & absolutiorem à commisso crimine. Ita statuitur in Concil. Trident. sess. 22. De reform. cap. 11.

Item per Cap. Præter, dist. 32. & Cap. Si quis, dist. 81. Presbyter, Diaconus, & Subdiaconus, imo vt Nauarrus in Enchir. cap. 25. num. 76. addit, & minoribus ordinibus initiatus, concubiniarius, aut fornicarius notorius, suspenditur ab ordine donec peniteat. Quod intelligendum est de eo qui nota notorie est, vt nulla tergiverfatione clari possit. Nec enim sufficit, vt ibidem ait Nauarrus, quod sit infamatus vel probari possit esse talis. Cæterum, an si talis durante ea suspensione exerceat actus ordinum à quibus suspenditur, sit irregularis, dubium est: de quo in vtramque partem plures auctores citat Couarruias in Relect. De homicidio 1. par. §. 1. num. 5. & pro parte negante quam magis approbat adfert, quod irregularitas non incurritur, nisi in casu expresso à iure, per Cap. Is cui, De sentent. excommu. in 6. Et ad id quod in precedenti cap. 4. habitum est suspensum irregularem esse, si suspensionis tempore exercuerit actum ordinis à quo suspenditur: respondet, id verum esse de suspensione quæ directe à iure indicta est in penam delicti, non item de ea quæ respectu cuiusdam honestatis indicta est potius ob decorum, quam in penam directæ; quales sunt illi (inquit idem Couarr.) qui corpore vitati, & illegitimi, suspenduntur. Talisque censeri potest ea suspensio de qua agimus. Cum enim maxime indecorum sit, siquid aliud, ei qui tam turpi scelere contaminari palam cognoscitur, sacrorum ordinum vsum permittere, sic vt eiusmodi suspensionem ius indixerit ob talem indecentiam, non autem in penam: quia ad talem delinquentem corrigendum alia accommodatior esse potest. Quanquam non repugnât, vt Superior dum suspendit al. quem, donec peniteat, ipse intendat suspensionem inferre in directam penam delicti, perinde ac dum simpliciter, aut sub alia conditione suspendit.

Adhæc cum non constet plene, an in memoratis canonibus, suspendendo manifestum fornicarium ab vsu ordinum donec peniteat, mens Pontificum fuerit tantum ob decorum, an etiam in directam penam delicti suspensionem imponere: idem author merito monet consultum esse, vt exercens ordines in ea ipsa suspensione dispensationem ab irregularitate impetret à Summo Pontifice.

De eadem re Suarez copiosissime differens tomo 5. disp. 31. sect. 4. num. 4. & aliquot sequentibus, tandem numero 15. concludit prohibitionem, qua Clericus fornicarius tenetur abstinere ab executione ordinum, non prouenire ex censura Ecclesiastica, sed ex malitia intrinseca talis status ipsius, perinde sicut ac vsu enit cæteris, peccato mortali aliquo contaminatis: ratione cuius suspenduntur quoad se, & ratione scandali quoad alios. Cuius suspensionis violatio,

qua

quia non est censura, non incurritur irregularitas. Ad quod faciunt quæ idem tradit præcedentibus numeris eiusdem sectionis, ubi est videndus.

76.

Dvo alia dubia Couar. in sequenti num. 6. & 7. subiungit. Alterum de Sodomita, & alterum de simoniaco, num irritantur suspensione, in qua exercendo actum ordinis fiant irregulares? Atque quod de priori statuit multis alijs citatis, nefandi illius criminis reum (tanquam hac censura scilicet innotatum proprie) irregularem fieri exercendo actus ordinum. Nauarrus quoad Sodomita occultum reicit in *Enchiridio* cap. 27. num. 249. eo quod talis casus, prout Couarruias fatetur, non sit de expressis in iure, prout requireretur, iuxta Cap. Is cui, de sentent. excommunic. in 6.

Subiungit autem ibidem Nauarrus explicationem constitutionis Pij V. qua exercentes tam dirum nefas priuat omni priuilegio Clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico, his verbis: Omnes & quoscunq; Presbyteros, & alios Clericos seculares, & regulares cuiuscunque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas exercentes omni priuilegio Clericali, omnique officio, & dignitate, & beneficio Ecclesiastico præsentis canonis auctoritate priuamus. Quæ vltima verba (inquit ille) cum sint præsentis temporis, inducunt ipso iure penam: siue, vt Suarez habet in eadem sectione 4. num. 20. ostendunt tale vitium secundum se, & absolute, id est, siue publica notitia, aut infamia notatum sit, siue non; causam esse sufficientem talis priuationis: quia lex quæ per se ipsam infert penam, factum solum requirit, vt operetur; non autem aliquam famam, vel notitiam; nisi ipsamet lex limitet se ad talem conditionem; quod quidem non fit in illa Pij V. constitutione.

Addit Suarez post Nauarrum, tale peccatum debere esse in sua specie consummatum (de tali enim intelligendum est iuxta regulam 49. in 6. penam imponi) ita vt non sufficiat qualibet pollutio, vel immunditia cum alio, nisi intercedat copulatio intra vas tali turpitudini ordinatum; quando quidem in eo consummatur tale flagitium. Adde adhuc cum iisdem, ad contrahendam talem penam non sufficere, vt quis tale flagitium semel, aut iterum committat: sed requiri vt habeat illius consuetudinem. Ad quod significandum de industria usurpatum esse participium, *exercentes*; refert Nauarrus testimonio Martij Contarelli Datarij. Addit idem, Gregorium XIII. à se interrogatum, an talis pena vt in externo foro, sic in interno locum haberet, respondisse affirmatiue; tum quia lex eam imponens non fundatur in præsumptione: tum quia non ponit discrimen inter verumque forum.

ILLUD AVTEM quod Couarruias de posteriori dubio item statuit, ob simoniam commissam in ordine, aut beneficio incurri suspensionem, qua durante factum ordinis simoniacus exerceat, irregularis fiat; late explicatum videri potest apud Syluestrum in *verbo Suspendio*, quæst. 7. & latius apud Suarezium in *sepe citata disputatione* 31. sectione 4. Id ipsum autem, si simonia sit in ordine, satis clarum est ex cap. penultimo De simonia: in quo expressè suspensio imponitur, tum conferenti ordines per simoniam, tum alium præsentanti ad eos per simoniam, tum demum eisdem suscipienti per simoniam. Atque de primo notandum est, quod idem Suarez docet numero 24. & aliquot sequentibus, ipsum suspendi à collatione, non tantum illius ordinis in quo simoniam commisit: sed etiam aliorum, cum in memorato cap. De eo, quod maneat suspensus à collatione ordinum, habeatur; sine limitatione, quæ addita esset; sicut ibidem additur de ordinato, quod maneat suspensus ab ordine sic suscepto. Eandem vero collatoris suspensionem tantum esse per triennium, iuxta citatum cap. penult. quantumcunque simonia sit completa ex vtraque parte, dato scilicet & accepto pretio pro collatione ordinis, idem author sequentibus numeris tuetur: indeque infert, sic suspensum posse absque absolutione, si nullum aliud impedimentum subsit, triennio elapso ordines conferre. De secundo, hoc est, per simoniam præsentante ad ordines, tenendum est pari ratione suspendi ab executione omnium ordinum quo habuerit; idque tantum per triennium, quantumcunque simonia sit completa. De tertio demum, nempe eo qui ordines suscipit per simoniam, aperte habetur ex

cit. cap. penult. suspendi tantum ab ordine simoniace suscepto: neque aliud constitutum esse per Extrauag. 2. De simonia, Suarez in num. 33. bene ostendit.

Quod autem attinet ad simoniam commissam in beneficio, late docet Suarez num. 24. & aliquot sequentibus, eam neque in conferente, neque in accipiente beneficium simoniace, inducere suspensionem tanquam censuram ab excommunicatione diuersam: sed vt inclusam in ea, quæ excommunicatum inter cætera excludit ab vsu ordinum. A beneficio autem collato ideo non suspendere, eoquod talis collatio sit nulla, per memoratam Extrauag. 2. De simonia. Qua de re alias suo loco egimus. Quod vero ab alijs beneficijs acquirendis suspendatur seclusa excommunicatione, non haberi sufficienter ex iure, Suarez ostendit num. 46. Inde concludens, quia nulla censura admittenda est ipso iure, nisi in eo satis expressa sit; ex vi peccati simoniæ non manere quem inhabilem ad alia beneficia acquirenda: sed ablata ipsa excommunicatione per absolutionem, posse absque alia dispensatione obtinere nouum beneficium. Atque hæc hæc tenus de suspensione ad Dei gloriam dicta sufficiant pro Confessarij nobis proposita institutione.

*****

TRACTATUS III

De interdicto Ecclesiastico.

AGNIT de isto censuræ genere Palud. in 4. distin. 18. quæst. 8. Sotus in eadem dist. 22. quæst. 3. De Anton. 3. par. tit. 26. Angelus, Sylu. & cæteri Summularj in verbo Interdictum, & in verbo Cessatio à diuinis. Item Nauar. in *Enchiridio* cap. 27. à num. 164. ad 191. Couar. ad cap. Alma mater, part. 2. atque alij quos commemorant Georgius Sayrus initio libri 5. Theauri casuum conscientie; Alphonsus à Vualdo in 2. par. Candelabri auri initio tractatus De interdicto, & Henriquez lib. 13. suæ summæ initio cap. 41. qui etiam late eam materiam persequitur, vt & Suarez tomo 5. in 3. part. D. Thomæ, disput. 32. & aliquot sequentibus. Illud considerabimus, primo in communi, deinde in specie quoad casus, in quibus ipso iure incurritur. Ab homine raro imponitur, quia iam ea est morum peruersitas, iuxta cap. Alma mater, De sentent. excommunic. in 6. §. Quia vero, vt inde exeresceret indeuotio populi, pullularent hæreses, infinitaq; animarum pericula insurgerent. In communi autem sequentia occurrunt tradenda. Primum est generalis definitio interdicti Ecclesiastici cum eiusdem diuisione: secundum, illius causa: tertium, effectus: quartum, relaxatio: quintum cessatio à diuinis, quæ eidem est sic annexa, vt sæpe cum illo confundatur, quemadmodum Angelus & Syluester in *verbo Cessatio à diuinis* statim initio, annotant.

CAPVT XXV.

De generali definitione, & diuisione interdicti Ecclesiastici.

SVMMARIVM.

- 1 Interdictum dicitur, tum generaliter, tum specialiter, & quid sit hoc poseri remouo.
- 2 Diuiditur interdictum in tria: in moribus quibus suspensio, & particulariter in locale personale, & mixtum.
- 3 Locale aliud generale, aliud particulare, & quid verumque sit.
- 4 Personale item aliud generale, aliud particulare, quidque verumque sit.
- 5 Nec interdictum locale, personæ loci interdicti: nec personale, locum personarum interdictarum includit.
- 6 Quid sit censura: in de eo qui habet duo domicilia, vnum interdictum, & alterum extraneum.
- 7 Interdicto Clero non interdictur populus, ne. con. ra.

- 8 Interdictis Clericus non censetur interdicta eorum Ecclesia, nec contra.
- 9 Quid interdictum personale comprehendat, tum quoad personas, tum quoad aedificia.
- 10 Interdictum Ecclesia comprehendit Sacellum, & Cameterium ei contiguum. Et interdictum civitatis, tum sub iudicio, tum aedificia continentia.
- 11 Ratio iudicandi quae aedificia censeri debeant civitati continentia.
- 12 Quid sit iudicandum cum terra alicuius Domini supponitur interdicto, si ille plures terras habeat.
- 13 Interdictum mixtum quo modo accipiendum.

1. **Q**uia interdicere est proprie idem ac prohibere, ne quid fiat, interdictum generaliter quidem dicitur qualibet prohibitio, siue legalis, aut civilis siue canonica, aut Ecclesiastica, sed in praesentiarum sumitur angustius, ut sit, prout defini solet, Ecclesiastica censura, qua prohibetur participatio activa, & passiva diuinorum officiorum, & Sacramentorum secundum seipsa: sepulturaeque Ecclesiasticae secundum seipsam item. In qua definitione censura Ecclesiastica tenens locum generis, distinguit interdictum a celsatione a diuinis, quae est sola diuinorum officiorum omisio, quemadmodum habet Nauarrus in Enchiridio cap. 27. num. 164. Caetera vero quae sunt effectus interdicti, separent ipsum ab excommunicatione, & suspensione, quae non priuant usu bonorum Ecclesiasticorum secundum se spectatorum: sed excommunicatio, prout illorum participatione fideles inter se communicant, & suspensio, prout eadem participatio est quoddam Ecclesiastici officij exercitium, quemadmodum iam in praecedenti tractatu, cap. 1. num. 2. attigimus. De praedictis effectibus ex quibus pendet distinctior notitia huius censurae, dicitur quantum sufficit, in sequenti cap. 27. & duobus sequentibus. Aliqui propositae definitioni addunt exceptionem, nisi ius, aut privilegium expresse, vel tacite permittat, quam omisimus perspicuitatis gratia, exilimando sufficere, ut moneamus, quod illa in sinuat, interdictum non priuare omnibus rebus sacris, sed illis tantum quae in sententia qua fertur, expressae sunt: atque modo tantum in ea declarato.

2. **D**IVIDI vero interdictum potest iisdem modis quibus suspensio, cum qua communicat; quod aliud sit a iure, aliud ab homine item quod aliud ob contumaciam, aliud in puram poenam latum sit. Itemque aliud sit quod priuet omnibus bonis quae proposita definitio comprehendit: aliud vero (ad placitum seil. eius a quo decernitur) pluribus eorum priuet, aliud partioribus, & aliud vno tantum, ut Ecclesiastica sepultura, vel celebratione Missae. Modo autem sibi peculiari idem diuiditur in locale, personale & mixtum, ut locale sit, quod dicitur atque immediate solum est contra locum aliquem (licet indirecte, ac mediate sit contra personas illic degentes, impediendo ne possint ibidem officia diuina celebrare, vel audire) nempe Prouinciam Regnum, Ciuitatem, Castrum, Oppidum, Villam, Monasterium, Collegium, vel Templum. Personale vero sit, contra alicuius loci personas tantum, & demum mixtum, quod sit contra personas, & locum simul.

3. **A**tque eorum quodlibet diuiditur rursus in generale, & particulare. Locale interdictum generale dicitur, quando locus vniuersus, ut tota prouincia, regnum vniuersum, ciuitas vel oppidum totum adeo quae iuxta Cap. Cum in partib. De verborum significat. castrum, aut villa tota generatim interdicitur. Locale vero particulare dicitur, cum pars, vel plures partes loci, non autem omnes, interdicitur; ut si ex pluribus templis alicuius ciuitatis, vnum, vel plura interdicitur, vel omnia templa quidem; non tamen caetera partes ipsius ciuitatis. Nam nec tunc interdictum est generale, tanquam latum in vnum quoddam totum: sed est multiplex singulare, tanquam impositum multis partialibus locis determinatis; perinde ac vltimem in excommunicatione quae per vnam sententiam in plures homines fertur, quae multiplex est pro illorum multitudine, quam doctrinam habet Suarez 10. 5. disputatione 32. sectione 2. numero 10. Adde ei, non ob stare quod tantummodo in Ecclesiis soleant officia diuina celebrari: quia in necessitate extra

4. eas quoque celebrari possunt, assignatis, ad id accommodatis ciuitatis vel oppidi partibus aliis non suppositis interdicto: prout fieret si omnes ipsae Ecclesiae fuissent pollutae sanguinis humani effusione.

Interdictum porro personale generale dicitur, cum loci alicuius vel populus, vel Clerus, aut vterque vniuersum interdicitur: & particulare, cum pars populi, aut pars Cleri, siue plures sint personae, siue vna tantum persona certa, vel etiam incerta. Interdictum demum locale simul & personale generale dicitur, cum & locus totus, & Clerici, vel laici aut vtrique simul omnes interdicitur: & particulare, cum pars, vel plures partes vnius loci, & vna persona, vel plures: immo & omnes pertinentes ad talis loci partem vnam, vel plures interdicitur: in cuius exemplum Nauarrus in Enchiridio capite 27. numero 166. adfert interdictum illud quod dicitur de ambulatorio, quo interdicitur persona, & locus vbi ea fuerit: quale memoratur in Cap. Non est vobis, De sponsalibus.

Notanda pro praxi circa diuisionem interdicti in locale & personale.

5. **S**EQVITUR vt aliquot documentis complectamur, quae pro praxi notanda sunt circa easdem memoratas interdicti species. Primum est (quod ab omnibus solet tradi congruenter Cap. Si sententia, excommunicatio 6.) interdictum tantummodo locale non includere personas, seu populum loci interdicti: itaut quantumuis non liceat eis immo nec alijs aliorum locorum personis, in tali loco celebrare, vel audire diuina officia, administrare, vel recipere Sacramenta nec sepulturam Ecclesiasticam vsurpare nisi cum ius, aut privilegium expresse, vel tacite permittit, prout in sequenti cap. 3. exponitur, licet tamen in alio loco, cum non fuerint causa eiusdem interdicti: id est, cum non ob ipsorum culpam neque ad puniendum in eis Dominum, aut Rectorem ipsorum (vt sit cum simul interdicitur ciuitas & ciues, ex g. offi ad memoratum Cap. Si sententia, verbo Interdicti) latum est tale interdictum, vt exempli gratia, interdicta hac ciuitate, possunt ciues qui non fuerint causa interdicti, audire Missam in alia ciuitate vel oppido non interdicto. Similiter, interdictum personale non includere locum in quo sunt tales personae, itaut exteri in eo perinde ac si non esset tale interdictum, possint diuina officia audire, & celebrare exclusi personis ipsis subiacentibus interdicto, quae nec ibi, nec alibi diuina officia audire, vel aliquid eorum quae sunt eis interdicta, vsurpare licite possunt, prout habetur ex citato Cap. Si Sententia, in fine.

6. **Q**uari autem potest, an habens duo domicilia, vnum vbi totus populus interdictus est generaliter: alterum vbi nihil est tale, censendus sit subiicere interdicto? Ad quod respondendum est, considerari debere, in quo talium populorum habitet actu: quia consentaneum est vt ille conformetur, & illius onere, aut libertate fruatur. Quod si in neutro actu habitet, cum oporteat in partem fauorabilem inclinare in odiosis, iudicari poterit frui libertate populi non interdicti. Ita post Syluestrum Suarez num. 16. sectionis paulo post citandae.

7. **S**ECVNDVM documentum est, quod habetur ex principio eiusdem Cap. Si sententia, interdictum personale Clerici alicuius loci, nec locum ipsum includere, nec ipsius habitatores laicos. Addit Nauarrus in memorato num. 166. aliu ciuitatis; nisi sint Religiosi, quia nomine Clerici, prout distinguitur a nomine populi, comprehenduntur. Religiosi, & Religiosae, etiam Conuersi, & Conuersae, Nouitij, & Nouitiae. Eamque esse communem sententiam notat Couarruias ad cap. Alma mater, 2. par. 5. 1. numero 8. De quorum duorum nominum, Cleri, inquam, & populi, acceptione plura Suarez in citata disputatione 32. sectione 2. numero 13. & aliquot sequentibus. Nec item vice versa interdictum personale populi, seu laicorum habitatorum loci comprehendere Clerum: itaut tempore talis interdicti Clerici celebrare possint diuina officia non item laici audire eas: sicut interdicto solo Clero potest ciuile loci populus diuina officia ibi audire, aduocatis aliunde de ea celebrato Clericis non interdictis. Atque haec intelligenda sunt non modo,

cum

cum interdictum fuerit generale sed etiam cum particulare: adeoat interdictis Clericis alicuius certæ Ecclesiæ, hæc non censentur interdicta: sed in ea Clerici alij licite celebrare possunt, quemadmodum ad supra citatum Cap. Si sententia, verbo in Clerum, expressit glossa communiter recepta; vt notat Couarruias in præcedenti numero 7. Neque contra, Ecclesia interdicta Clerici eius censentur interdicti, quemadmodum expressit Syluester verbo Interdictum 2. numero 8. & sequitur Nauarrus in fine sequentis numer. 167. argumento Cap. Per exceptionem, De priuilegijs in 6. Ratio autem reddi potest: quia censura non transcendit res significatas per verba legis, aut sententiæ qua imponitur, itaut prohibitio personarum non censentur pariter esse locorum, aut contra, prohibitio locorum esse & personarum.

9. TERTIVM documentum, quod Nauarrus tangit in Enchiridio capite 27. nume. 170. est. Personale interdictum particulare quoad personas, comprehendere tantum eas quæ in illo nominantur: quoad actus vero prohibitos, comprehendere & expressos in illo, & eos qui expressis includuntur; vt si Petro, exempli gratia interdictum sit ingressu alicuius Ecclesiæ, censentur simul ei interdictam esse celebrationem diuinorum officiorum intra eandem Ecclesiam: cum hic posterior actus in illo priori includi censentur hoc nomine, quod dari nequeat sine eo. Quando autem nulli actus in interdicto exprimentur; sed Petrus exempli gratia, absolute interdicatur ipsam censentur tunc comprehendere omnes actus qui verentur interdictis: nempe, iuxta definiti non ante tra. ii. an. actiuam & passiuam participationem, tam diuinorum officiorum, quam Sacramentorum, atque sepulture Ecclesiasticæ.

10. QUARTVM documentum est. Interdictum Ecclesiæ comprehendere Sacella. & Coemeteria ei contigua, non autem alia, id est, non contigua. Hoc habetur ex cap. Si ciuitas. De senten. excommunic. in 6. Vbi etiam definitur interdictum ciuitatis, vel castri, aut villæ comprehendere illius suburbia, & ædificia continentia. Circa quod aduerte, cum ædificia continentia dicantur etiam non contigua, seu de se iunctis à ciuitate, vel castro quanta debeat esse talis sententia ad differtoriam, vt censentur non continentia, arbitrio iudicis relinqui, prout habet glossa ad idem cap. verbo Continentibus.

11. Pro cuius arbitrij directione notandum est, ædificia continentia appellari, quemadmodum habet Suarez in citata sect. 2. num. 23. quæ licet non sint tam vicina, vt suburbium faciunt, nihilominus tanquam non multum distantia à ciuitate vel oppido, censentur ad illa pertinere: vt quædam eremiticia, & nonnulla monasteria, ac prædia suburbana, quæ Summi Pontificis voluntate, interdicto ciuitatis comprehensa fuiss. (licet vis verborum id non ferat) merito censentur, ne illud aliqui contemptui habeatur inefficax: que reddatur: quandoquidem si ciues in suburbijs, vel alijs locis proximis possent diuina audire, non admodum grauerentur ipso interdicto, vnde facile fieret, vt ipsum contemnerent. Ex qua ratione, addit bene Suarez, sumenda est regula ad iudicandum, quando ædificia sint continentia: seu quando sint intra distantiam illam, quam interdictum fulminat sic complectitur, vt si intra eam celebrentur diuina, oriatur in populo occasio ipsum contemnendi. Regula erit igitur, locum eum comprehendendi interdicto, respectu cuius talis occasio oriretur, alias non. Neque obstat quod i, locus sit in aliena Diocesi, aut exemptus à iurisdictione imponentis interdictum: quia ille tunc censendus est interdictus, non quidem ab homine, sed iure communi, per memoratum Cap. Si ciuitas: sicut cum quis excommunicatus est ab homine maiori excommunicatione, alij iure communi, etiam si non substat iurisdictioni excommunicantis, prohibentur cum eo communicare.

Hæc autem locum habent cum interdictum locale fuerit generale: nam quando est particulare, auctor illius non censentur velle, vt maiorem vim habeat quam sequentem ex prohibitione vnius loci. Quo fit vt non nisi ad contigua extendatur: neque ad ea omnia, sed quæ sint partialia ipsius loci interdicti, sicut Ecclesiæ interdicta censentur & Sacellum, aut Coemeterium ei contiguum interdictum: non

autem alia Ecclesia eidem contigua, siue per intermedium Coemeterium, siue per communem parietem, quia contiguitas non obstat quin sit re ipsa duæ Ecclesiæ, neque facit, vt vna sit alterius pars auctorque interdicti non aliam, quam à se determinatam; intendit illi subicere.

12. QVINTVM documentum est. Cum contingit ob delictum Domini terras ipsius interdicti, si is plures habeat, siue æqualibus, siue in æqualibus titulis dominij, vt quando altarum est proprietarius, & altarum tantum vsufructuarius, si ex verbis quibus interdictum imponitur, vel ex circumstantiis, hoc est proprietate vocum, vel ex consideratione tam rerum, quam personarum, & occasione ferendi talis interdicti, &c. sufficienter constet de qua terra sermo sit ea iudicanda est interdicta. Sin nihil neque ex vocibus, neque ex circumstantijs que terra interdicatur, cognosci possit, interdictum censendum est nullum, tanquam dubium & ambiguum. De qua re videri potest Suarez in citata sect. 2. num. 28. 29. & 30.

13. Vltimum documentum est quod Nauarr. habet in Enchir. cap. 27. num. 166. De interdicto mixto, qua ex parte locale est, esse idem iudicandum ac de locali simplici, & qua ex parte est personale, idem ac de personali simplici.

CAPVT XXVI.

De causis interdicti.

S V M M A R I V M.

- 14. Causa efficiens interdicti, seu quis possit interd. ere.
- 15. Interdicti materia remotæ, seu qui interdicti possint.
- 16. Materia propinqua est peccatum mortale, & interdum veniale: illudque non tantum proprium, sed etiam alienum.
- 17. Propter delictum Domini nolentis debita soluere, terra ipsius non est subijcenda interdicto.
- 18. Speciale in erdictum imponitur tantum ob culpam propriam quam interdum sufficit venialem esse.
- 19. Personale generale iuste ferri potest tantum ob mortalem culpam grauem.
- 20. Locale generale tantum ob mortalem grauissimam, & partiale ob mortalem minus grauem.
- 21. Tenenda de forma, & de fine interdicti.

14. COMMVNIS consensus est eandem esse causam efficientem interdicti, quam excommunicationis, & suspensionis, de quo post alios ab ipso citatos, Suarez tomo 5. distict. 36. sect. 1. Sufficit autem notare, quod ipse habet in num. 4. congruenter capit. Cum & plantare, §. Excommunicatos, De priuilegijs, & cap. Episcoporum, eodem titulo in 6. potestatem ordinariam ferendi interdictum à iure, esse tantum Episcoporum, tanquam habentium principalem iurisdictionem fori contentiosi: atque eorum qui sunt participes iurisdictionis Episcopalis, vt nonnulli Abbates, & capitulum sede vacante. Potestatem vero ferendi interdictum ab homine, inesse quoque alijs iurisdictionem fori externi habentibus, vt Prælati religionum, iuxta cap. Cum ab Ecclesiæ. De officio Ordinarij: et si non sit vsu receptum, nec rationi consentaneum, vt interdictum locale imponant; prout idem Suarez notat post Sotum in 4. distict. 22. quæst. 3. art. 1. conclus. 2.

15. Communis quoque consensus est, interdicti materiam remotam, esse non modo personas certas, sed etiam vniuersitatē, seu totam aliquam communitatem, vt populum alicuius Regni, vel ciuitatis, Clerum, vel laicos alicuius Parochiæ, &c. iuxta cap. Si sententia. De sententia excommunic. in 6. Immo & locum aliquem; hoc est, prouinciam Regni, ciuitatem Ecclesiæ, ex sequen. cap. Alma mater, eod. titulo & libro. Aduerte autem ex ea. Quia periculosum, eadē ad huc titulum & libro, nec Episcopos, nec Prælatos superiores subici personaliter interdicto generali, nisi in hoc de illis fiat specialis mentio. Ceteræ autem persone omnes subiciuntur quæ possunt subici excommunicationi, vt omnes fateri Suarez notat in sequenti sect. 2. num. 5. quia ex parte fidelium

eadem est capacitas ad quam cumque censuram, si ex parte sententiæ Iudicis, aut legis concurrant omnia necessaria.

Vnde patet, ad dubium quod solet moueri de infantibus; an comprehendantur interdicto antequam habeant usum rationis, patet, inquam, respondendum esse negatiue, cum neque capaces sint peccati mortalis, sine quo excommunicatio non incurritur: neque vsus diuinorum, quo interdictum priuat, adimitur. Itemque iudicium est de amentes; adeo ut uterque non obstant generali interdicto personali, sepeliri possit in loco sacro, quem illud interdictum non afficit; sed solas personas, ex quarum numero infantes ante usum rationis, & amentes eximuntur. Statim vero ad eundem infantes doli capaces effecti fuerint, prout censetur effecti, qui possunt peccare mortaliter, incipiunt subiaci interdicto, cuius non sunt amplius incapaces; nec culpa in eo requiritur, sicut in excommunicatione; nec necesse est vt ligati fuerint ab initio lata sententiæ; quia hæc donec reuocetur, vim suam retinet, continueque influit in communitatem contra quam prolata est. De quibus Suarez loco citato numero 7. & tribus sequentibus.

In cæteris ex parte istiusmodi materiæ, interdictum conuenit cum excommunicatione (de quibus in præced. lib. 9. cap. 8.) excepto quod Vniuersitas, seu Collegium non possit subiaci excommunicationi, ex Cap. Romana, §. In Vniuersitatem, De sententiæ excommunic. in 6. possit autem, vt vsus offendit, subiaci interdicto; quod dicitur ligare communitatem, non quidem per se, quæ non est capax actuum quibus interdictum priuat; sed per eius partes, seu personas particulares eam integrantes, illorum actuum capaces: ne (vt habetur in Cap. Si sententiæ, De sententiæ excommunic. in 6.) interdictum ipsum sit inutile.

16. QVOD materiam vero propinquam (quæ vt Caiet. in verb. Interdictum expressit, potest, sicut minoris excommunicationis, suspensionis, & irregularitatis, esse non modo peccatum mortale; sed etiam veniale) in hoc differre interdictum ab excommunicatione, & suspensione, quod cum hæc non ferantur, nisi ob culpam propriam; illud etiam ob alienam feratur. Nam ciuitatem, & ciues propter contumaciam Domini, aut Gubernatoris sui (non item cuiuscumque alterius personæ priuatæ, per Concil. Basiliense sess. 20. approbatum ea ex parte à Nicolao V. vt notat Couar. ad Cap. Alma mater, 2. par. §. 1. num. 5.) interdicti posse constat; tum ex eodem Concil. cuius verba memoratus author refert: tum ex Cap. Si sententiæ, §. Cæterum, De sententiæ excommunic. in 6. Nec, refert inde sequi, huic censuræ subiaci infontes simul cum fontibus: nam cū interdictum sit luctus quidam, & molestia Ecclesiæ, non est incommodum in luctu matris, bonis etiam filiis molestiam imponere; qua prouocentur ad extorquendam, à malis respicientiam, vrgendo incommodum, quod ipsorum causa sentiunt, participes effecti medicinalis pœnæ institutæ ad ipsorum curationem.

17. Ne autem propter Dominum nolentem soluere debita, terra ipsius, vel ciuitas interdicto subiaciatur sine licentia speciali Papæ; cauetur in Extrauaganti communi, Prouide attendentes, De sententiæ excommunic. Quæ constitutio an intelligenda sit non tantum de generali, sed etiam de particulari interdicto locali, difficultas est; quam tractat Suarez tom. 5. in 3. par. D. Tho. disp. 16. sect. 3. n. 8. qui quamuis partem negantem tenentes sequatur, existimans cõtrariam ex eiusdem constitutionis verbis minime colligi; merito tamen cum Couar. in citato num. 5. conuicere possumus; Papæ mentem fuisse, præscribere vsum cuiusuis interdicti localis ad recuperationem debiti. Nam is non expedit Reipub. Christianæ, in qua potest remissionem animarum circa Dei cultum generare; necessitate non excusante: cum multæ alix rationes suppetant cogendi debitores ad solutionem aris alieni.

CÆTERVM, curandum est in hac re, sicut in reliquis, vt proportio feratur inter pœnam & culpam; quod relinquatur prudentis arbitrio; quem iuuabit obseruatione sequentia, quæ Suarez tradit in priore parte citatæ sectionis tertix.

18. Primum est; speciale interdictum personale nõ posse in aliquem ferri nisi ob ipsius propriam culpam. Ratio est, quia illud imponitur ad talem in suo auctore puniendam,

vel emendam; culpam autem eiusmodi debere esse mortalem, si interdictum feratur simpliciter, & absolute: quia tunc est grauis pœna priuans vsu bonorum magnorum, tanquam spiritualium, ad quæ ius habetur veniale, quo sufficere posse, si interdictum imponatur adeo limitatum, vt censetur leue, sicut quando est tantum ab ingressu Ecclesiæ, vel à sacra communione ad aliquod breue tempus.

Secundum est; personale interdictum generale posse tantum te. ob culpam mortalem, eamque valde grauem. Ratio est, quia talis pœna est valde grauis, vt pote qua non vna tantum, aut altera persona; sed omnes totius communitatis grauantur. Ea autem culpa non exigitur in omnibus personis quæ subiaciuntur tali interdicto, vt patet ex cap. Si sententiæ, §. Cæterum, De sententiæ excommunic. in 6. Et confirmatur, quia ideo potest tota communitas interdicti, cum non possit tota excommunicari, quod excommunicatio ligare possit tantum ob proprium delictum, & interdictum possit etiam ob alienum; nec quodcumque, sed solum commune; quia contra rationem est, vt pœna communis pro culpa priuatæ personæ imponatur: cum illa non sit huic proportionata, sed eam excedat.

Comunis autem culpa censetur, prout in citato §. Cæterum indicatur, quando ea est domini, vel rectoris loci suppositi interdicto. Et ratio est; quia culpa capitis modo quodam redundat in communitatem, ob cõiunctionem qua fit vt potestas Superioris quodam modo sit etiam totius communitatis. Censetur item (vt de se patet) quando delictum ipsum à communitate, vt communitas est, procedit: vt à Capitulo, Collegio, Senatu, &c. Ad quod non requiritur, vt vniuersi qui de ea sunt, conuenerint ad congregationem, ex cuius consensu tale delictum perpetratur: sed sufficit vt talis congregatio totam communitatem representet, tanquam eam, quæ commisit illi suas vices, & ex cuius determinatione pendere velit, & tota pendat.

Tertium est ad generale interdictum locale iuste ferendum, perinde atque ad generale personale, requiri culpam mortalem, eamque grauissimam. Ratio est, quia ipsum quoque redundat in totam communitatem, quodammodo priuans eam cultu publico; quo solent homines maxime ad deuotionem excitari. Talis enim culpa, cum non possit esse loci, debet esse hominis, ad quem idem locus aliquo modo perineat. Non sufficit vero esse personam priuatam eiusdem loci; quia non est consentaneum totam vniuersitatem grauari ob delictum personæ priuatæ. Debet igitur tale delictum esse Principis, seu Gubernatoris, loci aut totius communitatis, prout ante dictum est de generali interdicto personali; cum quod adhuc ipsum generale interdictum locale conuenit, quod extendat se etiam ad innocentes. Vnde fit, vt neque his possint in loco interdicto, officii diuini interesse.

Aduerte obiter, quod Suarez alius in eandem sententiæ citatis, habet num. 7. per Cap. Sane 2. De officio Deleg. ob delictum Prelati, locum ipsius spirituali iurisdictioni subiectum, posse interdicti, quia nulla apparet ratio ob quam coniunctio ac subiectio temporalis ad tale quid sufficiat; non autem spiritualis.

Quartum est, particulare interdictum locale, vt iuste feratur, requirere culpam mortalem, licet non tantam, quantæ locale generaliter requirit. Ratio est, quia ipsum quoque redundat in grauam communitatis, atque adeo plurium personarum, non tantum nocentium; sed etiam innocentium; pauciorum tamen quam interdictum locale generale. Vnde ipsum, vt iuste feratur, grauem sane culpam requirit: non tamen tam grauem quam istud requirit.

DE FORMA interdicti idem statuitur quod de forma excommunicationis, & suspensionis, non esse certorum, & definitorum verborum: sed constare posse quibusuis, sufficienter exprimentibus intentionem interdicentis. Quamquam congruenter citato cap. Sane 2. & cap. Cum in partibus, De verborum significatione (vt in 4. dist. 22. quest. tertix, art. 1. conclus. 3. Sotus notat) hæc est vsitata; Talem populum, aut locum Ecclesiasticum interdicto subiacimus. Necesse est vero, vt quæcumque ea fuerint, significationem habeant sufficienter determinatam ad censuram quæ fertur, & ad personam, seu personas, aut ad locum in quem fertur: quia manens incerta.

incerta, in his nihil operaretur, prout notat Suarez in sequenti sect. 4. sub initium.

Statuitur deinde, cum ob contumaciam interdictum fertur, non item cum in nudam poenam, esse illi praemittendam criminam monitionem, iuxta Cap. Reprehensibilis, De appellationibus, & scriptis Reo tradendam sententiam exposita causa propter quam afficiatur tali poena, iuxta Cap. Cum Medicinalis, De senten. excommunic. in 6. Aduerte vero obiter, vt ciuitas obligetur ad obseruationem interdicti, sufficere vt ipsius sit promulgatum in primaria Ecclesia, imo vt sciatur vicinis, & maxime Ecclesiam metropolitanam illud seruare, ex Cap. 1. §. Verum, De postulatione Praetorum. De sine interdicti nihil aliud dicendum est; quam scilicet si resipiscant tali poena moti, vel certe puniantur in aliorum exemplum.

CAPVT XXVII.

De effectibus interdicti, ac specialiter de primo, qui est priuatio vsus Sacramentorum.

SUMMARIUM.

- 22. Tria capita ad quae reuocantur effectus interdicti.
- 23. Baptismi vsus quatenus permissus tempore interdicti.
- 24. Permissus est vsus Sacramentorum Confirmationis ac Penitentiae, & qualiter.
- 25. Obseruanda pro praxi circa permissionem vsus Sacramenti tempore interdicti.
- 26. Quatenus eodem tempore permissus sit Eucharistia vsus.
- 27. Vsus conferendi Extremam unctionem, aut Sacramentum Ordinis, non est permissus tempore interdicti.
- 28. Matrimonium valde quidem contrahitur tempore interdicti, non tamen licite.
- 29. Interdictum non obstat quin sponsalia contrahi possint: & quando obstat b. n. dictioni nuptiali.

DE effectu interdicti late Suarez tomo 5. in 3. parte disput. 33. & duabus sequentibus, cuius tanquam Doctores recentioris eruditi & diligentes vestigia sequebimur, duobus praemissis in genere. Prius est, effectus omnes interdicti ferri ad tres antea cap. 25. expressis in illius definitione, qui sunt priuatio vsus quorundam Sacramentorum: priuatio vsus officiorum diuinorum, ac priuatio vsus sepulturae Ecclesiasticae. Posterius est, quod idem Suarez ibidem notat: tales effectus communes esse proportionaliter omni interdicto, tam personali, quam locali, & vtrique tam generali, quam particulari. Aduerte vero eos non esse connexos in interdicto ipso, sicut in excommunicatione: ideoque, licet Episcopus excommunicationem ferens, nequeat eam limitare ad aliquem eius effectum, nec ad alium extendere, tamen imponens interdictum, potest illud ad aliquos effectus eius limitare, nec ad alios extendere. Ita docet Henriquez lib. 13. cap. 2. §. 3. bene addens aliam rationem esse de Papa, qui de plenitudine potestatis, id ipsum perinde potest circa effectus excommunicationis, ac circa effectus interdicti, quia differentia solum est ex communi Ecclesiae statuto, quod non ligat Papam, sicut Episcopum. Iam de iis quae propria sunt, dicere aggrediamur, annotando ea quae pro praxi digna sunt obseruatione.

PRIMUM EST. In loco interdicto, siue interdictum generale sit, siue speciale (prout ex Calderino habet Nauarr. in Enchir. cap. 27. n. 178. permitti Baptismum pro paruulis, ex Cap. Non est vobis, De sponsalibus, & ex Cap. Responso, De senten. excommunic. atque permitti absolute cum sacramentalibus, qualia sunt inquit Nauarr. ibidem, Catechismus, Exorcismus, Vnctio olei, &c. ad eum ordinatis. Idque not tantum in Baptismo paruulorum, sed etiam a dultorum, quando periculum mortis non patitur dilatione Baptismi in alium locum, vel aliud tempus, iuxta Cap. Quoniam, De senten. excommunic. in 6. De quo Suarez in cita-

ta disput. 33. sect. 1. num. 2. citans Syluestrum; Nauarrum, & Couar. Addensque in sequenti num. 3. id locum habere, etiam si interdictum sit particulare loci. Pro quo facit quod in illo Cap. Quoniam, absolute dicatur, tempore interdicti licitum esse ministrare illud Sacramentum; neque distinguatur de interdicto particulari, aut generali. Et ita Parochus cuius Parochia particulariter supposita est interdicto, non tenetur aliam propinquam adire, vbi paruulum in illa sua natum baptizet cum solemnitate.

Addit idem consequenter, quod dicitur interdictum loci non obstat quin paruulus possit solemniter baptizari; similiter dici posse respectu interdicti personalis, quando persona ei subijcitur, non ob suum, sed ob alienum delictum, perinde nimirum ac locus solet. Et certe conueniens est, vt sicut Baptismus ob necessitatem ipsius permittitur administrari in loco interdicto; pari ratione permittatur administrari a persona interdicta, absque vlla sua culpa. Atque vt ad eiusdem Sacramenti reuerentiam spectat dum solemniter administratur, id fieri in loco sacro (quod praecipitur in Clemen. vnica de Baptismo) sic etiam spectet; idem fieri a persona sacra, adeo vt necesse non sit Parochum cum caeteris de Parochia interdictum ob delictum Domini loci, aduocare vicinum Parochum pro baptizando in eadem Parochia paruulo. Quod si interdictus esset ob delictum proprium (vt sit per personale interdictum particulare, aut per generale locale, vel personale cui causam dedit) non posset baptizare nisi in necessitate, & absque solemnitate, propter culpam suam propriam sustinens poenam interdicti tanquam reus ea affectus.

SECUNDUM EST. Idem in hac re dicendum esse de vsu Confirmationis, siue a actiuo eam administrantis, siue passiuo eam recipientis, ac dictum est de vsu Baptismi. Ius enim de vtroque pariter statuit, vt patet ex cap. Responso, De senten. excommunic. & ex cap. Quoniam, eodem tit. in 6. Ratio vero esse potest, quod Confirmatio sit veluti complementum quoddam status hominis Christiani, cuius professio est Baptismus. Istud plenius tractatum habet Suarez in citata sectione 1. §. De Confirmatione: simul docens quod in hac re dicitur de ministrante Confirmationis, dicendum esse pariter de confectioe Chrismatis. Pro quo facit citatum Cap. Quoniam, vbi haec illi aequiparatur respectu interdicti.

TERTIUM EST. Tempore interdicti ita permissum esse vsu Sacramenti Penitentiae, vt hoc administrari possit peccatoribus, tam sanis, quam infirmis, siue interdictum sit a iure, siue ab homine. Pro quo textus est expressus in Ca. Alma mater, De senten. excommunic. in 6. §. Quia vero: addita duplici limitatione illius in sequenti paragrapho; quarum prior est; dummodo is qui ad tale Sacramentum admitti vult, impedimentum non habeat excommunicationis. Nam eiusmodi, nisi versentur in mortis periculo, admitti prohibentur. Posterior limitatio est, dummodo ij qui admitti petunt, non sint illi ob quorum culpam, dolum, aut fraudem latum est interdictum: aut qui ipsidem in talis delicti perpetratione consilium, vel auxilium dederint. De quibus vtrisque ibidem Pontifex decernit, non esse aliquatenus concedendum tantum beneficium, nisi prius satisfecerint, vel de faciendo idoneam cautionem dederint; aut si nequeant haec praestare, iurauerint se quantum poterunt, daturos operam fideliter, vt siue per se, siue per alios a quibus fieri debet, talis satisfactio fiat.

Obseruanda sunt autem quae Suarez in memorata sect. 1. §. De sacramento Penitentiae attingit. Primum est, limitationem illam priorem esse intelligendam de excommunicatione, prout in foro externo absolutio eius, siue sit, siue non sit reseruata, datur cum solemnitate praescripta in Cap. A nobis 1. §. penult. De senten. excommunic. Nam cum iuxta Cap. Nuper, eodem titulo; in vsu fori interni comites sint potestas absoluendi a mortali, & potestas absoluendi ab excommunicatione non reseruata, absolutio ab ipsa excommunicatione non reseruata; censenda est tempore interdicti permitti in foro interno, perinde ac permittitur absolutio a peccatis.

Secundum est, ex posteriore limitatione colligi aperte, eum qui ligatus est particulari interdicto personali non pos-

se recipere Sacramentum Pœnitentiæ; quandoquidem eiusmodi interdictum nunquam fertur nisi ob propriam culpam illius in quem fertur. Tertium est, eadem ratione qua dictum est antea, Baptismum permitti in loco interdicto, nec per generale interdictum personale impediri illius administrationem in eo, qui non dederit causam eidem interdicto; dicendum pariter esse, Pœnitentiæ Sacramentum in tali loco posse administrari a persona generali interdicto ligata, non ob suum, sed ob alienum delictum: non vero a persona ligata speciali interdicto personali, adeoque ob propriam culpam. Nam talis cum denunciatus fuerit, non potest ingerere se propositæ administrationi; potest autem ab Ecclesia toleratus: perinde ac de excommunicato, *iuxta privilegium Concilij Constantiensis*, tradidimus in 1. libro cap. 9. sect. posterior; quæ consule.

26. **QUARTVM EST;** tempore interdicti ob periculum mortis notabile, permittitur esse Sacrosanctæ Eucharistiæ usum per modum viatici, iuxta illud in Cap. Quod in te, De pœnit. & remiss. in illo verbo; Per quod morientibus pœnitentiam non negamus, viaticum etiam quod vere pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipsum decedentibus denegetur. Vbi nota primo esse perinde siue periculum sit mortis naturalis, siue violentæ, ut efficiendi extremo supplicio, vel suscipientis longum & periculosum iter. Nota 2. ut qui causam dedit interdicto, capax sit susceptionis viatici, perinde ac ut sit capax absolutionis sacramentalis, debere antea satisfacere, si possit; aut si non possit, dare cautionem, qualem per Cap. Alma mater, De senten. excommunic. in 6. exigere ante notatum est; præsertim cum ipsi Eucharistiæ sumptioni, conscius sibi peccati mortalis (ut censendus est qui particulariter ob propriam culpam suppositus est interdicto) præmittere debeat confessionem sacramentalem, ex definitione Concilij Trident. sess. 23. cap. 7. Nota 3. de eo qui in particulari interdictus est personaliter, idem esse dicendum quoad administrationem, ac dictum est paulo ante quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ. Nota 4. in delatione viatici ad domum ægroti non esse prohibitam solemnitate per quam excitatur populus ad illud comitandum, & concurrendum ad illius venerationem. De his Suarez in eadem citata sect. 1. §. De Eucharistia.

In sequenti §. subiungens, ex vi interdicti, extra mortis periculum non esse permittendam Eucharistiæ administrationem. Quod probat, quia omne interdictum prohibet Sacramentorum usum, nisi sit eorum Sacramentorum, quæ iure excipiuntur. At Eucharistia non est excepta, nisi ut usurpatur per modum viatici, aut in Missæ celebratione quæ sine usu Eucharistiæ perfici nequit. Et certe supra citata verba ex Cap. Quod in te, De pœnit. & remiss. satis ostendunt non, ut quiuis, etiam sanus, ad Pœnitentiæ Sacramentum admittitur tempore interdicti, *iuxta Cap. Alma mater, §. Quia vero De senten. excommunic. in 6.* sic etiam quemuis ad Eucharistiæ sumptionem esse admittendum, sed solum versantem in mortis periculo; aut habentem ad id speciale privilegium; aut si interdictum sit tantum locale: cui si quis non dederit causam, is non prohibetur communicare in loco non interdicto; secus si fuerit interdictum personale (etiam generale cui causa non dederit) quia interdicti personalis ea vis est, ut personam (sicut interdicti localis, ut locum) extorret usum Sacramentorum reddat extra casus iure, aut privilegio permittit. De qua re Suarez loco cit. n. 32. & textus satis apertus habetur in Cap. Si sententia, De senten. excomm. in 6.

27. **QUINTVM EST;** non esse permittitur tempore interdicti usum Extreme unctionis, habet ex Cap. Quod in te, De pœnit. & remiss. cum dicitur; Licet per generale interdictum omnibus denegatur tam Vnctio quam Ecclesiastica sepultura, &c. De hoc Suarez agens in §. De eadem Vnctione, aduertit primo, ne quidem in tante morte permitti talem usum tempore interdicti; quia is prohibetur maxime pro articulo pro quo Sacramentum ipsum Extreme unctionis instituitur. Ille autem est in quo mors ex gravi morbo instat. Aduertit secundo, tali prohibitione comprehendi tam Clericos quam laicos: & tam Religiosos quam sæculares: quia vniuersalissima sunt verba ante relata, *omnibus denegatur tam Vnctio, &c.* quæ limitare non est liberum nisi ex alio Decreto habeatur talis limitatio; aut ex adiuncta exceptione, qua-

lis in eod. Cap. Quod in te, adiuncta est: quoad sepulturam Clericorum, qui seruauerunt interdictum. De quo memoratus author contra Paludanum.

SEXTVM EST. Usus recipiendi, aut administrandi Sacramentum ordinis non esse censendum permittitur tempore interdicti. Hoc citatis Panormitano, Paludano & Coar. Suarez habet in eadem memorata sect. 1. nu. 45. Rationem addens: quod nulla possit illius Sacramenti in iure fundari exceptio à generali, de quo agimus, interdicti esse, & privandi participatione Sacramentorum: cuius tam aperta est mentio sine tali exceptione in Cap. Responso §. penultimo de senten. excommuni. & in Cap. Alma mater, §. 2. eodem titulo in 6. quæ tamen fieri debuisset sicut facta sunt aliz.

SEPTIMVM EST. Constare quidem, matrimonium initum tempore interdicti validum esse, cum interdictum nihil auferat quod sit de illius Sacramenti veritate: sed difficultatem esse, an tunc in eatur licite. Pro cuius parte affirmante multos auctores citat Thomas Sanchez lib. 7. De matrimonio. disp. 8. num. 2. adfertque pro fundamento, tum Cap. Capellanus, De feriis, ubi habetur eam esse Romanæ Ecclesiæ consuetudinem, ut matrimonium quocumque tempore contrahatur. Tum quod matrimonium sit contractus quidam naturalis, cui per accidens Christus Dominus adiecit Sacramenti rationem. Sed pro parte negante Suarez in sepe memorata sect. 1. nu. 51. bene vrget, ex paulo ante citatis iuribus haberi, nulla Sacramenta esse administranda tempore interdicti, certis casibus & Sacramentis exceptis. De quorum exceptorum numero si matrimonium esset censendum, maxime esset ob allata fundamenta. Sed ea non sufficere Suarez ipse ostendit: quia quod in Cap. Capellanus dicitur, matrimonium omni tempore contrahi, intelligi potest valide, etiam si illicite; aut omni tempore quidem, & licite, dummodo tamen non obstant circumstantiæ, sicut obstant circumstantiæ loci & personarum, ratione interdicti localis & personalis. Deinde quod matrimonium sit contractus naturalis, non impedit in illo veram rationem Sacramenti; cum qua ratio contractus comparata minus principalis est tanquam per illam cleuata: atque adeo ab illa post se tracta. Quod sit vt eiusdem (tanquam principalioris) conditionem sequatur; ideoque in hac re iudicandum sit de matrimonio tanquam de Sacramento, potius quam vt de contractu naturali.

De sponsalibus autem, dubium non est quin & in loco interdicto, & à personis interdictis celebrari possint licite: quoniam constat talem celebrationem non esse Sacramentum neque diuinum officium; quandoquidem sponsalia ipsa sunt tantummodo contractus humanus; vnde nihil est cur dicatur in eod. interdicto.

De benedictione vero nuptialis; quod includatur, negligenter in tempore illius, habet multis authoribus allatis Sanchez in memorata disp. 8. num. 10. Et probat ex eo, quod talis benedictio sit officium diuinum. Nam est actus Sacerdotalis ordinis, cum solus Sacerdos possit sponsum & sponsam benedicere: consistitque in precibus peculiaribus ab Ecclesia institutis, atque in Missarum solemnibus. Quocirca ad illam accommodanda sunt dicenda in sequenti cap. de prohibita tempore interdicti officiorum diuinorum celebratione. Nota vero cum eodem alios citante in sequenti nu. 19. altero tantum ex conjugibus interdictis, si interdictum sit locale, eos benedici posse extra locum ipsum interdictum, iuxta ante habita ex Cap. Si sententia, de senten. excomm. in 6. Sin sit personale particulare, siue viri, siue femine, nullibi benedici posse: quia tali donec accedat absolutio personarum, eas ad instar aliarum censurarum comitatur, quocumque se transferant. Sin autem sit personale generale, nec etiam benedici possunt, quando vir est qui tali interdicto subiacet: non autem quando femina; quæ cum sortiatur forum, munera, & honores viri sui, ex lege femina, ff. De senat. & ex lege finali, Cod. De incolis, cum eo immuni ab interdicto poterit benedici, tanquam libera quoque ab interdicto: ad modum scilicet illius, qui mutatione domicilij definit esse pars multitudinis per illud interdictum.

CAP. XXVIII.

De secundo effectu interdicti, qui est privatio usus officiorum diuinorum.

S V M M A R I V M.

- 30 Rigor iuris antiqui de privatione usus officiorum diuinorum tempore interdicti, restrictus per Cap. Alma mater, De sententia excommunicati in sexto.
- 32 Quomodo accipi debeant in eodem Cap. nomina Eccl. sic & Monasterii.
- 32 Concessio celebrationis diuinorum officiorum tempore interdicti: & qua comprehendantur in eo nomine officiorum diuinorum.
- 33 Quomodo amplianda sit, & quomodo restringenda eadem concessio.
- 34 Conditiones seruandae in celebratione diuinorum officiorum tempore interdicti.
- 35 Persona ab iisdem officiis tunc excludenda.
- 36 Festiuitates in quibus diuina officia tempore interdicti permittuntur celebrari solemniter; cum responsione ad nonnulla dubia de iisdem festiuitatibus.

30. De hoc secundo effectu Suarez late differit tomo 5. disp. 34. in cuius initio pro eodem varia iura adfert. De quibus pro praxi notandum est, rigorem illorum temperatum esse à Bonifacio VIII. in cap. Alma mater. §. Adiciamus, De sententia excommunicati in 6. permittente ut singulis diebus in Ecclesiis & Monasteriis Missae celebrentur. & alia diuina officia, sicut prius, submissa tamen voce, ianuis clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, & capanis etiam non pulsatis. Atque vterius permittente ut in quatuor festiuitatibus Natalis Domini, Pasche, Pentecostes, & Assumptionis Virginis gloriosae, Missae & diuina officia celebrentur cum tota solemnitate consueta. Quod Martinus V. & Eugenius IV. extendunt ad festum Corporis Christi, & octauas eiusdem, quemad. ex D. Anton. Nauarro, Angelo, Syluestro, & ex Romano Bullario Suarez refert sect. 1. n. 4. 1.

31. NOTANDA sunt autem aliqua ad intelligentiam eiusdem Capituli. Primum est, difficultatē esse, quae nomine Ecclesiarum comprehendantur in eo. Probabile autem videtur comprehendendi quidem Hospitalia in quibus est sacer locus, autoritate Episcopi approbatus ad diuinorum officiorum celebrationem: non tamen priuata Oratoria Ita ex Couarr. & quibusdam aliis Sanchez habet lib. 7. De matrimonio, disp. 8. num. 13. Et ratio est, quia in illa loca, non item in Oratoria priuata cadunt causae excommunicationis, initio illius Capituli assignatae. Illae enim sunt, quod ex omissione diuinorum officiorum exerceat in deuotio populi, haereses pullulent, & Ecclesia debito seruitio defraudetur. Quae incommoda euenire possunt tantum respectu locorum in quibus à populo diuina frequentantur: quod fieri solet in praedictis quodque Hospitalibus, non vero in priuatis Oratoriis. Ob eandem rationem etiam nomine Monasteriorum comprehendendi, non tantum Religiosorum, sed etiam Religiosarum, Monasteria bene addit Couarr. ad idipsum cap. Alma mater, par. 2. §. 4. num. 2. approbantque Sanchez in fine citati num. 13. ac Suarez in memorata sect. 1. num. 2.

32. SECUNDVM est, quod ex Couarr. in sequenti nu. 3. Suarez ad nu. 11. adfert; ex proposito Decreti verbis illis, Missae celebrentur, & alia diuina officia sicut prius, haberi non esse audientes illos qui dicunt tempore interdicti licita esse tantum Missam propriam illius diei: seu iuxta ritum Ecclesiae assignatam pro illo die in quo celebratur: ita ut non liceat tunc dicere Missam de Beata Maria, aut alia ex deuotione. Id quod reicitur: tum quia verba illa nihil tale, sed potius contrarium indicant, ut pote quibus sit absolute concessio celebrandi: idque sicut prius. Cuius particulae adiectione, satis indicatur perinde liberam tunc esse Missae electionem, ac fuit prius.

32. TERTIVM est, difficultatē esse, quae in proposito Decreto significantur nomine officiorum diuinorum. Eam Suarez tractans in sequenti sect. 3. communem omnium sententiam, aliter citatis, esse ait nu. 7. quod significantur officia illa,

quae in Ecclesia ab ipsius ministris tali modo fiunt, ut eodem fieri possint tantum à Clero ad alia specialiter ordinato ac deputato. Ratio vero est, quod Ecclesiae intentio sit per interdictum prohibere usum communem eorum officiorum quae nomine & auctoritate ipsius à ministris per eam ad illa obeunda ordinatis ac deputatis celebrantur. Quae vero talia sunt iudicandum est in particulari: tum ex actione, & voce publica; tum ex apparatu & vestibus permittis tantum ordine initiatis, cum quibus solent exerceri: ut cum superpellicio, aut stola, aliove exteriore indumento sacro. Excipiendae sunt autem horae canonicae, quae vere sunt quidem officia diuina; tamen ad earum recitationem, etiam publicam pro vniuerso populo; necessarius non est ordo, ut patet ex ea quae sit à Monialibus. Vel certe dicendum est, talem recitationem esse primario deputatam ordini Clericali, sufficere ut ea censatur esse de numero memoratorum officiorum per interdictum prohibitorum, quoties publico nomine Ecclesiae exercetur, prout fit etiam à Monialibus tanquam personis Ecclesiasticis.

Atque ex dictis Suarez duo infert. Alterum nu. 8. non esse prohibita tempore interdicti officia quae non fiunt tanquam Ecclesiastica, & communia: sed tanquam priuata, ut benedictio mensae; recitatio itinerarij seu orationum institutarum pro iter agentibus; recitatio salutationis Angelicae dato signo publico certis horis diei. Videndus est Nauarrus in Enchir. cap. 27. num. 176. alia adferens exempla. Alterum quod Suarez nu. nono infert, est, omnem sacram benedictionem ab Ecclesia institutam cum particularibus ceremoniis & precibus, ac deputatam; ut communiter solet, ordini Sacerdotali, comprehendendi sub generali appellatione diuinorum officiorum, quae per interdictum prohibita sunt.

33. QUARTVM est, concessionem in illo cap. Alma mater, §. Adiciamus, factam, sic accipiendam esse ut extendatur ad omnia diuina officia per interdictum prohibita. Id quod satis intelligitur ex verbis illis (Missae celebrentur, & alia dicantur diuina officia sicut prius.) Non extendatur vero ad Sacramentorum administrationem, quoniam de ea sermo non est in illo paragrapho, cum in praecedentibus iam esset de ea dispositum: ita ut quod eam, standum sit dictis in praecedenti cap. 27. Adde, restringendam esse eandem concessionem ad generale interdictum locale, quia in locali particulari causa ante ea relata, quae ad eandem concessionem faciendam mouerunt Papan; non inueniuntur interuenire in illo. Vnde glossa ibidem ad verbum Ecclesiarum; non de Ecclesiis interdictis, sed de Ecclesiis sitis in loco interdicto interpretatur, indicans quod dicimus: & communiter ex eadem glossa receptum esse nota. Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 173. Ad personale vero interdictum pertinent verba posita in eodem cap. §. Adiciamus (excommunicatis, ac interdictis exclusis) quibus satis indicatur à memorata concessione excludi personas interdictas, siue generali siue particulari interdicto personali: ita ut non modo celebrare diuina officia, sed nec celebrationi interesse, pro quo adhuc est textus expressus in Cap. Si sententia, §. finali eodem titulo & libro, liceat ipsis: exceptis quatuor festiuitatibus, in quibus diximus permittam esse tempore interdicti diuinorum officiorum celebrationem cum solemnitate. Nam in eodem cap. Alma mater, §. penult. interdictis personaliter conceditur participatio diuinorum officiorum, cum hac tamen limitatione, ut iis qui causa interdicti fuerunt, non permittatur accedere ad altare.

34. QVINTVM est, quatuor conditiones seruandas in celebratione diuinorum officiorum tempore interdicti permittis, indicari illis verbis, Submissa voce, ianuis clausis excommunicatis, & interdictis exclusis, & capanis etiam non pulsatis. Quarum prima exigit, ut talis celebratio fiat sine cantu, ne foris audiat à prohibitis audire. Secunda vero, ut omnes ianuae loci in quo fit eadem celebratio, clausae sint, ob eandem scilicet causam. Monet autē Suarez disp. 34. sect. 1. n. 12. non esse ad eam necessarium ut ianuae ipsae sint ita obleratae interius, ut ingressus omnino impediatur, cum saepe dentur habentes facultatem tunc audiendi officia diuina, quibus patere debet ingressus (si que alij ingrediantur, expelli possunt) sed sufficere quod sic iunctae sint eadem ianuae, ut videre, & audire officia ipsa diuina, & intrare profus impediatur, nisi aperiantur.

35.

Tertia porro, excommunicatis & interdictis exclusis, quoad priorem partem de excommunicatis, illud tantum hic occurrit monendum, eos non solum tempore interdicti, sed etiam quocumque alio à diuinis officiis excludi. Quoad posteriorem vero de interdictis, notandum est intelligi, tum de omnibus personaliter interdictis, idque congruenter ea. Si sententia, De sententia excommunic. in 6. tum etià (congruenter cap. Licet, §. finali De priuilegiis eodem libro) de iis qui interdictio locali causam dederunt: aut ad perpetrandum delictum, cuius occasione illud latum est, præbuerunt consilium, auxilium, vel fauorem. De aliis autem, qui nec sunt interdicti, nec interdictio vllam occasionem dederunt, nec ij sunt per quos debeant celebrari diuina officia, puta laici; difficultas est an sine priuilegio possint admitti ad eadem officia audienda. Illius tractationem Suarez late persequitur in memorata sect. 1. nu. 20. & pluribus sequentibus; quem si lubet, consulas. Studio enim breuitatis contenti esse possumus notare, quod pro praxi sufficit; nec tales admitti debere, deduci. tum ex citato cap. Licet, cum dicitur, Licet vobis concessum existat, vt interdicti tempore ianuis clausis excommunicatis, & interdictis exclusis, voce submissa diuina celebrare possitis: ad ea tamen aliquos (etiam si aliunde venerint) nisi super hoc priuilegiati existant, recipere nullatenus debetis. Adde quod, vt idem Suarez num. 27. vrget, is fit communis Ecclesiæ sensus, & recepta consuetudo in eadem.

Quarta denique conditio, campanis non pulsatis, intelligenda est de pulsatione quæ Missam & alia diuina officia antecedit ad conuocandum publice populum, prout communis vsus habet; qui tunc interruptur, quia cum populus tunc non sit ad talia officia admittendus, nec est vocandus illo publico signo, vt nec alio æquiualentis, quo solitus erat vocari. In alium finem vero, vt ad salutationem Angelicam, vel concionem campanas tunc pulsari non est prohibitum. Videri potest Suarez in citata sect. 1. n. 15. & quatuor sequentibus.

36.

POSTREMUM EST. Circa festiuitates in quibus sine tallium conditionum obseruatione diuina officia celebrari, & ad ea etiam interdicti permittuntur admitti, sequentia dubia posse moueri.

Primum est, quo modo intelligendum sit quod interdicti qui interdictio causam dederunt, tunc permitti non debeant ad altare accedere? Ad quod Suarez in eadem sect. n. 37. respondet; id non esse referendum tantum ad remotionem à loco, sed etiam ad remotionem à sacra communione, qua tales indigni sunt perseverantes in sua cõtumacia. Immo & ab oblatione facienda ad altare, vt ad humilitatis gratiam & reconciliationis affectum se facilius inclinent, quod in eis quæ ipsa admissione ad diuina officia cum tali conditione, expressum est in eodem cap. Alma mater, §. In festiuitatibus.

Secundum dubium est. An eadem festiuitates sint singulæ vnus diei, vel plurium? Ad quod idem respondet in sequenti n. 38. esse tantum vnus diei: quia omnium par est ratio, nec dubitari potest quin festiuitas Natiuitatis Domini sit tantum vnus diei, nisi quod ad s. s. sum Corporis Christi adiunctæ sint etiam octauæ eiusdem; vt patet ex præced. n. 30.

Tertium dubium est. Quando cõseantur tales festiuitates incipere & desinere? De hoc pluribus Suarez in sequenti sect. 3. n. 18. & aliquot sequentibus. Solutio autem est incipere à tempore primarum vespèrarum vnus cuiusque talis festiuitatis, & secundum completorium eiusdem includere cum aliis, vt ex eo probatur, quod illa concessio præcipue sit, vt illis diebus officium diuinum celebretur solemniter. Vnde cum eadem concessio absoluta sit, itaut extendatur ad totum officium, ad quod completorium pertinet perinde ac præcedentes vespèræ, illud non est excludendum, sed sicut vespèræ, potest solemniter cantari. Videndus idem author quædam alia addens, in quibus ob eorum rarum vsuum non immorabor, studio vitandi prolixitatis fastidium.

CAPVT XXIX.

De tertio interdicti effectu, qui est priuatio sepulture Ecclesiasticæ, & deque ei affini prohibitio Ecclesiæ ingressu.

S V M M A R I V M.

- 37 Prohibitio sepeliendi in loco interdicto, communis est infantibus cum adultis: excipiuntur ab ea Clerici qui seruantur interdictum: neque ea obstat quin defunctus in loco interdicto, possit in alio non interdicto Ecclesiastico sepultura donari.
- 38 An innotatus generali interdicto personalis, priuetur Ecclesiastica sepultura.
- 39 Prohibitio ingressus Ecclesiæ, rationem quamdam habet interdicti personalis, & quo modo à cæteris personalis distinguatur.
- 40 Prohibitio Ecclesiæ ingredi, priuatur omni participatione diuinorum officiorum quæ in ea sunt.
- 41 Ne quidem existens extra Ecclesiæ illa audire potest in Cæmeterio vero posset, si in eo celebrentur.

DE HOC effectu late Suarez tomo 5. disput. 35. Nobis pro praxi quotidiana sufficere potest notasse; per interdictum locale generale prohiberi, ne quis in eo loco sepulturam accipiat, cap. Cum & plantare, §. Quod si, & cap. Vt priuilegia, De priuilegiis, & cap. Episcoporum eodem titulo in 6. & Clementina 1. De sepulturis. Intelligi autem nisi priuilegium habeatur in contrarium, aut aliæ personæ sint exemptæ, sicut sunt Clerici qui seruantur interdictum. Illis enim in cap. Quod in te, De pœnitent. & remiss. conceditur vt decedentes, in Cæmeterio Ecclesiæ sine campanarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus cum silentio tumulentur. Aduerte autem primo, effectum huius priuationis sepulture habere locum non tantum in adultis, sed etiam in infantibus baptizatis, itaut in loco interdicto, his perinde ac illis sit deneganda Ecclesiastica sepultura: quia iura absolute loquuntur, & cadauera paruulorum perinde ac adultorum capacia sunt illius priuationis. Videri potest Suarez sect. 1. n. 2.

Aduerte secundo, vita functum in loco interdicto, sepeliri posse in alio non interdicto: quia interdictum locale nõ fertur in personas absolute, sed solum per relationem ad locum qui interdicitur. Excipe eos, qui eidem interdictio causam dederint, respectu quorum interdictum ipsum locale ex communi sententia, prout Suarez habet in sequenti n. 3. vim & efficaciam sortitur interdicti personalis, quali culpa poenam attrahente ad suum authorem personaliter, adeoque reddente eum priuatum Ecclesiastica sepultura, ad modum particularis interdicti personalis, cui talis effectus tribuitur in cap. Episcopum De priuilegiis in 6. & in Clementina 1. De sepulturis.

Porro difficultas est, an generale interdictum personale, eo innotatos excludat ab Ecclesiastica sepultura? Illam plenius Suarez tractat in eadem disput. 35. sect. 3. & tandem bene statuit sublatam esse per Extrauaganiæ Ad euitanda; de qua egimus in lib. 1. ca. 9. sect. postérieure. Priuilegio enim eiusdem Extrauagantis, non tenemur cuiusquam personæ communem vitare, siue in diuinis, siue in humanis, nisi sit nominatim interdicta; ac proinde, nec in Ecclesiastica sepultura.

De prohibito Ecclesiæ ingressu, pars reliqua capituli.

DE HOC late Suarez in eadem disput. 35. sect. 4. Contencionem aliquot documentis pro praxi. Primum est; talem prohibitionem habere rationem interdicti personalis, nõ vero localis: quia loco non competit ingredi, sed tantum personæ. Distingui autem à cæteris interdictis personalibus, quod cætera priuent simpliciter participatione diuinorum in omni loco, iuxta cap. Si sententia, §. finali De sentent. excommunic. in sexto: illud vero ab ingressu Ecclesiæ, eadem participatione priuet solum intra Ecclesiæ, iuxta illud

in

incap. Is cui, De sententia excommunic in 6. Is cui est Ecclesie interdictus ingressus, cum sibi per consequens censetur in ipsa diuinorum celebratio interdicta, &c. Illa enim particula (in ipsa) sufficienter indicat prohibitionis limitationem ad Ecclesiam, cuius ingressus interdicatur. Consequentia autem illic expressa ratio aperta est: quia celebratio diuinorum in Ecclesia necessario supponit ingressum in illam.

40. Aduerte vero prohibitionem eiusmodi procedere quoad quacumque diuinorum celebrationem, vt omnes Doctores ibidem notare habet Suarez n. 5 atque adeo tale interdictum conuenire in hoc cum alijs personalibus, quod prius omni participatione diuinorum in Ecclesia, cuius ingressus prohibetur, itaut is cui prohibetur, nec celebrare possit in ea, nec sepeliri, nec dare, aut recipere Sacramenta nec ministerium aliquod sacrum exercere, nec Missam, aut aliud officium diuinum audire. Possit vero extra illam, proutidem in sequenti numero 6. alijs citatis bene docet Ratioque in promptu est: quia per nullam censuram plus prohibetur, quam verba canonis, vel sententia continent: quandoquidem poena interpretatione restringende sunt potius, quam extendende. At per verba, quibus fertur poena de qua agimus, ipsa imponitur cum determinatione ad Ecclesiam. Ergo non obstat quin liceat illa affecto extra eam ipsam Ecclesiam diuinis se immiscere, perinde ac non affecto: vt Missam dicere in privato Oratorio approbato ab Episcopo, confiteri, recipere viaticum, & Sacramentum Extreme vntionis in sua domo.

41. DVBITARI autem potest primo, An proposito modo interdictus possit extra Ecclesiam existere audire diuina, quae in ea celebrantur? Ad quod Suarez num. 7. respondet negatiue: quia tale interdictum prohibitio est non tantum ingressus Ecclesiae, sed etiam participationis diuinorum in ea: idque principaliter, vt argumento est, quod cessante tali participatione, censetur licitus ingressus. Sic enim, vt ex Calderino & Ancharano Couar. habet ad Cap. Alma mater, par. 2. §. 1. n. 3. is cui est interdictus Ecclesiae ingressus, potest eam ingredi, & in ea orare, quo tempore officia diuina non celebrantur. Qua esse communem sententiam Nauar. ait in *Enchir.* cap. 25. nu. 75. Pro eaque Suarez nu. 19. alios refert. & n. 23. tanquam fauorabiliorem contraria (de qua ille pluribus n. 20. 21. & 22.) nec probabilitate carentem, ait in praxi secure teneri posse, quod nobis sufficit.

DVBITARI potest secundo, An proposito modo interdictus possit in Coemeterio Missam dicere, vel eam aut alia officia diuina audire, si sibi celebratur? Id quod late tractat Suarez n. 9. & aliquot sequentibus: tandemque resoluendo, quia in talis interdicti sententia tanquam poenali, (& ideo restringenda interpretatione) nomen Ecclesiae accipiendum est in rigore, quo non comprehendit Coemeterium, vt patet ex communi vsu. Et ideo ius in cap. Is cui, De sententia excommunic. in 6. tanquam non satis indicatum prius nomine Ecclesiae, addidit nomen Coemeterii, vt ad ipsum extendere priuationem sepulturae Ecclesiasticae. Verba sunt haec: Talis quoque si hoc interdicto durante decedat, non debet in Ecclesia, vel Coemeterio Ecclesiastico, nisi poenituerit, sepeliri. Capellae autem cum sint reuera partes Ecclesiae, illius nomine comprehenduntur, illarumque ingressus censendus est prohibitus, huius ingressu prohibito.

CAPVT XXX.

De peccato violentis interdictum.

SVMMARIVM.

- 42 Laicus violatio interdicti localis, de se tantum est peccatum veniale.
- 43 Modi quibus idem peccatum aggravatur mortaliter.
- 44 Laicus violans interdictum, personale peccat mortaliter.
- 45 Clericus violando interdictum, siue locale, siue personale, committit peccatum suo genere mortale.
- 46 Cuius peccati quatenus materia censeri possit, minorum ordinum officia celebrata esse, quodque ad eam sufficiat eiusus diuini officii pars notabilis.

47 Atali peccato non excusat privilegium concessum in Cap. Alma mater, nisi omnes condiciones ibidem requisiti seruentur. Et quatenus excuset privilegium Extrauagantis ad euitanda.

42. INTER effectus interdicti poni potest quod illius violator, si laicus sit, peccet venialiter quidem, cum interdictum est locale, nec interuenit contemptus, quo nihil fiat Ecclesiae autoritas, aut aliud aggrauans in infinitum ipsam violationem: mortaliter vero, cum interdictum est personale. Quorum prius Sotus in 4. distin. 22. quaest. 3. art. 1. conclus. 6. probat: quia tunc cum solus locus interdicatur, mandatum ad Clericos dirigitur) vt argumento est ex *Caiet. in verbo Interdictum initio*, quod illis solis hac ex parte poena indicatur) quibus praecipitur, vt interdictum seruent celebrando officia diuina ianuis clausis, & voce submissa, exclusis laicis tam interdictis, quam non interdictis, iuxta Cap. Alma mater, De sententia excommunic. in 6. iuncta glossa ad verbum *Interdictis*. Quare laicus ingerendo se diuinis in loco interdicto, hoc tantum nomine peccat, quod interpretatiue faciat contra intentionem Clericorum, quibus ex officio ita incumbit laicos a diuinis officijs in loco interdicto arcere, vt hi illis parere teneantur. Quod non facere, haud videri debet de se mortale, sed tantum interueniente contemptu, aut illatione violentiae, aut ex allato scandalo, aliove ex quotalis violationis malitia aggrauetur in infinitum iudicio prudentis: cuiusmodi censetur ea quae adfert Nauarrus in *Enchir.* cap. 27. n. 187.

43. Quorum primum est, si talis laicus interdictus est personaliter, etiam interdicto tantum generali, de quo inferius. Adde, & cum dedit causam interdicto locali: quia hoc respectu ipsius, vim & efficaciam habet interdicti personalis, vt in praecedentibus annotauimus. Secundum est, si vt ipsi diuina officia contra interdictum dicantur in causa est expresse, vel tacite; puta rogando, iubendo, aut praesentia, auditioneque sua praebendo occasione: quia tunc mortaliter peccabit tanquam consentiens mortaliter peccantibus, iuxta cap. 1. epist. ad Roman. in fine. Tertium est, si talia officia dicat, qualia dicendo Clerici violarent interdictum. Quartum est, si mentiendo, asserens se Clericum esse minorum ordinum, aut privilegium habere, intret templum ad officio diuina audienda contra interdicti prohibitionem.

44. IAM POSTERIVS, hoc est, quod laicus mortaliter peccet violatione interdicti personalis, Sotus, & post eum Suarez in citata sect. num. 2. & 3. probat haec ratione: quia interdictum personale, siue particulare, siue etiam generale; resolutum est directe inposita personae, quae quod sit laica, non impedit quin idem interdictum inducat totam obligationem, quam Ecclesia per absolutam suam prohibitionem intendit imponere. Talem autem obligationem constat esse sub mortali, si facta sit in re graui, qualis sine dubio, est ea de qua per interdictum personale prohibitio datur: vt prope spectans ad Christianae legis Sacramenta officiaue diuina. Quare violans interdictum personale, siue Clericus, siue laicus sit, peccatum committit suo genere mortale. In quo potest excusatio dari perignorantiam inculpabilem, paruitatem materiae dispensationem, necessitatem urgentem, sicut passim in plerisque alijs.

Aduerte autem ob tale peccatum praecipue laicos num aliam poenam Ecclesiasticam incurrere, cum in iure nulla iniungatur imposta: licet ex adiuncta circumstantia excommunicationem incurrant, prout habetur ex Clementina 2. De sententia excommuni. vbi ipso facto excommunicantur laici qui quempiam cogunt celebrare officia diuina in loco interdicto: vel prohibito, publice vocant vt diuinis officijs in loco interdicto celebratis interfint, vel prohibent ne interdicti qui Missae interfint, exeant, postquam a celebrantibus moniti sunt: ac tandem excommunicantur, & ipsi interdicti qui post similem monitionem non exeunt.

Reliqua pars capituli de peccato Clerici violentis interdictum.

45. QVOD si violator interdicti sit Clericus, ipse peccatum committit suo genere mortale; siue locale, siue personale;

& siue

& siue generale, siue speciale interdictum fuerit; prout communem sententiam esse Suarez in citata disput. 34. sect. 4. n. 4. Cum enim fuerit personale, patet eadem ratione, qua ante ostensum est, laicum violatione illius peccare mortaliter. Cum vero fuerit locale: quia iura per interdictum locale prohibentia usum Sacramentorum, & diuinorum officiorum vel sepulturae Ecclesiasticae, directe respiciunt Clericos, tanquam eos ad quos spectat: circa talem usum inuigilare, ne in eo contingat aliquid contra intentionem Ecclesiae, quae illud ipsi tanquam ministris suis committit. Et quia prohibitio est in materia graui, vt constat ex antedictis, inducit obligationem sub mortali. Circa quod, sicut passim circa alia mortalia, certum est posse excusationem contingere, tum ex indeliberatione, tum ex materia leuitate. De hac re moueri possunt in particulari tria dubia, quae ipse Suarez in ead. sect. a. nu. 9. ad 14. tractat.

46. PRIMVM EST. An contra interdictum exercere actum alicuius minoris ordinis sufficiat ad mortale? Responso autem est, talem actum quidem esse sufficientem de se, cum sit sacer, ad quem ex officio exercendum minister est consecratus tanquam cooperaturus sacrificio Missae, aliorumque diuinorum officiorum celebrationi. Nilominus tamen in praxi quia consuetudo obtinuit vt vsus minorum ordinum indifferenter exercentur a laicis, sicut a Clericis, illi possunt censerī materia de se leuis & insufficientis ad mortale, nisi contingeret fieri cum aliqua solemnitate laicis minime permitta; quod vix iam est in vsu.

SECUNDVM dubium est. An publice in Ecclesia diuinum officium, vel aliquam illius partem notabilem canere contra interdictum, sit materia sufficientis ad mortale? Responso est affirmatiua, quoad casum in quo Clericus munus eiusmodi exercet tanquam persona Ecclesiastica ad illud deputatus, vt contingit cum quis tanquam pars Cleri seu Ecclesiasticae communis, ad ipsam celebrationem deputata, eandem exercet: prout faciunt Religiosi concurrentes in choro ad eandem celebrationem: ac etiam ij saeculares Clerici, quibus ratione beneficij, aut alio titulo incumbit onus concurrenti in choro ad eam ipsam celebrationem. Quae vtique permitta est quidem sine solemnitate, ex cap. Alma mater, De senten. excommunic. n. 6. §. Adiciamus: sed cum solemnitate manet prohibita: sic nimirum, vt materia prohibitionis sit, non quidem solemnitas in se, sed celebratio coniuncta solemnitati. De qua, quin sit materia grauis, dubitari non debet. Notat autem partem notabilem non esse estimandam ex sola longitudine illius, sed etiam ex magnitudine autoritatis & solemnitatis cum qua profertur: sic enim oratio ab hebdomadario tanquam initiato sacerdotali dignitate cantata in choro solempiter, licet breuis sit verbis, pars tamen notabilis officij diuini esse censetur: & sic de Episcopali benedictione, aliisque nonnullis, quemadmodum ipse Suarez in 11. annotat.

47. TERTIVM dubium mouetur circa conditiones cum quibus tempore generalis interdicti localis in memorato §. Adiciamus, permittitur celebratio diuinorum officiorum (quae sunt, scilicet sub missa voce, ianuis clausis, excommunicatis, & interdictis ecclesiis, & campanis non pulsatis) An ommissio vnus tantum casus sit materia sufficientis ad mortale? Ad quod Suarez respondet affirmatiue. Cuius resolutionis veritas sic elucidatur. Cum sit peccatum suo genere mortale, praedicto tempore diuina officia celebrare aliter, quam iure permittitur: neque id aliter iure permittatur, quam seruatis memoratis circumstantiis; neque ea censeantur seruari, aliqua earum ommissa: sane talis ommissio (vt pote quae includit transgressionem praecipit ad mortale obligantis) censenda est iustificans materia peccati mortalis. Nec refert quod vna talis conditio in se spectata videatur leuis, quia grauis est prout concurrit ad permissionem, quam cessare facit deficiendo; per defectum scilicet partis ei necessariae ad constitutionem obiecti circa quod versatur. Adeo, si diuina officia celebrantur a peritis ianuis, etiam si tres reliquae conditiones seruuntur, talis celebratio non excusetur a mortali per permissionem datam in cap. Alma mater: quia vere seruatum non est, quod est; quod ad eam ibi exigitur. Nec est quod dicas, non ita exgere quin defectus vnus conditionis, tanquam partis modicae, possit excusari a mortali. Nam contrarium

colligitur ex Clement. 1. De senten. excommunic. vbi subicitur excommunicati (qua infertur tantum ob mortale) omittentes vnam earum: nimirum clausionem ianuarum; eamque non ex parte, sed solum aequiualeter factam, nempe perforando ianuas ipsas aut faciendo in eis fenestras vt diuina officia contra interdicti prohibitionem a laicis possint audiri. Aduerte autem ob priuilegium Extrauagantis Ad euitanda, Clericos in celebratione diuinorum officiorum non teneri ad obseruationem praedictarum conditionum, quando idipsum generale interdictum locale non fuerit nominatim denunciatum, seu publicatum auctoritate Iudicis: nisi quod eicere teneantur nominatim excommunicatos, & interdictos personali interdicto denunciato: aut cum alias non admitterentur sine scandalo, aut sine cooperatione ad peccatum violationis interdicti, cui obnoxij sunt qui illo innodantur, etiam si non sit denunciatum; quia per eam Extrauagantem nihil quoad eos, vt nec quoad alios censura irretitos, est ab Ecclesia relaxatum.

CAPVT XXXI.

De irregularitate, & quibusdam aliis penis, quae incurruntur a Clericis, & violatione interdicti.

S V M M A R I V M.

- 48 Impositio irregularitatis incurrere a Clerico violente interdictum, quaedam alia pena quibus idem adibus subicitur.
- 49 Ignorancia excusans ab irregularitate, & quod ei obnoxij sit non tantum celebrans Missam, sed etiam celebrans alia diuina officia.
- 50 Irregularitas incurritur non modo interdicti localis, sed etiam personali violatione.
- 51 Irregularitas ob violationem interdicti personalis, & omnibus, & solis Clericis imposita: quam non incurrunt nisi exercendo officium diuinum, ad quod sint consecrati.

48. Celebrantem scienter absque priuilegio in loco qui suppositus est interdicto, in irregularitatem incurrere habetur expresse ex ca. Is qui, De senten. excommunic. in 6. his verbis Is vero qui scienter in loco celebrat supposito interdicto (nisi super hoc priuilegiatus existat, aut a iure sit concessum) irregularitatem incurrat, a qua nequit per alium, quam per Romanum Pontificem liberari. Quae verba cum sint generalia, locum habent tam in locali interdicto generali, quam in particulari: & tam in interdicto ab homine, quam a iure, comprehenduntque omnem Clericum tam regularem, quam secularem: quod Suarez annotat disput. 34. sect. 4. nu. 14. vbi notatu dignum praemittit aliquot auctoribus citatis, quasi axioma esse in hac materia. Violentem interdictum exercendo actum proprium sui ordinis eo modo quo nequit a laicis exerceri, irregularem fieri, aliasque penas in iure expressas incurrere.

Quae sunt intelligibilem esse: sic nimirum, vt non modo non possit eligi, sed neque alium eligere, ex eodem cap. Is qui, in fine. Item inhabilem esse non modo ad acquirendum beneficium, sed etiam ad acquisitum retinendum, iuxta cap. Tanta, §. finali De excessibus Praelatorum. Praeterea ca. Postulatis, §. finali De Clerico excommunic. ministrante: praesumentes celebrare diuina officia in loco interdicto spoliandos esse beneficiis, si sint Clerici. Sin Monachi sint, aut Moniales, in arctiora Monasteria ad agendam poenitentiam detrudendos. De qua poena sic Suarez iudicat, vt velit ad eam cum interdicti violatione requiri contumaciam: cum qua praedicti, in violatione ipsa perseverantes, fuerint excommunicati. Quod quidem est contentum in his verbis, *positis ibidem in praed. paragrafo*; Non ventur officia diuina celebrare, quamuis propter hoc sint excommunicati: nisi vinculo innodati. Postremo, per Clementinam primam

De senten. excommunic. in excommunicationem incur-
re ipso facto Religiosos quoscumque scientes Cathedra-
lem, & Matricem, seu Parochialem Ecclesiam seruire inter-
dictum, si ipsi non seruent.

49. Notandum est autem circa verba, Is vero, &c. ante re-
lata; ex particula, *Scienter*, deduci quod ab irregularitate ex-
cusetur ille qui interdictum violat ex ignorantia, etiam si nō
excuset ipsum a culpa, eo nomine quod negligens fuerit in
ipsa depellenda: ita tamen ut non fuerit affectata, quæ dolo
aequiparanda, auctori suo prodesse non debet. Et certe si ad
talem excusationem requireretur ignorantia inuincibilis,
proposita particula, *Scienter*, nihil operaretur: quandoqui-
dem ea etiam omiſſa locus esset excusationi ab irregularitate
per ignorantiam ipsam inuincibilem.

Notandum est præterea, etiam si verbum, *Celebret*,
absolutum prolatum soleat de Missæ sacrificio intelli-
gi; nihilominus in §. illo sic accipiendum esse, ut exten-
datur ad omnem actum, quem proprium sui ordinis Cleri-
cus exercet eo modo, quo nequit a laico exerceri: ut tan-
quam axiomata a Doctoribus receptum ante diximus; & ex-
positionem esse omnium Suarez ait in citata sect. 4. n. 15. Ex
quo in sequenti in 16. sub finem adde. si talis actus ex leuitate
materie, aut aliunde, in iudicio prudētis excusetur a mortali;
executioni mandatum in loco interdicto, nō inducere, *sal-
tem quoad conscientie forum*, irregularitatem quam Ecclesia
imponit tanquam penam grauis peccati.

50. Notandum est porro, Clericos irregularitatem incur-
re ut violatione interdicti localis sic etia violatione interdicti
personalis, iuxta Cap. Is cui. Defenten. excommunic. in 6.
cum dicitur, Is cui est Ecclesie interdictus ingressus, irregu-
laris efficitur si contra interdictum huiusmodi, diuinis in ea
se ingerat, in suo agens officio sicut prius: cum sibi per con-
sequens censetur in ipsa diuinorum celebratio interdicta.

Verbi aduerte primo, his verbis impositum interdictum,
esse pure personale. Quod enim per illud Ecclesia non fit
censenda interdicta, ex eo patet, quod in illa possint ab aliis
diuina officia tum celebrari, tum audiri: alioqui enim cum
innodatus eo, sit interdictus respectu omnium Ecclesia-
rum, in nulla ab aliis possent siue celebrari, siue audiri officia
diuina; quod & a ratione, & a communi Ecclesie vsu alicu-
num est.

Aduerte secundo, quod iisdem verbis dicitur de inter-
dicto personali determinato ad certum locum, puta ad Ec-
clesiam, intelligi posse (argumento a minori ad maius) de
interdicto simpliciter, si enim ob illud irregularitas, incurri-
tur, multo magis censenda est ob hoc (tanquam longe seue-
rius) incurri. Ita Suarez late consequenter docens intelligi
quoque de interdicto personali tã generali, quã particulari.
Quã doctrinã tere tutum est sicite verba textus ad eam ac-
commodare sit difficile. Videndus est Suarez ipse.

51. Aduerte tertio, eadem quæ dicta sunt de irregularitate
quæ incurritur violatione interdicti localis, pariter dicenda
esse de ea quæ incurritur violatione interdicti personalis:
nempe eam esse generalem quoad personas, prout verba il-
la; Is cui, &c. a nobis relata satis indicant, ut pote æquivalen-
tia his; Omnis cui, &c. Deinde esse nihilominus propriam
Clericorum, quorum proprium est peccatum illud propter
quod ea incurritur: violationis, inquam interdicti, in ge-
nere de diuinis ex officio sicut prius. Non enim est aliorum,
quam Clericorum ex officio diuina celebrare.

Quarto aduerte, verbum, *ex officio sicut prius*, indicare ad
incurrendam irregularitatem violatione interdicti perso-
nalis, requiri ut interdictus aliquod ministerium diuinum
ad quod fuit consecratus, exerceret ex officio; nec sufficere
ut exerceret solum prout laicus exerceret, ut fit cum iniuriis
minoribus seruit Sacerdoti priuatim sacrum Missæ facienti.
Videndus est Suarez loco cit. n. 25. & sequentibus.

C A P V T XXXII

De relaxatione interdicti.

S V M M A R I V M.

52. Eiusdem modi sunt relaxatio interdicti, & suspensio-
nis.

53. Interdictum conditionale cessat cessante conditione, nec abso-
lutio ad id requiritur.

54. Ad relaxationem interdicti absoluti requiritur absolutio;
quæ dari potest ab eo qui interdictum tulit si sit ab homi-
ne: sique ipsum latum sit cum reservatione, ab eo cui sa-
ctum sit.

55. Sin sit latum à iure sine reservatione, & sit locale, aut perso-
nale generale, ad illius absolutionem requiritur Episco-
pali iurisdictione.

56. Cur non possit Parochus in talibus absoluere, & cur possit in
particulari interdicto personali.

57. Forma absolutionis ab interdicto.

58. Quatenus absolutio ad cautelam habeat locum in inter-
dicto.

59. Quatenus per mutationem loci, interdictum locale tollatur,
declaratur aliquot conclusionibus.

60. Quatenus contingere possit generalis interdicti personalis
relaxatio, sine Superioris absolutione.

61. An speciale interdictum personale cesset in eo, qui defunctus
est penitens.

52. De relaxatione interdicti Suarez late in *dispur. 38. supra
memorati tom. 5.* & ante illum plurimi, ex quibus mihi
propono sequendum Angelum in verbo *Interdictum* 8. vbi
notat eadem quæ de relaxatione suspensionis statuta sunt
in *praced. cap. 22.* esse statuenda de relaxatione interdicti. Ac
primo, interdictum reddi nullum per antecedentem appel-
lationem & interrupti, seu ab effectu suspendi per appel-
lationem sequentem, quando ipsum fuerit a temporalibus,
eadem scilicet ratione qua de suspensione in citato cap. 22.
num. 40. traditum est. Secus est vero, quando ipsum fuerit
a spiritualibus, de quibus in precedentibus. Nam post latam
sententiam interdicti, a talibus interdictum ipsum non su-
spendi per appellationem interpositam, habetur ex ca. Ad
hæc 3. De appellationibus.

Secundo, interdictum posse ad tempus suspendi aucto-
ritate Superioris à quo latum est. Id quod Suarez in *ead. disp.
sect. 3. nu. 5.* & ante cum Couar. ad Cap. *Alma mater*, par. 2. §. 2.
num. 4. plenius tractat; in confirmationem adferens. Tunc
quod censuræ Ecclesiasticæ regulariter ligent ad nutum, &
voluntatem eas decernentis, cap. Veniens 2. De reſtitibus, &
Ca. Significasti. De eo qui duxit in matrimonium, &c. Tum
quod in cap. *Dilectus*, De appellationibus, §. Quia vero, ha-
beat mentio suspensionis eiusmodi. Quam quidem idem
author admonet debere ab Episcopo fieri tantum ad tem-
pus. *ne videtur privilegium dare aduersus ius commune, interdi-
cti obſeruationem præcipiens, ut videre est in Conc. Trid. sess. 25.
De regularib. c. 12.*

53. Tertio, cū interdictū aliud sit absolutū, & aliud cōditio-
nale (quale est quando interdicitur quis donec satisfecerit;
aut ad annum vsq; aliud ve certum tempus; aut quādo locus
interdicitur, quādiu ibi certus aliquis fuerit) conditionale
quidem siue sit ab homine, siue à iure, cessare cessante cōdi-
tione sub qua latum fuerit; puta satisfactione facta, vel ad-
impleto anno, aliove tempore determinato, vel si ille pro-
pter quem locus suppositus est interdicto, quādiu inibi
fuerit, inde recesserit. Neq; ad illud tollendū absolutionem
requiri, ex Panor. habent Angelus loco cit. in principio, &
alij quorum Suarez meminit in *memorata dispur. 38. sect. 1. n. 4.*
à quibus ille dissentit in eo quod putet opus esse absolutio-
ne quando conditionale interdictum fuerit impositum ob
contumaciam, seu pertinacem perseverantiam in peccato;
cuiusmodi censetur impositū alicui donec satisfecerit; item-
que impositum loco quādiu quis ibi fuerit. Consentit autē
existimando absolutionem opus non esse quando interdictū
est impositum in penam peccati præteriti, ut cum alicui in-
gressus Ecclesie per annum interdicitur ob perpetratum à
se aliquod flagitium. Illum qui volet, consulat.

Nobis pro praxi sufficit, quod ille fatetur, probabile ef-
se per solam cessationē conditionis interdictum conditio-
nale cessare, neque absolutionem requirere. Probabilitatis
autem fundamentum est, tum autoritas Doctorū ita sen-
tentium, quorū ille meminit, tū ratio. Lex enim aut sententia
nō operatur amplius quā verba ipsius exigant. Ergo quando

verba

verba in sententia interdicti, ipsum limitant certa conditione, non nisi hac posita, illa ligat, itaut ea sublata cesset vinculum, absolute tollendum. Neque obstat quod obicitur contrarium (non tolli inquam sine absolute) ex iure haberi de excommunicatione, aut de suspensione conditionali, quia tale quid non habetur similiter de interdicto conditionali: immo habetur aliquatenus contrarium quatenus scilicet ipsum in Cap. Alma mater, De sentent. excommunic. in 6 (de quo in preced. cap. 28. in principio) non modo extendendum, sed potius restringendum esse aperte ostenditur bonis rationibus allatis.

54. DE INTERDICTO autem absoluto certum est, cum vinculum sit absolute iniectum, nihil habere unde cesset præter absoluteionem quam, si ipsum sit ab homine, dare potest tantum is qui illud tulit, aut Superior eius aut alius de eorumdem commissione, argument. Cap. Si Petrus 24. quæst. 1. Id quod receptum communicat, tam à Sumularijs in verbo Interdictum, quam à Canonistis ad cap. Si sententia, & cap. Si civitas, De sentent. excommunic. in 6. Suarez annotat. in citata disput. 38. sect. 2. num. 2. Sin autem absolutum interdictum sit à iure, & cum reservatione, absolutio illius dari potest tantum ab eo cui facta est reservatio, aut ab alio de commissione ipsius, aut per privilegium iuris quale in Conc. Trident. sess. 24. c. 6. De reform. datur Episcopis absolventi in sua Diocesi in quibuscumque casibus occultis, quoscumque sibi subditos. Vide quæ in præcedenti lib. 8. c. 4. & seq. sunt generaliter dicta de absoluteione à reservatione, & huic loco in particulari accommodata.

55. Sin vero interdictum absolutum sit sine reservatione, distinguendum est: vel enim est locale, vel personale, & utrumque vel generale, vel particulare. Atque si locale sit, siue generale, siue particulare: potest quidem tolli absoluteione Episcopalis loci, aut alterius habentis in eodem loco iurisdictionem quasi Episcopalem, non item ab alio. Quorum prius probatur per illud in cap. Nuper, §. penult. De sentent. excommunic. quod quando conditor iuris à quo lata est sententia excommunicationis (eadem ratio est de aliis censuris) non retinuit sibi specialiter illius absoluteionem, eo ipso alijs concessisse videatur facultatem relaxandi. Posterior vero probatur, quia talis relaxatio, utpote spectans ad locum, qui non est materia fori penitentiae, requirit iurisdictionem fori causarum, quam respectu spiritualium habent tantum præditi iurisdictione Episcopali.

Qua ratione docetur pariter, non nisi Episcopum, aut alium qui iurisdictionem Episcopalem habeat in suos, posse absolute à generali interdicto personali. Talis enim absolutio requirit iurisdictionem in foro causarum: non enim sufficere iurisdictionem in foro penitentiae patet: quia communitas, quatenus communitas (quo modo spectata supponitur tali interdicto) non est quid pertinens ad forum penitentiae, in quo tantum iudicatur in particulari de vnoquoque, Ecclesie clauibus se subiciente sua sponte.

56. Nec dici potest habentem iurisdictionem solummodo in foro penitentiae, ut Parochum, non posse quidem absolute totam ipsam communitatem: posse tamen absolute in particulari personas persistentes in ea, tanquam membra in corpore. Hoc inquam dici non potest: quia, ut bene ait Suarez: in memorata sect. 2. n. 6. contra ordinarium Ecclesie usus est, ut communitas quatenus communitas maneat interdicta: & personæ perseverantes membra esse illius, absoluteatur ab interdicto. Et ratio est, quia posset aliqui fieri ut tale interdictum sigillatim auferretur ab omnibus qui sunt de illi communitate, eadem manente interdicta: quod absurdum est, præsertim cum communitas non sit quid aliud à toto populo. Non est tamè negandum quin possit alicui concedi privilegium, ut non obstante quod sit communitatis interdictæ membrum, ab eo vinculo eximatur. Quæ concessio fieri debet per eum qui potestatem habet omnes liberandi, atque adeo tollendi id ipsum interdictum.

DE SPECIALI interdicto personali difficultas est an ab illo solvere possit iurisdictionem habens tantum in foro penitentiae, ut Parochus? Eam Suarez in sequentibus numeris tractans, partem affirmantem sequitur. Et merito, dummodo præcedat iusta penitentia cum emendatione & satisfactione, aut aliqua cautione sufficienti. Ratio est,

quia persona sic interdicta tanquam particularis potest in penitentiali foro se clauibus submittere, nihil; obstat quin ut à peccatis, & alijs censuris, sic ab interdicto personali in eo absolatur: præsertim cum inde minime sequatur absurditas, ob quam paulo ante negatum est Parochum posse absolute à generali interdicto personali.

57. PORRO absoluteionis ab interdicto, sicut & absoluteionis à suspensione, nulla est certa, determinataque verborum forma, ut Caiet in verbo Absoluteio, passimque alij de eadem forma agentes notant. Itaut nihil referat, siue dicas, absoluteio, siue remoueo, aut reuoco, aliudve eiusmodi, prout Angelus expressit in verbo Interdictum 8. numero 1. Forma vero in Ecclesia communiter usitata, prout Felicianus habet in tract. De interdicto, cap. vltim. est: si quidem interdictum sit locale, interdictum tali loco propter talem causam impositum autoritate qua fungor, remoueo, atque reuoco: vel vsque ad tale tempus suspendo, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Sin sit personale, autoritate qua fungor, absolute te, vel vos, si plures fuerint, à vinculo interdicti, quod incurristi, vel incurristis propter hoc vel illud in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

Explicatio aliquot dubiorum.

58. PRIMVM EST: an interdicto locum habeat absolutio ad cautelam, sicut in excommunicatione? Ad quod responso est expressa in cap. Præsentij, De sentent. excommunic. in 6. quoad generale interdictum locale, vbi dicitur beneficium relaxationis, ad cautelam non habere locum in illo. Quoad reliqua igitur est tota difficultas. Cuius partem affirmantem Suarez disput. 38. sect. 3. num. 3. & 4. tenendam censet hac ratione, quod tale beneficium sit in censuris communitate concessum, ideoque in illis in quibus non negatur, ceteri manere. Negatur autem solummodo in generali interdicto locali. Nam de alijs non habetur textus expressus, & id ipsum cap. Præsentij, quia determinate conceptum est de solo locali generali, non habet locum in alijs interdictis, ne quidem in locali particulari: sed potius vt illa, sic & istud excludit, prout ad id ipsum cap. ponderando verbum Generaliter, statuunt Canonistæ, quos sequitur, & refert Courarruias ad Cap. Alma mater 2. parte, §. 2. num. 5. Videnda sunt de istius generis absoluteione tradita in præcedenti libro 9. capite 5.

59. SECUNDVM DVBIVM EST: an per mutationem loci interdictum locale relaxetur? Istud Suarez tractat in memorata disput. 38. sect. 1. statuens aliquot conclusiones, quibus præmittendum est, cum mutationem posse esse vel quoad dominium, vt cum per venditionem ipsum ab vno in alium transferatur, vel quoad ædificia, vt cum ea destruantur hostili vastatione, aut incendio, vel aquarum inundatione, vel demum quoad personas loci incolas.

Prima igitur conclusio est. Ad hoc vt interdictum locale cesset ipso facto, non sufficere loci alienationem. Exempli gratia, si domini alicuius terra sit interdicta ob peccatum ipsius, ipseque eam omnino alienet, non ideo interdictum tolli ipso facto. Hanc habet Sylu. in verbo Interdictum 2. num. 3. eamque probat. Tum quia tale interdictum est velut onus quoddam loci, & resque alienatur, transit cum suo onere, iuxta cap. Pastoralis, §. Expensas, De decimis. Tum quia tale interdictum relaxari debet per Iudicem, prout fert communis Ecclesie usus; & merito, quia potestas Ecclesiastica facile aliqui vilipendetur illudendo ei, siue per veram siue per fictam loci alienationem.

Secunda conclusio est. Si dominus, cuius terra supposita est interdicto, aliam acquirat, eam non censeri interdictam. Ratio est, quia non fuit comprehensa in sententia interdicti: nisi, prout Sylu. monet, ea ferat, vt omnis terra talis personæ tam possessa, quam possidenda, sit interdicta, aut certe, prout habet Suarez num. 11. nisi locus ille de nouo acquisitus, loco interdicto tanquam pars accumulatur.

Tertia conclusio. Pars loci interdicti si alienetur, non ideo definit esse interdicta. Hæc eadem ratione probatur quæ prima, procedit; non solum cum talis pars est toti loco interdicto realiter coniuncta: sed etiam cum est loco scintilla, vt cū terræ alicuius suppositæ interdicto, sunt locis separata.

Nam

us, eo vsque tantum diuina celebrari poterunt. Ita notat Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 183. Et patet, quia in eo agendum est iuxta intentionem Superioris, quam sententia suspensionis ostendit.

QVIN TVM est. Neminem teneri seruire interdictum, quando non seruatur ab eo cuius causa latum est, ex Cap. Petisti, De priuilegijs. Quod si plures sint quorum causa interdictum fuerit promulgatum, ad talem excusationem requiritur, vt maior pars illorum violet interdictum, habendo animum in tali violatione perseuerandi, prout conuicti ex ipsorum actibus. Ita Panorm. annotat ad citatum Cap. Petisti, num. 2.

in aliquo loco, diuina laudis organa, prout habet Couar. ad Cap. Alma mater, par. 2. §. 2. in initio. Deinde, quod per illius transgressionem non incurratur irregularitas, vt ibidem Nauarrus docet: quia non inuenitur imposta; & ideo non est afferenda ex Cap. Is cui, De sentent. excommunic. in sexto. In eandem sententiam plures Sayrus refert in citato cap. 17. num. 9. Praterca quod nunquam imponatur a iure, etiam si ab illo permittatur, vt patet ex Cap. Si Canonici, & ex Cap. Quamuis, De officio Ordinarij in sexto. Quarto, quod qui habent priuilegium audiendi officia diuina tempore interdicti, non ideo possunt audire tempore cessationis a diuinis. De quo Nauarrus in sequenti num. 189. pluribus de huiusmodi differentia differens. Videti potest Suarez in memorata disput. 39. sect. 1.

IAM vt valida sit cessatio a diuinis (prout post Ioannem Andream ad memoratum Cap. Quamuis, docent in verbo Cessatio a diuinis, Angelus num. 3. Syluest. nu. 2. Sotus in 4. distinct. 22. quaest. 3. art. 2. conclus. 3.) ad eam concurrere debent decem conditiones, quae fere omnes sumuntur ex eodem Cap. Quamuis, & ex Cap. Si Canonici, antequam memorato, & ex Cap. Irrefragabili, §. Ceterum, De officio Ordinarij. Prima est, vt is cuius auctoritate cessatur a diuinis, eandem auctoritatem habeat vel a iure: vt Episcopi habent ratione suae dignitatis, & Capitulum sede vacante; vel a consuetudine, aut priuilegio; vt in quibusdam Ecclesijs non nunquam habent Canonici, ex memorato Cap. Si Canonici. Quod vero alias Canonici cessare non possunt a diuinis sine consensu Episcopi sui, satis colligitur ex memorato Cap. Irrefragabili. Secunda est, vt Canonici omnes nullo denegato, etiam absentes qui conuenire possunt, conuocentur ad tractandum de ipsa cessatione, ac si ageretur de electione canonica, nec textum expressum in Cap. Quamuis, §. 2. De officio Ordinarij in sexto. Tertia, vt de causa cessandi mature & diligenter tractetur. Quarta, vt de cessando habeatur deliberatio in qua necessarium esse, vt maior pars Capituli concludat cessandum esse; intelligitur ex eo quod in citat. cap. Quamuis, conuocatio ad cessationem faciendam aequi paratur ei quae fit ad electionem canonice agendam. Quinta, vt offensa propter quam cessatur, manifesta sit ac notoria. Sexta est expressa in Cap. Irrefragabili, §. Ceterum, De officio Ordinarij, vt eadem causa sit rationalis, seu apertis rationibus demonstrata, vt Soto interpretatur; & ideo infert conditionem hanc sequi ex praecedenti. Septima, vt ante cessationem instrumento publico, patenti bulvel litteris, autentico sigillo munitis causa cessationis exprimat. Octaua, vt idem instrumentum tradatur ei contra quem cessatur. Nonna, vt cessaturi ab eodem postulent, vt emendet competentem iniuriam seu offensam, propter quam volunt cessare: quod si facere nolint, locum habet tunc cessatio. Postrema quae in memorato cap. Quamuis, expresse traditur est, vt post cessationem vtraque pars tam cessans, quam contra quam cessatur, per se, aut per procuratores sufficienter instructas, itet ad sedem Apostolicam intra mensem arripiat: & continuatis diebus quam cito poterit, se eidem sedi praesentet; vt cognita causa Pontifex de remedio provideat, ne Ecclesia in tali afflictione diu permaneat. Vbi aduertit, quod Sayrus in citato lib. 5. c. 18. in sine habet citatis Soto, Tolero, & Henríguez: si partes inter se conueniant, cessationem a diuinis tolli posse ab eo a quo lata est, nec esse opus sedem Apostolicam adire. Ratio est, quia in tali protectione praeribenda, intentio Papae fuit tantum, vt quam cito prouideretur Ecclesiae, obnuenturque damnis, quae possent euenire, si ea absq; diuinorum celebratione diu maneret. Ceterum si non seruentur praedictae conditiones, nec seruanda est ipsa cessatio, iuxta Cap. Quamuis, §. finali de officio Ordinarij in 6. Et ita expresserunt in verbo Cessatio a diuinis, Angelus & Syluester, *lib. n. 3. & hic q. 1. vterque sub sinem*. Quod quia ratione ex illo Cap. deducatur, Suarez declarat in illa disp. 39. sect. 3. n. 13. in praecedentibus, de memoratis conditionibus agens.

CAPVT VLTIMVM

In quo per modum appendicis agitur de cessatione a diuinis.

SVM MARI VM.

- 70 *Quid & quotuplex sit cessatio a diuinis, & quatenus ab interdicto differat.*
- 71 *Conditiones requiritae ad illius validitatem.*
- 72 *De eiusdem causa efficiente, seu a quo ferri possit.*
- 73 *De ceteris illius causis.*
- 74 *Primus effectus cessationis a diuinis, priuare vsu diuinorum officiorum.*
- 75 *Tempore cessationis a diuinis non est permittum, sicut tempore interdicti, submissa voce, clausis ianuis, non per salsas campanas, ac excommunicatis, & in e. dictis exclusis diuina officia celebrare.*
- 76 *Nec permittum est in principalibus anni festiuitatibus eadem officia celebrare solemniter.*
- 77 *H. r. s. c. nonicas Clerici priuati in eo lem tempore possunt binis recitare; & quod Episcopus imponens cessationem a diuinis possit eam limitare.*
- 78 *De secundo effectu, qui est priuatio vsus Sacramentorum; & qua Sacramenta ab eo excipiuntur.*
- 79 *Quatenus permittum sit celebrari, Missae tempore cessationis a diuinis.*
- 80 *Sacramenta quorum vsus prohibita esse tempore cessationis a diuinis, certum est; & quatenus de Baptismo dubitetur.*
- 81 *Dubium de Confirmatione, & aliud de Penitentia.*
- 82 *De tertio effectu, qui est priuatio sepulturae Ecclesiasticae.*
- 83 *Excommunicatio imposita Religiosis quibusuis violantibus cessationem a diuinis.*
- 84 *De modo quo relaxari ipsa cessatio.*

70. **H**uius appendicis addenda ratio est, quod cessatio a diuinis similitudinem habeat cum interdicto locali. De ea inter ceteros satis copiose agunt Georgius Sayrus alios citans in lib. 5. Thelauri casuum conscientiae cap. 17. & Suarez tomo 5. in D. Thomam disput. 39. Congruenter autem communi Canonistarum doctrinae ea definitur a Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 188. desistentia quaedam a diuinis officijs & ab administratione Sacramentorum. Quae quidem si fiat in toto aliquo loco, vt in tota ciuitate vel oppido dicitur generalis; in tantum in aliqua parte, vt in vna Ecclesia vel pluribus, non in omnibus, dicitur particularis. De ea autem dicemus 1. quatenus differat ab interdicto & quas conditiones requirat vt sit valida. 2. quae sint illius causae. 3. qui effectus. 4. quae poena incurratur illius violatione, & quo modo ea tollatur.

Quatenus cessatio a diuinis differat ab interdicto, & quas conditiones ea requirat ad validitatem.

SECTIO I.

Cessationem a diuinis ab interdicto differre constat ex his. Primo, quod non sit Ecclesiastica censura, id est, poena alicui ob delictum imposita ab Ecclesiastico iudice; sed sit factum quoddam, quo certa de causa suspenduntur

De causis cessationis a diuinis.

SECTIO II.

Quod attinet ad causam efficientem consentiunt Doctores (quorum nonnullos Suarez in praecedenti n. 2. & plures

De reliquis effectibus.

SECTIO IV.

78. Quid attinet ad secundum effectum cessationis à diuinis, qui est priuatio vsus Sacramentorum, is cessationi à diuinis tribuitur, quia & Sacramenta, & vsus eorum sunt vere diuina. Nam est tamen priuatio ita generalis quin plures exceptiones admittat, de quarum nonnullis certum est; & de aliis dubitatur.

CERTVM EST igitur primo, excipi Baptismum paruulorum, & penitentiam morientium, ex cap. Non est vobis, De sponsal. verbis illis; Nulla diuina officia præter Baptismum paruulorum, & penitentiam morientium celebretis, vel permittatis celebrare. Ratioque exceptionis est, quod cum illa duo Sacramenta sint iure diuino ad salutem fidelium necessaria, fit vt perpetua Ecclesiæ obseruatione nullo vnquam tempore ea illis negetur. Ob quam etiam rationem censetur excipi Eucharistia ministranda per modum viatici. Nam & ea suo modo necessaria est iure diuino; quod sumptionem illius imponens, obligat si vnquam alias, tempore eo quo mortis adest periculum. Accedit quod ex cap. Quod in te, De peniten. & remiss. quoties in iure præscribitur, vt morientibus penitentia non negetur, viaticum pariter comprehendatur: quod penitentibus denegare, nimis durum esset.

79. Cum autem hoc ita fit, inferri potest, tempore cessationis à diuinis licitam esse Missæ celebrationem; quatenus necessaria est, vt Eucharistia renouari ac custodiri possit pro infirmis Pro quo tempore licet non habeatur textus, sicut pro tempore interdicti in cap. Permittimus, De senten. excommunic. nihilominus tamen ob æqualem, immo & ob eandem necessitatem, id ipsum quod ius permittit tempore interdicti (semel scilicet in hebdomada Missarum solemnia celebrare causa sciendi corporis Domini, quod decentibus in penitentia non negatur) consentaneum est vsurpare quoque in cessatione à diuinis, tanquam spectans ad sacrosancti Sacramenti reuerentiam, cui obstatulum obicere, Ecclesia non intendit, nec potest.

Vbi aduertenda sunt quæ Suarez habet *disput. 39. sect. 2. nu. 19. & duobus sequentibus*. Primum est. Cum iuxta citatum cap. Permittimus, ad prædictam reuerentiam sufficiat tempore interdicti, Missæ factum semel in hebdomada fieri, merito credendum esse, quod idem sufficiat tempore cessationis à diuinis; nihil enim ad decentiam Sacramenti conuenientius censeri potest, quam aliquando fuerit iure probatum.

Secundum est. Si quando contingat Eucharistia non esse referuatam pro infirmis; & in eo necessitatis articulo aliquid ita verari, vt credatur moriturus sine viatico, nisi de nouo conficiatur; tunc sufficientem dari causam vt Missa celebretur tempore cessationis à diuinis. Ratio est, quod cum duo præcepta ibi concurrant, vnum diuinum, de sumenda in mortis periculo Eucharistia; alterum humanum, prohibitionis celebrandi tunc Missam, oporteat humanum cedere diuino. Nec obstat quod tunc non sit iuris diuini obligatio Sacerdotis celebrandi, sicut est iuris Ecclesiastici prohibitio non celebrandi. Nam etsi id ita sit, tamen Sacerdos ipse tunc naturali charitatis iure tenetur existenti in illa necessitate subuenire, ministrando ei viaticum, si commode potest. A quo charitatis officio probabile non est Ecclesiam velle eum impedire: immo vero sicut concedit viaticum morientibus ministrari tempore cessationis: censenda est concedere consequenter vt Missæ sacrificium fiat, quando pro illis non potest Eucharistia aliter haberi.

Tertium est. In tali celebratione ita esse habendam rationem cessationis à diuinis, vt in ea nihil ultra fiat, quam necessarium sit ad finem in quem tunc conceditur: nempe ad Sacramenti consecrationem, ad quam necessaria est sacrificij oblatio cum debitis ceremoniis spectantibus ad eius intrinsecam solemnitatem; cæteris exclusis; sicque non debet tunc, vt nec tempore interdicti, ex Cap. Permittimus, De sent. excommunic. fieri cum conuocatione populi, & pulsatis campanis: sed secreto, ac ianuis clausis. Attamen Sacramentum ipsum deferri debet infirmis cum pompa necessaria ad illius reuerentiam; populo etiam ad illud comitandum

conuocato per campanæ signum; etsi inter deferendum non sit dicendum officium aliquid diuinum, cum id per se prohiberetur sit, nec necessarium ad conuenienter peragendam concessam Eucharistia administrationem. Ita Suarez in fine numero 21.

CERTVM EST secundo de proposito effectu, quod locum habeat in Sacramento Eucharistia extra viaticum, & in Sacramentis Extremæ vnctionis & Ordinis. Nam cum interdictum priuet talium vsu, prout habitum est in præcedenti Cap. 3. num. 26. & 27. negari non potest quin eodem priuet quoque cessatio à diuinis, vt pote quæ ipsi interdicto (si non sufficiat ad deducendos à contumacia delinquentes) solet per modum aggrauationis pœnæ superaddi. De matrimonio idem sentendum est ac antea diximus in sequenti num. 28.

DUBITATUR AUTEM primo, An vt paruulorum, sic & adulterum Baptismus sit permixsus tempore cessationis à diuinis? Ad quod Suarez in citata *disput. 39. sect. 2. numer. 22.* merito respondet affirmatiue, quia Baptismi vsus prohiberi non potest, vt pote necessarius ad salutem, nõ modo paruulis; sed etiam adultis, & vtriusque sine in periculo mortis, siue extra illud constitutus. Quod autem in Cap. Non est vobis, De sponsalibus (vnde habetur exceptio Baptismi ab hoc effectu) nominatim facta est mentio Baptismi paruulorum; idem author interpretatur; in quibus ideo nominatim exceptum esse Baptismum paruulorum, non quod solis paruulis tunc dari permittatur; sed quod iuxta morem Ecclesiæ, in infantia Baptismus conferri soleat; quod si aliqua de causa non sit factum, suppletur in ætate prouectiore in qua etiam est Baptismus paruuli; si non de facto; certe de iure, hoc nomine; quod in infantia dari potuerit, & deberit, tanquam conuenienti tempore, iuxta Ecclesiæ morem. Adde ex eodem in sequenti nu. 23. licitum esse utrosque tunc baptizare etiam cum solemnitate; quia ius concedens absolute Baptismum, intelligendum est de Baptismo ritu solemniter ministrato, cum de se non debeat aliter ministrari; nec existimandum est concedi solummodo id quod est homini necessarium; sed etiam id quod Sacramentum ipsum docet. Nam in necessitati hominis, sic & reuerentiæ Sacramenti consulendum est.

DUBITATUR secundo, An eodem effectu Sacramentum Confirmationis comprehendatur? Ad hoc Suarez nu. 24. respondet negatiue, eo quod concessio Baptismi extendi possit ad concessionem Confirmationis; vt intelligitur ex cap. Quoniam, De senten. excommunic. in 6. in quo Confirmationi cum Baptismo sit commune periculum mortis, ob quod vsus eorum Sacramentorum tempore interdicti conceditur. Et ratio esse potest, quod Confirmatio censetur perfectio quadam & complementum Baptismi.

DUBITATUR tertio. An Sacramentum Penitentia tempore cessationis à diuinis possit ministrari extra periculum mortis? Illud Suarez ibidem consequenter tractans, propædet aliqua ratione in partem affirmantem. Sed valde obstat quod lex prohibitionis vsus Sacramentorum tempore cessationis à diuinis, de se generalis sit, à qua non inuenitur in iure specialis exceptio vsus Sacramenti Penitentia extra memoratum articulum; præsertim cum ex eiusdem authoris doctrina antetradita, ad inferendam talem exceptionem non sufficiat, quod in ca. Alma mater, §. Quia vero, De senten. excommunic. in 6. concedatur, vt tam sani, quàm infirmi ad penitentiam admittantur. Et certe cur relaxatio interdicti facta in aliquo debeat interpretatione extendi ad relaxationem cessationis à diuinis, ratio non apparet; cum hæc ad illud nihil pertineat, illique addi soleat; non quidem tanquam complementum, sed vt pœnæ vrgentior aduersus delinquentis contumaciam.

Si dicas rationem quæ in eodem paragrapho tangitur, quod penitentia propter pronitatem, & facilitatem hominum ad peccandum summe necessaria sit, locum proinde habere respectu cessationis à diuinis, ac interdicti? Respondetur, id non sufficere ad excipiendum, vbi ius non excipit; quia talis ratio non est tanti momenti, vt negandum sit Ecclesiam posse prohibere ne sani ministrarentur Sacramentum Penitentia, alioqui damnoandus esset vsus referuationis casuum extra mortis periculum, quod aduerfatur definitioni Concilij Triden. sess. 14. cap. 7.

Quod

82. **Q**UOD ATTINET ad tertium effectum cessationis à diuinis, qui est priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ; aduertendum est duo distingui in Ecclesiastica sepultura; vnum est depositio cadaueris in terra sancta. Alterum est, Ecclesiasticum officium quod pro Ecclesiæ consuetudine solet fieri dum corpus hominis fidelis traditur sepulturæ. Quod posterius non esse licitum tempore cessationis à diuinis Doctores consentiunt: quia impositione cessationis à diuinis prohibentur omnia officia Ecclesiastica, ex Cap. Non esse vobis, De sponsalibus. Accedit, quod nec tempore interdicti tale quid vilo modo permittatur, vt patet ex Cap. Quod in te, De pœnit. & remiss. §. 2. vbi Clericis qui interdictum seruauerint, conceditur quidem sepeliri in Cœmeterio suæ Ecclesiæ, sed cum silentio cessantibus omnibus solemnitatibus.

De priore vero, licitum ne sit, magna difficultas est: quam Suarez tractat in sæpe citata s. 2. nu. 29. & aliquot sequentibus; vbi partem affirmantem amplectitur; tum alijs rationibus: tum quia traditio sepulturæ facta in loco sacro, non est per se diuinum officium, proprie & in rigore sumptum: sed tantum opus pietatis, & misericordiæ, laicis perinde ac Clericis licitum. Illa ergo non comprehenditur generali diuinorum officiorum prohibitione; quæ cum odium rigoremque contineat, est strictè interpretanda. Si opponas, in de sequi nec cessationem ipsam priuare Sacramentis quæ in iure distinguuntur ab officiis diuinis, vt patet ex cap. Si sententia, De sentent. excommunic. in 6. Respondetur, quidquid id sit, particulariter ex cap. Non est vobis, De sponsal. haberi, in cessatione à diuinis nomen officij diuini ita sumi, vt comprehendat Sacramentorum ministerium tanquam aliquod officium sacrum, ac proprie diuinum. Illic enim his verbis (nulla diuina officia præter Baptisimum paruulorum, & pœnitentiam morientium, &c.) aperte significatur Baptisimum paruulorum, & pœnitentiam morientium fuisse ibi comprehendenda sub diuinis officiis, nisi exciperentur, atque adeo ipsum diuinorum officiorum nomen illic ita accipi, vt sua significatione comprehendat ministerium Sacramentorum, quod proinde in cessatione à diuinis prohibitum censetur quoad Sacramenta non excepta.

De pœnit. violantis cessationem à diuinis; & de modo quo hæc tollitur.

SECTIO VLTIMA.

83. **I**N Clementina. De sentent. excommunic. pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, imponitur quibuslibet Religiosis cuiuscumque ordinis & conditionis, siue exemptis, siue non exemptis, non seruantibus generalem cessationem à diuinis: quando viderint, aut scierint Ecclesiæ Cathedralis, vel Matricem seu Parochialem, obseruare illam; non solum si lata sit à Papa, vel ab Episcopo; sed etiam si à Concilio prouinciali, aut etiam ab aliquo Capitulo, vel Collegio, aut Conuentu siue secularium, siue regula-

rium, vendicante sibi ius ex consuetudine, vel priuilegio eandem imponendi. Quæ omnia habentur expressa in textu eiusd. Clementinæ. Ex quibus liquet materiam remotam illius excommunicationis, seu personas in quas profertur, esse solos & omnes Religiosos. Proximam vero, seu actionem ob quam profertur, esse violationem de qua agimus.

Aduerte vero, quod cum generali verbo, *non seruantibus*, talis actio indicata sit dubitari posse quid eadem requirat in particulari, vt sit sufficiens ad propolam excommunicationem incurrendam. Videtur autem nihil aliud requirere, quam eam esse quæ censetur tale peccatum quale requiritur in materia proxima excommunicationis minoris, iuxta Cap. Nemo Episcoporum 11. quæst. 3. Non haberi autem aliam pœnam à iure impositam violanti cessationem à diuinis Suarez notat in fine supracitate s. 2.

84. **D**E MODO vero quo cessatio à diuinis tollitur, notandum est primo, quod ea cum non imponatur à iure, sed tantum ab homine, possit tolli tantum ab eo à quo imposita est, vel à Superiore ipsius, vel etiam ab eius successore, si ipse excesserit è vita, vel ab eo quem hi ad id delegauerint. Formam vero tollendi, nullam certam esse præscriptam: etsi requiratur vt eam tollens verbis suam voluntatem explicet; solo enim facto in censuris, & similibus tollendis procedere, censetur proprium esse Papæ, qui solus non est alligatus præscriptis iuris canonici.

Notandum est secundo, cum cessatio à diuinis nunquam imponatur ad certum tempus; vt pote quæ ferri tantum potest vt recedatur à contumacia; in quo nullum est certum tempus præfixum: nec etiam imponatur sub conditione, sed absolute; ad illam tollendam semper requiri Iudicis relaxationem.

Notandum est tertio, cessationem à diuinis per appellationem præcedentem, illius sententiam impediri ne valeat ob defectum iurisdictionis, non item per subsequenter, per quam legitime prolatam vim accepit, requirit relaxationem, vt illam amittat.

Notandum est quarto, quod Suarez docet in fine disput. 39. Iudicem à quo imposita est cessatio à diuinis, sicut potest sua autoritate totam tollere: sic etiam posse iusta de causa eam suspendere ad aliquot tempus, aut ex aliqua parte quoad certos effectus, aut certas personas. Cur enim ei qui potest totum tollere, negetur potestas tollendi partem, nulla videtur esse ratio, & per consequens, nec cur in istiusmodi cessatione (pæsertim cum sit tantum quid facti) negandum sit posse actus aliquos, aut personas aliquas ab ea eximi, quando nullum aliunde datur impedimentum.

De Ecclesiæ pollutione quæ interdicto quoque affinis est, iam diximus in præcedenti lib. 29. numer. 179. & aliquot sequentibus. Sicque operi meis humeris satis impari impositus sit finis ad Dei gloriam, Beatissimæ Virginis, Sanctorum omnium honorem, atque Ecclesiæ Catholicæ utilitatem, cuius censuræ omnia in illo à me tradita humiliter subijcio.

Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, & usque in sæculum.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]